

การพัฒนาหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
หนังสือวัดสว่างอารมณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ปวิษฐา เนียมคำ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ปีการศึกษา 2558

การพัฒนาหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
หนังสือวัดสว่างอารมณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ปวิษฐา เนียมคำ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ปีการศึกษา 2558
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อนุมัติวิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรมรดก
ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เสนอโดยนายปวิษฐา เนียมคำ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

.....ประสิทธิ์ พงศ์ทองคำ.....รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
(ศาสตราจารย์ประติษฐ์ พงศ์ทองคำ)
วันที่ 21 เดือน กันยายน พ.ศ. 2558

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....น.ส. ด.ทองศรี.....ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.ทองศรี ดุ่นทอง)

.....พริ้ม ปัทมา.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ จันทรเรือง)

.....ด.ญ.เนติ.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.เนติ เฉลยวาเรศ)

.....ดร.นันทิยา.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
(ดร.นันทิยา ทองหล่อ)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนาหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ จันทรเรือง อาจารย์ ดร.เนติ เกลียววาเรศ
ชื่อนักศึกษา	ปวิษฐา เนียมคำ
สาขาวิชา	หลักสูตรและการสอน
ปีการศึกษา	2558

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 2) ศึกษาผลการใช้หลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ โดยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน และประเมินทักษะการขีดหนังใหญ่ 3) ประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนตามหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนแผนการเรียนศิลป์-คำนวณ ห้อง 7-9 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนโยธินบูรณะ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 35 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงเฉพาะนักเรียนที่เลือกเรียนรายวิชาที่เพิ่มเติมนาฏศิลป์สร้างสรรค์ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) หลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.842 3) แบบประเมินทักษะการขีดหนังใหญ่ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีองค์ประกอบดังนี้ ความสำคัญ วิสัยทัศน์ โครงการสอน แนวการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร และแผนการจัดการเรียนรู้

2. ผลการทดลองใช้หลักสูตร

2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ทักษะการขีดหนังใหญ่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ สิ่งที่ควรคำนึงขณะแสดง การเดินเสา การลงเหลี่ยม และการขีดโครงไม้ไผ่

ค

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนตามหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

Thesis Title	A Curriculum Development on an Intangible Cultural Heritage: The Grand Shadow Play of Wat Sawang Arom, Arts Strand Group for Matthayomsuksa 5 Students
Thesis Advisers	Assoc.Prof.Dr.Pramote Chanrueang Dr.Neti Chaloeaywares
Name	Pawichaya Niamkhum
Concentration	Curriculum and Instruction
Academic year	2016

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) develop a curriculum on an intangible cultural heritage: The Grand Shadow Play of Wat Sawang Arom, Arts Strand Group for Matthayomsuksa 5 Students; 2) compare the students' learning achievement before and after the curriculum implementation and evaluate their learning and evaluate their skills in performing the Grand Shadow Play and 3) evaluate the students' satisfaction towards learning according to the curriculum. The study sample, selected by purposive sampling, was 35 Matthayomsuksa 5 students from classes 7-9 in the Language - Maths Programme from Yothinburana School, Dusit District, Bangkok, who chose the course "Creative Drama 2" as their elective, during the second semester of the academic year 2014. The research instruments were: 1) a curriculum on an intellectual cultural heritage: The Grand Shadow Play of Wat Sawang Arom, 2) a learning achievement test with a reliability value of 0.842, 3) an evaluation form on skills in performing the Grand Shadow Play and 4) an evaluation form on satisfaction towards learning. Data were analyzed in terms of mean, standard deviation and t-test.

Findings showed that:

1. The curriculum on an intangible cultural heritage: The Grand Shadow Play of Wat Sawang Arom consisted of significance of the curriculum, vision, teaching project, learning management guidelines and lesson plans.

2. Outcome of the curriculum implementation:

- 2.1 The students' learning achievement after implementing the curriculum was significantly higher than that before implementing it ($p < .05$).

2.2 Rankings of the students' skills in performing the Grand Shadow Play, from highest to lowest were as follows: things to be aware of while performing, steps for angular movements, bending body parts to fixed angles and training of arm muscles using bamboo frames.

3. Overall, the students' satisfaction towards learning according to the curriculum was at a high level.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือและแนะนำอย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ จันทร์เรือง ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.เนติ เฉลยวาเรศ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ดวงเดือน เทศวานิช ดร.ประจักษ์ ไม้เจริญ และดร.อุทมพร ชื่นวิญญา ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย ให้ข้อเสนอแนะและให้คำปรึกษาที่เป็น ประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณนายพิชยพันธ์ สารพานิช ผู้อำนวยการโรงเรียนโยธินบูรณะ คณะครู นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนโยธินบูรณะ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ผู้ตอบ แบบสอบถาม และผู้ให้สัมภาษณ์ ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลการวิจัยครั้งนี้

เหนือสิ่งอื่นใดขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา คณาจารย์ทุกท่านที่อบรมสั่งสอน ให้ คำปรึกษา ให้ข้อเสนอแนะในการทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกคนที่มีได้กล่าวถึงในที่นี้ ที่ให้การส่งเสริมสนับสนุนให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

คุณค่าและคุณประโยชน์อันพึงจะมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบและอุทิศแด่ ผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการรักษามรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเทศสืบต่อไป

ปวิษฐา เนียมคำ

สารบัญ

	หน้า
หน้าอนุมัติ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
ประกาศขอบคุณ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฎ
สารบัญภาพ	ฏ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
สมมติฐานของการวิจัย.....	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ	
พุทธศักราช 2551.....	8
สาระและมาตรฐานการเรียนรู้.....	8
ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง	9
หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนโยธินบูรณะ.....	11
การพัฒนาหลักสูตร.....	18
ความหมายของหลักสูตร.....	18
องค์ประกอบของหลักสูตร.....	21
ความสำคัญของหลักสูตร	24
ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร	25
ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร.....	28

บทที่ 2 (ต่อ)

หน้า

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม.....	36
ความหมายของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม.....	36
หมวดหมู่ของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	37
บริบทชุมชนวัดสว่างอารมณ์.....	38
ชุมชนวัฒนธรรมหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ จังหวัดสิงห์บุรี	39
ประวัติความเป็นมาของหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์	41
หนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ในปัจจุบัน.....	42
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	44
ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	44
จุดมุ่งหมายของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	44
คุณลักษณะของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	46
การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	49
ทักษะปฏิบัติ.....	52
ความหมายของทักษะ.....	52
ความหมายของทักษะปฏิบัติ.....	52
การเดินเสา.....	53
การลงเหลี่ยม	53
การขีดโครงไม้ไผ่	54
สิ่งที่ควรคำนึงขณะแสดง	54
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ	54
ความหมายของความพึงพอใจ	54
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ.....	56
ประเภทของความพึงพอใจ	62
วิธีการสร้างความพึงพอใจ	62
การวัดความพึงพอใจ	63
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	64
งานวิจัยในประเทศ	64
งานวิจัยต่างประเทศ	67

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	69
รูปแบบการวิจัย	69
สัญลักษณ์ที่ใช้ในรูปแบบการวิจัย	69
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	69
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	70
ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ	70
การจัดเก็บรวบรวมข้อมูล	73
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	73
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	73
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	77
ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนึ่งใหญ่ วัดสว่างอารมณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	77
ตอนที่ 2 ผลการใช้หลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนึ่งใหญ่ วัดสว่างอารมณ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	84
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	94
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	94
สมมติฐานการวิจัย	94
วิธีดำเนินการวิจัย	94
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	95
สรุปผลการวิจัย.....	95
อภิปรายผล	96
ข้อเสนอแนะ	99
บรรณานุกรม.....	100
ภาคผนวก	108
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	109
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ วิจัย	171

	หน้า
ภาคผนวก (ต่อ)	
ภาคผนวก ค รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย	177
ภาคผนวก ง หนังสือขออนุญาตทดลองใช้และเก็บข้อมูลในการวิจัย	179
ภาคผนวก จ ผลการวิเคราะห์ทางสถิติ	182
ภาคผนวก ฉ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ	185
ภาคผนวก ช ภาพประกอบการทดลองใช้หลักสูตร	205
ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์	210

สารบัญตาราง

		หน้า
ตาราง 1	ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางตามมาตรฐาน ศ.3.1	9
ตาราง 2	ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางตามมาตรฐาน ศ.3.2	10
ตาราง 3	หน่วยการเรียนรู้.....	14
ตาราง 4	การวัดและประเมินผล	17
ตาราง 5	การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีของมาสโลว์, เฮอริเบิร์ก, และแมคเกรเกอร์.....	59
ตาราง 6	ผลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนกับหลังเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนหลักสูตรหนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์	85
ตาราง 7	ผลการประเมินทักษะการขีดหนึ่งใหญ่ เรื่องหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรม หนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์ รายวิชาเพิ่มเติม นาฏศิลป์สร้างสรรค์ 2 ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาที่ 5.....	85
ตาราง 8	ผลการประเมินทักษะการขีดหนึ่งใหญ่ เรื่องหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรมหนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์ รายวิชาเพิ่มเติม นาฏศิลป์สร้างสรรค์ 2 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่ 5.....	87
ตาราง 9	ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียน รวมทุกด้าน.....	87
ตาราง 10	ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรวมทุกด้าน	89
ตาราง 11	ด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้	90
ตาราง 12	ด้านกิจกรรมการเรียนรู้.....	91
ตาราง 13	ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้.....	91
ตาราง 14	ด้านการวัดผลและประเมินผล	92
ตาราง 15	ด้านตัวครู	92

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
ภาพ 2 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของกรมวิชาการ	29
ภาพ 3 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์.....	31
ภาพ 4 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของทาบา.....	32
ภาพ 5 รูปแบบการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของเชเลอร์และ อเล็กซานเดอร์	33
ภาพ 6 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของสังกัด อุทรานันท์	35

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

วัฒนธรรมของสังคมหลายชนชาติ ก่อกำเนิดมาจากประเพณีและวัฒนธรรมที่ปฏิบัติ สืบทอดกันมา มีเอกลักษณ์และความสำคัญต่อสังคม ประเพณี ล้วนได้รับอิทธิพลมาจาก สิ่งแวดล้อมภายนอกที่เข้าสู่สังคมและแบบปฏิบัติที่หลากหลายเข้ามาผสมผสานในการดำเนิน ชีวิต พฤติกรรมที่คนส่วนใหญ่ยึดถือเป็นแบบแผน และได้ทำการปฏิบัติสืบต่อกันมา จนเป็น ต้นแบบสำหรับคนรุ่นต่อ ๆ ไป สภาพสังคมไทยในอดีตนั้นเป็นสังคมที่สามารถพึ่งตนเองได้ สมาชิกในสังคมมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การดำรงชีวิตมีความแตกต่างกันไปตามความสามารถ ของแต่ละบุคคล แต่ละกลุ่มคน แล้วนำความสามารถนั้นมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน โดยไม่ต้อง พึ่งพาอาศัยปัจจัยภายนอกมากนัก สังคมไทยในอดีตจึงสามารถดำรงความเป็นเอกลักษณ์ของ แต่ละชุมชนและแต่ละท้องถิ่นไว้ได้ (รัชนิกร เศรษฐ, 2542, หน้า 27)

ในปัจจุบัน นักวิชาการ นักพัฒนา จากองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ได้ให้ความสนใจ และความสำคัญเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยเพิ่มขึ้น โดยมีการศึกษาค้นคว้า วิจัย เก็บรวบรวมข้อมูล ด้านภูมิปัญญาจากชุมชนและท้องถิ่นต่าง ๆ โดยศึกษาเรื่องราวความเป็นมา และสืบสานภูมิ ปัญญาเพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ ให้มีการนำภูมิปัญญาดังกล่าวมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์กับวิถี ชีวิตของประชาชนมากขึ้น ชลวิทย์ เจียรจิตต์ (2548, หน้า 41) กล่าวว่า ภูมิปัญญาเป็นพลังทาง วัฒนธรรม เป็นอาวุธที่สำคัญที่ใช้ในการต่อสู้กับวิกฤติเศรษฐกิจทางทุนนิยม ภูมิปัญญาชาวบ้าน จึงเกิดจากการสะสมเรียนรู้มาเป็นระยะเวลายาวนาน มีลักษณะเชื่อมต่อกันไปหมดในทุก ๆ ชาติ ทุกภาษา ไม่แยกเป็นรายวิชา ทำให้กระแสของคำว่า ภูมิปัญญาและภูมิปัญญาชาวบ้านกลายมา เป็นคำที่นิยมใช้ในปัจจุบัน

การพัฒนาประเทศไทยได้มีการปรับโครงสร้างจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคม อุตสาหกรรมมากขึ้น ทำให้แนวคิดและวิถีชีวิตของประชาชนคนไทยเปลี่ยนไป ชุมชนวัฒนธรรม กลายเป็นชุมชนที่อ่อนแอและมีแนวโน้มที่จะล่มสลาย เพราะทำลายเส้นทางการถ่ายทอด วัฒนธรรมและภูมิปัญญาเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ สภาพสังคม ธรรมชาติ ทัศนคติ เอกลักษณ์ ค่านิยม การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกและสังคมไทย มีส่วนสำคัญทำให้วิถีชีวิตของคนไทยเปลี่ยนแปลง การแข่งขันทางด้านวัตถุ การดิ้นรนเพื่อชีวิตรอด ทำให้วัฒนธรรมความเป็นไทยลดคุณค่าลง โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนได้รับการซึมซับจากการเปลี่ยนวิถีชีวิต หลงลืมความเป็นเอกลักษณ์ ไทย วัฒนธรรมไทย หลงไหลไปกับกระแสนิยมทางวัตถุ ซึ่งเป็นผลให้สังคมและวัฒนธรรมไทยที่ ดั้งเดิมไม่ได้รับการสืบสานต่อเนื่อง เด็กและเยาวชนขาดคุณธรรมจริยธรรม การเปลี่ยนแปลงของ

สังคมไทยเช่นนี้ ประชาชนจำเป็นต้องมีหลักการและวิธีปฏิบัติที่เหมาะสม จึงสามารถผ่านพ้นวิกฤตินี้ไปได้ (ชลวิทย์ เจียรจิตต์, 2548, หน้า 42)

การปฏิรูปการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ในการดำเนินชีวิตในสังคมไทย เพื่อให้มีการปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข หน่วยงานที่มีการเกี่ยวข้องโดยตรงคือสถาบันการศึกษา ซึ่งดำเนินการแก้ปัญหาโดยการให้ความรู้ ปลุกฝังคุณธรรมจริยธรรม เพราะการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของคนไทย ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การศึกษา การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมทางสังคมแห่งการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขเปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและพัฒนาสาระและกระบวนการการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 4)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีจุดเน้นเกี่ยวกับการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น ประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่น มีความรักความภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551ก, หน้า 1) กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 3 นาฏศิลป์ ในสาระการเรียนรู้แกนกลางที่นำมาสร้างหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ ได้แก่ รูปแบบของการแสดงละครสร้างสรรค์ การประดิษฐ์ทำท่าที่เป็นคู่และหมู่ ประวัติความเป็นมาของนาฏศิลป์และการละคร เทคนิคการจัด การแสดง การประเมินคุณภาพของการแสดง การจัดแสดงในวันสำคัญของโรงเรียน การแสดง นาฏศิลป์ในโอกาสต่าง ๆ บุคคลสำคัญในวงการนาฏศิลป์และการละครของไทยในยุคสมัยต่างๆ วิวัฒนาการของนาฏศิลป์และการละครไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และการอนุรักษ์นาฏศิลป์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

สำหรับหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ จังหวัดสิงห์บุรีนั้นเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมซึ่งมีรูปแบบของการสืบทอดศิลปะของการแสดงในกลุ่มเครือญาติเป็นส่วนมาก โดยภาครัฐและกลุ่มบุคคลอื่นในชุมชนไม่ได้เข้าไปมีบทบาทเกี่ยวข้องอย่างจริงจัง จากการศึกษา สภาพข้อมูลเบื้องต้นของผู้ทำการวิจัยเมื่อปี พ.ศ. 2546 พบว่า ปัจจุบันหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ อยู่ในดูแลของวัดสว่างอารมณ์ โดยมีพระธรรมโชติ ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสวัดสว่างอารมณ์ เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ ตัวหนังส่วนใหญ่อยู่ในสภาพที่ทรุดโทรม เนื่องจากขาดการจัดเก็บที่ดีและบางส่วนชำรุดเสียหายเนื่องจากน้ำท่วม ในปี พ.ศ. 2513 ส่วนในด้านการแสดง พบว่าไม่มีการแสดงที่

ต่อเนื่องและมีการจัดการแสดงน้อยมาก เช่น งานประจำปีวัดสว่างอารมณ์ เป็นต้น ทำให้ขาดกระบวนการสืบทอดอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มจะสูญหาย นอกจากนี้ยังพบว่า ในการถ่ายทอดความรู้เรื่องของหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ ยังอยู่ในกลุ่มคนบางส่วน เช่น การถ่ายทอดความรู้ให้กับคนในตระกูลที่เกี่ยวข้อง ขาดคนที่ต้องการสืบทอดอย่างจริงจัง (ปทุมมาส สุทธิสวัสดิ์, 2549, หน้า 4)

ในการพัฒนาหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ เริ่มจากในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ทางโรงเรียนโยธินบูรณะ ได้จัดให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 12 ห้องเรียน ไปทัศนศึกษาที่พิพิธภัณฑ์หนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี หลังจากนั้นทางโรงเรียนได้สำรวจความต้องการของนักเรียนเกี่ยวกับการเลือกรายวิชาเพิ่มเติม ซึ่งมีนักเรียนชายจำนวนหนึ่งได้เลือกเรียนรายวิชาเพิ่มเติม มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเคยสอนที่โรงเรียนวัดพรหมสาคร อ.เมือง จ.สิงห์บุรี ปัจจุบันสอนที่โรงเรียนโยธินบูรณะ และเป็นผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 3 นาฏศิลป์ โดยเฉพาะสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม หนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ จึงตัดสินใจพัฒนาหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ ซึ่งเป็นไปในลักษณะการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้เพิ่มเติม เพื่อใช้ในโรงเรียนโยธินบูรณะ ซึ่งเป็นการเผยแพร่มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ในกรุงเทพมหานครการพัฒนาหลักสูตรครั้งนี้มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อหลักสูตรทำให้ผู้เรียนเกิดความรัก ความผูกพัน ความหวงแหน ความภาคภูมิใจในประเพณี วัฒนธรรมในท้องถิ่นของตน และเป็นแบบอย่างที่ดีของคนรุ่นใหม่ คนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจที่มีผู้สืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ได้ร่วมกันอนุรักษ์และรักษาประเพณีอันดีงามนี้ไว้ตลอดไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
 - 2.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน
 - 2.2 ประเมินทักษะการเชิดหนังใหญ่
 - 2.3 ประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนตามหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ความสำคัญของการวิจัย

1. นักเรียนที่ผ่านการเรียนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหนังสือวัดดวงอารมณ์ มีความรู้ความเข้าใจ ตระหนักและเห็นคุณค่าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
2. เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอน ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาเพิ่มเติมหนังสือวัดดวงอารมณ์
3. เป็นการอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังสือวัดดวงอารมณ์
4. เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคคลอื่นที่สนใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเรื่องอื่น ๆ ต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนแผนการเรียนศิลป์-คำนวณ ห้อง 7-9 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนโยธินบูรณะ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 3 ห้องเรียน รวมนักเรียน 120 คน เป็นนักเรียนชาย 63 คน
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชายแผนการเรียนศิลป์-คำนวณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนโยธินบูรณะ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 35 คนซึ่งเป็นนักเรียนจาก 3 ห้องเรียน ที่เลือกเรียนรายวิชาเพิ่มเติมนาฏศิลป์สร้างสรรค์ 2

การใช้เฉพาะนักเรียนชาย เพราะนักเรียนหญิงจะปฏิบัติการศึกษาหนังสือไม่ได้ จึงให้นักเรียนหญิงไปเลือกเรียนรายวิชาอื่น
2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
 - 2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ หลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังสือวัดดวงอารมณ์
 - 2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการใช้หลักสูตรประกอบด้วย
 - 2.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 2.2.2 ทักษะการเชิดหนังสือ
 - 2.2.3 ความพึงพอใจต่อการเรียน
3. เนื้อหา
 - เนื้อหาที่ใช้ ได้แก่
 - 3.1 หลักสูตรเป็นสิ่งที่นักเรียนต้องเรียนเกี่ยวกับหนังสือ ประกอบด้วย สารมาตรฐาน ตัวชี้วัด คำอธิบายรายวิชา และหน่วยการเรียนรู้ ในการพัฒนาหลักสูตรนี้จะปรับปรุงหลักสูตรเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น

3.2 เนื้อหารายวิชาเพิ่มเติม ประกอบด้วย ประวัติความเป็นมาของหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ พื้นฐานการเต้น พื้นฐานการจับตัวหนังใหญ่ (โครงไม้ไผ่) และพื้นฐานการเชิดหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์

4. ระยะเวลา

การทดลองใช้หลักสูตร จะใช้ระยะเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ระหว่างวันที่ 19 มกราคม-วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2558

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของบุคคลและสภาพสังคม หรือการปรับปรุงหลักสูตร เป็นการจัดหลักสูตรเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น มีความสมบูรณ์และเหมาะสมยิ่งขึ้น สำหรับขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ การสร้างข้อมูลพื้นฐาน การพัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง การทดลองใช้หลักสูตร การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หมายถึง องค์ความรู้หรือผลงานที่เกิดจากบุคคลหรือกลุ่มชนที่ได้มีการสร้างสรรค์ พัฒนา สังสม สืบทอด และประยุกต์ใช้ในวิถีการดำเนินชีวิตมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้คนเหล่านั้นเกิดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์และความหลากหลายทางวัฒนธรรม

หนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ หมายถึง การแสดงหนังใหญ่ของวัดสว่างอารมณ์ อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี ตัวหนังใหญ่ได้มาจากการแกะสลักตัวหนังใหญ่วัดดุสิตดาราม บางกอกน้อย ธนบุรี จากมหาเพียร ปิ่นทอง และจากฝีมือช่างชาวบ้านบางมอญจัดทำขึ้น ปัจจุบันมีประมาณ 300 ตัว

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลที่เกิดจากกระบวนการเรียนการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัยซึ่งสามารถวัดได้จากการทดสอบด้วยวิธีการต่าง ๆ การวิจัยเรื่องนี้ใช้การทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือกจำนวน 40 ข้อ

ทักษะการเชิดหนังใหญ่ หมายถึง ผลที่เกิดจากพฤติกรรมการใช้วैयाวะเคลื่อนไหวของร่างกายในการปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งทักษะปฏิบัติเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างพุทธิพิสัยกับสิ่งเร้าภายนอก ตั้งแต่ขั้นการเรียนรู้ การพร้อมปฏิบัติ การตอบสนองตามผู้ปฏิบัติ การปฏิบัติ และการตอบสนองที่ซับซ้อน การปฏิบัตินั้นจะพิจารณาวิธีปฏิบัติงาน ผลการปฏิบัติงานและพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติ การวิจัยเรื่องนี้ ใช้การวัดจากแบบประเมินทักษะการเชิดหนังใหญ่ ซึ่งมีทักษะย่อย ได้แก่ จังหวะ การเดินเสา การลงเหลี่ยม การย่ำเท้า และการเชิดโครงไม้ไผ่

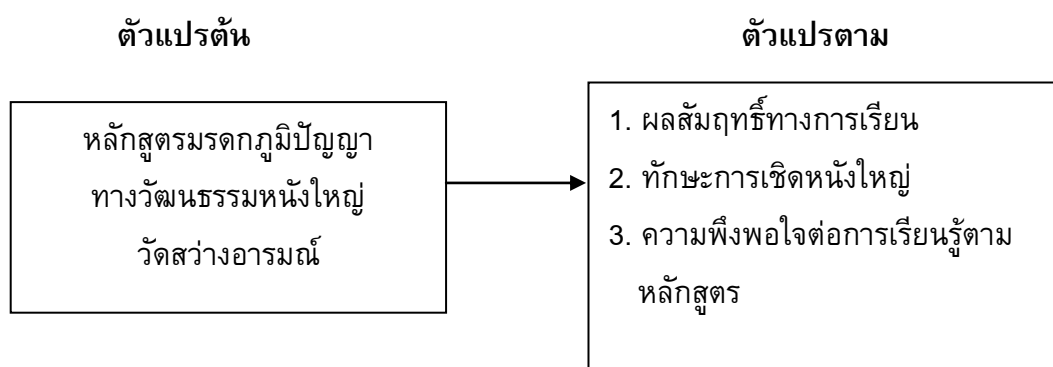
ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ผู้วิจัยได้ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหนังสือวัดสว่างอารมณ์ โดยวัดความพึงพอใจจากการตอบแบบสอบถามความพึงพอใจ ซึ่งแบ่งระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ

นักเรียน หมายถึง นักเรียนแผนการเรียนศิลป์-คำนวณ ห้อง 7-9 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนโยธินบูรณะ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของนักศึกษา และผู้ที่ทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรมาสังเคราะห์ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังสือวัดสว่างอารมณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

การดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าว จะส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังสือวัดสว่างอารมณ์สูงขึ้น จึงสรุปเป็นกรอบแนวคิดดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังสือวัดสว่างอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม รายวิชาเพิ่มเติมหนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ผู้วิจัยได้ลำดับหัวข้อเรื่องดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ พุทธศักราช 2551
 - 1.1 สารและมาตรฐานการเรียนรู้
 - 1.2 ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลาง
2. หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนโยธินบูรณะ
3. การพัฒนาหลักสูตร
 - 3.1 ความหมายของหลักสูตร
 - 3.2 องค์ประกอบของหลักสูตร
 - 3.3 ความสำคัญของหลักสูตร
 - 3.4 ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร
 - 3.5 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร
4. มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์
 - 4.1 ความหมายของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
 - 4.2 หมวดยุทธศาสตร์ของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
 - 4.3 บริบทชุมชนวัดสว่างอารมณ์
 - 4.4 ชุมชนวัฒนธรรมหนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์
 - 4.5 ประวัติความเป็นมาของหนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์
 - 4.6 หนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์ในปัจจุบัน
5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 5.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 5.2 จุดมุ่งหมายของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 5.3 คุณลักษณะของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 5.4 การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
6. ทักษะการปฏิบัติ
 - 6.1 ความหมายของทักษะ
 - 6.2 ความหมายของทักษะปฏิบัติ
 - 6.3 การเดินเสา

- 6.4 การลงเหลี่ยม
- 6.5 การเชิดโครงไม้ไผ่
- 6.6 สิ่งที่ควรคำนึงขณะแสดง
- 7. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ
 - 7.1 ความหมายของความพึงพอใจ
 - 7.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ
 - 7.3 ประเภทของความพึงพอใจ
 - 7.4 วิธีการสร้างความพึงพอใจ
 - 7.5 การวัดความพึงพอใจ
- 8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 8.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ พุทธศักราช 2551

1. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551ข, หน้า 2-3)

สาระที่ 1 ทศนศิลป์

มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล

สาระที่ 2 ดนตรี

มาตรฐาน ศ 2.1 เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 2.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

สาระที่ 3 นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์ และ วัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญา ไทยและสากล

2. ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551ก, หน้า 37, 44-47, 50)

ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระที่ 3 นาฏศิลป์ ชั้น ม.4-6

มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้ ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน

ตาราง 1 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางตามมาตรฐาน ศ.3.1

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม. 4-6	1. มีทักษะในการแสดงหลากหลายรูปแบบ	● รูปแบบของการแสดง - ระบำ รำ ฟ้อน - การแสดงพื้นเมืองภาคต่าง ๆ - การละครไทย - การละครสากล
	2. สร้างสรรค์ละครสั้นในรูปแบบที่ชื่นชอบ	● ละครสร้างสรรค์ - ความเป็นมา - องค์ประกอบของละครสร้างสรรค์ - ละครพูด - ละครโศกนาฏกรรม - ละครสุขนาฏกรรม - ละครแนวเหมือนจริง - ละครแนวไม่เหมือนจริง
	3. ใช้ความคิดริเริ่มในการแสดงนาฏศิลป์เป็นคู่และหมู่	● การประดิษฐ์ท่ารำที่เป็นคู่และหมู่ - ความหมาย - ประวัติความเป็นมา - ท่าทางที่ใช้ในการประดิษฐ์ท่ารำ - เพลงที่ใช้

ตาราง 1 (ต่อ)

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	4. วิเคราะห์การแสดงตามหลักนาฏศิลป์และการละคร	● หลักการสร้างสรรค์และการวิจารณ์ ● หลักการชมการแสดงนาฏศิลป์และละคร
	5. วิเคราะห์การแสดงตามหลักนาฏศิลป์และการละคร	● ประวัติความเป็นมาของนาฏศิลป์และการละคร - วิวัฒนาการ - ความงามและคุณค่า
	6. บรรยายและวิเคราะห์อิทธิพลของเครื่องแต่งกาย แสง สี เสียง จาก อุปกรณ์ และสถานที่ที่มีผลต่อการแสดง	● เทคนิคการจัดการแสดง - แสง สี เสียง - ฉาก - อุปกรณ์ - สถานที่ - เครื่องแต่งกาย
	7. พัฒนาและใช้เกณฑ์การประเมินในการประเมินการแสดง	● การประเมินคุณภาพของการแสดง - คุณภาพด้านการแสดง - คุณภาพองค์ประกอบการแสดง
	8. วิเคราะห์ท่าทาง และการเคลื่อนไหวของผู้คนในชีวิตประจำวันและนำมาประยุกต์ใช้ในการแสดง	● สร้างสรรค์ผลงาน - การจัดการแสดงในวันสำคัญของโรงเรียน - ชุดการแสดงประจำโรงเรียน

มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ตาราง 2 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางตามมาตรฐาน ศ.3.2

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม. 4-6	1. เปรียบเทียบการนำการแสดงไปใช้ในโอกาสต่าง ๆ	● การแสดงนาฏศิลป์ในโอกาสต่าง ๆ

ตาราง 2 (ต่อ)

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	2. อภิปรายบทบาทของบุคคลสำคัญ ในวงการนาฏศิลป์และการละครของ ประเทศไทยในยุคสมัยต่าง ๆ	● บุคคลสำคัญในวงการนาฏศิลป์และ การละครของไทยในยุคสมัยต่าง ๆ
	3. บรรยายวิวัฒนาการของนาฏศิลป์ และการละครไทยตั้งแต่อดีตจนถึง ปัจจุบัน	● วิวัฒนาการของนาฏศิลป์และการ ละครไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
	4. นำเสนอแนวคิดในการอนุรักษ์ นาฏศิลป์ไทย	● การอนุรักษ์นาฏศิลป์ภูมิปัญญา ท้องถิ่น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ หมายถึง กลุ่มสาระการเรียนรู้
ในหลักสูตรแกนกลาง พุทธศักราช 2551 แบ่งออกเป็น 3 สาระ ได้แก่ สาระที่ 1 ทักษะศิลป์ สาระ
ที่ 2 ดนตรี และสาระที่ 3 นาฏศิลป์

หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนโยธินบูรณะ

วิสัยทัศน์ (vision)

โรงเรียนโยธินบูรณะ เป็นโรงเรียนมุ่งสู่สากล ดำรงตนอย่างไทย มีคุณธรรมนำความรู้
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง"

พันธกิจ (mission)

1. พัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพสู่ระดับสากลสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง
ของสังคมโลก
2. ส่งเสริมนักเรียนสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการตามมาตรฐานสากล มีสุขภาวะที่ดี
และมีสุนทรียภาพ
3. เสริมสร้างและปลูกฝังนักเรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม วิถีการดำเนินชีวิตบน
พื้นฐานความเป็นไทย และมีความพอเพียง
4. พัฒนาระบบบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีคุณภาพโดยใช้หลักธรรมาภิบาลตาม
แนวทางปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง
5. ส่งเสริมบุคลากรในสถานศึกษาให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี
ในตัว

6. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนผู้ปกครอง
ชุมชน ภาคเอกชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

เอกลักษณ์ของโรงเรียน(uniqueness)

"โยธิน...ถิ่นคนดี"

อัตลักษณ์ของโรงเรียน(identity)

"คนดีศรีโยธิน"

เป้าประสงค์ของโรงเรียน (school goals)

1. จัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานสากลและบูรณาการให้เข้ากับวิถี
พุทธ เศรษฐกิจพอเพียงโดยเน้นกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ

2. นักเรียนมีความเป็นเลิศทางด้านวิชาการทัดเทียมมาตรฐานสากล มีสุขภาวะที่ดี
และมีสุนทรียภาพ

3. นักเรียนมีคุณลักษณะคุณธรรมนำความรู้บนพื้นฐานความเป็นไทยและวิถีความ
พอเพียงตามอัตลักษณ์โรงเรียน

4. สถานศึกษามีระบบการบริหารที่มีคุณภาพตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาใน
ทศวรรษที่สอง

5. บุคลากรในสถานศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้มีทักษะในการแสวงหาความรู้
อย่างมีคุณภาพ

6. การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารและจัดการศึกษา

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนโยธินบูรณะ

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

2. ซื่อสัตย์สุจริต

3. มีวินัย

4. ใฝ่เรียนรู้

5. อยู่อย่างพอเพียง

6. มุ่งมั่นในการทำงาน

7. รักความเป็นไทย

8. มีจิตสาธารณะ

สมรรถนะของผู้เรียน

1. ความสามารถในการสื่อสาร

2. ความสามารถในการคิด

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

โครงการสอนรายวิชานาฏศิลป์สร้างสรรค์ 2 รหัสวิชา ศ30238 มัธยมศึกษาปีที่ 5 หน่วยการเรียนรู้ 1.0 หน่วยกิต เวลาเรียน 2 ชั่วโมง/สัปดาห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ

1. คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาความเป็นมารูปแบบ นาฏศิลป์ดั้งเดิม(โขน-ละคร) นาฏศิลป์สมัยใหม่(จินตลีลา) นาฏศิลป์พื้นฟู(หนังใหญ่) นาฏศิลป์พื้นเมือง และหลักการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ วิธีการนำเสนอ การผสมผสานนาฏศิลป์ ในรูปแบบที่แตกต่าง

โดยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการศึกษาและนำมาสร้างสรรค์ ผลงาน ที่ถูกต้อง จากอารมณ์ประสบการณ์ โดยปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่ออาชีพที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการแสดง

เพื่อสร้างสรรค์ออกมาเป็นการแสดง จนผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึง คุณค่าของนาฏศิลป์ ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทยและสากล และสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างถูกต้องและเหมาะสม

2. ผลการเรียนรู้

2.1 ผู้เรียนสามารถอธิบาย นาฏศิลป์ดั้งเดิม(โขน-ละคร) นาฏศิลป์สมัยใหม่ (จินตลีลา) นาฏศิลป์พื้นฟู (หนังใหญ่) นาฏศิลป์พื้นเมืองได้

2.2 ผู้เรียนสามารถปฏิบัติท่ารำและเต้นได้อย่างถูกต้องและสามารถประดิษฐ์ท่าทางเบื้องต้นได้

2.3 ผู้เรียนสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ความคิด จินตนาการ ความถนัด และความสนใจได้

2.4 ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการแสดง

2.5 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น

3. หน่วยการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ตาราง 3 หน่วยการเรียนรู้

หน่วย ที่	ชื่อ หน่วย การเรียนรู้	แผนการ จัดการ เรียนรู้ที่	จำนวน (ชั่วโมง)	เนื้อหาสาระ	วิธีการ จัดการเรียนรู้	สอดคล้องกับ คุณลักษณะที่พึง ประสงค์ตามหลักสูตร แกนกลางฯ ข้อที่	สอดคล้องกับ สมรรถนะสำคัญ ของผู้เรียนตาม หลักสูตร แกนกลางฯ ข้อที่ (ผลการเรียนรู้)	เครื่องมือวัด และประเมินผล	คะแนน
1	นาฏศิลป์ ดั้งเดิม	1	6	ประวัติความเป็นมา รูปแบบการแสดงและ ความสำคัญของนาฏศิลป์ ดั้งเดิม	-บรรยาย -ยกตัวอย่าง ประกอบ -ซักถาม	1.ใฝ่เรียนรู้ 2.มุ่งมั่นในการทำงาน 3.รักความเป็นไทย	ข้อที่1 ข้อที่4 ข้อที่5	-ใบงานที่ 1.1 -แบบสังเกต พฤติกรรม	
		2	2	คุณค่าและการอนุรักษ์ นาฏศิลป์ดั้งเดิม	-บรรยาย -ยกตัวอย่าง ประกอบ -ซักถาม	1.ใฝ่เรียนรู้ 2.มุ่งมั่นในการทำงาน 3.รักความเป็นไทย	ข้อที่1 ข้อที่5	-แบบทดสอบ	10
2	นาฏศิลป์ พื้นเมือง	1	4	-ประวัติความเป็นมา รูปแบบการแสดงและ ความสำคัญของนาฏศิลป์ พื้นเมือง	-บรรยาย -ยกตัวอย่าง ประกอบ	1.ใฝ่เรียนรู้ 2.มุ่งมั่นในการทำงาน 3.รักความเป็นไทย	ข้อที่1 ข้อที่4 ข้อที่5	-ใบงานที่ 2.1 -แบบสังเกต พฤติกรรม	

ตาราง 3 (ต่อ)

หน่วย ที่	ชื่อ หน่วย การเรียนรู้	แผนการ จัดการ เรียนรู้ที่	จำนวน (ชั่วโมง)	เนื้อหาสาระ	วิธีการ จัดการเรียนรู้	สอดคล้องกับ คุณลักษณะที่พึง ประสงค์ตามหลักสูตร แกนกลางฯ ข้อที่	สอดคล้องกับ สมรรถนะสำคัญ ของผู้เรียนตาม หลักสูตร แกนกลางฯ ข้อที่ (ผลการเรียนรู้)	เครื่องมือวัด และประเมินผล	คะแนน
		2	4	ปฏิบัติทำรำนาศิลป์ พื้นเมืองตามความสนใจ -กลุ่มใหญ่ -กลุ่มย่อย	-สาธิต -ยกตัวอย่าง ประกอบ -ปฏิบัติ	1.ใฝ่เรียนรู้ 2.มุ่งมั่นในการทำงาน 3.รักความเป็นไทย	ข้อที่1 ข้อที่2 ข้อที่3 ข้อที่5	-แบบประเมิน ทักษะปฏิบัติ	10
สอบกลางภาค									20
3	นาฏศิลป์ สมัยใหม่	1	4	-ประวัติความเป็นมา รูปแบบการแสดงและ ความสำคัญของนาฏศิลป์ สมัยใหม่	-บรรยาย -ยกตัวอย่าง ประกอบ -ซักถาม	1.ใฝ่เรียนรู้ 2.มุ่งมั่นในการทำงาน	ข้อที่1 ข้อที่4 ข้อที่5	-ใบงานที่ 3.1	
		2	4	-นำเสนอผลงานสร้างสรรค์ ที่ถูกต้อง จากอารมณ์ ประสบการณ์สามารถนำเสนอ ที่เรียนรู้มาประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันอย่างถูกต้อง และเหมาะสม	-ยกตัวอย่าง ประกอบ -สาธิต -ปฏิบัติ	1.ใฝ่เรียนรู้ 2.มุ่งมั่นในการทำงาน	ข้อที่1 ข้อที่2 ข้อที่3 ข้อที่5	-แบบประเมิน ทักษะปฏิบัติ	10

ตาราง 3 (ต่อ)

หน่วย ที่	ชื่อ หน่วย การเรียนรู้	แผนการ จัดการ เรียนรู้ที่	จำนวน (ชั่วโมง)	เนื้อหาสาระ	วิธีการ จัดการเรียนรู้	สอดคล้องกับ คุณลักษณะที่พึง ประสงค์ตามหลักสูตร แกนกลางฯ ข้อที่	สอดคล้องกับ สมรรถนะสำคัญ ของผู้เรียนตาม หลักสูตร แกนกลางฯ ข้อที่ (ผลการเรียนรู้)	เครื่องมือวัด และประเมินผล	คะแนน
4	นาฏศิลป์ พื้นฟู	1-2	4	-ประวัติความเป็นมา รูปแบบการแสดงและ ความสำคัญของนาฏศิลป์ พื้นฟูวิธีการอนุรักษ์	-บรรยาย -ยกตัวอย่าง ประกอบ -ซักถาม	1.ใฝ่เรียนรู้ 2.มุ่งมั่นในการทำงาน 3.รักความเป็นไทย	ข้อที่1 ข้อที่4 ข้อที่5	-แบบทดสอบ	10
		3-4	4	-ฝึกปฏิบัติการเดินเสา การลงเหลี่ยม	-สาธิต -ปฏิบัติ	1.ใฝ่เรียนรู้ 2.มุ่งมั่นในการทำงาน 3.รักความเป็นไทย	ข้อที่1 ข้อที่2 ข้อที่3 ข้อที่5	-แบบประเมิน ทักษะปฏิบัติ	5
		5-6	4	-ฝึกปฏิบัติการจับโครง ไม้ ไผ่	-สาธิต -ปฏิบัติ	1.ใฝ่เรียนรู้ 2.มุ่งมั่นในการทำงาน 3.รักความเป็นไทย	ข้อที่1 ข้อที่2 ข้อที่3 ข้อที่5	-แบบประเมิน ทักษะปฏิบัติ	5
คุณลักษณะอันพึงประสงค์									10
สอบปลายภาค									20
รวม									100

4. การวัดและประเมินผล

คะแนนระหว่างภาคเรียน : คะแนนปลายภาค = 80 : 20

ตาราง 4 การวัดและประเมินผล

งานที่มอบหมาย/กิจกรรม	ระยะเวลาการดำเนินการ	คะแนน	หมายเหตุ
1. ก่อนกลางภาค -นาฏศิลป์ดั้งเดิม -นาฏศิลป์พื้นเมือง	☐ ภาคเรียนที่ 1 (พ.ค. – ก.ค.) ☐ ภาคเรียนที่ 2 (พ.ย. – ธ.ค.)	10 10	
2. สอบกลางภาคเรียน	☐ ภาคเรียนที่ 1 (ก.ค.) ☐ ภาคเรียนที่ 2 (ธ.ค.)	20	
3. หลังกลางภาค -นาฏศิลป์สมัยใหม่ -นาฏศิลป์พื้นฟู	☐ ภาคเรียนที่ 1 (ส.ค. – ต.ค.) ☐ ภาคเรียนที่ 2 (ม.ค. – มี.ค.)	10 20	
4. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตาม อัตลักษณ์ของโรงเรียน 10 คะแนน ได้แก่ 4.1 มีวินัย 4.2 มีความซื่อสัตย์ 4.3 มีมารยาทดี	ตลอดภาคเรียน	4 3 3	
5. สอบปลายภาคเรียน 5.1 แบบทดสอบปรนัยร้อยละ 70 5.2 แบบทดสอบอัตนัยร้อยละ 30	☐ ภาคเรียนที่ 1 (ก.ย.) ☐ ภาคเรียนที่ 2 (มี.ค.)	 20	
รวม		100	

5. ข้อตกลงในการจัดการเรียนรู้

- 5.1 เข้าเรียนตรงเวลาและสม่ำเสมอ (ขาดได้ไม่เกิน 15 นาที)
- 5.2 นำหนังสือและเอกสารประกอบการเรียนมาเรียนทุกครั้ง
- 5.3 มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนการสอน

5.4 ส่งงานตรงต่อเวลาทุกครั้ง ถ้าไม่ส่งงานตามกำหนดติด ร. ทุกกรณี

5.5 มีมารยาทในการเรียนนาฏศิลป์

5.6 ขาดได้ไม่เกิน 4 ครั้ง สาย 3 ครั้งเท่ากับขาด1ครั้ง หากติดเกินติด มส. ทุก

กรณี

6. เกณฑ์การประเมิน

คะแนน	80 - 100	ได้ผลการเรียน	4.0
คะแนน	75 - 79	ได้ผลการเรียน	3.5
คะแนน	70 - 74	ได้ผลการเรียน	3.0
คะแนน	65 - 69	ได้ผลการเรียน	2.5
คะแนน	60 - 64	ได้ผลการเรียน	2.0
คะแนน	55 - 59	ได้ผลการเรียน	1.5
คะแนน	50 - 54	ได้ผลการเรียน	1.0
คะแนน	0 – 49	ได้ผลการเรียน	0

7. แหล่งเรียนรู้/แหล่งข้อมูล

- 7.1 หนังสือเรียน
- 7.2 เอกสารประกอบการเรียน
- 7.3 ห้องศูนย์สื่อ
- 7.4 ห้องสมุด
- 7.5 ห้องสืบค้น

การพัฒนาหลักสูตร

1. ความหมายของหลักสูตร

หลักสูตรถือว่าเป็นแนวทางของการจัดการศึกษาและยังถือว่าเป็นเครื่องกำหนดทิศทางของการศึกษา นักการศึกษาทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ได้ให้ความหมายของหลักสูตรแตกต่างกันออกไปตามทัศนะ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพื้นฐานความเข้าใจ ความรู้และประสบการณ์ซึ่งประมวลความหมายของหลักสูตรที่สำคัญไว้ ดังนี้

สัจด์ อุทรานันท์ (2532, หน้า 16) ได้สรุปความหมายของหลักสูตรไว้ 4 ประการ ดังนี้

1. หลักสูตร คือ สิ่งี่สร้างขึ้นในลักษณะของรายวิชาซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาสาระที่ได้จัดเรียงลำดับความยากง่ายหรือขั้นตอนอย่างดีแล้ว

2. หลักสูตร ประกอบด้วยประสบการณ์ทางการเรียน ซึ่งได้วางแผนไว้ล่วงหน้าเพื่อมุ่งหวังจะให้เด็กได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ต้องการ

3. หลักสูตรเป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้น สำหรับการให้ประสบการณ์ทางการศึกษาแก่เด็กในโรงเรียน

4. หลักสูตร ประกอบด้วยประสบการณ์ทั้งหมดของนักศึกษาซึ่งเขาได้ทำ ได้รับรู้ และได้อบสนองต่อการแนะแนวทางโรงเรียน

แรมสมร อยู่สถาพร (2533, หน้า 3) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับหลักสูตร ประถมศึกษาว่าหลักสูตร หมายถึง โครงการศึกษาที่จัดขึ้นสำหรับนักเรียนประถมศึกษา โดยมุ่งสร้างผู้เรียนให้เป็นผู้มีความรู้ มีคุณธรรมและจริยธรรม มีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและให้ มีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตตามสภาพของสังคมในขณะนั้น ๆ

ธำรง บัวศรี (2542, หน้า 6) กล่าวว่า หลักสูตร คือ แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้น เพื่อแสดงจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรมและมวลงประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรม การศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

นิคม ชมพูหลง (2542, หน้า 12) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง มวลงประสบการณ์ หรือกิจกรรมที่จัดให้แก่ผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียน อันจะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติไปในทิศทางที่พึงประสงค์

วิชัย ประสิทธิ์วิฑูเวชช์ (2542, หน้า 48) ได้ให้ความหมายของหลักสูตร หมายถึง มวลงประสบการณ์ที่จัดให้แก่ผู้เรียนโดยการวางแผนไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งทางสติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และทักษะต่าง ๆ อันเป็น ประสบการณ์ที่ผ่านเข้าไปในการรับรู้ของผู้เรียน

บรรพต สุวรรณประเสริฐ (2544, หน้า 14) ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 4 นัย คือ

1. หลักสูตร หมายถึง รายวิชาหรือเนื้อหาสาระที่ใช้สอน
2. หลักสูตร หมายถึง มวลงประสบการณ์ที่โรงเรียนหรือสถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียน
3. หลักสูตร หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอน
4. หลักสูตร หมายถึง สิ่งที่สังคมคาดหวังหรือมุ่งหมาย หรือมุ่งหวังจะให้ผู้เรียนได้รับ

ถวัลย์ มาศจรัส (2546, หน้า 56) ได้ให้ความหมายของหลักสูตร คือ มวลงประสบการณ์ที่สถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียน ตามสภาพและความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ และหลักสูตรเป็นแผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 9-14) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของหลักสูตรไว้ดังนี้

1. หลักสูตรเป็นวิชาและเนื้อหาที่จัดให้ผู้เรียน

2. หลักสูตรเป็นเอกสาร
3. หลักสูตรเป็นกิจกรรมที่จัดให้แก่ผู้เรียน
4. หลักสูตร คือ แผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้ หรือประสบการณ์ที่คาดหวังแก่นักเรียน

5. หลักสูตรเป็นมวลประสบการณ์
6. หลักสูตรเป็นจุดหมายปลายทาง
7. หลักสูตรเป็นระบบการเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน

เอกรินทร์ สีมหาศาล (2546, หน้า 69) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรมีความหมายหลายนัย เช่น หมายถึง รายวิชาหรือเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามเกณฑ์ที่คาดหวัง และยังหมายความรวมกระบวนการวิชาที่กำหนดไว้ในแผนการเรียน แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และมวลประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับจากโปรแกรมการศึกษาต่างๆ ตามช่วงเวลาจัดเตรียมไว้สำหรับกิจกรรมหนึ่ง ๆ ตามที่สถานศึกษากำหนด

ปราโมทย์ จันทรเรือง (2550, หน้า 5) ได้ให้ความหมายของหลักสูตร คือ แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงจุดหมาย การจัดเนื้อหา กิจกรรม และมวลประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีการพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ตามจุดหมายที่กำหนดไว้และได้กล่าวถึง ความหมายของหลักสูตรตามแนวคิดของทรัม, และมิลเลอร์ (Trump, & Millier) หลักสูตรหมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนชนิดต่าง ๆ ที่เตรียมการไว้ และจัดให้แก่เด็กนักเรียนโดยโรงเรียนหรือระบบโรงเรียน

วิกิพีเดีย (ม.ป.ป., หน้า 1) จากสารานุกรมเสรี กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง การกระทำและประสบการณ์ของผู้ที่กำลังเปลี่ยนผ่านจากเด็กเป็นผู้ใหญ่ควรที่จะมี เพื่อเป็นผู้ใหญ่ที่ประสบความสำเร็จของสังคมในอนาคต นอกจากนี้หลักสูตรยังครอบคลุมถึงประสบการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน รวมไปถึงประสบการณ์ที่ได้รับโดยบังเอิญ ประสบการณ์ที่ไม่ได้ชี้แนะและประสบการณ์ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างผู้ใหญ่ให้กับสังคมในอนาคต

ตาบา (Taba, 1962, p.12) ได้ให้ความหมายของหลักสูตร คือแผนการเรียนที่ประกอบด้วยจุดประสงค์และจุดมุ่งหมายเฉพาะหลักสูตร ซึ่งให้เห็นถึงการเลือกและจัดเนื้อหา พร้อมทั้งบ่งบอกหรือแสดงแนวทางที่แน่นอนของการเรียนการสอน ไม่ว่าจะมีความหมายหรือการจัดเนื้อหาสาระเป็นตัวกำหนดหรือไม่ก็ตาม ประการสุดท้ายหลักสูตรจะรวมโปรแกรมการประเมินผลไว้ด้วย

กู๊ด (Good, 1973, p.149) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. หลักสูตร หมายถึง เนื้อหาวิชาที่จัดให้เป็นระบบให้ผู้เรียนได้ศึกษา เพื่อให้จบชั้นประกาศนียบัตรในหมวดวิชาที่สำคัญ เช่น หลักสูตรสังคมศึกษา หลักสูตรพลานามัย หลักสูตรศิลปศึกษา เป็นต้น

2. หลักสูตร หมายถึง คำโครงทั่วไปของเนื้อหา หรือสิ่งเฉพาะที่ต้องสอบ ซึ่งโรงเรียนจัดให้นักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ขั้นหรือได้รับประกาศนียบัตร เพื่อให้สามารถเข้าเรียนต่อในระดับทางสายอาชีพต่อไป ความหมายในข้อนี้ หมายถึง หลักสูตรทั้งฉบับรวมทุกวิชาเข้าด้วยกัน

3. หลักสูตร หมายถึง กลุ่มวิชา และการจัดประสบการณ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งนักเรียนได้เรียนภายใต้การแนะแนวของโรงเรียนหรือสถานศึกษา หรือนั่นคือหลักสูตรทั้งฉบับประกอบด้วยเนื้อหาส่วนหนึ่งและการจัดประสบการณ์ไว้อีกส่วนหนึ่ง

เซเลอร์, และอเล็กซานเดอร์ (Saylor, & Alexander, 1974, p.6) ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร คือแผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้ให้แก่บุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพื่อบรรลุเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายที่วางไว้ โดยมีโรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบ

จากความหมายที่นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวไว้ สามารถสรุปความหมายของหลักสูตรได้ว่า หลักสูตรหมายถึง แผนที่จัดทำขึ้นเพื่อแสดงถึงจุดหมาย การจัดเนื้อหาสาระทั้งที่เป็นความรู้ กิจกรรมการเรียนการสอนและประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จัดให้นักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียนเพื่อพัฒนานักเรียนได้เรียนรู้ไปสู่จุดหมายที่กำหนดไว้

2. องค์ประกอบของหลักสูตร

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ซึ่งระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้นเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำหลักสูตรในระดับสถานศึกษาที่มีคุณภาพ และมีความชัดเจน โดยนำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอนและเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการประเมิน เพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน หลักสูตรจะสมบูรณ์ได้ต้องมีองค์ประกอบสำคัญ เพื่อจะเป็นตัวชี้วัดว่าหลักสูตรนั้นมีคุณภาพ ใช้เป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรให้ถูกต้องครบถ้วน นักการศึกษาหลายท่านได้เสนอองค์ประกอบหลักสูตรไว้ดังนี้

ปทีป เมธาคุณวุฒิ (2532, หน้า 1-2) ได้กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบของหลักสูตรมี 4 ส่วน แต่ละส่วนจะมีบทบาทในการกำหนดจุดมุ่งหมายและเนื้อหาสาระของรายวิชาในหลักสูตร คือ การศึกษาทั่วไป (general education) การศึกษาวิชาเฉพาะ (specialized education) การศึกษาเลือกตามความสนใจ (exploratory education) และการศึกษาที่จะช่วยเสริมสร้างให้ประสบการณ์ทางด้านอื่น (enrichment education) และทั้ง 4 ส่วนนี้มีบางส่วนที่ยังซ้อนกันอยู่ในลักษณะของวิชาหรือเนื้อหาวิชา และมีส่วนที่แยกเป็นอิสระจากกัน

ธำรง บัวศรี (2542, หน้า 8-9) ได้กล่าวเสนอแนวคิด ในการแบ่งองค์ประกอบของหลักสูตรออกเป็น 9 ส่วน คือ

1. เป็นเป้าประสงค์และนโยบายการศึกษา
2. จุดหมายของหลักสูตร
3. รูปแบบและโครงสร้างของหลักสูตร

4. จุดประสงค์ของวิชาการ
5. เนื้อหา
6. จุดประสงค์การเรียนรู้
7. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน
8. การประเมินผล
9. วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

วิชัช ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (2542, หน้า 50-52) ได้กำหนดองค์ประกอบไว้ 4 ประการ

1. จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร (aims and objectives)

1.1 จุดมุ่งหมายเป็นสิ่งที่กำหนดไว้กว้าง ๆ โดยเน้นคุณลักษณะที่คาดหวังของผู้เรียนมักจะพบได้ในส่วนแรกของหลักสูตร เป็นจุดเริ่มต้นทำให้เกิดโครงสร้างหลักสูตร

1.2 วัตถุประสงค์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ได้กำหนดเฉพาะเรื่องในระดับของกลุ่มวิชา กลุ่มประสบการณ์ และรายวิชาที่มีอยู่ในโครงสร้างหลักสูตร จุดประสงค์ เป็นตัวบ่งชี้ให้จัดเนื้อหาสาระซึ่งจะต้องจัดให้มีความสอดคล้องเกี่ยวกับเนื้อหาสาระ และประสบการณ์ (contents and experiences)

1.3 เนื้อหา และสาระที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์ แบ่งออกเป็น 5 ประเภท

- 1) ข้อเท็จจริงและความรู้ธรรมดา
- 2) ความคิดรวบยอดและหลักการ
- 3) การแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์
- 4) ทักษะทางกาย
- 5) เจตคติและค่านิยม

2. การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ (curriculum implementation) เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่มีการปรับปรุงตลอดเวลาของการใช้หลักสูตร ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในหน่วยงานต่าง ๆ และมีการติดตามผลเป็นระยะ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการนำหลักสูตรไปใช้

2.1 การเตรียมครูผู้สอนหลักสูตร การผลิตครูซึ่งเป็นหลักสูตรที่ยึดสมรรถภาพเป็นหลัก เน้นความรู้ ด้านเทคนิควิธี ด้านคุณลักษณะและเจตคติ

2.2 ผู้บริหารโรงเรียน มีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรแกนกลางแม่บทไปใช้ กำหนดแนวทางปฏิบัติด้านการเรียนการสอน วางแผนให้สอดคล้องกับหลักสูตร จัดหาแหล่งวิทยาการเสริมความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เรียน

2.3 ครูผู้สอนต้องมีคุณภาพ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการผลิตครู แต่เมื่อเข้าสู่วิชาชีพแล้วต้องได้รับการส่งเสริมให้พัฒนาสมรรถภาพในความเป็นครูอยู่เสมอ ๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น การอบรมระยะสั้น การจัดประชุมสัมมนา การฟัง หรือพูดปาฐกถา การเป็นวิทยากร การแสดงผลงาน การทำผลงานวิชาการ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้นอกจากจะพัฒนาครูผู้สอน

โดยทางตรงแล้ว ในทางอ้อมยังเกิดผลดีต่อผู้เรียน เพราะผู้สอนมีการศึกษาค้นคว้าเรียนรู้ให้เกิดความมั่นใจในการสอนเพิ่มมากขึ้น

3. การประเมินผล (evaluation) เป็นการตรวจสอบวัดผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร

3.1 ช่วยทำให้จุดมุ่งหมาย และจุดประสงค์มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพราะถ้าคลุมเครือจะไม่สามารถประเมินผลได้

3.2 ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลมีผลไปสู่การปรับปรุงหลักสูตร

3.3 ข้อมูลที่ได้จากการประเมินหลักสูตรนั้น เป็นสิ่งที่บอกเพื่อที่จะใช้ในการพิจารณาตัดสินใจเปลี่ยนหลักสูตรใหม่

ปราโมทย์ จันทรเรือง (2550, หน้า 10) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของหลักสูตรที่สำคัญ ๆ ไว้ 9 ส่วน คือ

1. หลักการ
2. จุดหมาย
3. โครงสร้าง
4. คำอธิบายรายวิชา
5. ขอบข่ายเนื้อหา
6. เวลาเรียน
7. กิจกรรมการเรียนการสอน
8. สื่อการเรียนการสอน
9. การวัดและประเมินผล

โบแชมพ์ (Beauchamp, 1981, p.24) คือองค์ประกอบของหลักสูตรเป็นองค์ประกอบสำคัญซึ่งจะต้องเขียนไว้ในเอกสารหลักสูตร 4 ประการ คือ

1. เนื้อหาสาระและวิธีการจัด
2. จุดมุ่งหมายทั่วไป
3. แนวการนำหลักสูตรไปใช้สอน
4. การประเมินผล

ทาบา (Taba, 1962, p.14) ได้สรุปไว้ว่า หลักสูตรควรประกอบด้วยองค์ประกอบดังนี้ คือ

1. จุดหมายกับวัตถุประสงค์
2. เนื้อหาวิชาและประสบการณ์เรียนรู้
3. รูปแบบการเรียนการสอน
4. การประเมินผลการเรียนรู้

จากการศึกษาและพิจารณาองค์ประกอบของหลักสูตรตามแนวคิดของการจัดการศึกษาหลายคนสรุปได้ว่า องค์ประกอบของหลักสูตรที่สำคัญ ประกอบด้วย

1. หลักการและจุดหมาย
2. โครงสร้าง
3. เนื้อหาสาระ
4. เวลาเรียน
5. สื่อการเรียนรู้
6. แผนการจัดการเรียนรู้
7. การวัดและประเมินผล
8. ประเมินหลักสูตรฉบับร่าง

จากองค์ประกอบของหลักสูตรที่กล่าวมา สรุปได้ว่าหลักสูตรมีองค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่ จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหา การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผล

3. ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรเป็นองค์ประกอบอันสำคัญยิ่งอย่างหนึ่งของการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาประเภทใดและระดับใดจะขาดหลักสูตรเป็นองค์ประกอบไม่ได้ เพราะหลักสูตรจะเป็นโครงร่างกำหนดประสบการณ์ เป็นเครื่องมือนำไปสู่เป้าหมายของการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียน มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ดังนี้

สันต์ ธรรมบำรุง (2527, หน้า 9-10) กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ ดังนี้

1. หลักสูตรเป็นแนวปฏิบัติงานของครู เพราะหลักสูตรจะกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินไว้เป็นแนวทาง
2. หลักสูตรเป็นข้อกำหนดแผนการเรียนการสอน อันเป็นส่วนรวมของประเทศ เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ
3. หลักสูตรเป็นเอกสารทางราชการ เป็นบัญญัติของรัฐบาล เพื่อให้บุคคลที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฏิบัติ
4. หลักสูตรเป็นเกณฑ์มาตรฐานของการศึกษา เพื่อควบคุมการเรียนการสอนในสถาบันในระดับต่างๆ
5. หลักสูตรเป็นแผนดำเนินงาน ของผู้บริหารการศึกษาที่จะอำนวยความสะดวก ควบคุมดูแลติดตามผลให้เป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐ
6. หลักสูตรจะกำหนดแนวทางในการส่งเสริมความเจริญงอกงาม และพัฒนาการของเด็กตามจุดมุ่งหมายทางการศึกษา
7. หลักสูตรจะกำหนดลักษณะรูปร่างของสังคมในอนาคต
8. หลักสูตรจะกำหนดแนวทางให้ความรู้ ทักษะ ความสามารถ ความประพฤติที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมอันเป็นการพัฒนากำลังคน ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ได้ผล

9. หลักสูตรจะเป็นสิ่งบ่งชี้ความเจริญของประเทศ เพราะมีการศึกษาเป็นเครื่องมือพัฒนาคน

ธำรง บัวศรี (2542, หน้า 7-8) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่าสิ่งสำคัญประการหนึ่งในการจัดการศึกษา คือ กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เพื่อให้แน่ใจว่าเยาวชนแต่ละวัยแต่ละระดับการศึกษา ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพทัดเทียมกัน กล่าวคือ มีแนวทางที่กำหนดไว้ว่าควรเรียนรู้อะไร เนื้อหาสาระมากน้อยแค่ไหน ควรได้รับการฝึกอบรมให้มีทักษะด้านใด ควรมีพัฒนาการในด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญญาอย่างไร เมื่อพิจารณาข้อความที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่าปัจจัยสำคัญอันดับแรกที่จะทำให้ความมั่นใจได้ว่าเยาวชนรวมทั้งผู้เรียนทั้งหมด จะได้รับการศึกษาตามที่มุ่งหวังไว้ก็คือหลักสูตรนั่นเอง โดยเฉพาะเมื่อมีหลักสูตรเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน เป็นที่หวังได้ว่าผู้เรียนแต่ละสาขา แต่ละระดับการศึกษา จะได้รับการศึกษาในแนวเดียวกัน ถึงแม้ว่าในการปฏิบัติผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์แตกต่างกันไปบ้าง แต่การเรียนการสอนย่อมจะมุ่งสู่จุดหมายเดียวกัน

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 16) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งอย่างหนึ่งของการจัดการศึกษา เพราะหลักสูตรจะเป็นโครงสร้างกำหนดว่าผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์อะไรบ้างจึงจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนและสังคม หลักสูตรจะเป็นแนวทางที่จะสร้างความเจริญเติบโตให้แก่ผู้เรียน นอกจากนี้หลักสูตรยังเป็นเครื่องชี้ให้เห็นโฉมหน้าของสังคมในอนาคตว่าจะเป็นอย่างไรอีกด้วย

จากการศึกษาความสำคัญของหลักสูตรตามแนวคิดของนักการศึกษา สรุปได้ว่า หลักสูตรเป็นตัวกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ กำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนแนวทางในการจัดประสบการณ์ว่า ผู้เรียนและสังคมควรจะได้รับสิ่งใดบ้างที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนโดยตรง

4. ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

ธำรง บัวศรี (2531, หน้า 129) ได้กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การจัดทำหลักสูตรแม่บท เพื่อนำไปใช้โดยแพร่หลายทั้งระบบการศึกษา เป็นหลักสูตรที่ได้ทำการยกร่างและได้ผ่านกระบวนการทดลอง และทดสอบจนแน่ใจว่าสามารถนำไปใช้ได้โดยทั่วไป สำหรับหลักสูตรที่ทำการยกร่างครั้งแรก และนำไปทดลอง และแก้ไขจนได้หลักสูตรแม่บทนั้นเราเรียกว่า หลักสูตรต้นแบบ จึงเห็นได้ว่าการที่จะได้หลักสูตรแม่บทมาใช้จะต้องจัดทำต้นแบบเสียก่อน

สังัด อุทรานันท์ (2532, หน้า 18) ได้กล่าวถึง ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรว่า “การพัฒนา” ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “development” มีความหมายอยู่ 2 ลักษณะ คือ

1. การทำให้ดีขึ้นหรือทำให้สมบูรณ์ขึ้น
2. การทำให้ดีขึ้น

ด้วยเหตุนี้การพัฒนาหลักสูตรจึงมีความหมายใน 2 ลักษณะ คือ การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นหรือสมบูรณ์ขึ้นกับการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานเลย

วิชัย ดิสสระ (2535, หน้า 41-86) ได้กล่าวถึง พื้นฐานการพัฒนาหลักสูตรต้องดำเนินการตามขั้นตอน กล่าวคือ เริ่มจากการกำหนดจุดหมาย การเลือกเนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน วิธีการเรียนการสอน และการนำไปใช้ในขั้นตอนกำหนดจุดมุ่งหมายต้องคำนึงถึงพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร คือ พื้นฐานทางด้านปรัชญา พื้นฐานทางสังคม พื้นฐานทางจิตวิทยา และพื้นฐานทางเนื้อหาวิชา

1. พื้นฐานทางด้านปรัชญา ประกอบด้วย ปรัชญา 5 สาขา คือ สาขาจิตนิยม (idealism) สาขาสามัญนิยม (realism) สาขาเทวนิยม (neo-thomism) สาขาปฏิบัติการณ์นิยม (experimentalism) และสาขาอัตถิภาวะนิยม (existentialism)

2. พื้นฐานทางสังคม เนื่องจากการพัฒนาหลักสูตร จะเริ่มจากข้อมูลต่าง ๆ ของสังคมก่อนจึงกำหนดปัญหา หรือสิ่งที่สังคมต้องการจนเป็นกิจกรรม เนื้อหาสาระ เพื่อจัดเป็นแนวทางที่ให้การศึกษอบรมแก่เด็กตามความต้องการของสังคม นักพัฒนาหลักสูตรจึงจำเป็นต้องเลือกและกำหนดเนื้อหาสาระสำคัญของสังคม แล้วบรรจุสิ่งเหล่านั้นไว้ในหลักสูตร ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางที่จะให้การศึกษอบรมเด็กได้อย่างถูกต้องเหมาะสม มีคุณค่าต่อผู้เรียน และสังคมอย่างแท้จริง ความสำคัญของแนวโน้มทางด้านสังคมที่ผู้สร้างหลักสูตรควรสนใจซึ่งประกอบด้วยอัตราการเพิ่มของประชากร ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความก้าวหน้าของวิทยาการต่าง ๆ การกระจายความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะอย่างและสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่แตกต่างกัน เกิดจากความบีบคั้นทางเศรษฐกิจและสภาพของสังคมที่อยู่รอบตัว

3. พื้นฐานทางจิตวิทยา การวางรากฐานการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์นั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงสาระสำคัญทางปรัชญา ทางสังคมวิทยา และสาระสำคัญทางจิตวิทยา มีความสำคัญไม่น้อยกว่ากัน จุดมุ่งหมายของจิตวิทยา คือ การศึกษาพฤติกรรมเมื่อเกิดความรู้ ความเข้าใจสาเหตุต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดพฤติกรรม ซึ่งสามารถพยากรณ์และควบคุมพฤติกรรมเหล่านั้นได้ จิตวิทยาเกี่ยวข้องกับหลักสูตร แบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ได้ 3 กลุ่ม คือ

3.1 กลุ่มความรู้นิยม (cognitive) มีแนวคิดด้านการรับรู้เป็นพื้นฐาน ทำให้เกิดการเรียนรู้ คนเรามีความสามารถในการรับรู้ต่างกัน และการเรียนรู้เป็นการแก้ปัญหาชนิดหนึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละบุคคลกับบุคลิกภาพ สติปัญญา ประสบการณ์เดิม สถานการณ์หรือสิ่งเร้า

3.2 กลุ่มพฤติกรรมนิยม (behaviorist) แนวคิดของกลุ่มนี้ สรุปการเรียนรู้จากการสังเกต โดยครูเป็นผู้กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ล่วงหน้า ครูเป็นผู้ทำให้เกิดความรู้ให้คำแนะนำและประเมินผลการเรียน

3.3 กลุ่มมนุษยนิยม (humanist) นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้ มีแนวคิดว่าจุดมุ่งหมายของการศึกษาคือการที่ศักยภาพของมนุษย์ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ผู้ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้แล้วย่อมสามารถยังชีวิตอยู่ได้ด้วยความสามารถของตนเอง โดยการเรียนที่ดีเกิดขึ้นในบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นกันเอง มีการยอมรับซึ่งกันและกัน มีการกำหนดจุดมุ่งหมายและกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกันระหว่างครูและนักเรียน เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนการสอน ครูเป็นผู้สนับสนุนวิธีการเรียนการสอนร่วมกันระหว่างครูและนักเรียน การเรียนมีหลายแบบและหลายกิจกรรมโดยประสบการณ์เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้

4. พื้นฐานทางเนื้อหาวิชา ต้องมีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เรียนสามารถจะนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้เป็นอย่างดี เนื้อหาวิชาของหลักสูตรประกอบด้วย โปรแกรม 3 โปรแกรม คือ เนื้อหาสาระ หมายถึง เนื้อหาสาระที่รวบรวมจากความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่ได้จากการเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญที่ต้องพิจารณาร่วมกัน เพื่อกำหนดขอบข่าย และขั้นตอนของเนื้อหาให้เหมาะสม และสอดคล้องกับกระบวนการเรียนการสอนทักษะกระบวนการทักษะที่จำเป็นพื้นฐาน ได้แก่ การอ่าน การเขียน และคิดเลข กระบวนการที่ซับซ้อนเป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาสาระที่สำคัญ และทัศนคติ ค่านิยมและความซาบซึ้งที่มีขึ้นอยู่ในลักษณะของหลักสูตรที่มองไม่เห็น และองค์ประกอบของทั้ง 3 ส่วนมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดไม่สามารถแยกสอนได้ จำเป็นต้องเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน

กรมวิชาการ (2540, หน้า 31-32) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน หรือกิจกรรมเสริม การปรับหรือเพิ่มเติมรายละเอียดเนื้อหาวิชา การจัดทำรายละเอียดเนื้อหาวิชาขึ้นมาใหม่ และการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน

กาญจนา คุณารักษ์ (2540, หน้า 18) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกประเภทเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามความมุ่งหมายและจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

พิสมัย ถิทะแก้ว (2541, หน้า 47) ได้กล่าวถึง การพัฒนาหลักสูตรมีความหมาย 2 ลักษณะคือ

1. การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรเดิมที่มีใช้อยู่แล้วให้ดีขึ้น มีความสมบูรณ์และเหมาะสมยิ่งขึ้น

2. การพัฒนาหลักสูตรในลักษณะการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร หมายถึง การสร้างหลักสูตรใหม่ขึ้นมาใช้แทนหลักสูตรเดิมซึ่งแตกต่างจากหลักสูตรเดิมทั้งระบบ

วิกิพีเดีย (ม.ป.ป., หน้า 2) จากสารานุกรมเสรี กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรมีความหมายอยู่ 2 นัย นัยแรกจะหมายถึงการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ ในขณะที่อีกนัยหนึ่ง จะหมายถึง การพัฒนาหลักสูตรเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น โดยการพัฒนาหลักสูตรนั้นมีอยู่หลายระดับทั้งในระดับชาติ ซึ่งองค์กรระดับชาติจะเป็นผู้พิจารณาพัฒนาหลักสูตรหรือหลักสูตรท้องถิ่น

ที่มีท้องถิ่น สำนักงานการศึกษาท้องถิ่นเป็นผู้พัฒนา รวมไปถึงหลักสูตรในห้องเรียนที่มีครูผู้สอนเป็นผู้พัฒนา

ทาบ (Taba, 1962, p.454) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงและการปรับปรุงหลักสูตรอันเดิมให้ดียิ่งขึ้น ทั้งในด้านการวางจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาวิชา การเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล และอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายอันใหม่ที่วางไว้ การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเป็นการเปลี่ยนแปลง ทั้งระบบหรือเปลี่ยนแปลงทั้งหมด ตั้งแต่จุดมุ่งหมายและวิธีการ และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรนี้จะมีผลกระทบทางด้านความคิด และความรู้สึกนึกคิดของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของทุกฝ่าย ส่วนการปรับปรุงหลักสูตร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเพียงบางส่วนโดยไม่เปลี่ยนแปลงแนวคิดพื้นฐาน หรือรูปแบบของหลักสูตร

นิโคลล์, และนิโคลล์ (Nicholls, & Nicholls, 1972, p.12) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรไว้ว่า หมายถึง เป็นกระบวนการวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมดให้แก่ผู้เรียนซึ่งเมื่อได้เรียนรู้แล้วก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในตัวผู้เรียน

กู๊ด (Good, 1973, pp.157-158) ให้ความเห็นว่า “การพัฒนาหลักสูตร” เกิดได้ 2 ลักษณะ คือ การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การปรับปรุงหลักสูตรเป็นวิธีการพัฒนาหลักสูตรอย่างหนึ่งเพื่อให้เหมาะสมกับโรงเรียนหรือระบบโรงเรียนจุดมุ่งหมายของการสอน วัสดุอุปกรณ์ วิธีการสอน รวมทั้งการประเมิน ส่วนคำว่าเปลี่ยนแปลงหลักสูตร หมายถึง การแก้ไขหลักสูตรให้แตกต่างไปจากเดิม เป็นการสร้างโอกาสทางการเรียนขึ้นใหม่

เซเลอร์, และอเล็กซานเดอร์ (Saylor, & Alexander, 1974, p.7) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรไว้เป็น 2 ลักษณะ คือ 1) การสร้างหลักสูตร (curriculum construction) หมายถึง การสร้างรายวิชาการจัดการเรียนการสอนขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานในการสร้างอยู่เลย 2) การปรับปรุงหลักสูตร (curriculum improvement) คือ การดำเนินงานจัดทำหลักสูตรที่มีอยู่ให้ดีขึ้นหรือสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นฐานอยู่เลย

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของบุคคล และสภาพสังคม หรือการปรับปรุงหลักสูตร เป็นการปรับปรุงหลักสูตรเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นมีความสมบูรณ์และเหมาะสมยิ่งขึ้น

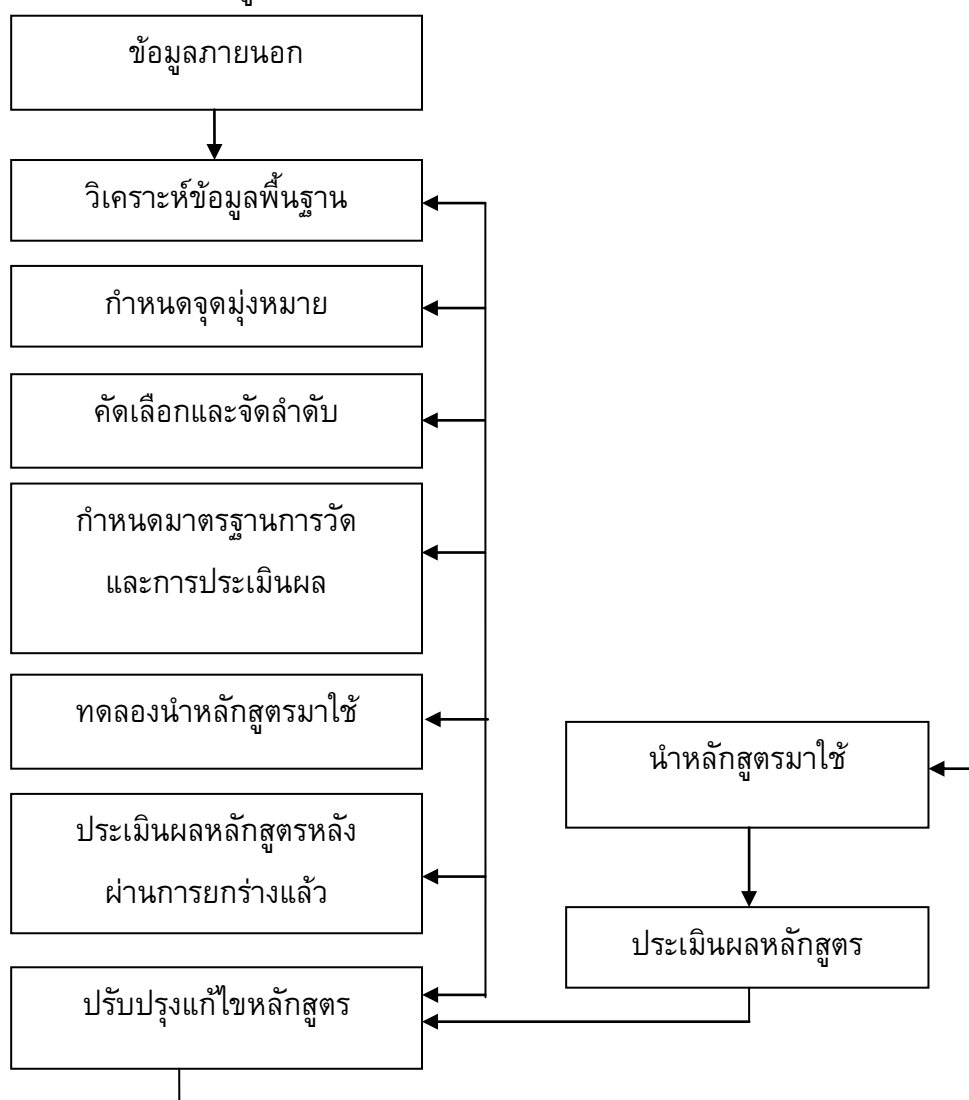
5. ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรให้ประสบผลสำเร็จได้นั้น ผู้พัฒนาหลักสูตรจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรเป็นอย่างดี โดยผู้พัฒนาหลักสูตรต้องศึกษาแนวคิดและรูปแบบของนักรการศึกษาต่าง ๆ ดังนี้

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545, หน้า 10) ได้กล่าวถึง กระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
2. กำหนดจุดมุ่งหมาย
3. คัดเลือกและจัดลำดับเนื้อหา
4. กำหนดมาตรฐานการวัดและประเมินผล
5. ทดลองนำหลักสูตรมาใช้
6. ประเมินผลหลักสูตรหลังจากการผ่านร่างแล้ว
7. ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรจึงเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันดังภาพ 2

ภาพ 2 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของกรมวิชาการ
ที่มา : กรมวิชาการ (2545, หน้า 10)

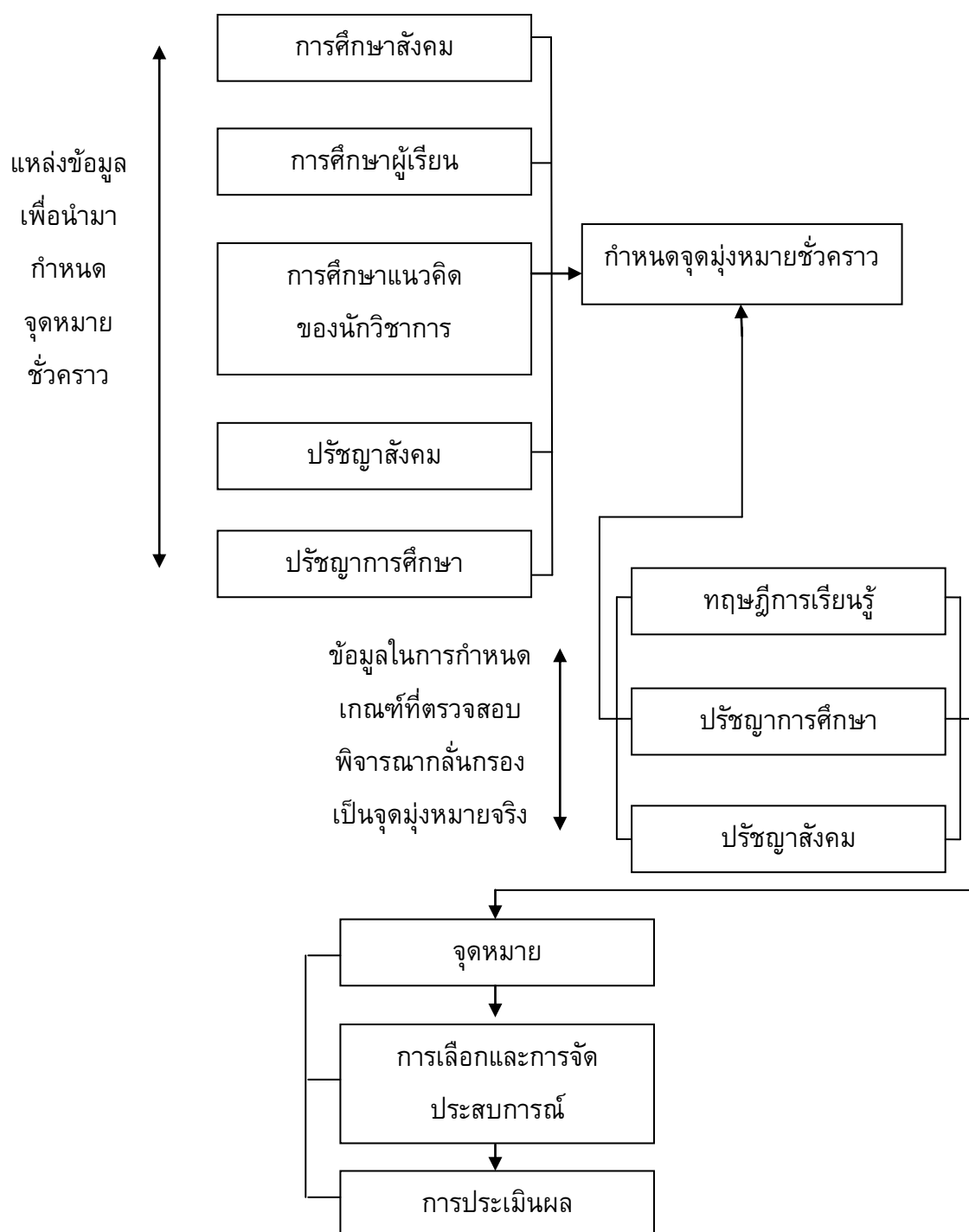
รักก์ (Rugg, 1927, p.184 อ้างถึงในวิชัย ดิสสระ, 2535, หน้า 31) ซึ่งให้เห็นว่า การจัดทำการพัฒนาหลักสูตรนั้นมียานที่ต้องทำอยู่ 3 ประการ คือ

1. การพิจารณา และการกำหนดเป้าหมายเบื้องต้นที่มีความสำคัญ ของหลักสูตร ว่าหลักสูตรนั้นมีเป้าหมายเพื่ออะไร ทั้งโดยส่วนรวม และส่วนย่อยของหลักสูตรนั้น ๆ อย่างชัดเจน

2. การเลือกกิจกรรมการเรียนการสอน และวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน การเลือกเนื้อหาสาระเพื่อการอ่าน การเขียน การทำแบบฝึกหัด หัวข้อสำหรับการอภิปราย กิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน เป็นต้น

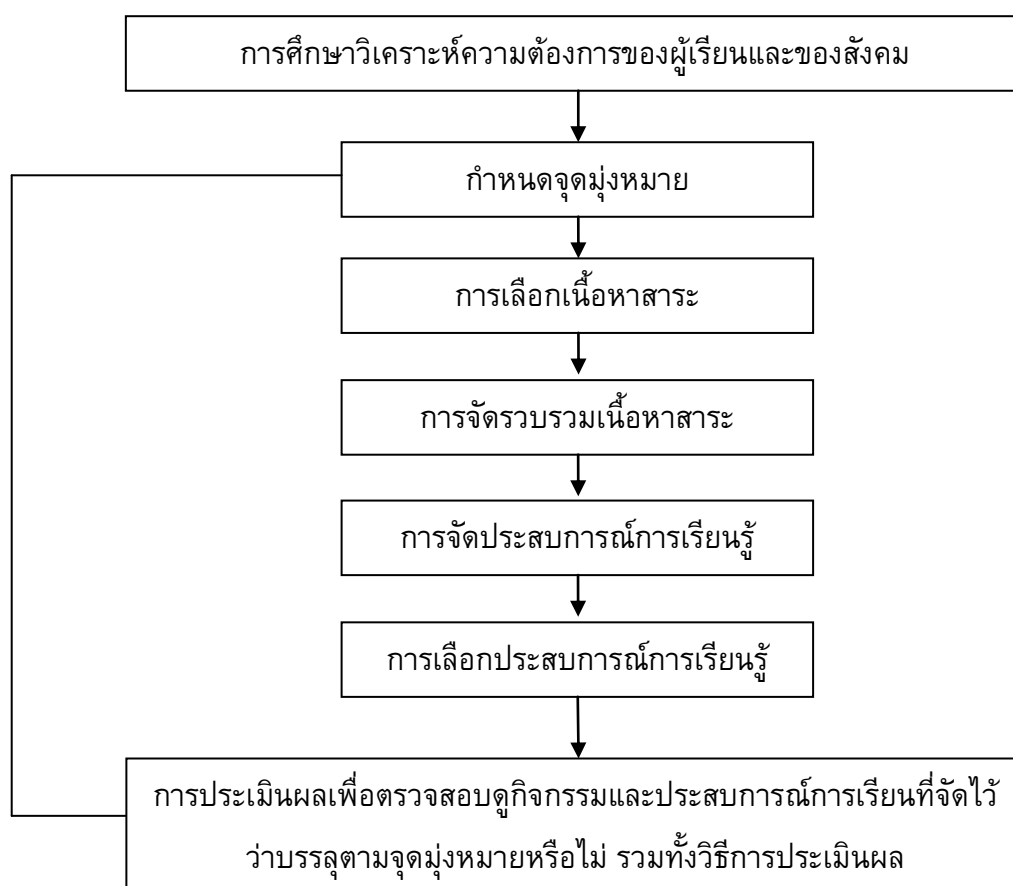
3. การกำหนดระบบการจัดวัสดุ อุปกรณ์ และการจัดการเรียนการสอน ตลอดทั้ง การทดลองที่เป็นประโยชน์ และเหมาะสมกับการเรียนการสอนแต่ละวิชา แต่ละชั้นเรียน

ไทเลอร์ (Tyler, 1950 อ้างถึงในปราโมทย์ จันทรเรือง, 2552, หน้า 99) เสนอว่า ในการพัฒนาหลักสูตรนักพัฒนาหลักสูตรควรกำหนดจุดประสงค์ชั่วคราว โดยศึกษาจากข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนและข้อมูลเกี่ยวกับสังคม จากนั้นกลั่นกรองข้อมูลด้านปรัชญาการศึกษา และปรัชญาที่สังคมยึดถือ และด้านจิตวิทยาการเรียนรู้เป็นจุดประสงค์ที่แท้จริงในการพัฒนาหลักสูตร จากนั้น จึงเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้น และกำหนดการประเมินผลหลักสูตร ดังที่ปราโมทย์ จันทรเรือง ได้เสนอรูปแบบและแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของไทเลอร์ ดังภาพ

ภาพ 3 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทยเลอร์
ที่มา : ปราโมทย์ จันทรเรือง (2552, หน้า 99)

ทาบ (Taba, 1962, p.454) ได้แบ่งการพัฒนาหลักสูตรเป็น 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนและสังคม 2) การกำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจนหลังจากที่ได้ศึกษาวิเคราะห์ความต้องการ 3) เลือกเนื้อหาสาระ จุดมุ่งหมายที่กำหนดแล้ว 4) จัดรวบรวมเนื้อหาสาระที่ได้จัดเลือกมาจัดลำดับ โดยคำนึงถึงความต่อเนื่องและความยากง่ายของเนื้อหา วุฒิภาวะ ความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน 5) คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ ครูผู้สอนหรือผู้เกี่ยวข้องต้องคัดเลือกประสบการณ์เรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาหรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 6) จัดประสบการณ์ในการเรียนรู้โดยคำนึงถึงเนื้อหาสาระและความต่อเนื่อง 7) กำหนดสิ่งที่จะประเมินผล และวิธีการประเมินผล คือการตัดสินใจว่าจะต้องประเมินอะไร เพื่อตรวจสอบว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ และกำหนดด้วยว่าจะใช้วิธีประเมินผลอย่างไร ใช้เครื่องมืออะไร

ภาพ 4 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของทาบ
ที่มา: ปราโมทย์ จันทรเรือง (2552, หน้า 102)

เซเลอร์, และอเล็กซานเดอร์ (Saylor, & Alexander, 1974, p.27) ได้เสนอขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 4 ขั้นตอน ได้แก่

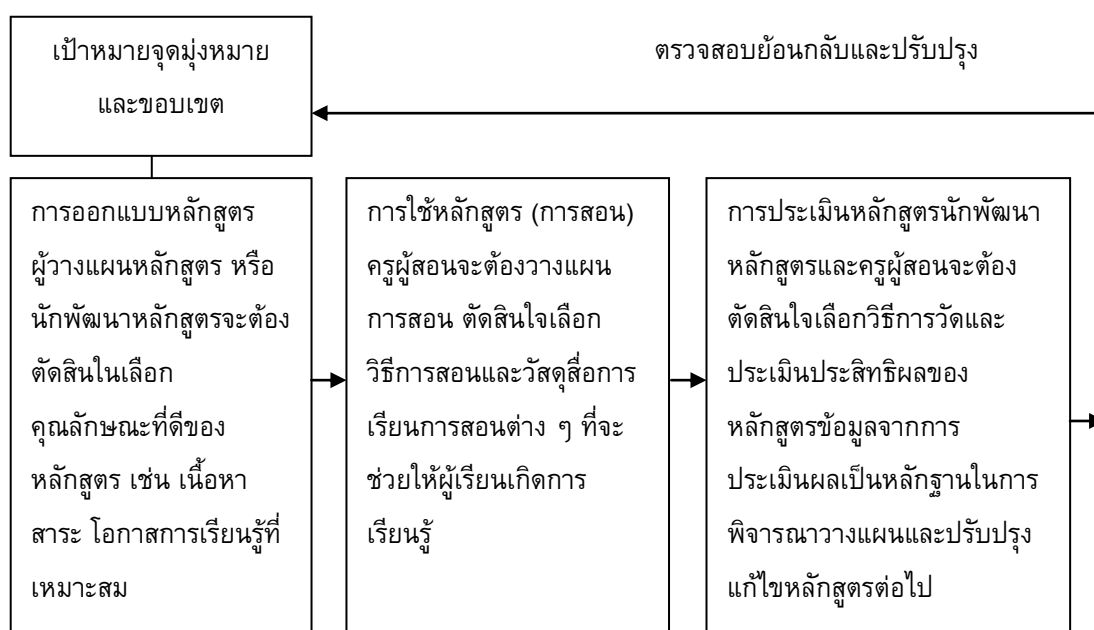
1. กำหนดเป้าหมาย จุดมุ่งหมาย และขอบเขต (goals, objectives, and domains) ได้แก่

- 1.1 พัฒนาการส่วนบุคคล (personal development)
- 1.2 มนุษยสัมพันธ์ (human relation)
- 1.3 ทักษะการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง (continued learning skills)
- 1.4 ความชำนาญเฉพาะด้าน (specialization)

2. การออกแบบหลักสูตร (curriculum design) มีการวางแผน ออกแบบหลักสูตร เลือกและจัดเนื้อหาสาระ การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม และสอดคล้องกับเป้าหมาย จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ความต้องการของผู้เรียน สังคม และปรัชญาทางการศึกษา

3. การใช้หลักสูตร (curriculum implementation) ครูผู้สอนนั้นควรเตรียมทำการวางแผน และจัดทำแผนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้

4. การประเมินหลักสูตร (curriculum evaluation) เป็นการตัดสินใจ และเป็นการเลือกเทคนิคการประเมิน ที่สามารถตรวจสอบความสำเร็จของหลักสูตร ว่าบรรลุตามเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ควรปรับปรุงแก้ไขส่วนใด หรือยกเลิกหลักสูตรดังกล่าว

ภาพ 5 รูปแบบการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของเซเลอร์และอเล็กซานเดอร์
ที่มา : ปราโมทย์ จันทรเรือง (2552, หน้า 105)

ธำรง บัวศรี (2532, หน้า 135-136) กล่าวว่า การจัดทำหลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรระดับชาตินั้น ต้องจัดทำหลักสูตรต้นแบบเสียก่อน เพื่อจะนำไปทดลองและแก้ไขจนแน่ใจว่าใช้ได้โดยทั่ว ๆ ไป พร้อมทั้งเสนอแนะขั้นตอนในการจัดทำ ดังต่อไปนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของหลักสูตร 2) กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) การกำหนดรูปแบบและโครงสร้างพื้นฐานของหลักสูตร 4) การกำหนดจุดประสงค์ของวิชา 5) การเลือกเนื้อหา 6) จัดทำวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน 7) กำหนดประสบการณ์การเรียนรู้ 8) กำหนดยุทธศาสตร์การเรียนการสอน 9) กำหนดการประเมินผลการเรียนรู้

สัจด์ อุทรานันท์ (2532, หน้า 38-43) ได้ประยุกต์แนวคิดของไทเลอร์มาเป็นพื้นฐานในการกำหนดขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตร 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดข้อมูลพื้นฐาน เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญ และเป็นขั้นตอนแรกของการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาความต้องการของสังคม และผู้เรียนซึ่งช่วยให้สามารถจัดทำหลักสูตรให้ตอบสนองกับความต้องการ และสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ ข้อมูลพื้นฐานของหลักสูตร คือ ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ปรัชญาการศึกษา ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนและทฤษฎีการเรียนรู้ ข้อมูลทางสังคมและวัฒนธรรม ข้อมูลเกี่ยวกับธรรมชาติของเนื้อหา

2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เป็นขั้นตอนที่ทำหลังจากได้วิเคราะห์และทราบถึงสภาพปัญหาตลอดจนความต้องการต่าง ๆ การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรนั้น เป็นการแก้ปัญหาและสนองความต้องการที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล อาจเป็นข้อมูลพื้นฐานเดิมที่มีอยู่หรือจากการเก็บรวบรวมข้อมูล ความต้องการขึ้นมาใหม่

3. การคัดเลือกเนื้อหาสาระและประสบการณ์ที่นำมาจัดไว้ในหลักสูตร จะต้องผ่านการพิจารณากลับกรองถึงความเหมาะสมความจำเป็นสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหลักสูตรที่กำหนดไว้

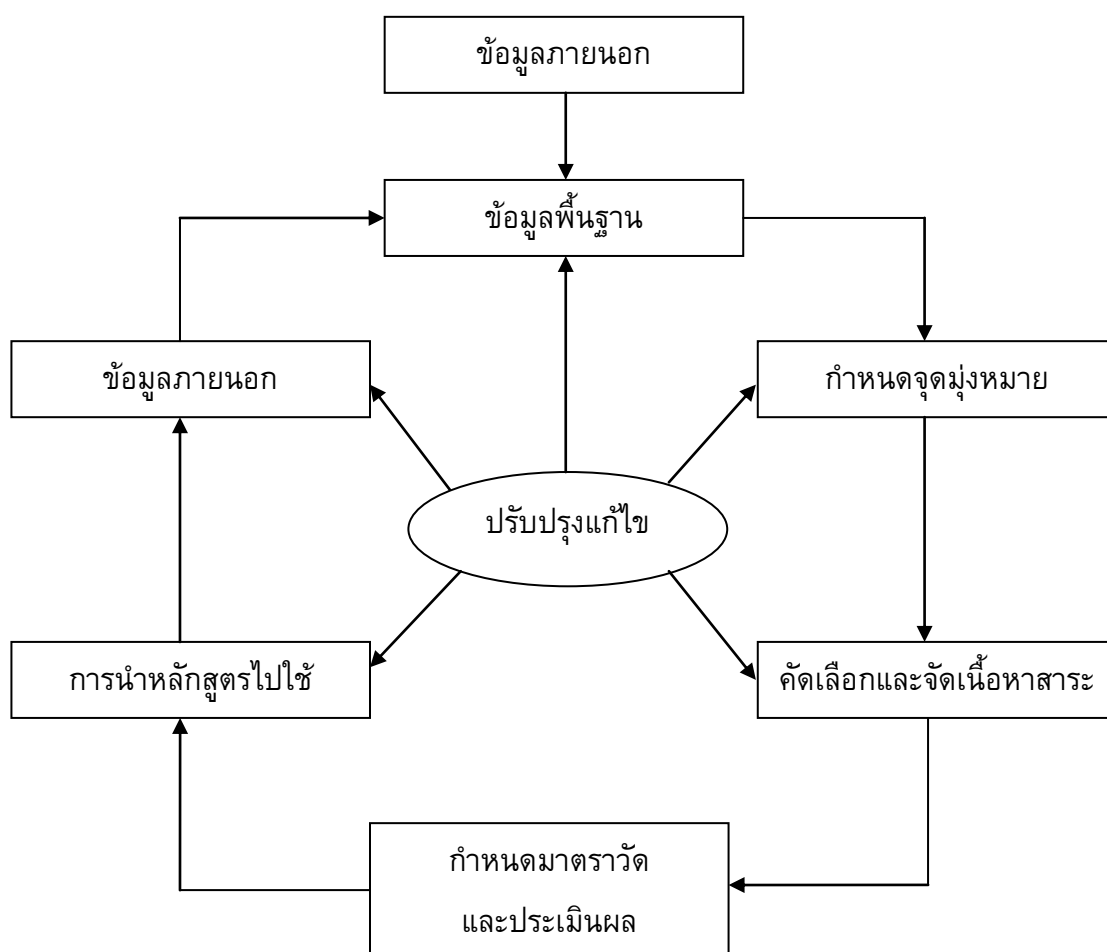
4. การกำหนดมาตรการการวัดและประเมิน ขั้นนี้มุ่งที่จะนำเกณฑ์มาตรฐานเพื่อใช้ในการวัดและประเมินผลว่าจะวัดและประเมินผลอะไรบ้าง จึงจะสอดคล้องกับเจตนารมณ์หรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

5. การทดลองใช้หลักสูตรในขั้นตอนนี้ ซึ่งเป็นการมุ่งที่จะศึกษาหาจุดอ่อน หรือหาข้อบกพร่องต่าง ๆ ของหลักสูตรหลังจากได้มีการร่างหลักสูตรเสร็จ เพื่อหาวิธีการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรให้ดีขึ้น

6. การประเมินผลการใช้หลักสูตร หลังจากทำการทดลองหลักสูตรแล้ว ควรจะประเมินจากการใช้ว่าเป็นอย่างไร มีส่วนไหนที่ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขบ้าง ถ้ามีจุดอ่อนหรือไม่เหมาะสมตรงไหนก็ต้องปรับปรุงให้เป็นที่เหมาะสมก่อนนำไปใช้จริง ๆ ต่อไป

7. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรก่อนนำไปใช้ ซึ่งหลังจากการตรวจสอบและประเมินผลแล้ว ถ้าหากพบว่าหลักสูตรมีข้อบกพร่องจะต้องปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ การดำเนินการตามกระบวนการต่าง ๆ เหล่านี้ จัดได้ว่าเป็นวัฏจักรมี

ความต่อเนื่อง ซึ่งหากขั้นตอนใดไปแล้ว จะทำให้การพัฒนาหลักสูตรนั้นขาดความสมบูรณ์ได้
 ดังภาพ 6

ภาพ 6 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ สัจด์ อุทรานันท์
 ที่มา : สัจด์ อุทรานันท์ (2532, หน้า 39)

จากการศึกษาการพัฒนาหลักสูตรของนักการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น มีขั้นตอนที่แตกต่างกัน สามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับการจัดทำรายละเอียดของรายวิชาเพิ่มเติม หนังสือวัดดวงอารมณ์ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเป็นการกำหนดข้อมูลพื้นฐานของหลักสูตร ได้แก่ ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ปรัชญาการศึกษา ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน สังคม และธรรมชาติของเนื้อหา เพื่อจะได้ทราบถึงสภาพปัญหา ความต้องการของสังคมและผู้เรียน ซึ่งช่วยให้สามารถจัดทำหลักสูตรได้ตอบสนองกับความต้องการ และสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรฉบับร่างเป็นการนำหลักสูตรเดิมมาปรับปรุงให้เหมาะสมกับข้อมูลพื้นฐาน พัฒนาให้ดีขึ้นและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น แล้วจัดทำเป็นหลักสูตรฉบับร่าง

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรหลังจากได้ร่างหลักสูตรเสร็จแล้ว ครูผู้สอนเตรียมวางแผน จัดทำแผนการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในขั้นนี้ มุ่งที่จะศึกษาหาจุดอ่อน หรือหาข้อบกพร่องต่าง ๆ ของหลักสูตร เพื่อหาวิธีการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรให้ดีขึ้น

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรเป็นการประเมินหลังจากทดลองใช้หลักสูตรแล้ว ว่ามีส่วนไหนที่ควรจะต้องปรับปรุงแก้ไข ถ้ามีจุดอ่อนหรือไม่เหมาะสมตรงไหน ก็ต้องปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ก่อนนำไปใช้จริง ๆ ต่อไป

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (intellectual cultural heritage) แบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ความหมายของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2552, หน้า 4) กล่าวว่าไว้ว่า มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหมายถึง องค์ความรู้หรือผลงานที่เกิดจากบุคคล / กลุ่มชนที่ได้มีการสร้างสรรค์ พัฒนา สังสม สืบทอด และประยุกต์ใช้ในวิถีการดำเนินชีวิตมาอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมของแต่ละกลุ่มชน อันแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์และความหลากหลายทางวัฒนธรรม

ข้อมูลออนไลน์เกี่ยวกับ culture (ม.ป.ป.) กล่าวว่าไว้ว่า มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หมายถึง การปฏิบัติ การแสดงออก ความรู้ ทักษะ กลุ่มชน หรือในทางกรณีปัจเจกบุคคลยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมของตน มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมซึ่งถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งนี้ เป็นสิ่งที่ชุมชนและกลุ่มชนสร้างขึ้นมาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของตน เป็นปฏิสัมพันธ์ของพวกที่มีต่อธรรมชาติและประวัติศาสตร์ของตน และทำให้คนเหล่านั้นเกิดความภูมิใจในตัวตน และความรู้สึกสืบเนื่องก่อให้เกิดความเคารพต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หมายถึง องค์ความรู้หรือผลงานที่เกิดจากบุคคลหรือกลุ่มชนที่ได้มีการสร้างสรรค์ พัฒนา สังสม สืบทอด และประยุกต์ใช้ในวิถีการดำเนินชีวิตมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้คนเหล่านั้นเกิดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์และความหลากหลายทางวัฒนธรรม

2. หมวดหู่ของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2552, หน้า 4) กล่าวไว้ว่า มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ประกอบด้วยผลงานสร้างสรรค์ทางสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม หัตถกรรม ศิลปะพื้นบ้าน ความรู้ ความสามารถ ทักษะ วิธีการปฏิบัติซึ่งแสดงออกทางภาษา ศิลปะการแสดง งานช่างฝีมือ ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม อาหาร เป็นต้น โดยที่สิ่งต่าง ๆ ดังกล่าว ได้ส่งผ่านและสืบทอดต่อกันมารุ่นต่อรุ่น เป็นแนวทางปฏิบัติหรือในบางเรื่องเป็นเสมือนจิตวิญญาณที่ยึดถือร่วมกันของคนในสังคม รวมทั้งในบางเรื่องยังคงมีความงดงามและมีคุณค่าทางศิลปะสูงยิ่ง

ข้อมูลออนไลน์เกี่ยวกับ culture (ม.ป.ป.) กล่าวไว้ว่า มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จำแนกออกเป็น 7 สาขา ดังนี้

1. ภาษา ภาษาถิ่น และภาษาชาติพันธุ์ หมายถึง เครื่องมือที่ใช้สื่อสารในวิธีการดำเนินชีวิตของชนกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนโลกทัศน์ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชนทั้งในแง่วัจนภาษา (ภาษาที่ใช้ถ้อยคำ) และอวัจนภาษา (ภาษาที่ไม่ใช้ถ้อยคำ)
2. วรรณกรรมพื้นบ้าน หมายถึง วรรณกรรมที่ถ่ายทอดอยู่ในวิถีชีวิตชาวบ้าน โดยครอบคลุมวรรณกรรมที่ถ่ายทอดโดยวิธีการบอกเล่าและที่เขียนเป็นลายลักษณ์อักษร
3. ศิลปะการแสดง หมายถึง การแสดงออกซึ่งอารมณ์ ความรู้สึกและเรื่องราวต่าง ๆ โดยมีผู้แสดงเป็นสื่อ ผ่านทางเสียง ได้แก่ การขับร้องหรือการเล่นดนตรี และทางร่างกาย เช่นการรำ ร่ายรำ การเชิด การเดิน การแสดงท่าทาง ฯลฯ
4. แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรมและงานเทศกาล หมายถึง การประเพณีปฏิบัติในแนวทางเดียวกันของคนในชุมชนที่สืบทอดต่อกันมาบนหนทางของมงคลวิธี นำไปสู่สังคมแห่งสันติสุขแสดงให้เห็นอัตลักษณ์ของชุมชนและชาติพันธุ์นั้น ๆ
5. งานช่างฝีมือดั้งเดิม หมายถึง ภูมิปัญญา ทักษะฝีมือช่าง การเลือกใช้วัสดุและกลวิธีการสร้างสรรค์ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ สะท้อนพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชน
6. ความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล หมายถึง องค์ความรู้ วิธีการ ทักษะ ความเชื่อ แนวปฏิบัติและการแสดงออกที่พัฒนาขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติและเหนือธรรมชาติ
7. กีฬาภูมิปัญญาไทย การเล่น การกีฬา และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว หมายถึง การปฏิบัติกันอยู่ในประเทศไทยและมีเอกลักษณ์สะท้อนวิถีไทย

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จำแนกออกเป็น 7 สาขา ได้แก่ 1) ภาษา ภาษาถิ่น และภาษาชาติพันธุ์ 2) วรรณกรรมพื้นบ้าน 3) ศิลปะการแสดง 4) แนวปฏิบัติทางสังคม 5) งานช่างฝีมือดั้งเดิม 6) ความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล 7) กีฬาภูมิปัญญาไทย การเล่น การกีฬา และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว

3. บริบทชุมชนวัดสว่างอารมณ์

วัดสว่างอารมณ์หรือที่เรียกกันแต่เดิมว่า วัดบางมอญ ตั้งอยู่ที่ตำบลตันโพธิ์ อำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี บริเวณวัดสว่างอารมณ์ ด้านทิศตะวันออกติดแม่น้ำเจ้าพระยา จากการสัมภาษณ์ ร.ต.ต.ทองหล่อ ศุภนคร นายสนั่น อันเขียว และนายชิต เทียมทอง ทำให้ทราบว่าคนที่คนทั่วไปเรียกชื่อวัดสว่างอารมณ์ว่า วัดบางมอญนั้น เพราะเรียกชื่อตามหมู่บ้านตำบลตันโพธิ์ แต่เดิมเรียกกันว่าบางมอญ เนื่องจากบริเวณนี้เคยมีชาวมอญ นำสินค้ามาขาย โดยล่องเรือมาตามแม่น้ำเจ้าพระยา เมื่อมาถึงจังหวัดสิงห์บุรีได้มาจอดเรือพักกันที่นี้ คนทั่วไปจึงเรียกหมู่บ้านนี้ว่าบ้านบางมอญ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าหมู่บ้านนี้ไม่มีชาวมอญมาตั้งหลักแหล่งอยู่เลย

แต่เดิมที่บ้านบางมอญยังไม่มีวัด เมื่อชาวบ้านจะทำบุญหรือบวชลูกหลานจึงต้องไปทำที่วัดพระนอนจักรสีห์วรวิหาร และต้องใช้เวลาประมาณครึ่งวัน ทำให้ไม่สะดวกเท่าที่ควร ดังนั้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2418 พระภิกษุเรือง ซึ่งเป็นรองเจ้าอาวาสวัดพระนอนจักรสีห์วรวิหาร และเป็นชาวบางมอญจึงได้มาสร้างวัดขึ้นที่นี้และตั้งชื่อวัดนี้ว่า วัดสว่างอารมณ์ หลวงพ่อเรืองจึงเป็นเจ้าอาวาสรูปแรกของวัดนี้

หลวงพ่อเรืองเป็นพระที่มีคนเลื่อมใสศรัทธามาก เมื่อท่านชราภาพชาวบ้านจึงขออนุญาตหล่อรูปเหมือนของท่านไว้สักการบูชา ผู้หล่อรูปเหมือนของหลวงพ่อเรืองคือ นายเล็ก วินิจ ช่างพื้นบ้านจังหวัดสิงห์บุรี และจากข้อความที่จารึกไว้ที่รูปหล่อที่ว่า รูปหล่อสร้างเมื่อปี ศก.129 ผู้ใหญ่ฉัตร นางน่มและขุนบางมอญกิจประมอญ (นาม ศุภนคร) เป็นผู้จัดการหล่อรูปไว้ ทำให้ทราบว่าการหล่อรูปเหมือนของหลวงพ่อเรือง หล่อเมื่อ พ.ศ. 2454 โดยมีผู้ใหญ่นัดฉัตร นางน่มและนางขุนมอญกิจประมอญ เป็นผู้จัดการ หลวงพ่อเรือง ได้รับสมณศักดิ์เป็นพระครูสิงหนุณี และเป็นเจ้าคณะจังหวัดรูปแรกของจังหวัดสิงห์บุรี ท่านมรณภาพราว พ.ศ. 2455 (สุกิตร์ อนุศาสน์, 2528, หน้า 17-18)

แม้ว่าหลวงพ่อเรืองจะมรณภาพไปหลายปีแล้ว แต่ชาวบ้านตำบลตันโพธิ์ ก็ยังมีความเคารพนับถือท่าน มีผู้มานมัสการและอธิฐานขอให้ท่านช่วยเหลือมิได้ขาด เมื่อได้รับสิ่งที่ต้องการก็จะนำของมาถวายท่าน ของที่นิยมนำมาถวายกัน คือ หัวหมู หลังจากที่หลวงพ่อมรณภาพ ก็มีเจ้าอาวาสดูแลและพัฒนาวัดสืบมา จากการสอบถามผู้รู้ชาวตำบลตันโพธิ์ เกี่ยวกับทำเนียบเจ้าอาวาสวัดสว่างอารมณ์พบว่า ข้อมูลไม่ตรงกัน จึงใคร่ นำข้อมูลดังกล่าวมาเผยแพร่เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการศึกษาเพิ่มเติมต่อไป ดังนี้

1. พระครูสิงหนุณี (เรือง)
2. ท่านอาจารย์ทอง
3. ท่านอาจารย์ฟุ้ง
4. หลวงพ่อสุด
5. ท่านอาจารย์ปทุม

6. ท่านอาจารย์เพิ่ม
7. ท่านอาจารย์เยี่ยม
8. พระประโชติ อรรถกาโม

ปัจจุบันวัดสว่างอารมณ์เป็นวัดมหายานิกายมีเนื้อที่ 25 ไร่ 1 งาน 88 ตารางวา มีพระประโชติอรรถกาโม เป็นเจ้าอาวาส มีพระภิกษุจำพรรษาประมาณ 7-8 รูป (ไม่นับช่วงเข้าพรรษา) (ปทุมมาศ สุทธิสวัสดิ์, 2549, หน้า 10-12)

4. ชุมชนวัฒนธรรมหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ จังหวัดสิงห์บุรี

ชุมชนวัดสว่างอารมณ์เป็นชุมชนขนาดกลาง ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรีจุดเด่นของชุมชนคือมีวัฒนธรรมทางการแสดงหนังใหญ่ที่มีอายุมากกว่า 100 ปี ซึ่งในปัจจุบันพบว่าในประเทศไทยมีการแสดงหนังใหญ่เพียง 3 คณะเท่านั้น ดังนั้นชุมชนวัดสว่างอารมณ์จึงได้รับการขนานนามให้เป็นชุมชนวัฒนธรรมหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ จังหวัดสิงห์บุรี

ภูมิหลังของชุมชนวัฒนธรรมหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์หรือศูนย์การเรียนรู้หนังใหญ่ วัดสว่างอารมณ์ เดิมทีหนังใหญ่ของวัดมีมาก่อนแล้วไม่น้อยกว่า 200 ปี โดยหลวงพ่อเรืองหรือพระครูสิงหนุณี เจ้าอาวาสองค์แรกได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าคณะจังหวัดองค์แรกของจังหวัดสิงห์บุรีเป็นผู้เก็บรักษาดูแลหนังใหญ่มากกว่า 300 ตัว โดยเก็บไว้ในตู้ไม้ที่บซึ่งส่งผลทำให้หนังใหญ่ชำรุดและเกิดความเสียหาย เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2543 ทางชุมชนวัฒนธรรมอนุรักษ์หนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ได้รับงบประมาณจากกองทุนชุมชน (SIF) จากจังหวัดสิงห์บุรีเป็นจำนวนเงิน 611,104 บาท นำมาบริหารจัดการเกี่ยวกับเรื่องหนังใหญ่ ทำให้เกิดพิพิธภัณฑ์หนังใหญ่ขึ้นมาเพื่อใช้เป็นศูนย์การเรียนรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรมหนังใหญ่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีคณะกรรมการชุดแรก ดังนี้

1. นายพิศ ภูมิจิตรมนัส	ประธาน
2. พระครูอรรถสิทธิโสภณ	ที่ปรึกษาฝ่ายบรรพชิต
3. ศาสตราจารย์ประยัด พงษ์ดำ	ที่ปรึกษาฝ่ายฆราวาส
4. นายสมพงษ์ วินิจ	ที่ปรึกษาฝ่ายฆราวาส
5. นายสมชาย ทองโต	เลขานุการ
6. นางชอุ่ม ภูมิจิตรมนัส	เหรัญญิก
7. นางนงนุช วินิจ	ผู้ตรวจสอบ

นับตั้งแต่การจัดตั้งมีกิจกรรมที่เกิดขึ้นคือ จัดสร้างพิพิธภัณฑ์หนังใหญ่และศูนย์การเรียนรู้หนังใหญ่ จัดให้มีการสาธิตการแสดงหนังใหญ่ทุกวันศุกร์ต้นเดือน ตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา แต่ในปัจจุบันพบว่าไม่มีการแสดงแล้ว

หนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ จัดเป็นการแสดงหนังประเภทกลางคืน เนื่องจากขอบเขตระยะเวลาในการแสดงที่เป็นตัวกำหนด และสภาพของตัวหนังใหญ่ที่ส่วนใหญ่แล้วมีสีสันทันเหมาะสำหรับแสดงเวลากลางคืน กล่าวคือ มีสีที่ไม่เข้มนัก

อนุกุล โรจนสุขสมบูรณ์ (2541, หน้า 185-199)กล่าวถึงหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ไว้ว่า การแสดงหนังใหญ่ของคณะหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์พบว่าเป็นการแสดงหนังตอนกลางคืนไม่มีการแสดงประเภทอื่นรวมอยู่ด้วย ตัวหนังใหญ่ส่วนหนึ่งของวัดสว่างอารมณ์ได้มาจากครูเปี้ยเจ้าของหนังใหญ่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา บางส่วนซื้อมาจากวัดตึก (อยู่ตรงข้ามกับวัดสว่างอารมณ์) ครูเปี้ย นำตัวหนังมาถวายหลวงพ่อเรืองและฝึกหัดการเชิดและการพากย์หนังใหญ่ให้แก่ชาวบ้านบางมอญด้วย ผู้ที่มาฝึกหัดเชิดและพากย์หนังจากครูเปี้ยที่มีชื่อเสียงสามารถถ่ายทอดความรู้การเชิดและการพากย์หนังแก่บุตรหลานสืบมาคือ นายนวม ศุภนคร อดีตกำนันตำบลตันโพธิ์ ตำบลกุล ศุภนครซึ่งต่อมาได้บรรดาศักดิ์เป็นขุนบางมอญกิจประมวญ

กำนันนวม ศุภนคร หรือขุนบางมอญกิจประมวญ เกิดเมื่อ พ.ศ. 2419 เมื่อเจริญวัยได้ศึกษาเล่าเรียนกับหลวงพ่อเรือง จนอ่านออกเขียนได้ เป็นคนฉลาด มีความจำดี เป็นคนคิดเลขเก่ง ชอบช่วยเหลือคน ทางราชการจึงแต่งตั้งให้เป็นกำนันบ้านบางมอญ และยังมีความสามารถในการสร้างพลับพลารับเสด็จกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ครั้งที่เสด็จเลียบแม่น้ำเจ้าพระยา ครั้งนั้นน้ำไหลเชี่ยวมากการสร้างพลับพลารับเสด็จมีอุปสรรค ไม่มีใครสร้างได้ จนใกล้เวลาที่จะเสด็จ ขุนบางมอญกิจประมวญรับอาสาทำและสามารถทำเสร็จทันเวลาพอดี จึงทำให้ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นขุนบางมอญกิจประมวญ

ขุนบางมอญกิจประมวญ มีภรรยาชื่อ นางแข ศุภนคร มีบุตรธิดารวม 9 คนคือ

1. นายเชื้อ ศุภนคร (ปัจจุบัน ถึงแก่กรรม)
2. นายปี ศุภนคร
3. นายพร้อม ศุภนคร (ปัจจุบัน ถึงแก่กรรม)
4. นายเอิบ ศุภนคร (ปัจจุบัน ถึงแก่กรรม)
5. นายอาบ ศุภนคร (ปัจจุบัน ถึงแก่กรรม)
6. นางแอน โกฏเญียม
7. นางส้มลิ้ม จำนงนถ (ปัจจุบัน ถึงแก่กรรม)
8. นางเลี่ยม โกฏเญียม
9. มหาเชื้อ ศุภนคร

บุตรชายของขุนบางมอญกิจประมวญ โดยเฉพาะบุตร 5 คนแรก เชิดหนังได้ทุกคนเมื่อขุนบางมอญกิจประมวญ นำหนังใหญ่ไปแสดงที่ใดก็จะมีบุตร 5 คน ไปร่วมแสดงด้วยทุกครั้ง ขุนบางมอญกิจประมวญ ถึงแก่กรรมใน พ.ศ. 2481 หลังจากนั้น นายเชื้อ ศุภนคร ซึ่งคนทั่วไปเรียกว่า “ครูเชื้อ” บุตรชายคนโตก็รับช่วงการจัดการแสดงและฝึกฝนผู้แสดงสืบมา (ปทุมมาศ สุทธิสวัสดิ์, 2549, หน้า 12-14)

5. ประวัติความเป็นมาของหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์

จากการศึกษาค้นคว้าและสันนิษฐานจากผู้รู้และร่องรอยการสืบค้นพอจะสรุปได้ว่า ตัวหนังใหญ่ของวัดสว่างอารมณ์ อาจมาได้ 3 ทาง คือ

1. จากการแกะสลักตัวหนังใหญ่วัดดุษิตดาราม (วัดสามโคก) บางกอกน้อย ธนบุรี เนื่องจากหลวงปู่เรืองคุ่นเคยกับนายช่างสิบหมู่ ซึ่งปั้นพระ หอพระพุทธรูปในสังกัด หลวงกาลสมัยนฤมิตร (เหลี่ยม ศุภรุมข) ได้ถวายมาเป็นสมบัติของวัดสว่างอารมณ์

2. จากมหาเพียร ปิ่นทองได้เงินจำนวน 1 ชั่งและมอบให้นายคร้าม ศุภนคร ไปเอาตัวหนังชุด“พระมงกุฏ-บุตรลบ” จากบ้านดาบโก่งธนู จังหวัดลพบุรี

3. จากฝีมือช่างชาวบ้านบางมอญจัดทำขึ้นเพื่อทดแทนตัวหนังเก่าที่ชำรุดฉีกขาด หรือสูญหาย ปัจจุบันหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ในชุดดั้งเดิมมีประมาณ 300 ตัว จัดแสดงเป็นชุด หรือศึกต่างๆ ได้ 4 ศึก ดังนี้

3.1 ศีกมงกุฏ-บุตรลบ

3.2 ศีกนาคบาศ (ศีกอินทรีชิต)

3.3 ศีกวิรุณจำบัง

3.4 ศีกใหญ่ (ทศกัณฐ์)

ทางชุมชนวัฒนธรรมอนุรักษ์หนังใหญ่ของวัดสว่างอารมณ์ได้จัดทำตัวหนังใหญ่ ขึ้นมาเพื่อทดแทนตัวหนังเก่าที่ฉีกขาด ที่ใช้การไม่ได้ขึ้นมาแทน ส่วนตัวหนังเก่าของทางวัดจะ จัดเก็บเป็นพิพิธภัณฑ์หนังใหญ่ขึ้นที่ศาลาการเปรียญชั้นบนของวัดสว่างอารมณ์ เพื่อจัดเป็น ศูนย์การเรียนรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรมด้านหนังใหญ่และภูมิปัญญาชาวบ้าน จำนวน 40 ตัว โดย ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากองค์การชุมชนเข้มแข็งหรือองค์การซิฟ (SIF : Social Investment Fun)

หลวงพ่อเรืองได้มอบหมายให้ครูเปี่ยมมาให้ฝึกหัดการพากย์และเชิดหนังใหญ่แก่ ชาวบ้านบางมอญ โดยผู้มีส่วนร่วมพิธีการแสดงหนังใหญ่จนมีชื่อเสียงสืบมา คือ ขุนบางมอญกิจ ประมาญ (นายนาม ศุภนคร) ซึ่งเป็นหัวหน้าคณะหนังใหญ่ของวัดสว่างอารมณ์ เป็นที่รู้จักของ ประชาชนทั่วไป และจังหวัดใกล้เคียงต่อมาขุนบางมอญกิจประมาญ ได้ถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ. 2481 (อายุ 62 ปี) และนายเชื้อ ศุภนคร บุตรชายคนโตได้สืบทอดการแสดงหนังใหญ่สืบมา ต่อมาเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 และมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ทำให้การแสดงเริ่มเสื่อม ความนิยมและปิดตัวลงด้วยเหตุการณ์ดังกล่าว

ปี พ.ศ. 2518 นางอมรา กล้าเจริญ หัวหน้าภาควิชานาฏศิลป์ วิทยาลัยครู พระนครศรีอยุธยา ได้มาติดต่อหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ ไปแสดงเชิดสาธิตที่วิทยาลัยครู พระนครศรีอยุธยา ทำให้กลุ่มผู้แสดงหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ได้รวมตัวกันจัดการแสดงหรือ ฟันฟุ สังคยานา กระบวนการทำเชิดหนังขึ้นอีกครั้ง และได้แต่งตั้งให้นายฉอ้อน ศุภนคร ทำนันทบลดันโพธิ์ในสมัยนั้นเป็นผู้นำหรือนายหนัง โดยมีนายจรรยาสุวส์ดีสุขสวัสดิ์ เป็นผู้ให้คำปรึกษา

จากการอนุรักษ์ฟื้นฟูการแสดงหนังใหญ่ดังกล่าว ผลงานการแสดงหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์เป็นที่ยอมรับและได้รับการสนับสนุนจากผู้ที่สนใจในศิลปวัฒนธรรม ชุมชนหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (ส.ว.ช.) จึงได้มอบโล่เกียรติยศให้กับกลุ่มศิลปินผู้แสดงหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ ในฐานะกลุ่มผู้อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมการแสดงพื้นบ้านดั้งเดิม ประจำปี พ.ศ. 2535 จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต เนื่องในวันอนุรักษ์มรดกไทย (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสิงห์บุรี, 2553ก, หน้า 14-15)

6. หนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ในปัจจุบัน

หนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ในปัจจุบัน ยังเป็นคณะหนังใหญ่ที่มีการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่น มีการจัดการไหว้ครูหรือที่เรียกว่า ครอบครูหนึ่งเป็นประจำ การจัดการแสดงตลอดจนผู้แสดงมีวิวัฒนาการจากเดิม ดังนี้

1. ผู้แสดง คณะนักแสดงปัจจุบันมีประมาณ 20 คน นักแสดงส่วนหนึ่งสืบเชื้อสายมาจากขุนนางมอญกิจประมวล อยู่ในสกุล ศุภนคร บางคนก็อาศัยการสังเกต และจดจำมาฝึกหัดกันภายหลัง

2. การแสดงหนังใหญ่ จะต้องมีการเตรียมตัวก่อนการแสดงคือ การตั้งเสา-ปักจอเป็นงานที่สำคัญเริ่มแรกจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบให้เหมาะสมกับสถานที่ทิศทางลม และเพื่อความเป็นสิริมงคล ป้องกันอันตรายทั้งแก่ผู้เล่นและผู้แสดง สำหรับการตั้งเสา-ปักจอ จะมีนายอ่อน ศุภนคร เป็นผู้รับผิดชอบ

3. วิธีการตั้งเสา-ปักจอ จะต้องทำพิธีขออนุญาตเจ้าที่เจ้าทางเสียก่อน แล้วจึงเริ่มลงมือเรียกว่า “ชมบ” มีลักษณะเป็นกระแทกกล้วยประดับด้วยหมากพลู ดอกไม้ รูป เทียน กรรมวิธีการตั้งเสา-ปักจอ มิได้เสร็จสิ้นเพียงเท่านี้ แต่จะต้องกระทำเวลาถอนเสาเก็บจอด้วย และต้องท่องคาถาเช่นเดียวกัน แต่เป็นคนละบทกับตอนตั้งเสาในครั้งแรก

4. การให้แสง ปัจจุบันเปลี่ยนจากการใช้แสงไฟจากใต้และกะลาม้าเป็นไฟฟ้าแบบสปอร์ตไลท์แทน แต่มีข้อเสียตรงที่ว่าแสงมันจะไม่พริ้วเหมือนแสงได้ ทำให้ภาพที่ออกมาดูไม่สวยงาม

5. การเตรียมตัวหนัง ผู้เตรียมตัวหนังหรือที่เรียกว่า คนออกหนัง จะต้องรู้และเข้าใจเนื้อเรื่องที่แสดงเป็นอย่างดี เพราะจะต้องจัดเรียงตัวหนังตามลำดับการแสดงและจัดวางให้เรียบร้อย

6. คนเชิดหนัง เป็นผู้ทำให้ตัวหนังดูมีชีวิตชีวาสามารถแสดงให้ผู้ดูเห็นอากัปกริยาของตัวหนังบนจออีกด้วย การเชิดหนังจะต้องสอดคล้องกับบทพากย์บทเจรจาและดนตรี การแสดงหนังใหญ่คนเชิดต้องแต่งตัวให้สวยงาม เพราะคนดูจะดูคนเชิดไปด้วย

7. คนพากย์และเจรจา คนพากย์และเจรจามี 2 คน ทำหน้าที่พากย์และเจรจาเพื่อดำเนินเรื่อง คนพากย์นอกจากพากย์แล้วจะต้องมีความรู้เรื่องดนตรีด้วยว่า จะใช้เพลงอะไรประกอบการแสดง การพากย์ก็ต้องเข้าใจกันดีระหว่างผู้เชิดกับผู้พากย์ ตอนใดซึ่งซัง ตอนใดอ่อนโยนหรือตอนใดอบอุ่นโดยเฉพาหนึ่งเฝ้า ซึ่งตัวหนึ่งนั่งพนมมือ ก็จะต้องโน้มไปข้างหน้าเล็กน้อยเชิงก้มศีรษะรับคำสั่งหรือราชโองการ ความสัมพันธ์กันระหว่างผู้เชิดหนึ่ง กับผู้พากย์ก็เช่นเดียวกับการแสดงโขน โดยที่ตัวโขนก็ต้องเข้าใจเรื่องแต่ละตอน คนพากย์ก็ต้องเข้าใจลีลาการรำ และการทำท่าทางที่เรียกว่า “ภาษาท่า”

8. บทไหว้ครูและบทพากย์ จากการสอบถามนายปี สุภนกร ทราบว่าบทไหว้ครูที่คณะหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ใช้อยู่เป็นบทที่ได้มาแต่โบราณจึงเข้าใจว่าน่าจะมีที่มาจากที่เดียวกันคือ จากบทพากย์รามเกียรติ์ ครั้งกรุงเก่า คือ ตอนศึกทศกัณฐ์ และตอนหนุมานอาสา

9. ดนตรี ดนตรีประกอบการเล่นหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ คือ วงปี่พาทย์ คณะศิษย์ศรทองหรือที่เรียกกันทั่วไปว่า เครื่องห้า แต่บางงานก็ใช้วงปี่พาทย์เครื่องใหญ่ เพื่อให้ครึกครื้นและสนุกสนานยิ่งขึ้น เครื่องดนตรีที่ใช้ ได้แก่ ปี่ใน กลองทัด กลองสองหน้า ตะโพน หม้องวงใหญ่ และระนาดเอก

10. การไหว้ครู ทุกครั้งที่มีการแสดง จะต้องทำพิธีไหว้ครู โดยตั้งเครื่องบัตพลีถวายตามโบราณ เพื่อสวดติ่มงคลของผู้เล่นหนัง พิธีไหว้ครู เพิ่มด้วยการเชิญหนังครุ 3 ตัว มีพวงมาลัยคล้องอย่างสวยงามวางไว้หน้าจอ ตัวฤาษี จะอยู่กลางระหว่างพระนารายณ์ และพระอิศวร

11. การเบิกโรง บทเบิกโรงที่นำมาเล่นคือ บทลิงขาวจับลิงดำ หรือที่เรียกว่าจับลิงหัวค้ำ การแสดงเบิกโรง “จับลิงหัวค้ำ” หรือ “ลิงขาวจับลิงดำ” เป็นการแสดงก่อนการแสดงหนังใหญ่อีกทั้งยังเป็นที่ยินยอมเล่นของหนังตะลุง และโขนโบราณ โดยกล่าวถึงพระฤาษีตนหนึ่งเลี้ยงสัตว์ต่างๆไว้มากมาย สัตว์เหล่านี้อยู่กันอย่างสงบสุข จะมีแต่ลิงดำตัวหนึ่งเท่านั้นที่คอยระรานสัตว์ตัวอื่นๆ พระฤาษีจึงให้ลิงขาวจับมา ลิงขาวเมื่อจับได้ก็จะฆ่าเสีย แต่พระฤาษีห้ามไว้แล้วสั่งสอนลิงดำก่อนที่จะปล่อยไป ถือเป็นการสอนที่ให้แก่คนดู คือ เรื่องของธรรมะยอมชนะธรรม (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสิงห์บุรี, 2553ข, หน้า 15-17)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า หนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ หมายถึง การแสดงหนังใหญ่ของวัดสว่างอารมณ์ อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี ตัวหนังใหญ่ได้มาจากการแกะสลักตัวหนังใหญ่วัดดุสิตาราม บางกอกน้อย ธนบุรี จากมหาเพียร ปิ่นทอง และจากฝีมือช่างชาวบ้านบางมอญจัดทำขึ้น ปัจจุบันมีประมาณ 300 ตัว

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1. ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเกิดจากพัฒนาการทางสมองในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนที่ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ซึ่งมีทั้งทางตรง และทางอ้อม ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมมาไว้ ดังนี้

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543, หน้า 29) ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคือ คุณลักษณะรวมถึงความรู้ความสามารถของบุคคล อันเป็นผลมาจากการเรียนการสอนหรือมวลประสบการณ์ทั้งมวลที่บุคคลได้รับการเรียนการสอน ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ของสมรรถภาพทางสมอง

ชนาธิป พรกุล (2544, หน้า 44) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่าเป็นความสำเร็จในการเรียนรู้ของผู้เรียน

สมพร เชื้อพันธ์ (2547, หน้า 53) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์หมายถึง ความสามารถ ความสำเร็จ และสมรรถภาพด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนที่ได้จากการเรียนรู้ อันเป็นผลมาจากการเรียนการสอน การฝึกฝนหรือประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ซึ่งสามารถวัดได้จากการทดสอบด้วยวิธีการต่าง ๆ

พิมพันธ์ เดชะคุปต์, และเพียว ยินดีสุข (2548, หน้า 125) กล่าวว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ขนาดของความสำเร็จที่ได้จากกระบวนการเรียนการสอน

ปราณี กองจินดา (2549, หน้า 22) กล่าวว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถหรือผลสำเร็จที่ได้จากกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย และยังได้จำแนกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ตามลักษณะของวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลที่เกิดจากกระบวนการเรียนการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย ซึ่งสามารถวัดได้จากการทดสอบด้วยวิธีการต่าง ๆ

2. จุดมุ่งหมายของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จุดมุ่งหมายของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสติปัญญาหรือเรียกว่า เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย

ภัทรา นิคมานนท์ (2543, หน้า 67-75) ได้จำแนกความสามารถออกเป็น 6 ระดับจากความสามารถขั้นต่ำไปสูง ได้แก่

1. ความจำ คือ การระลึกได้ถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่เคยมีประสบการณ์มาก่อนจะโดยวิธีใดก็ตาม เช่น จากการเรียนในห้องเรียน ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ เป็นต้น พฤติกรรมด้าน

ความรู้ยังจำแนกได้อีก 3 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ ความรู้เฉพาะเรื่อง ความรู้ในการดำเนินการ และ ความรู้รวบยอด

2. ความเข้าใจ คือ ความสามารถตั้งแต่ขั้นนี้ถึงขั้นประเมินผล ถือว่าเป็นความสามารถขั้นสติปัญญา ซึ่งเป็นผลเอาความรู้จากประสบการณ์ในขั้นความรู้ความจำมารวมกันจนกลายเป็นความรู้ชนิดใหม่ โดยมี 3 ลักษณะ คือ การแปรความ การตีความ และการขยายความ

3. การนำไปใช้ คือ ความสามารถนำความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องที่เรียนรู้มาแล้ว ไปแก้ปัญหาที่แปลกใหม่ หรือสถานการณ์ใหม่ที่ไม่เคยพบเห็นมาก่อน

4. การวิเคราะห์ คือ ความสามารถแยกแยะเรื่องราวสิ่งต่าง ๆ ออกเป็นส่วนย่อย ๆ ทำให้สามารถมองเห็นความสัมพันธ์กันได้อย่างชัดเจน สามารถค้นหาความจริงต่าง ๆ ที่ซ่อนอยู่ในเรื่องนั้น ๆ ได้ การวิเคราะห์มี 2 ลักษณะ ได้แก่ การวิเคราะห์ความสำคัญ และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์

5. การสังเคราะห์ คือ ความสามารถนำองค์ประกอบย่อย ๆ ต่าง ๆ ตั้งแต่ 2 สิ่งขึ้นไปมารวมเป็นเรื่องราวเดียวกัน เพื่อให้เห็นโครงสร้างที่ชัดเจนซึ่งเป็นผลลัพธ์ที่แปลกใหม่ การสังเคราะห์มี 3 ประเภท คือ การสังเคราะห์ข้อความ การสังเคราะห์แผนงาน และการสังเคราะห์ความสัมพันธ์

6. การประเมินค่า คือ ความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับคุณค่าของเนื้อหาและวิธีการต่าง ๆ โดยสรุปอย่างมีหลักเกณฑ์ว่าเหมาะสม มีคุณค่า ดี เลว การประเมินค่าต้องอาศัยเกณฑ์ประกอบการตัดสินใจ มี 2 ลักษณะ คือ การตัดสินใจโดยอาศัยข้อเท็จจริง และการตัดสินใจโดยอาศัยเกณฑ์ภายนอก เป็นเกณฑ์ที่ไม่ได้ปรากฏตามเนื้อเรื่องนั้น ๆ

กรนิชา มีรัตน์ (2552, หน้า 65) กล่าวว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นการตรวจสอบความรู้ของนักเรียนในสิ่งที่ได้เรียนผ่านไปแล้วว่าบรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ เพื่อจะมีการปรับปรุงในด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งการตรวจสอบจะได้ผลที่ชัดเจนแม่นยำมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับแบบทดสอบที่ใช้วัดมีคุณภาพเพียงไร ฉะนั้นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการประเมินผลของผู้เรียน

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงทางด้านพุทธิพิสัย เป็นการวัดความรู้ทางสติปัญญาที่ได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางด้านความรู้ ความสามารถ 6 ระดับ คือ ระดับความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า

3. คุณลักษณะของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ส่วนประกอบที่สำคัญของคุณลักษณะของแบบทดสอบที่ใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้แก่ คุณลักษณะของแบบทดสอบการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์ และคุณลักษณะของแบบทดสอบที่ดี

ซวาล แพร์ตกุล (2520, หน้า 123-136) ได้เสนอคุณลักษณะของแบบทดสอบที่ดี ดังนี้

1. ต้องเที่ยงตรง (validity) หมายถึงคุณสมบัติที่จะทำให้ผู้ใช้บรรลุถึงวัตถุประสงค์แบบทดสอบที่มีความเที่ยงตรงสูง คือ แบบทดสอบที่สามารถวัดสิ่งที่ต้องการจะวัดผล ได้อย่างถูกต้องตามจุดมุ่งหมาย
2. ต้องยุติธรรม (fair) คือ คำถามที่ดีจะไม่ชี้แนะให้เด็กฉลาดเดาได้ถูกต้อง หรือเด็กซึ่งเกียจคร้านหนังสือเพียงลวกๆ ก็ตอบได้ ข้อสอบที่ดีจะต้องไม่ลำเอียงต่อเด็กกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยเฉพาะ
3. ต้องถามลึก (searching) คือ คำถามจะไม่ถามเพียงความรู้ ความจำ แต่จะต้องให้นักเรียนนำความรู้จากตำราไปวิเคราะห์ไปขยายและนำไปใช้ คำถามที่ดีนั้นนักเรียนจะตอบได้ต้องใช้สมองคิด
4. ต้องยั่วยุเป็นตัวอย่าง (exemplary) คือ คำถามจะต้องท้าทายให้นักเรียนคิดและประพฤติปฏิบัติไปตามนั้น เมื่อสอบแล้วเกิดรอยประทับใจที่ดี
5. ต้องจำเพาะเจาะจง (definite) คือ เมื่อนักเรียนอ่านคำถามแล้วก็จะเข้าใจแจ่มชัดว่าครูถามอะไร ต้องการให้คิดให้ทำอะไร จะต้องได้กลุ่มเครือ
6. ต้องเป็นปรนัย (objectivity) คือ มีคุณลักษณะ 3 ประการคือ
 - 6.1 มีความแจ่มชัดในความหมายของคำถาม
 - 6.2 มีความแจ่มชัดในวิธีการตรวจหรือมาตรฐานการให้คะแนน
 - 6.3 มีความแจ่มชัดในการแปลความหมายของคะแนนนั้น ๆ
7. ต้องมีประสิทธิภาพ (efficiency) คือ ข้อสอบจะต้องให้คะแนนที่เที่ยงตรง และเชื่อถือได้มากที่สุด ภายในเวลา แรงงานและการลงทุนที่น้อยที่สุด
8. ต้องมีความยากพอเหมาะ (difficulty) คือ ข้อสอบที่ดีนั้นจะต้องมีคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่สอบได้ ควรจะเท่ากันหรือสูงกว่าร้อยละ 50 ของคะแนนเต็มเล็กน้อย
9. ต้องมีอำนาจจำแนก (discrimination) คือ ข้อสอบที่ดีจะสามารถแยกนักเรียนออกเป็นประเภทๆ ได้ทุกชั้นทุกระดับ อำนาจจำแนกที่ดีเด็กเก่งจะตอบถูกมากกว่าเด็กอ่อนเสมอ
10. ต้องเชื่อถือได้ (reliability) คือ ข้อสอบที่ดีนั้นจะสามารถให้คะแนน ได้คงที่แน่นอน

ไพศาล หวังพานิช (2526, หน้า 137) ได้แบ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามจุดมุ่งหมายและลักษณะวิชาที่สอน ซึ่งสามารถวัดได้ 2 แบบ คือ

1. การวัดด้านปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบระดับความสามารถในการปฏิบัติหรือลักษณะของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถดังกล่าวในรูปของการกระทำจริงออกเป็นผลงาน เช่น วิชาศิลปศึกษา พลศึกษา การช่าง เป็นต้น การวัดแบบนี้ต้องใช้ข้อสอบภาคปฏิบัติ (performance test)

2. การวัดด้านเนื้อหา เป็นการตรวจสอบความสามารถเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาอันเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงพฤติกรรมความสามารถในด้านต่างๆ สามารถวัดได้โดยใช้ “ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์” (achievement test)

คุณลักษณะของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม 3 ด้าน คือ

1. ด้านความรู้ ความคิด (cognitive domain) พฤติกรรมด้านนี้เป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับกระบวนการต่าง ๆ ทางด้านสติปัญญาและสมอง ประกอบด้วยพฤติกรรม 6 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านความรู้ ความจำ หมายถึง ความสามารถที่ระลึกถึงเรื่องราวประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ผ่านมาได้

1.2 ด้านความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถในการจับใจความสำคัญของเรื่องย่อ การแปลความ การตีความหมายและขยายความหมายของเรื่องได้

1.3 ด้านการนำไปใช้ หมายถึง ความสามารถในการนำความรู้หรือหลักวิชาที่เรียนมาแล้วไปใช้ในสถานการณ์จริง ๆ หรือสถานการณ์ที่คล้ายคลึง

1.4 ด้านการวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะเรื่องราวต่าง ๆ หรือวัตถุสิ่งของเพื่อต้องการค้นหาสาเหตุเบื้องต้น หาความสัมพันธ์ระหว่างใจความระหว่างส่วนรวมระหว่างตอน ตลอดจนหาหลักการที่แฝงอยู่ในเรื่อง

1.5 ด้านการสังเคราะห์ หมายถึง ความสามารถนำเอาความรู้มาจัดระบบใหม่เป็นเรื่องใหม่ที่ไม่เหมือนเดิม มีความหมายและมีประสิทธิภาพสูงกว่าเดิม

1.6 ด้านการประเมินค่า หมายถึง การวินิจฉัยคุณค่าของบุคคล เรื่องราววัสดุสิ่งของอย่างมีหลักเกณฑ์

2. ด้านความรู้สึก (affective domain) พฤติกรรมด้านนี้มีความเกี่ยวข้องกับการเจริญเติบโต พัฒนาการด้านความรู้สึก คุณค่า ความซาบซึ้งและเจตคติต่าง ๆ ของผู้เรียน

3. ด้านการปฏิบัติการ (psycho-motor domain) พฤติกรรมด้านนี้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะในด้านการปฏิบัติและดำเนินการ เช่น การทดลอง เป็นต้น

รวิวรรณ ศรีคร้ามครัน (2545, หน้า 242-245) กล่าวว่า ลักษณะหรือรูปแบบการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ผู้สอนจะนิยมใช้รูปแบบในการวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนมี 3 รูปแบบ ดังนี้

1. ประเมินผลเพื่อวินิจฉัย ผู้สอนนิยมใช้ก่อนสอน เพื่อประเมินและวินิจฉัยความสามารถของผู้เรียน ความสนใจ ทักษะคิด ความคิดเห็น หรือทักษะของผู้เรียน จุดประสงค์การประเมินในลักษณะนี้ เป็นการพิจารณาระดับความสามารถของผู้เรียนในเรื่องใดเรื่องหนึ่งรูปแบบง่าย ๆ ได้แก่ การสังเกต การพูดคุย หรือการสอบถาม สำหรับรูปแบบที่ยากขึ้นไปและต้องใช้เครื่องมือ ได้แก่ แบบทดสอบก่อนเรียน แบบทดสอบมาตรฐาน แบบทดสอบโดยทั่ว ๆ ไป ที่ครูสร้างขึ้น

2. ประเมินผลย่อยระหว่างเรียน เป็นการประเมินผลการเรียนรู้ความสามารถทักษะของผู้เรียนในระหว่างการเรียนรู้การสอนในส่วนย่อยๆ เพื่อให้ผู้เรียนและผู้สอน ได้ทราบผลการประเมินเพื่อนำข้อมูลมาพิจารณาผลของความก้าวหน้าในการเรียนรู้ และอีกจุดประสงค์หนึ่งเพื่อให้ผู้สอนปรับกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา ความสนใจ และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียน

3. ประเมินผลรวมเมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้ เป็นการประเมินผลเพื่อพิจารณาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของผู้เรียน ด้านความรู้ ความเข้าใจเนื้อหาวิชา ทักษะ ความสามารถในการทำแบบทดสอบ การเขียนคำตอบ เป็นการพิจารณาขั้นสุดท้าย รวมทั้งการใช้แบบทดสอบมาตรฐานสำหรับการให้คะแนน เพื่อพิจารณาระดับความสามารถ เป็นการประเมินเพียงครั้งเดียวสามารถใช้ผลของการประเมิน เพื่อวิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอน วิเคราะห์แบบทดสอบที่ใช้ว่ามีค่าความยากง่าย เหมาะสมกับผู้เรียนหรือไม่ รวมถึงการพิจารณาผลสำเร็จในการสอนของผู้สอนด้วย

การพิจารณาแบบทดสอบที่ดี จะต้องประกอบด้วยลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. มีความเที่ยงตรง แบบทดสอบไม่ว่าลักษณะใดก็ตาม ต้องสร้างแบบทดสอบให้มีความเที่ยงตรงสูง และสามารถใช้แบบทดสอบความสามารถในเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้ โดยเฉพาะตรงตามที่ต้องการวัด ถ้าแบบทดสอบได้วัดความสามารถของผู้เรียนได้หลาย ๆ ด้านในเวลาเดียวกัน เป็นแบบทดสอบที่ไม่มีความเที่ยงตรง

2. มีความเชื่อมั่น แบบทดสอบที่มีความเชื่อมั่นสูง จะมีความเที่ยงตรงได้เมื่อนำแบบทดสอบไปใช้ทดสอบบุคคลกลุ่มเดียวกัน ในต่างวาระและโอกาสซึ่งในช่วงระยะเวลาที่ต่างกันและโอกาสต่างกัน แต่ไม่มีความรู้เพิ่มเติม แสดงว่าแบบทดสอบไม่มีความเชื่อมั่น

3. เหมาะสมกับการนำไปใช้ หมายถึง แบบทดสอบนั้นมีความเหมาะสมหลายด้าน เช่น ความยาก-ง่าย จำนวนข้อสอบ การให้คะแนน เวลาที่ใช้เหมาะสม

4. มีอำนาจจำแนก แบบทดสอบที่ดีจะต้องสามารถจำแนกผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันให้อยู่ในกลุ่มที่มีระดับความรู้ใกล้เคียงกันได้ คือผู้เรียนดีจะอยู่ในกลุ่มผู้เรียนดี ผู้เรียนอ่อนจะอยู่ในกลุ่มผู้เรียนอ่อน จะเรียกได้ว่าแบบทดสอบนั้นมีความอำนาจจำแนกสูง

กรนิษา มีรัตน์ (2552, หน้า 64) กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ หมายถึง เครื่องมือที่ใช้วัดความรู้ ทักษะ ระดับความสามารถของผู้เรียนที่เกิดขึ้นหลังจากเสร็จสิ้นการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาที่เรียนไป เพื่อทราบถึงผลสัมฤทธิ์ของการจัดการเรียนรู้

สรุปได้ว่า คุณลักษณะของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีหลายชนิด ซึ่งแต่ละชนิดจะต้องเลือกให้ถูกต้องตามความต้องการ และความเหมาะสมของวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ได้วางไว้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์จะมีประสิทธิภาพได้นั้นต้องผ่านการทดลองใช้ และผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญว่าตรงตามเนื้อหาที่ต้องการวัดหรือไม่ โดยการวิเคราะห์ ค่าความเที่ยงตรง ค่าความเชื่อมั่น และค่าอำนาจจำแนก สามารถนำไปใช้ได้จริง

4. การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ครูจะต้องมีการวัดผลการเรียนรู้ของนักเรียนว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ซึ่งวิธีการวัดผลและเครื่องมือในการวัดผลมีหลายชนิดได้มีนักการศึกษาหลายท่านให้ความหมายไว้ ดังนี้

บุญชม ศรีสะอาด (2537, หน้า 50-51) ได้เสนอลักษณะของเครื่องมือที่ใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ 2 ประเภท ดังนี้

1. แบบทดสอบอิงเกณฑ์ (criterion referenced test) หมายถึง แบบทดสอบที่สร้างขึ้นตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม มีคะแนนจุดตัดหรือคะแนนใช้สำหรับใช้ตัดสินว่าผู้สอบมีความรู้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การวัดผลตรงตามจุดมุ่งหมาย เป็นหัวใจสำคัญของข้อสอบในแบบทดสอบประเภทนี้

2. แบบทดสอบอิงกลุ่ม (norm referenced test) หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งสร้างเพื่อวัดให้ครอบคลุมหลักสูตร จึงสร้างตามตารางวิเคราะห์หลักสูตร ความสามารถในการจำแนกผู้ตอบตามความเก่ง ความอ่อนได้ดี เป็นหัวใจสำคัญของข้อสอบประเภทนี้ การรายงานผลการสอบอาศัยคะแนนมาตรฐานซึ่งเป็นคะแนนที่ใช้ความสามารถในการให้ความหมาย และแสดงถึงศักยภาพของบุคคลนั้นเมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลอื่น ๆ ที่ใช้เป็นกลุ่มเปรียบเทียบ

ล้วน สายยศ, และอังคณา สายยศ (2539, หน้า 171-172) ได้กล่าวว่า แบบวัดผลสัมฤทธิ์ เป็นแบบทดสอบที่วัดความรู้ของนักเรียนที่เรียนไปแล้ว ซึ่งมักจะเป็นข้อคำถามให้นักเรียนตอบด้วยกระดาษและดินสอ (paper and pencil test) กับนักเรียนปฏิบัติได้จริง (performance test) ซึ่งแบบทดสอบประเภทนี้ แบ่งได้เป็น 2 พวกคือ

1. แบบทดสอบของครู หมายถึง ชุดของคำถามที่ครูเป็นผู้สร้างขึ้น ซึ่งเป็นข้อคำถามที่ถามเกี่ยวกับความรู้ที่นักเรียนได้เรียนในห้องเรียนว่านักเรียนมีความรู้มากแค่ไหน บกพร่องตรงไหนจะได้สอนซ่อมเสริม หรือเป็นการวัดดูความพร้อมที่จะเรียนบทเรียนใหม่ ซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการของครู

2. แบบทดสอบมาตรฐาน แบบทดสอบประเภทนี้สร้างขึ้นจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาวิชาหรือจากครูที่สอนวิชานั้น แต่ผ่านการทดลองคุณภาพหลายครั้ง จนกระทั่งมี

คุณภาพดีสร้างเกณฑ์ปกติของแบบทดสอบนั้น สามารถใช้เป็นหลักเปรียบเทียบผลเพื่อประเมินค่าของการเรียนการสอนในเรื่องใดๆ ก็ได้ แบบทดสอบมาตรฐานจะมีคู่มือดำเนินการสอบ บอกวิธีการสอบและยังมีมาตรฐานในด้านการแปลคะแนนด้วย ทั้งแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นและแบบทดสอบมาตรฐาน มีวิธีการในการสร้างข้อคำถามเหมือนกัน เป็นคำถามที่วัดเนื้อหาและพฤติกรรมที่สอนไปแล้ว จะเป็นพฤติกรรมที่สามารถตั้งคำถามวัดได้ ซึ่งควรจัดให้ครอบคลุมพฤติกรรมต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1 วัดด้านความรู้ความจำ
- 2.2 วัดด้านความเข้าใจ
- 2.3 วัดการนำไปใช้
- 2.4 วัดด้านการวิเคราะห์
- 2.5 วัดด้านการสังเคราะห์
- 2.6 วัดด้านการประเมินค่า

สมนึก ภัททิยธนี (2548, หน้า 73) ได้กล่าวว่า แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบที่วัดสมรรถภาพสมองด้านต่าง ๆ ที่นักเรียนได้รับการเรียนรู้ผ่านมาแล้ว

พิสณ พองศรี (2549, หน้า 241) ได้กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (achievement test) ไม่ว่าจะสร้างขึ้นเพื่อการประเมิน การวิจัย หรือเพื่อการเรียนการสอน การคัดเลือก ฯลฯ เพื่อวัดระดับความรู้ของนักเรียนว่าอยู่ในระดับใด แบบวัดผลสัมฤทธิ์จะเป็นที่นิยมกันมากซึ่งแบ่งออกเป็น 2 แบบ

1. แบบสอบมาตรฐาน (standardize test) เป็นแบบสอบที่ผ่านการทดลองใช้และพัฒนาจนมีคุณสมบัติต่าง ๆ ตามมาตรฐาน ส่วนใหญ่จะเป็นแบบสอบที่ใช้ในระดับชาติของหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง และต้องใช้สอบกับคนเป็นจำนวนมาก

2. แบบสอบที่ครูสร้าง (teacher-made test) เป็นแบบสอบที่ครูสร้างขึ้นสอบตามรายวิชาที่สอนตามสถาบันการศึกษาต่าง ๆ

บรรณชาติย์ เป้าวิชัย (ม.ป.ป., หน้า 2) ที่กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (achievement test) เป็นแบบทดสอบที่วัดความรู้ ทักษะ และสมรรถภาพทางสมองด้านต่าง ๆ ที่นักเรียนได้รับจากประสบการณ์ทั้งปวงทั้งจากทางโรงเรียน และทางบ้าน แบบทดสอบประเภทนี้มุ่งจะวัดความสำเร็จในเชิงวิชาการเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งได้แบ่งเป็น 2 ชนิด ดังนี้

1. แบบทดสอบของครู (teacher-made test) เป็นชุดข้อสอบที่ครูผู้สอนสร้างขึ้น ซึ่งเป็นคำถามที่ถามเกี่ยวกับความรู้ที่นักเรียนได้เรียนในห้องเรียน ว่านักเรียนมีความรู้มากน้อยเพียงใด บอกพร้อมเรื่องอะไร เพื่อจะได้สอนซ่อมเสริมหรือดูความพร้อมในการขึ้นบทเรียนใหม่ เป็นต้น

2. แบบทดสอบมาตรฐาน (standardized test) แบบทดสอบประเภทนี้สร้างขึ้นจากผู้เชี่ยวชาญ (experts) ในสาขาวิชาต่าง ๆ หรือจากครูที่สอนวิชานั้น ด้วยการผ่านการทดลองหาคุณภาพหลาย ๆ ครั้ง จนกระทั่งที่มีคุณภาพที่ดีเพียงพอ จึงสร้างเป็นเกณฑ์ปกติ (norms) ของแบบทดสอบนั้น ข้อสอบมาตรฐานนอกจากจะมีคุณภาพของแบบทดสอบสูงแล้วยังมีมาตรฐานในด้านวิธีดำเนินการสอบแบบเดียวกัน แบบทดสอบมาตรฐานจะมีคู่มือดำเนินการสอบบอกถึงวิธีการสอบว่าทำอย่างไร และมีมาตรฐานในการแปลคะแนนด้วย

กรอนลันด์ (Gronlund, 1993, pp.8-11) ได้กล่าวว่า ในการสร้างแบบทดสอบให้มีคุณภาพได้นั้นจะต้องอาศัยหลักการสร้างที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. ต้องนิยามพฤติกรรม หรือผลการเรียนรู้ที่ต้องการจะวัดให้ชัดเจน โดยกำหนดในรูปแบบของจุดประสงค์การเรียนรู้ ของบทเรียนด้วยคำที่เฉพาะเจาะจง สามารถวัดและสังเกตได้

2. ควรสร้างแบบทดสอบ ให้ครอบคลุมผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ทั้งหมดทั้งในระดับความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้และระดับที่ซับซ้อนมากขึ้น

3. แบบทดสอบที่สร้างขึ้นควรจะวัด พฤติกรรม หรือผลการเรียนรู้ที่เป็นตัวแทนของกิจกรรมการเรียนรู้ โดยต้องกำหนดตัวชี้วัด และขอบเขตของผลการเรียนรู้ที่จะวัดแล้วจึงเขียนข้อสอบตามตัวชี้วัดจากขอบเขตที่กำหนดไว้

4. แบบทดสอบที่สร้างขึ้นควรประกอบด้วย ข้อสอบชนิดต่าง ๆ ที่เหมาะสมสอดคล้องกับการวัดพฤติกรรมหรือผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ให้มากที่สุด

5. ควรสร้างแบบทดสอบโดยคำนึงถึงแผน หรือวัตถุประสงค์ของการนำผลการทดสอบไปใช้ประโยชน์ จะได้เขียนข้อสอบให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และให้ทันใช้ตามแผนที่กำหนดไว้ เช่น การใช้แบบทดสอบก่อนการเรียนการสอน สำหรับตรวจสอบพื้นฐานความรู้ของผู้เรียน เพื่อการสอนซ่อมเสริม และการใช้แบบทดสอบหลังการเรียนการสอน เพื่อตัดสินผลการเรียน

6. แบบทดสอบที่สร้างขึ้นต้องทำให้การตรวจคะแนนไม่คลาดเคลื่อนจากการวัด

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบที่วัดความรู้ความสามารถของนักเรียนที่เกิดจากการเรียนรู้ ซึ่งแบบทดสอบนั้นมี 2 แบบ ได้แก่ แบบทดสอบอัตนัย และแบบทดสอบปรนัย แต่แบบทดสอบที่วัดได้เที่ยงตรงมากที่สุดคือ แบบทดสอบปรนัย ในการออกข้อทดสอบควรวัดทั้งความรู้ ความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้อาจเป็นแบบทดสอบของครู ที่ครูผู้สอนเป็นผู้สร้างขึ้นเอง หรือแบบทดสอบมาตรฐานที่สร้างโดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งผ่านการทดลองจนกระทั่งมีคุณภาพที่ดี

ทักษะปฏิบัติ

1. ความหมายของทักษะ

ทักษะเป็นการกระทำที่ต้องฝึกปฏิบัติเป็นประจำจึงจะเกิดความชำนาญ ดังนั้นจึงมีผู้ให้ความหมายของทักษะดังนี้

อัจฉราพร ทรัพย์แก้ว (2536, หน้า 25) กล่าวว่า ทักษะ หมายถึง การกระทำใด ๆ ด้วยความชำนาญได้จากประสบการณ์และการฝึกฝน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับประสบการณ์ใหม่ เพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทิศนา แชมมณี (2553, หน้า 384) กล่าวว่า ทักษะ หมายถึง ความสามารถในการกระทำอย่างชำนาญ ดังนั้นหากกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างชำนาญ เรียกได้ว่ามีทักษะในการกระทำนั้น

กู๊ด (Good, 1973, p.536) ได้ให้ความหมายของทักษะ หมายถึง การเรียนรู้ การปฏิบัติกิจกรรมใด ๆ ก็ตามที่ทำให้คล่องแคล่วและถูกต้องแม่นยำ ทั้งในด้านกิจกรรมทางกายหรือทางสมอง

ซิมป์สัน (Simpson, 1972, p.194) กล่าวว่า ทักษะเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางกายของผู้เรียน เป็นความสามารถในการประสานการทำงานของกล้ามเนื้อหรือร่างกายในการทำงานที่มีความซับซ้อนและต้องอาศัยความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อหลาย ๆ ส่วน การทำงานดังกล่าวเกิดขึ้นได้จากการสั่งงานของสมอง ซึ่งต้องมีปฏิสัมพันธ์กับความรู้สึกที่เกิดขึ้น ทักษะปฏิบัตินี้สามารถพัฒนาได้ด้วยการฝึกฝน ซึ่งหากได้รับการฝึกฝนที่ดีแล้วจะเกิดความถูกต้อง ความคล่องแคล่ว ความเชี่ยวชาญชำนาญการ และความคงทน ผลของพฤติกรรมหรือการกระทำสามารถสังเกตได้จากความรวดเร็ว ความแม่นยำ ความแรงหรือความราบรื่นในการจัดการ

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ทักษะ หมายถึง การกระทำใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความชำนาญ ความสามารถและนำไปประยุกต์ใช้กับประสบการณ์ใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ความหมายของทักษะปฏิบัติ

มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของทักษะปฏิบัติ ดังนี้

สุชาติ ศิริสุขไพบุลย์ (2526, หน้า 9) ได้กล่าวว่า ทักษะปฏิบัติ (skill) หมายถึง ความสามารถ ความชำนาญกล้ามเนื้อของบุคคล ซึ่งเรียกกันว่าทักษะปฏิบัติหรือทักษะทางกล้ามเนื้อ การเกิดทักษะทางกล้ามเนื้อหรือทักษะปฏิบัติจึงเป็นลักษณะของพฤติกรรมที่เป็นผลผลิตจากการเรียนรู้รูปแบบหนึ่ง เช่น การตะไบ สกัดเลื่อย การใช้เครื่องมือจักรกล การเชื่อมโลหะ การซ่อมเครื่องยนต์ ฯลฯ ล้วนแต่เป็นพฤติกรรมของกล้ามเนื้อที่แสดงออกในลักษณะของความถูกต้อง ความคล่องแคล่ว ความเชี่ยวชาญและชำนาญที่ต้องอาศัยการฝึกหัดที่เหมาะสม

นวลจิตต์ เชาวศิริพิงศ์ (2535, หน้า 50) ได้ให้ความหมายของทักษะปฏิบัติ หมายถึง การเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการทำงานของกล้ามเนื้อ โดยที่งานดังกล่าวต้องมีความซับซ้อน จะต้องอาศัยความสามารถในการบริหารเบื้องต้นของกล้ามเนื้อหลาย ๆ ส่วน การทำงานดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้จากการสั่งงานของสมอง จะต้องมีการปฏิสัมพันธ์ของการตอบสนองกับความรู้สึกที่ป้อนเข้า การทำงานนี้สามารถพัฒนาได้ด้วยการฝึกฝน จะเกิดความชำนาญ และความคงทน

อภิชาติ อนุกุลเวช (2551, หน้า 64) ได้ให้ความหมายของทักษะปฏิบัติ คือ ความสามารถ ความชำนาญของกล้ามเนื้อ ที่กระทำออกมาอย่างถูกต้อง คล่องแคล่ว และรวดเร็วที่ต้องอาศัยการฝึกหัดอย่างเหมาะสม จึงจะทำให้เกิดความชำนาญในการปฏิบัติงาน

ซิมป์สัน (Simpson, 1972, p.195) ได้กล่าวว่า ทักษะเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางร่างกายของผู้เรียน ซึ่งเป็นความสามารถในการประสานการทำงานของกล้ามเนื้อและร่างกายในการทำงานที่มีความซับซ้อนและต้องอาศัยความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อหลาย ๆ ส่วน การทำงานดังกล่าวเกิดขึ้นจากการสั่งงานของสมอง จะต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับความรู้สึกที่เกิดขึ้น ทักษะปฏิบัตินี้สามารถพัฒนาได้ด้วยวิธีการฝึกฝน หรือถ้าหากได้รับการฝึกฝนที่ดีแล้ว จะเกิดความถูกต้อง ความคล่องแคล่ว ความเชี่ยวชาญ และความคงทน ผลของพฤติกรรมหรือการกระทำ สามารถสังเกตได้จากความเร็ว ความแม่นยำ ความแรงหรือความราบรื่นในการปฏิบัติงาน

กาเย่ (Gagne, 1979, p.149) ได้ให้ความหมายของการปฏิบัติ (performance) ว่า การปฏิบัติของทักษะปฏิบัติ จะถูกสะท้อนออกมาในการกระทำของการเคลื่อนไหวร่างกายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของกล้ามเนื้อ การกระทำที่สังเกตได้ จะถูกทำให้เป็นมาตรฐานในรูปของความเร็ว ความแม่นยำ ความแรง หรือความราบรื่นในการจัดการ

3. การเต้นเสา

อนุกุล โรจนสุขสมบูรณ์ (2542, หน้า 173) การฝึกเต้นเสานั้น เป็นการหัดให้ผู้แสดงตัวพระ ตัวยักษ์และตัวลิงยกเว้นเฉพาะตัวนาง ใช้จังหวะเท้าในการเต้นให้มีความสม่ำเสมอ มีกำลังขาแข็งแรง กระ跳ฝ่าเท้าทุกส่วนลงกับพื้นโดยพร้อมเพรียงและมีน้ำหนักเท่า ๆ กัน ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการฝึกหัดโขน การเต้นเสาจะต้องยกขาและดึงสันเท้าให้สูง เกร็งหน้าขา ยกสลับขาซ้ายและขวาตามจังหวะ และเมื่ออาจารย์ผู้ฝึกสอนสั่งให้หยุด

4. การลงเหลี่ยม

อนุกุล โรจนสุขสมบูรณ์ (2542, หน้า 173) ผู้ฝึกหัดจะต้องจบทำนองลักษณะร่างกายและศีรษะต้องตั้งตรงขาตั้งให้ได้เหลี่ยม รวมทั้งมีการลงเหลี่ยมเป็นการคัดส่วนขาให้สามารถตั้งเหลี่ยมได้จากและมั่นคงทำให้ผู้แสดงเมื่อย่อเหลี่ยมจะมีทรวดทรงที่สวยงามตามลักษณะประเภทของตัวโขน หัดบังคับและควบคุมอวัยวะต่าง ๆ ให้อยู่ในท่าที่ต้องการฝึกขาแขน และอกให้อยู่ในระดับคงที่

5. การขีดโครงไม้ไผ่

อนุกุล โรจนสุขสมบูรณ์ (2542, หน้า 173) การฝึกหัดขีดตัวหนังสือเบื้องต้นนั้นผู้ฝึกจะใช้ไม้ไผ่ผ่าซีก โครงรังปลายไม้ทั้ง2ด้านด้วยเชือกในลักษณะครึ่งวงกลมแทนตัวหนังสือซึ่งจัดว่าเป็นการขีดพื้นฐานของผู้ฝึกขีดหนังสือซึ่งรายละเอียดและเทคนิคในการเคลื่อนไหวของตัวหนังสือเวลาขีดแต่ละครั้งขึ้นอยู่กับวิธีการฝึกฝนและความชำนาญของแต่ละบุคคล อาจจัดได้ว่าเป็นการคล่องตัวในการขีด หรือความงามในการขีดหนังสือเฉพาะบุคคล

6. สิ่งที่ต้องคำนึงขณะแสดง

อนุกุล โรจนสุขสมบูรณ์ (2542, หน้า 173) ศิลปะการแสดงก็เปรียบได้กับศาสตร์อื่นๆทั่วไป คือมีทั้งผู้ที่เฝ้าท่าและผู้ที่อยู่ในระหว่างการฝึกฝนเพื่อจะเป็นคนเล่นละครที่เก่งต่อไป ดังนั้นสิ่งที่เราจะต้องคำนึงไม่น้อยไปกว่าทฤษฎีการแสดงก็คือ การฝึกฝนและสำรวจตัวเองในเรื่องของโลกที่ดีต่อการแสดง คุณสมบัติของนักแสดงที่ดี รวมทั้งมารยาทและเรื่องราวทั่วไประหว่างแสดง

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ทักษะปฏิบัติ เป็นพฤติกรรมการใช้วาระเคลื่อนไหวของร่างกายในการปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งทักษะปฏิบัติเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างพุทธิพิสัยกับสิ่งเร้าภายนอก ตั้งแต่ขั้นการเรียนรู้ การพร้อมปฏิบัติ การตอบสนองตามผู้ปฏิบัติ นำ การปฏิบัติและการตอบสนองที่ซับซ้อน การปฏิบัตินั้นจะพิจารณาวิธีปฏิบัติงาน ผลการปฏิบัติงานและพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

1. ความหมายของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ (satisfaction) เป็นทัศนคติที่เป็นนามธรรมไม่สามารถมองเห็นเป็นรูปร่างได้ การที่เราจะทราบว่า บุคคลมีความพึงพอใจหรือไม่ สามารถสังเกตโดยการแสดงออกที่ค่อนข้างสลับซับซ้อน จึงเป็นการยากที่จะวัดความพึงพอใจโดยตรง แต่สามารถวัดได้โดยทางอ้อมจากการวัดความคิดเห็นของบุคคลเหล่านั้น และการแสดงความคิดเห็นนั้นจะต้องตรงกับความรู้สึกที่แท้จริง จึงจะสามารถวัดความพึงพอใจนั้นได้ ราชบัณฑิตยสถาน (2546, หน้า 775) กล่าวไว้ว่า “พึง” เป็นคำช่วยกริยาอื่น หมายความว่า “ควร” เช่น พึงพอ หมายความว่า พอใจ ชอบใจ และคำว่า “พอ” หมายความว่า เท่าที่ต้องการ เต็มความต้องการ ถูกชอบ เมื่อนำคำสองคำมาผสมกัน “พึงพอใจ” จะหมายถึง ชอบใจ ถูกใจตามที่ต้องการ ได้มีผู้เชี่ยวชาญให้ความหมายของความพึงพอใจไว้หลายทัศนะดังนี้

อุทัย หิรัญโต (2531, หน้า 272) ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า เป็นสิ่งที่ทำให้ทุกคนเกิดความสบายใจ เนื่องจากสามารถตอบสนองความต้องการของเขา ทำให้เกิดความ

กิติมา ปริดีดิลก (2532, หน้า 301) ให้ความหมายไว้ว่า ความพึงพอใจ คือความรู้สึกที่ชอบหรือพอใจที่มีต่อองค์ประกอบและสิ่งจูงใจในด้านต่าง ๆ และเขาได้รับการตอบสนองตาม ความต้องการของเขา

ปรียาพร วงษ์อนุตรโรจน์ (2535, หน้า 143) ได้กล่าวว่าความพึงพอใจ หมายถึงความรู้สึกร่วมของบุคคลที่มีผลต่อการทำงานในทางบวก เป็นความสุขของบุคคลที่เกิดจากการปฏิบัติงานและได้รับผลตอบแทน คือผลที่เป็นความพึงพอใจที่ทำให้บุคคลที่เกิดความรู้สึกกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นที่จะทำงาน มีขวัญกำลังใจ สิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงานรวมทั้งการส่งผลต่อความสำเร็จและเป็นไปตามเป้าหมายขององค์กร

ภิญโญ สาร (2537, หน้า 271) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า ความพึงพอใจของบุคคลเป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับประโยชน์ที่เขาได้รับ และในขณะเดียวกันก็ย่อมขึ้นอยู่กับสิ่งที่เขาคิดว่าจะเกิดกับตัวเขาด้วย และส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพ

อัฐพร มาช้า (2543, หน้า 29) ได้ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจ หมายถึงทัศนคติหรือระดับความพึงพอใจของบุคคลต่อกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของกิจกรรมนั้น ๆ โดยเกิดจากพื้นฐานของการรับรู้ ค่านิยมและประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลได้รับ ระดับของความพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อกิจกรรมนั้น ๆ สามารถตอบสนองความต้องการแก่บุคคลนั้นได้

อุทัยพรรณ สดใจ (2545, หน้า 7) ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยอาจจะเป็นไปได้ในเชิงประเมินค่า ว่าความรู้สึกหรือทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้นเป็นไปได้ในทางบวกหรือทางลบ

กาญจนา อรุณสุขจุฑา (2546, หน้า 5) กล่าวว่า ความพึงพอใจของมนุษย์เป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมที่เป็นนามธรรม ไม่สามารถมองเห็นเป็นรูปร่างได้ การที่เราจะทราบว่าบุคคลมีความพึงพอใจหรือไม่ สามารถสังเกตโดยการแสดงออกที่ค่อนข้างสลับซับซ้อน และต้องมี สิ่งเร้าที่ตรงต่อความต้องการของบุคคล จึงจะทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจ ดังนั้นการสร้างสิ่งเร้าจึงเป็นแรงจูงใจของบุคคลนั้นให้เกิดความพึงพอใจในงานนั้น

ราชบัณฑิตยสถาน (2546, หน้า 775) ได้ให้ความหมายของคำว่า ความพึงพอใจ หมายถึง พอใจ ชอบใจ

มอร์ส (Morse, 1953, p.247) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่าสิ่งใดก็ตามที่สามารถลดความตึงเครียดของมนุษย์ให้น้อยลง และความตึงเครียดนี้เป็นผลจากความต้องการของมนุษย์ เมื่อมนุษย์ต้องการมากจะเกิดปฏิกิริยาเรียกร้อง เมื่อใดความต้องการได้รับการตอบสนอง ความตึงเครียดก็จะลดน้อยลงหรือหมดไป ทำให้เกิดความพึงพอใจขึ้นได้

ทีนฟิน, และแมคเคอร์มิก (Tiffin, & McCormick, 1965, p.349) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นแรงจูงใจของมนุษย์ที่ตั้งอยู่บนความต้องการขั้นพื้นฐาน (basic needs) ที่มี

ความหมายเกี่ยวข้อกันอย่างใกล้ชิดกับผลสัมฤทธิ์และแรงจูงใจ (incentive) และพยายามหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ต้องการ

แอปเปิลไวท์ (Applewhite, 1965, p.6) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่าเป็นความสุขความสบาย ที่ได้รับจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เป็นความสุขความสบายที่เกิดจากการเข้าร่วมได้รู้ได้เห็นในกิจกรรมนั้น ๆ

วอลเลอร์สไตน์ (Wallerstein, 1971, p.256) ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมายและอธิบายว่าความพึงพอใจเป็นขบวนการทางจิตวิทยาไม่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน แต่สามารถคาดคะเนได้ว่ามีหรือไม่มี จากการสังเกตพฤติกรรมของคนเท่านั้น การที่จะทำให้คนเกิดความพึงพอใจจะต้องศึกษาปัจจัยและองค์ประกอบที่เป็นสาเหตุของความพึงพอใจนั้น

โวลแมน (Wolman, 1973, p.384) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า หมายถึง ทำที่ทั่ว ๆ ไปที่เป็นผลมาจากทำที่ที่ต่อสิ่งต่าง ๆ 3 ประการ คือ ปัจจัยที่เกี่ยวกับกิจกรรม ปัจจัยที่เกี่ยวกับบุคคล และลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม

ริชเชอร์ (Risser, 1975, p.45) กล่าวถึงความพึงพอใจสรุปได้ว่า ความพึงพอใจของแต่ละคนเกิดจากการได้รับประสบการณ์หรือบรรลุสิ่งที่คาดหวัง

แคมป์เบลล์ (Campbell, 1976, p.117) กล่าวว่าความพึงพอใจ เป็นความรู้สึกภายในที่แต่ละคนเปรียบเทียบระหว่างความคิดเห็นต่อสภาพการณ์ที่อยากให้เป็นหรือคาดหวัง หรือรู้สึกว่าจะสมควรจะได้รับ ผลที่ได้จะเป็นความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ เป็นการตัดสินใจของแต่ละบุคคล

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ผู้วิจัยได้ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหนังสือวัดดวงอารมณ์

2. ทฤษฎีที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ

2.1 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ

มาสโลว์ (Maslow, 1970, p.157) ได้แบ่งความต้องการของมนุษย์ (hierarchy of needs theory) ตั้งแต่ระดับต่ำสุดถึงระดับสูงสุดเป็น 5 ชั้น โดย มาสโลว์ ได้จำแนกความต้องการทั้ง 5 ชั้นของมนุษย์เป็น 2 ระดับใหญ่ ๆ คือ ระดับต่ำ (lower-order) ได้แก่ ความต้องการทางกายภาพ และความต้องการความมั่นคง สำหรับความต้องการในระดับสูง (higher-order needs) ได้แก่ ความต้องการทางสังคม ความต้องการได้รับการยกย่อง และความต้องการความสำเร็จในชีวิต ซึ่งความแตกต่างของความต้องการทั้ง 2 ระดับ คือ ความต้องการในระดับสูงเป็นความพึงพอใจที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล ขณะที่ความต้องการในระดับต่ำเป็นความพึงพอใจที่เกิดจากภายนอก เช่น ค่าตอบแทน เป็นต้น

1. ความต้องการระดับกายภาพ (physiological needs) เป็นความต้องการทางร่างกายขั้นพื้นฐานของมนุษย์และเป็นสิ่งที่จำเป็นที่สุดสำหรับการดำรงชีวิต ความต้องการเหล่านี้ ได้แก่ อากาศ น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย ความต้องการทางเพศ เป็นต้น มนุษย์จะมีความต้องการในลำดับถัดไปเมื่อความต้องการระดับกายภาพได้รับการตอบสนองแล้ว ดังนั้น ในขั้นแรกองค์กรจะต้องตอบสนองความต้องการของพนักงาน โดยการจ่ายค่าจ้างและผลตอบแทนเพื่อให้พนักงานสามารถนำเงินไปใช้จ่ายเพื่อแสวงหาสิ่งที่จำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตของแต่ละคน

2. ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (safety or security needs) เมื่อความต้องการด้านร่างกายได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยก็จะเข้ามามีบทบาทในพฤติกรรมของมนุษย์ ความปลอดภัยดังกล่าวมี 2 รูปแบบ คือ ความต้องการความปลอดภัยทางด้านร่างกาย และความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งความต้องการความปลอดภัยทางด้านร่างกาย ได้แก่ การมีความปลอดภัยในชีวิต การมีสุขภาพดี เป็นต้น ส่วนความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การมีอาชีพการงานมั่นคง การทำงานที่มีหลักประกันอย่างเพียงพอ จะมีผลต่อการตัดสินใจในการทำงานต่อไป อันจะเป็นข้อมูลในการตัดสินใจลาออกจากงานหรือการพิจารณาเลือกงานใหม่ แต่ตราบใดที่ความต้องการด้านร่างกายยังไม่ได้ได้รับการตอบสนอง ความต้องการที่จะได้รับความมั่นคงปลอดภัยก็ค่อนข้างน้อย

3. ความต้องการทางสังคม (social needs) เมื่อความต้องการทั้ง 2 ประการได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการในระดับที่สูงกว่า จะเข้ามามีบทบาทต่อพฤติกรรมของมนุษย์ ความต้องการทางสังคม ได้แก่ ความต้องการการยอมรับในผลงาน ความเอื้ออาทร ความเป็นมิตร ที่ดี ความมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และความรักจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน องค์กรสามารถตอบสนองความต้องการของพนักงานได้โดยการให้ลูกจ้างมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ให้ลูกจ้างทำงานเป็นกระบวนการกลุ่ม (group process) และมีลักษณะเป็นการร่วมมือร่วมใจ (collaboration) ในการทำงานมากกว่าที่จะมุ่งการแข่งขัน (competition) ตลอดจนองค์กรต้องมองเห็นคุณค่าของบุคลากร ยอมรับความคิดเห็นของเขาเหล่านั้นด้วยการยกย่องชมเชยเมื่อมีโอกาสอันควร

4. ความต้องการได้รับการยกย่องสรรเสริญในสังคม (esteem needs) หมายถึง ความเชื่อมั่นในตนเอง ความสำเร็จ ความรู้ ความสามารถ การรับถือตนเอง ความเป็นอิสระและเสรีภาพในการทำงาน ตลอดจนต้องการมีฐานะเด่นและเป็นที่ยอมรับนับถือของคนทั้งหลาย การมีตำแหน่งสูงในองค์กร หรือการที่สามารถใกล้ชิดบุคคลสำคัญ ๆ ล้วนเป็นการส่งเสริมให้ฐานะของบุคคลเด่นขึ้นทั้งสิ้น

5. ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (self-actualization needs) เมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองทั้ง 4 ระดับแล้ว มนุษย์จะทำงานเพื่องานคือ อยากรู้ว่าตนมีศักยภาพแค่ไหน

ไหนด และพยายามพัฒนาศักยภาพของตนไปสู่จุดสูงสุด การทำงานเกิดจากสนใจและรักในงานที่ทำ และทำเพราะได้มีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนให้ถึงจุดสูงสุด

2.2 ทฤษฎีแรงจูงใจและสุขปัจจัยของเฮอ์เบอร์ก (Herzberg)

ทฤษฎีแรงจูงใจและสุขปัจจัย(hygiene-motivator theory) เป็นแนวความคิดของนักจิตวิทยาชื่อ เฮอ์เบอร์ก เฟรดเดอริก (Herzberg Frederick) โดยเชื่อว่ามนุษย์มีส่วนประกอบทางด้านความต้องการ 2 ส่วน คือ (Herzberg, et al., 1959, อ้างถึงใน อาทิตย์ ไก่สกุล, 2542, หน้า 124)

2.2.1 ส่วนที่จูงใจ (motivator) เป็นความต้องการที่แสวงหาความก้าวหน้า ความเจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน ความเจริญรุ่งเรืองทางจิตใจ ส่วนที่จูงใจเป็นปัจจัยที่สามารถสนองความต้องการดังกล่าวประกอบด้วย

- 1) การได้รับการยอมรับ (recognition)
- 2) การประสบความสำเร็จ (achievement)
- 3) งานที่ตื่นเต้นและท้าทาย (work it self)
- 4) โอกาสเจริญเติบโต (possibility of growth)
- 5) ความก้าวหน้า (advancement)

2.2.2 ส่วนที่เป็นสุขปัจจัย (hygiene) เป็นความต้องการที่จะหลบหลีกความเจ็บปวด ปัจจัยที่ตอบสนองความต้องการเหล่านี้คือ

- 1) เงินเดือน ค่าจ้าง (salary, wage)
- 2) นโยบายและระบบการบริหารงาน (company policy administration)
- 3) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (interpersonal relations)
- 4) สภาพการทำงาน (working conditions)
- 5) การควบคุมดูแล (supervision technique)

จากทฤษฎีการจูงใจและสุขปัจจัยของเฮอ์เบอร์ก จะเห็นได้ว่าปัจจัยการจูงใจ เป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลพึงพอใจในการทำงาน ส่วนสุขปัจจัย เป็นตัวสร้างความไม่พึงพอใจในการทำงานและเป็นตัวขัดขวางการจูงใจไม่ให้เกิดขึ้น ฉะนั้น จะต้องบำรุงรักษาให้ สุขปัจจัยอยู่ในสภาพหรือระดับที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน

2.3 ทฤษฎี X และทฤษฎี Y

ดักลาส แมคเกรเกอร์ (McGregor, 1969, pp.34-48) ได้กล่าวถึงพื้นฐานของทฤษฎี X และทฤษฎี Y ไว้ดังต่อไปนี้

- ทฤษฎี X
- 1) คนส่วนใหญ่โดยธรรมชาติแล้วไม่ชอบทำงาน
 - 2) คนส่วนใหญ่ขาดความทะเยอทะยาน และต้องช่วยกันทำงาน

- สร้างสรรค์
- 3) คนส่วนใหญ่ชอบทำงานตามที่ได้รับคำสั่ง ไม่มีความคิดริเริ่ม
- 4) คนส่วนใหญ่ต่อต้านการเปลี่ยนแปลง
- 5) คนส่วนใหญ่ถูกหลอกง่ายและไม่ฉลาด
- ทฤษฎี Y 1) คนไม่ได้มีความเกียจคร้าน
- 2) คนไม่ชอบการบริหารงานด้วยการใช้อำนาจ แต่ชอบที่จะมีส่วนร่วมในการบริหาร
- 3) คนชอบที่จะตั้งเป้าหมายของตนเอง มากกว่าที่จะให้คนมากำหนดเป้าหมายให้
- 4) คนมีความรับผิดชอบ

จากทฤษฎีความต้องการพื้นฐานข้างต้นที่กล่าวมานั้นจะเห็นได้ว่า ทฤษฎีของมาสโลว์, เฮิร์เบอร์ก, และแมคเกรเกอร์ มีความสัมพันธ์กันดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 5 การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีของมาสโลว์, เฮิร์เบอร์ก, และแมคเกรเกอร์

มาสโลว์	เฮิร์เบอร์ก	แมคเกรเกอร์
ความต้องการระดับสูง	ปัจจัยสูงใจ	ทฤษฎี Y
- ความสำเร็จในชีวิต	- การยอมรับ	- ความพึงพอใจในชื่อเสียง
- การยอมรับนับถือ	- ความสำเร็จ	- ความต้องการความสำเร็จ
ชื่อเสียง	- ความก้าวหน้า	- ความรับผิดชอบ
	- ลักษณะงาน	- ความคิดริเริ่ม
		- การควบคุมตนเอง
ความต้องการระดับต่ำ	สุขปัจจัย	ทฤษฎี X
- ด้านสังคม	- นโยบายการบริหาร	- ชอบให้ใช้คำสั่ง
- ความปลอดภัย	- เงินเดือน ค่าจ้าง	- การบังคับและลงโทษ
- ด้านร่างกาย	- ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	- ขาดความคิดริเริ่ม
	- การบริหารงาน	- ไม่กระตือรือร้น
	- สภาพการทำงาน	

2.4 ทฤษฎีแรงจูงใจ

ทฤษฎีแรงจูงใจ (motivation theory) ทฤษฎีแรงจูงใจเชื่อว่าการเกิดพฤติกรรม มีสาเหตุต่าง ๆ กัน จึงอธิบายความเชื่อมั่นว่าพฤติกรรมนั้นจะเกิดขึ้นได้เมื่อมีสิ่งเร้ามาเป็นเครื่องชักนำ และทำให้เกิดการตอบสนองในรูปของพฤติกรรม ทฤษฎีนี้เน้นสิ่งเร้าที่เกิดจากภายนอกมากกว่าสิ่งเร้าภายใน แม้แต่ความต้องการหรือแรงขับที่เกิดขึ้นก็ถือเอาเฉพาะที่สังเกตเห็นได้

การจูงใจหรือแรงจูงใจ (motivation) จึงเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นแก่บุคคลในการใช้ความพยายามผลักดันให้เกิดการกระทำอย่างต่อเนื่อง และมีแนวทางที่แน่นอน เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ แรงจูงใจภายในเกิดมาจากความสัมพันธ์โดยตรงระหว่างบุคคลกับสิ่งที่มีปฏิสัมพันธ์ด้วย ส่วนแรงจูงใจภายนอกเป็นผลมาจากสิ่งแวดล้อม ทฤษฎีแรงจูงใจมักเน้นที่กระบวนการ โดยยอมรับว่าแรงจูงใจเป็นผลที่เกิดจากความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับความคาดหวัง ความเป็นเสมือนเครื่องมือ และการมีคุณค่าที่เหมาะสม หรือคุณค่าสอดคล้องตามความต้องการของแต่ละคนจึงจะส่งผลต่อแรงจูงใจ ทฤษฎีความคาดหวังยังมีมุมมองเกี่ยวกับบทบาทของการจูงใจ ครอบคลุมกว้างขวางทั้งสภาวะแวดล้อมที่เกี่ยวกับการทำงานทั้งหมด โดยสาระทฤษฎีนี้เชื่อว่าแรงจูงใจของมนุษย์จะเกิดขึ้นถ้าตนสามารถคาดหวังได้ว่าเมื่อทำงานสำเร็จแล้วก็จะได้รับสิ่งที่ต้องการได้จากงานนั้น ทฤษฎีความคาดหวังเห็นว่าคนเราย่อมมีเหตุผลที่จะคิดว่าตนต้องทำอะไรบ้างจึงควรได้รับรางวัลผลตอบแทน และรางวัลผลตอบแทนต้องมากเท่าไรจึงลงมือทำงานนั้น

2.5 ทฤษฎีความคาดหวัง

ทฤษฎีความคาดหวัง (expectancy theory) แนวคิดในการอธิบายความคาดหวังของลอตเตอร์ (Rotter, 1966, p.258) แบ่งเป็น 2 ประการ คือ ความคาดหวังเฉพาะกับความคาดหวังทั่วไป ซึ่งความคาดหวังเฉพาะ (specific expectancies) สะท้อนให้เห็นประสบการณ์ที่ได้รับจากสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งในอดีตกับความคาดหวังทั่วไป (generalized expectancies) ซึ่งเป็นผลรวมของประสบการณ์ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คล้ายคลึงกัน หรือเกี่ยวข้องกัน ในขณะที่ (สันติชัย คำสมาน, 2534, หน้า 51) ได้อธิบายความคาดหวังในลักษณะของการเป็นทฤษฎีช่วยตัดสินใจในการกระทำว่ามีข้อพิจารณาเกี่ยวกับความคาดหวัง 2 ประการ คือ พิจารณาเป้าหมายที่จะไปสู่สิ่งที่มีคุณค่ามากน้อยเพียงไร (valance) และพิจารณาว่าสิ่งที่กระทำสามารถคาดหวังให้ไปถึงจุดหมายได้เพียงไร (expectancy) โดยทั้ง 2 ประการนี้มีความสัมพันธ์กันและความคาดหวังในการทำงานสู่เป้าหมายนี้ได้มีแนวคิดสำคัญตามทฤษฎีการตั้งเป้าหมาย (goal-setting theory) เสนอโดย เอควิน (Edwin, 1976, pp.48-50) ที่เห็นว่าจิตใจของมนุษย์เรานั้นโดยธรรมชาติจะถูกกระตุ้นโดยเป้าหมาย (goal) ให้ต้องแสดงพฤติกรรมตามเป้าหมาย และความตั้งใจของตน เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมาย

เมื่อศึกษารายละเอียดด้านองค์ประกอบความคาดหวังแล้ว (สังเวียน อ่อนแก้ว, 2536, หน้า 65) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความคาดหวังไว้ 3 ประการคือ

1. การคาดหวังเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้น บุคคลจะมีพฤติกรรมอย่างไร จะขึ้นอยู่กับในใจเขามีการคาดหวังอย่างไรเกี่ยวกับผลที่ติดตามมา เช่น คนที่คาดหวังว่าถ้าเขามีการผลิตเพิ่มขึ้น เขาจะได้รับการยกย่อง เขาก็จะตัดสินใจทำงานหนักขึ้น แต่ถ้าเขาคาดหวังว่าแม้มีการผลิตเพิ่มขึ้น เขาก็จะไม่ได้ประโยชน์อะไรเพิ่มขึ้นเลย เขาก็จะไม่ทุ่มเทให้กับงานเป็นพิเศษแต่อย่างใด

2. ความพอใจหรือคุณค่าของผลที่เกิดขึ้น ผลที่เขาคาดหวังว่าจะเกิดขึ้นนั้นได้ก่อให้เกิดความพอใจหรือมีคุณค่าแก่เขาเพียงใด เช่น คนที่คาดหวังว่าถ้าเขาทำงานหนักขึ้น เขาจะได้ค่าจ้างเพิ่มขึ้น ซึ่งจะสร้างความพอใจแก่เขามาก แต่ถ้าการทำงานหนักขึ้นทำให้เขาได้ค่ายกย่องชมเชยซึ่งไม่ใช่เงิน ก็จะทำให้เขามีความพอใจน้อย

3. ความคาดหวังเกี่ยวกับกำลังความพยายามกับผลการปฏิบัติงาน ความคาดหวังของบุคคลเกี่ยวกับความยุ่งยากในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของบุคคลนั้นว่าจะปฏิบัติงานดังกล่าวหรือไม่

รักชนก โสภพิศ (2542, หน้า 68-69) กล่าวว่าทฤษฎีความคาดหวังมีอยู่หลายฉบับที่นักทฤษฎีแต่ละคนนำเสนอโดยมีสาระที่ต่างกันเล็กน้อยแต่ฉบับที่รู้จักยอมรับกันมากเป็นของวรูม (Vroom, 1970, pp.91-103) และฉบับของพอร์เตอร์ (Porter) กับลอว์เลอร์ (Lawler) ที่เห็นพ้องกันว่าแรงจูงใจเป็นผลที่เกิดมาจากความเชื่อ 3 ประการของมนุษย์ ได้แก่

1. V มาจากคำว่า Valence หมายถึง ความพึงพอใจของมนุษย์ที่มีต่อผลลัพธ์ (outcomes) ของการกระทำ ซึ่งเป็นลักษณะที่สำคัญที่สุดของความพึงพอใจของมนุษย์ระดับของความพึงพอใจที่มนุษย์คาดหวังว่าจะได้จากผลลัพธ์นั้น ๆ ไม่ใช่เกิดจากการเห็นคุณค่าที่แท้จริงของผลลัพธ์นั้นเสมอไป เช่น มนุษย์เลือกทำงานด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งเพราะต้องการเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น ต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม หรือต้องการค่าจ้างที่สูงไม่ใช่เลือกทำงานเพราะว่างานนั้นมีคุณค่าตามอุดมคติ อาจกล่าวได้ว่าความพยายามในการทำงานนั้นมาจากผลลัพธ์หลายอย่างทั้งทางตรงและทางอ้อม

2. I มาจากคำว่า Instrumentality หมายถึง ความเชื่อถือ วิธีการในการเชื่อมโยงผลลัพธ์อย่างหนึ่งไปสู่ผลลัพธ์อีกหลายอย่าง เช่น นักเรียนเชื่อว่าการเรียนจะเป็นวิธีการไปสู่การสอบได้ การสอบได้เป็นวิธีการที่นำไปสู่การได้รับประกาศนียบัตร ประกาศนียบัตรจะนำไปสู่การบรรจุเข้าทำงาน

3. E มาจากคำว่า Expectancy หมายถึง การคาดการณ์จากความเชื่อว่าผลลัพธ์จะเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด เช่น ถ้ามนุษย์มีความเชื่อมั่นว่าจะทำงานให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ตั้งไว้ ย่อมทำให้เกิดแรงจูงใจในการทำงาน ซึ่งเป็นความรู้สึกทางด้านจิตใจที่จะตัดสินใจเลือกทำอะไร และทำอย่างไรจึงจะประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้

3. ประเภทของความพึงพอใจ

ทฤษฎีของเฮิร์ซเบิร์ก (Herzberg, et al., 1959, p.125) ได้แบ่งประเภทของความพึงพอใจออกเป็น 2 ลักษณะตามปัจจัยที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจ ได้แก่

1. ความพึงพอใจที่เกิดจากปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ ความพึงพอใจที่เกิดจากความมีสำนึกในการทำงาน ผลสัมฤทธิ์ ความเจริญเติบโตของงาน ความก้าวหน้า รายได้ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา เทคนิคการนิเทศงาน ความรับผิดชอบในการทำงาน นโยบายในการทำงาน นโยบายและการบริหารงานของหน่วยงาน สภาพะของงาน ตัวของงานที่ทำ สภาพและปัจจัยส่วนตัวของผู้ที่ทำงาน ตลอดจนความมั่นคงในการทำงาน ความพึงพอใจเบื้องต้นนี้สามารถสังเกตได้จากผลงานที่ทำ

2. ความพึงพอใจที่เกิดจากปัจจัยระดับสูง ส่วนใหญ่จะเป็นความพึงพอใจที่เกิดจากความรู้สึก เช่น ความรู้สึกอันเกิดจากสำนึกสำนึกที่มีต่องานและผลสัมฤทธิ์ของงาน ความรู้สึกที่มีต่อความเจริญเติบโตของงาน ต่อความรับผิดชอบในการทำงาน ต่อกลุ่มผู้ร่วมงาน ต่อการเพิ่มหรือลดความมั่นคงในการทำงาน ความรู้สึกที่มีต่อความยุติธรรม ความรู้สึกภูมิใจต่อความเสมอภาคหรือรู้สึกละอายต่อความไม่เสมอภาค รวมทั้งความรู้สึกที่มีต่อรายได้ที่ได้รับ

ความพึงพอใจเป็นทัศนคติอย่างหนึ่งที่มีลักษณะเป็นนามธรรม ไม่สามารถมองเห็นได้ แต่เราจะทราบว่าบุคคลมีความพึงพอใจหรือไม่นั้น สามารถสังเกตได้จากการแสดงออกทางพฤติกรรม แต่การแสดงออกของมนุษย์เราก่อนข้างซับซ้อน จึงทำให้การวัดความพึงพอใจโดยตรงเป็นไปได้ยาก แต่สามารถวัดโดยอ้อมได้จากความรู้สึกนึกคิดของบุคคลนั้นแทน ด้วยการแสดง ความคิดเห็น

4. วิธีการสร้างความพึงพอใจ

การศึกษาจะมีความสัมพันธ์และความพึงพอใจที่ดีต่อการเรียน ต้องมีการสร้างความพอใจในการเรียนตั้งแต่เริ่มต้นให้แก่ผู้เรียน ซึ่งการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ความพึงพอใจเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนทำงานที่ได้รับมอบหมายหรือการปฏิบัติให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ให้คำแนะนำปรึกษา จึงต้องคำนึงถึงความพึงพอใจ ซึ่งในปัจจุบันผู้สอนเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกหรือให้คำแนะนำปรึกษา จึงต้องคำนึงถึงความพึงพอใจในการเรียนรู้ การกระทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนรู้หรือการปฏิบัติงาน มีแนวความคิดพื้นฐานที่ต่างกันอยู่ 2 ลักษณะ ดังนี้

1. ความพึงพอใจนำไปสู่การปฏิบัติงาน การตอบสนองความต้องการของผู้ปฏิบัติงานจนเกิดความพึงพอใจ จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานที่สูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการตอบสนองทักษะตามแนวคิดดังกล่าว

2. ผลของการปฏิบัติงานไปสู่ความพึงพอใจ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจ และการปฏิบัติงานจะถูกเชื่อมโยงด้วยปัจจัยอื่น ๆ ผลของการปฏิบัติงานที่ดีจะนำไปสู่ผลของการตอบแทนที่เหมาะสม ซึ่งในที่สุดจะนำไปตอบสนองความพึงพอใจในรูปของรางวัล

หรือผลตอบแทนภายใน (intrinsic rewards) และผลตอบแทนภายนอก (extrinsic rewards) โดยผ่านการรับรู้เกี่ยวกับความยุติธรรมของผลตอบแทน ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ของการตอบแทนที่ได้รับรู้แล้ว ความพึงพอใจย่อมเกิดขึ้น โดยมีนักการศึกษากล่าวถึงแนวคิดไว้หลายท่าน ดังนี้

สกินเนอร์ (Skinner, 1971, p.52) มีความเห็นว่าการปรับพฤติกรรมไม่สามารถทำได้โดยเทคโนโลยีทางกายภาพและชีวภาพ แต่ต้องอาศัยเทคโนโลยีของพฤติกรรม คือ เสรีภาพและความภาคภูมิใจ จุดหมายปลายทางที่แท้จริงของการศึกษา โดยการทำให้อำนาจการควบคุมอยู่ในตัวของตัวเอง รับผิดชอบต่อการกระทำ เสรีภาพ คือ ความเป็นอิสระจากการควบคุมวิเคราะห์ปรับเปลี่ยน หรือปรับปรุงรูปแบบใหม่ให้แก่สิ่งแวดล้อมนั้น โดยให้อำนาจการควบคุมอ่อนลง จนเกิดความรู้สึกว่าตนเองมิได้ถูกควบคุม หรือต้องแสดงพฤติกรรมใด ๆ ที่เนื่องมาจากการกระทำที่ควรได้รับการยกย่องยอมรับมาเท่าไร จะต้องเป็นการกระทำที่ไม่มีการบังคับหรือควบคุมใด ๆ มาก นั่นคือ สัดส่วนปริมาณของการยกย่องยอมรับที่ให้แก่การกระทำ จะเป็นส่วนกลับกับความเด่น หรือความสำคัญของสาเหตุที่จูงใจให้กระทำ นอกจากนี้ สกินเนอร์ (Skinner) ได้ให้ข้อคิดกับครูว่า จงทำให้เด็กเกิดความเชื่อว่า เขาอยู่ในความควบคุมของตัวเอง แม้ผู้ควบคุมที่แท้จริง คือ ครู

ไวท์ (White, 1967, p.1) ได้กล่าวถึงจังหวะของการศึกษามี 3 ขั้นตอนดังนี้

1. การสร้างความพึงพอใจ โดยให้นักเรียนได้รับสิ่งใหม่ ๆ มีความตื่นเต้น พอใจ ในการได้พบและเกิดสิ่งใหม่ ๆ
2. การทำความกระจ่าง โดยมีการจัดระบบระเบียบ ให้คำจำกัดความ มีการกำหนดขอบเขตที่ชัดเจน
3. การนำไปใช้ โดยนำสิ่งใหม่ที่ได้มาไปจัดสิ่งใหม่ ๆ ที่จะได้พบต่อไป เกิดความตื่นเต้นที่จะเอาไปจัดสิ่งใหม่ ๆ ที่เข้ามา

5. การวัดความพึงพอใจ

เอกวิทย์ แก้วประดิษฐ์ (2537, หน้า 32) ได้กล่าวถึง เครื่องมือประเภทมาตราวัดทัศนคติไว้ว่า เป็นข้อความที่ใช้เพื่อการเก็บข้อมูลทางด้านจิตพิสัย เช่น ความคิดเห็น ความสร้างสรรค์ทัศนคติต่าง ๆ เป็นต้น มาตราวัดทัศนคติมีอยู่หลายชนิด แต่ในการวิจัยเทคโนโลยีการศึกษานิยมใช้มาก คือ วิธีของลิเคิร์ต (Likert) การวัดทัศนคติตามวิธีนี้จะกำหนดช่วงความรู้สึกของคนเป็น 5 ช่วง หรือ 5 ระดับ

การสร้างมาตราวัดทัศนคติตามวิธีของลิเคิร์ต

1. ตั้งจุดมุ่งหมายของการศึกษาว่าต้องการศึกษาทัศนคติของใคร ที่มีต่อสิ่งใด
2. ให้ความหมายของทัศนคติต่อสิ่งที่จะศึกษานั้นให้แจ่มชัดเพื่อให้ทราบว่าเป็นประเด็นหรือเรื่องที่จะสร้างแบบวัดนั้นประกอบด้วยคุณลักษณะใดบ้าง

3. สร้างข้อความให้ครอบคลุมคุณลักษณะที่สำคัญ ๆ ของสิ่งที่จะศึกษาให้ครบถ้วนทุกแง่มุม และต้องมีข้อความที่เป็นไปในทางบวกและลบมากพอต่อการนำไปวิเคราะห์ แล้วเหลือจำนวนข้อความที่ต้องการ

4. ตรวจสอบข้อความที่สร้างขึ้น ซึ่งทำได้โดยผู้สร้างข้อสอบเองและนำไปให้ผู้มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ ตรวจสอบ โดยพิจารณาในเรื่องของความครบถ้วนของคุณลักษณะของสิ่งที่ศึกษา และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ตลอดจนลักษณะการตอบกับข้อความที่สร้างว่าสอดคล้องกันหรือไม่เพียงใด เช่น พิจารณา ควรจะให้ตอบว่าเห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วยเฉย ๆ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หรือชอบมากที่สุด ชอบมาก ปานกลาง ชอบน้อย ชอบน้อยที่สุด เป็นต้น

5. ทำการทดลองขั้นต้นก่อนที่จะนำไปใช้จริง โดยการนำข้อความที่ได้ตรวจสอบแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวนหนึ่ง เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของข้อความและภาษาที่ใช้อีกครั้งหนึ่ง และเพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านอื่น ๆ ได้แก่ ความเที่ยงตรง ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของมาตราวัดทัศนคติทั้งชุดด้วย

6. กำหนดการให้คะแนนการตอบของแต่ละตัวเลือก โดยทั่วไปที่นิยมใช้คือ กำหนดคะแนนเป็น 5 4 3 2 1 สำหรับข้อความทางบวก และ 1 2 3 4 5 สำหรับคะแนนทางลบ ซึ่งเป็นวิธีที่สะดวกในทางปฏิบัติ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

คันธรส เฟื่องจรัส (2549, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หน่วยการเรียนรู้จังหวัดสระแก้วสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยมีขั้นตอนการวิจัยที่สำคัญ คือ การสร้างหลักสูตร การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร การทดลองใช้หลักสูตรและการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรท้องถิ่น หน่วยการเรียนรู้จังหวัดสระแก้ว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น หน่วยการเรียนรู้จังหวัดสระแก้ว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

งามตา เพชรคอน (2549, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตร การอนุรักษ์ท้องถิ่นเรื่องผักพื้นบ้านสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีเขต 3 มีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 7 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2) การกำหนดจุดมุ่งหมาย 3) การเลือกเนื้อหา 4) จัดเนื้อหา 5) เลือกประสบการณ์การเรียนการสอน 6) การจัดประสบการณ์การเรียนการสอน 7) การประเมินผล

และได้หลักสูตรฉบับร่างซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้ 1) หลักการของหลักสูตร 2) จุดมุ่งหมาย 3) โครงสร้างหลักสูตร 4) คำอธิบายรายวิชา 5) ขอบข่ายเนื้อหา 6) กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ 7) เวลาเรียน 8) การวัดและประเมินผล

ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรการอนุรักษ์ท้องถิ่น เรื่องผักพื้นบ้าน สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีเขต 3 หลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และทักษะการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน โดยผู้เรียนประเมินตนเองและครูประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก

พระมหาสมศักดิ์ จันทวดี (2549, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องสมาธิภาวนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท้ายพิบูล (สำนักงานฉลากกินแบ่งสงเคราะห์ 68) จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน หน่วยงานต่าง ๆ ต้องการให้ชุมชนได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ 2) ผลการพัฒนาหลักสูตรฉบับร่างพบว่า องค์ประกอบของหลักสูตรที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องและเหมาะสม 3) ผลการทดลองใช้หลักสูตรพบว่า การนำหลักสูตรไปใช้กับนักเรียนเป็นไปตามที่แผนกำหนด 4) ผลการปรับปรุงหลักสูตร พบว่า นักเรียนมีความรู้เรื่องสมาธิภาวนาหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุดใจ รอดสุวรรณ (2549, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตร เรื่องสมุนไพรในท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 โดยมีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังทดลองใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ด้านทักษะการปฏิบัติงานร่วมกันมีผลดีและด้านเจตคติต่อพืชสมุนไพรในท้องถิ่น พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนรู้ และหลักสูตรควรปรับปรุงเรื่องระยะเวลาในการสอนให้มีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับเนื้อหา

จิราณวัณณ์ พึ่งอ่อน (2550, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอบางบาล จังหวัดสิงห์บุรี ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าวหลังทดลองใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และด้านทักษะในการปฏิบัติงานพบว่า นักเรียนสามารถปฏิบัติงานประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าวได้เป็นอย่างดี และด้านความพึงพอใจต่อหลักสูตรท้องถิ่นพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว

จำลอง นำพา (2550, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรเพิ่มเติมวิถีไทย กับเยาวชนไทยในปัจจุบัน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดหนองแค “สรกิจพิทยา” อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังทดลองใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการปฏิบัติกิจกรรม นักเรียนมีความสนใจด้านความพึงพอใจนักเรียนส่วนใหญ่พึงพอใจต่อหลักสูตร

เชาวนนท์ ชันธเกษ (2550, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ชั้นประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรท้องถิ่นมีหลักการตอบสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียนและเป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น นักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พระครูปลัดเก่ง กัลยาณกิตติคุณ (2550, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องมูสาวาท กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เห็นด้วยกับการอบรมหลักสูตรฝึกอบรมประกอบด้วย หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ กระบวนการฝึกอบรม วิธีการฝึกอบรม กิจกรรม สื่อประกอบ ระยะเวลาการฝึกอบรม การวัดผลและประเมินผล 3) การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมทำการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน สังเกตพฤติกรรมทางวาจาก่อนเรียนและหลังเรียนสอบถามเจตคติ 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรโรงเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมและเจตคติต่อการใช้หลักสูตรภาพรวมอยู่ในระดับมาก

วารี มะลิทอง (2550, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรประเพณีท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดหนองสะเดา อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน กำหนดให้ผู้เรียนเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้โดยเน้นการปฏิบัติจริงเหมาะสมกับสถานการณ์จริง 2) การพัฒนาหลักสูตร มีองค์ประกอบคือ หลักการจุดมุ่งหมาย โครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา สาระ ขอบข่ายเนื้อหา เวลาเรียน ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เวลาเรียน กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ 3) การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ พบว่า หลักสูตรประเพณีท้องถิ่นนักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในประเพณีท้องถิ่นหลังใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กรนิษา มีรัตน์ (2553, บทคัดย่อ) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคความรู้ ภาคปฏิบัติ ก่อนและหลังการทดลอง และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการเรียนนาฏศิลป์โดยใช้โมเดลชิปปาในการจัดการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปี พ.ศ. 2551 จำนวน 40 คน โรงเรียนคันทนา (ธารินเจริญสงเคราะห์) เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โมเดลชิปปา แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคความรู้ ภาคปฏิบัติและแบบสอบถามความพึงพอใจ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โมเดลชิปปา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคความรู้ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคปฏิบัติสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือค่าเฉลี่ยร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้โมเดลชิปปาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. งานวิจัยต่างประเทศ

แฮ็กกิง, สก๊อต, และบารราต (Hacking, Scott, & Barratt, 2007, p.256) ได้วิจัยหลักสูตรท้องถิ่นที่นักเรียนชาวอังกฤษเขียนเล่าเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของเด็ก ๆ เป็นบทความสำรวจวิเคราะห์ลักษณะการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ดีขึ้น เมื่อปี ค.ศ. 1983 สมาคมทางวิทยาศาสตร์ได้ประชุมและลงความเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นที่จัดขึ้นในโรงเรียนโดยเด็ก ๆ ได้มีส่วนร่วมและเด็ก ๆ ที่มีส่วนร่วมเหล่านั้นมีอายุอยู่ระหว่าง 11-12 ปี ซึ่งเรียนอยู่ในโรงเรียนและมีที่ปรึกษา (mentor) อายุ 17 ปี โดยมีจุดประสงค์ดังนี้

1. เพื่อให้เด็ก ๆ มีปฏิริยาโต้ตอบเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของเขาทั้งหลายเป็นอย่างไร
2. เพื่อให้เด็ก ๆ มีความเข้าใจ เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของชีวิตกับหลักสูตรของโรงเรียนว่าเป็นอย่างไร
3. โรงเรียนจะใช้สิ่งแวดล้อมของเด็ก ๆ มาสร้างเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรได้อย่างไร

เบนเนท (Bennett, 2008, p.189) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาหลักสูตร พบว่า ครูอาจารย์ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรมากยิ่งขึ้น ในด้านการเสนอแนวความคิด มีการนำเสนอผลการวิจัยและผลงานทางการศึกษามาใช้อย่างแพร่หลาย ตั้งแต่ปี 1915-1940 เริ่มจากการสร้างหลักสูตร มีการใช้อุปกรณ์การสอนมากขึ้น และยังสามารถเสนอการพัฒนาการเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ การส่งเสริมความเป็นมืออาชีพ และส่งเสริมความเป็นมืออาชีพ และส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย สร้างวิสัยทัศน์โดยให้ครูอาจารย์ได้ศึกษาหลักสูตร ทำวิจัย และมีการคัดเลือกตัวแทนครูอาจารย์ที่มีแนวความคิดไปปฏิบัติจริง มีการสนับสนุน เช่น ขยายเวลาการให้ความช่วยเหลือที่ชัดเจน จัดหาแหล่งสร้างความเป็นมืออาชีพ โดยจัดให้มีที่ปรึกษาและมีการจัดตั้งองค์กรสมาชิกโครงการ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หลักสูตรประเพณีท้องถิ่น หลักสูตรฝึกอบรมครูอาจารย์และบุคคลท้องถิ่น ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ต่อจากนั้นได้นำไปทดลองใช้ ผลการทดลองส่วนใหญ่หลังการทดลองใช้หลักสูตรนักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการเรียนตามหลักสูตร

บทที่ 3

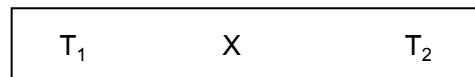
วิธีดำเนินการวิจัย

ในบทนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ
5. การจัดเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (quasi-experimental research) โดยดำเนินการทดสอบก่อนเรียนกับกลุ่มเดียว (one group pretest-posttest design) ซึ่งมีรูปแบบการวิจัยดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในรูปแบบการวิจัย

- T_1 หมายถึง การทดสอบก่อนเรียน
- X หมายถึง การใช้หลักสูตรโดยการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้
- T_2 หมายถึง การทดสอบหลังเรียน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนแผนการเรียนศิลป์-คำนวณ ห้อง 7-9 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนโยธินบูรณะ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 3 ห้องเรียน รวมนักเรียน 120 คน เป็นนักเรียนชาย 63 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชายนักเรียนชายแผนการเรียนศิลป์-คำนวณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนโยธินบูรณะ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 35 คน ซึ่งเป็นนักเรียนจาก 3 ห้องเรียนที่เลือกเรียนรายวิชาเพิ่มเติมนาฏศิลป์สร้างสรรค์ 2

การใช้เฉพาะนักเรียนชาย เพราะนักเรียนหญิงจะปฏิบัติการขีดหนังสือใหญ่ไม่ได้ จึงให้นักเรียนหญิงไปเลือกเรียนรายวิชาอื่น

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. หลักสูตรมรคกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังสือวัดสว่างอารมณ์
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. แบบประเมินทักษะการขีดหนังสือใหญ่
4. แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนตามหลักสูตร

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. หลักสูตรมรคกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังสือวัดสว่างอารมณ์
 - 1.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยการสอบถามภูมิปัญญาชาวบ้าน ครูผู้สอน และนักเรียนโรงเรียนวัดพรหมสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี เพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างหลักสูตร
 - 1.2 ปรับปรุงหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหนังสือวัดสว่างอารมณ์ โดยครอบคลุมสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด
 - 1.3 สร้างหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ให้ครอบคลุมเนื้อหาของหลักสูตร และจำนวนชั่วโมงที่ใช้สอน
 - 1.4 นำเนื้อหาของหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง แล้วนำไปแก้ไข
 - 1.5 นำหลักสูตรหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาความถูกต้อง และประเมินโดยใช้วิธีการของลิเคิร์ต (Likert) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ไว้ 5 ระดับ ดังนี้

มีความเหมาะสมมากที่สุด	5	คะแนน
มีความเหมาะสมมาก	4	คะแนน
มีความเหมาะสมปานกลาง	3	คะแนน
มีความเหมาะสมน้อย	2	คะแนน
ความเหมาะสมน้อยที่สุด	1	คะแนน

- 1.6 นำหลักสูตรหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

- 1.7 นำหลักสูตรฉบับร่างไปทดลองใช้ตามแผนการจัดการเรียนรู้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1-3 โรงเรียนโยธินบูรณะที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 ห้องเรียน จำนวน 40 คน

1.8 นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้ มาปรับปรุงแก้ไข

1.9 ได้หลักสูตรหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติมหนังสือ
ใหญ่วัดสวางอารมณ์ฉบับสมบูรณ์

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากเอกสารและ
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคความรู้ เป็นแบบปรนัย 4
ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

2.3 นำแบบทดสอบให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องแล้ว
นำไปแก้ไข

2.4 นำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่แก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5
ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรง (validity) พิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับผล
การเรียนรู้ที่คาดหวัง ความเหมาะสมของคำถามและตัวเลือก และประเมินโดยใช้ค่าดัชนีความ
สอดคล้องโดยใช้เกณฑ์การประเมินดังนี้

ให้คะแนน +1 หมายถึง แน่ใจว่ามีความตรงและสอดคล้อง

ให้คะแนน 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่ามีความตรงและสอดคล้อง

ให้คะแนน -1 หมายถึง แน่ใจว่าไม่มีความตรงและไม่สอดคล้อง

2.5 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ
ของผู้เชี่ยวชาญ

2.6 นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1-3
โรงเรียนโยธินบูรณะที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ผ่านการเรียนเนื้อหาหนังสือใหญ่วัดสวางอารมณ์เมื่อ
ตอนม.5แล้วจำนวน 3 ห้องเรียน จำนวน 55 คน

2.7 ทำการวิเคราะห์แบบทดสอบเป็นรายข้อ เพื่อหาค่าความยาก (p) และค่า
อำนาจจำแนก (r) เลือกข้อคำถามที่มีค่าความยากระหว่าง 0.30 – 0.78 และค่าอำนาจจำแนก
ระหว่าง 0.20 – 0.78

2.8 ทำการวิเคราะห์แบบทดสอบเพื่อหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยใช้สูตร KR
20 ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.842

2.9 ได้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฉบับสมบูรณ์

3. แบบประเมินทักษะการขีดหนังสือใหญ่

การสร้างและหาคุณภาพของแบบประเมินทักษะการขีดหนังสือใหญ่วัดสวางอารมณ์
เป็นการให้คะแนนตามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ของลิเคิร์ต (Likert) เกณฑ์ที่
กำหนดมี 5 ระดับ คือ 1, 2, 3, 4, 5 สำหรับใช้วัดทักษะการขีดหนังสือใหญ่ สำหรับใช้ทดสอบ
ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามลำดับขั้นดังนี้

3.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมินทักษะการขีดหนังใหญ่จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 สร้างแบบประเมินทักษะการขีดหนังใหญ่และกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ดีเยี่ยม	ให้คะแนน	5	คะแนน
ดีมาก	ให้คะแนน	4	คะแนน
ดี	ให้คะแนน	3	คะแนน
พอใช้	ให้คะแนน	2	คะแนน
ต้องปรับปรุง	ให้คะแนน	1	คะแนน

3.3 นำแบบประเมินให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องแล้วนำไปแก้ไข

3.4 นำแบบประเมินทักษะการขีดหนังใหญ่ที่แก้ไขแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมของข้อความที่กำหนดไว้ในเกณฑ์

3.5 นำแบบประเมินทักษะการขีดหนังใหญ่ไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.6 ได้แบบประเมินทักษะการขีดหนังใหญ่ ฉบับสมบูรณ์

4. แบบสอบถามความพึงพอใจ

4.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.2 สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 25 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert) มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

พึงพอใจมากที่สุด	ให้คะแนน	5	คะแนน
พึงพอใจมาก	ให้คะแนน	4	คะแนน
พึงพอใจปานกลาง	ให้คะแนน	3	คะแนน
พึงพอใจน้อย	ให้คะแนน	2	คะแนน
พึงพอใจน้อยที่สุด	ให้คะแนน	1	คะแนน

การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินแบบให้คะแนน 5 ระดับมาวิเคราะห์แล้วนำเสนอแบบตารางภาพรวม และนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินค่าแบบให้คะแนน 5 ระดับ มาวิเคราะห์ข้อมูลจากค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าที่ได้จากแบบสอบถามมาเทียบค่าเฉลี่ยแล้วแปลความหมาย โดยใช้เกณฑ์การประเมินของพิชิต ฤทธิ์จัญญ (2549, หน้า 224-225)

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายความว่า ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายความว่า ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายความว่า ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายความว่า ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายความว่า ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.3 นำแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง แล้วนำไปแก้ไข

4.4 นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พิจารณา ตรวจสอบความเหมาะสมของข้อความที่กำหนดไว้ในเกณฑ์

4.5 นำแบบสอบถามไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

4.6 ได้แบบสอบถามความพึงพอใจฉบับสมบูรณ์

การจัดเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ดำเนินการสอบก่อนเรียน (pre-test) กับนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง 3 ห้องเรียน จำนวน 35 คน ด้วยแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ 6 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง ต่อสัปดาห์ เป็นเวลา 6 สัปดาห์ 12 ชั่วโมง

3. ทำการวัดทักษะการขีดหนึ่งใหญ่หลังจากมีการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ หลังการทดลอง

4. ดำเนินการสอบหลังเรียน (post-test) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฉบับเดิม

5. วัดความพึงพอใจต่อการเรียน

6. นำผลการทดลองทั้งหมดมาวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเสร็จสิ้นการทดลอง นำผลมาวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ตรวจสอบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มาให้คะแนน ถ้าตอบถูกให้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดหรือตอบมากกว่า 1 ตัวเลือก ให้ 0 คะแนน บันทึกคะแนนทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ภาคความรู้ ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติ t-test แบบ dependent

3. บันทึกผลการประเมินทักษะการขีดหนึ่งใหญ่ หลังการทดลอง

4. นำผลการประเมินทักษะการขีดหนึ่งใหญ่ มาเทียบกับเกณฑ์ โดยกำหนดเกณฑ์ ค่าเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ใช้สถิติ t-test แบบเทียบกับเกณฑ์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1.1 ค่าเฉลี่ย (mean) คำนวณจากสูตร (พิชิต ฤทธิ์จรรยา, 2547, หน้า 267)

$$\text{สูตร} \quad \bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน เฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมของข้อมูลทั้งหมด
 N แทน จำนวนของข้อมูล

1.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) คำนวณจากสูตร (สมนึก ภัททิยธนี, 2547, หน้า 280)

$$\text{สูตร} \quad S = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 $\sum X$ แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนน
 $\sum X^2$ แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนนยกกำลังสอง
 N แทน จำนวนทั้งหมด

2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย

2.1 การหาค่าความเที่ยงตรงของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543, หน้า 117)

$$\text{สูตร} \quad IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
 $\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 ค่าความยาก (p) โดยคำนวณจากสูตร (ทิวต์ธ มณีโชติ, 2547, หน้า 54-55)

$$\text{สูตร} \quad P = \frac{H + L}{N}$$

เมื่อ P	แทน	ค่าความยากของข้อสอบ
H	แทน	จำนวนคนในกลุ่มสูงที่ตอบถูกในข้อสอบนั้น
L	แทน	จำนวนคนในกลุ่มต่ำที่ตอบถูกในข้อสอบนั้น
N	แทน	จำนวนคนทั้งหมดในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ

2.3 ค่าอำนาจจำแนก (r) โดยคำนวณจากสูตร (ทิวต์ธ มณีโชติ, 2547, หน้า 55)

$$\text{สูตร} \quad P = \frac{H - L}{N/2}$$

เมื่อ r	แทน	ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ
H	แทน	จำนวนคนในกลุ่มสูงที่ตอบถูกในข้อสอบนั้น
L	แทน	จำนวนคนในกลุ่มต่ำที่ตอบถูกในข้อสอบนั้น
N	แทน	จำนวนคนทั้งหมดในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ

2.4 หาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยคำนวณจากสูตร KR-20 คูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) (พิชิต ฤทธิ์จัญญ, 2547, หน้า 247)

$$\text{สูตร} \quad r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S^2} \right]$$

เมื่อ r_{tt}	แทน	สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
N	แทน	จำนวนข้อคำถาม
S^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ
P	แทน	สัดส่วนของคนทำถูกแต่ละข้อ
q	แทน	สัดส่วนของคนทำผิดแต่ละข้อ ($q = 1 - p$)

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

3.1 ใช้ค่าสถิติ t-test แบบ dependent เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาเพิ่มเติมหนังสือวัดดวงอารมณ์ ภาคความรู้ ก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง โดยคำนวณจากสูตร (พิชิต ฤทธิ์จัญญ, 2547, หน้า 307)

$$\text{สูตร} \quad t = \frac{\sum D}{n \sqrt{\frac{\sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}}$$

เมื่อ	$\sum D$	แทน	ผลรวมของผลต่างของคะแนนแต่ละคู่
	D	แทน	ผลต่างของคะแนนแต่ละคู่
	n	แทน	จำนวนคู่ของข้อมูล
	df	แทน	องศาแห่งความอิสระ มีค่าเท่ากับ n-1

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนาหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ขั้นที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ขั้นที่ 2 ผลการพัฒนาหลักสูตร

ขั้นที่ 3 ผลการทดลองใช้หลักสูตร

ขั้นที่ 4 ผลการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

ตอนที่ 2 ผลการใช้หลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน
2. การประเมินทักษะการเชิดหนังใหญ่
3. การประเมินความพึงพอใจต่อการเรียน

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามกระบวนการดำเนินงานดังนี้

ขั้นที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน แบ่งออกได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับนโยบายทางการศึกษาซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

1.1 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 7 หมวด 1 ระบุว่า ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม และของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่นภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง มาตรา 27 วรรคหนึ่งได้กำหนดให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ และ มาตรา 27 วรรคสองให้สถานศึกษามีหน้าที่จัดทำสาระหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ ในการวรรคหนึ่ง ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีวัฒนธรรม และจริยธรรมแห่งความเป็นไทยในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง สรุปได้ว่า การเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ช่วยปลูกฝังจิตสำนึก มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ส่งเสริมตลอดจนอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ เห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ มุ่งเน้นด้านกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียน มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ ให้เป็นการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต

1.2 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการเผชิญสถานการณ์ การได้สัมผัสกับสิ่งแวดล้อม มนุษย์และธรรมชาติ ได้ลงมือปฏิบัติจริง ฝึกให้คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น รักการอ่าน และใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด ทุกคนมีความรู้ความสามารถในการเรียนรู้พัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ ให้ความสำคัญกับตนเอง กับสังคม การจัดสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาให้เหมาะสม การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นกระบวนการคิด การประยุกต์ความรู้เพื่อใช้ป้องกันและแก้ปัญหา มีความรู้เกี่ยวกับศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา เน้นการใช้ภาษาอย่างถูกต้อง โดยจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ผู้เรียนทำได้ ทำเป็น คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น เกิดการใฝ่รู้ ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง ผสมผสานสาระความรู้ต่าง ๆ อำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และสามารถใช่วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ สอดคล้องกับบริบทและเต็มศักยภาพของผู้เรียนแต่ละบุคคล

1.3 เอกสารการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด โดยออกแบบเป็นหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน (standard based unit plan) เพื่อให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและคุณลักษณะตามมาตรฐานตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 โดยวิเคราะห์มาตรฐานการ

เรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน เลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอน สื่อ แหล่งเรียนรู้ เครื่องมือ และวิธีการวัดประเมินผลที่มีคุณภาพเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และเต็มตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน โยเน้นการเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่ม การจัดการอย่างเป็นระบบ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณธรรม มีเจตคติที่ดีต่อการสืบสานศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีไทยตามภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. ผลการศึกษางานวิจัย แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร

ผลการศึกษาพบว่า หลักสูตรประกอบด้วยความหมายของหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตร ความสำคัญของหลักสูตร ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร และขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร สำหรับการพัฒนาหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำมาใช้ในการจัดการศึกษา และในการพัฒนาหลักสูตรส่วนใหญ่มีการพัฒนาหลักสูตรเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

3. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากการสอบถามความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร

3.1 กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ จำนวน 30 คน จำแนกได้ดังนี้

3.1.1 ประชาชนในชุมชนวัดสว่างอารมณ์ 12 คน

3.1.2 วิทยากรท้องถิ่นหนังใหญ่ 9 คน

3.1.3 นักวิชาการวัฒนธรรม จังหวัดสิงห์บุรี 3 คน

3.1.4 ครูและบุคลากรทางการศึกษา จังหวัดสิงห์บุรี 3 คน

3.1.5 นักเรียนที่ได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาหนังใหญ่ 3 คน

ผลการตอบแบบสอบถาม มีดังนี้

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 60 และเป็นเพศหญิงร้อยละ 40 โดยมีอายุระหว่าง 15-60 ปี

ในด้านการศึกษา ส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า ร้อยละ 40 รองลงมา ได้แก่ ระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 30 ระดับประถมศึกษา ร้อยละ 20 และน้อยสุดไม่ได้รับการศึกษา ร้อยละ 10

ในด้านภูมิลำเนา อยู่จังหวัดสิงห์บุรี ส่วนใหญ่ตั้งรกรากมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ร้อยละ 90 รองลงมาย้ายมาจากที่อื่น ร้อยละ 10

ในด้านอาชีพ ส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา ร้อยละ 70 รองลงมามีอาชีพอื่น ๆ ร้อยละ 30

ในด้านสมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์หนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ ตอบเคย ร้อยละ 100 เพราะเป็นบุคคลในชุมชนใกล้เคียงวัดสว่างอารมณ์

ในด้าน 1 ปีที่ผ่านมาได้มีโอกาสชมการแสดงหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ ส่วนใหญ่ เคยชม 2 ครั้ง ร้อยละ 70 รองลงมาเคยชม 1 ครั้ง ร้อยละ 20 และน้อยที่สุด ไม่เคยชมการแสดง ร้อยละ 10

ในด้านหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ สมควรได้รับการสืบสานนอกชุมชนหรือท้องถิ่นเพิ่มเติมหรือไม่ ส่วนใหญ่ตอบสมควร ร้อยละ 60 โดยเหตุผลส่วนใหญ่คืออยากให้มีการเผยแพร่และมีผู้อนุรักษ์สืบไป และรองลงมาตอบไม่สมควร ร้อยละ 40 โดยเหตุผลส่วนใหญ่คืออยากให้เป็นเอกลักษณ์ในชุมชนเท่านั้น

ในด้านการนำหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ไปทำเป็นหลักสูตรสำหรับสอนแก่ผู้สนใจสมควรหรือไม่ ส่วนใหญ่ตอบสมควร ร้อยละ 70 โดยเหตุผลส่วนใหญ่คืออยากให้เยาวชนที่สนใจได้เรียนรู้ และรองลงมาตอบไม่สมควร ร้อยละ 30 โดยเหตุผลส่วนใหญ่คืออยากให้สอนแค่ลูกหลานในชุมชน

ในด้านถ้ามีนักเรียนจากโรงเรียนต่างพื้นที่มาขอรับการเรียนรู้เกี่ยวกับหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ ท่านยินดีจะสนับสนุนหรือไม่ ตอบให้การสนับสนุน ร้อยละ 100 โดยมีเหตุผลว่าอยากให้หนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม

ในด้านสาเหตุที่ท่านต้องการอนุรักษ์หนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ส่วนใหญ่ตอบเป็นศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ร้อยละ 80 รองลงมาตอบใกล้จะสูญหาย ร้อยละ 20

ในด้านท่านเป็นผู้อนุรักษ์หนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ในฐานะใด ส่วนใหญ่เป็นประชาชนในชุมชนวัดสว่างอารมณ์ ร้อยละ 40 รองลงมาเป็นวิทยากรท้องถิ่น ร้อยละ 30 เป็นนักวิชาการวัฒนธรรม ร้อยละ 10 ครู/บุคลากรทางการศึกษา ร้อยละ 10 นักเรียนที่ได้รับการฝึกหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ ร้อยละ 10

ในด้านสถานที่ท่องเที่ยวประจำจังหวัดสิงห์บุรีที่ท่านอยากแนะนำ ส่วนใหญ่แนะนำพิพิธภัณฑ์หนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ ร้อยละ 60 รองลงมาแนะนำอนุสาวรีย์วีรชนชาวบ้านบางระจัน ร้อยละ 30 แนะนำวัดพระนอนจักรสีห์วรวิหาร ร้อยละ 10

3.2 กลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ จำนวน 20 คน จำแนกได้ดังนี้

3.2.1 นักเรียนโรงเรียนโยธินบูรณะ 4 คน

3.2.2 ครูและบุคลากรทางการศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะโรงเรียนโยธินบูรณะ 6 คน

3.2.3 ครูและบุคลากรทางการศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ โรงเรียนโยธินบูรณะ 8 คน

3.2.4 ผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการโรงเรียนโยธินบูรณะ 2 คน

ผลการสัมภาษณ์ มีดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 70 และเป็นเพศหญิงร้อยละ 30

ในด้านอายุ ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 26-40 ปี ร้อยละ 40 รองลงมามีอายุระหว่าง 19-25 ปี ร้อยละ 30 รองลงมาอายุระหว่าง 15-18 ปี ร้อยละ 20 และน้อยที่สุดมีอายุระหว่าง 41-60 ปี ร้อยละ 10

ในด้านระดับการศึกษา ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 65 รองลงมามีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 20 และน้อยที่สุดมีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 15

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
หนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์ จังหวัดสิงห์บุรี มาใช้ในการเรียนการสอน

ข้อ 1 ท่านต้องการให้มีการนำมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์ จังหวัดสิงห์บุรี มาใช้จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนหรือไม่ ส่วนใหญ่ตอบว่าต้องการ ร้อยละ 90 โดยให้เหตุผลว่าเป็นการส่งเสริมให้เยาวชนได้รู้จักศิลปวัฒนธรรมที่ใกล้จะสูญหาย และรองลงมาตอบว่าไม่ต้องการ ร้อยละ 10 โดยให้เหตุผลเยาวชนมีการะเื่องการเรียนมากพอแล้วในปัจจุบัน

ข้อ 2 ท่านต้องการการสนับสนุนหรือให้ความร่วมมือในการนำหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์ จังหวัดสิงห์บุรี มาใช้จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนหรือไม่ ตอบต้องการ ร้อยละ 100

ข้อ 3 ท่านต้องการจะให้ความร่วมมือในการนำหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์ จังหวัดสิงห์บุรี มาใช้จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนด้านใด ส่วนใหญ่ตอบเป็นที่ปรึกษา ร้อยละ 50 รองลงมาตอบเป็นผู้เรียน ร้อยละ 20 รองลงมาตอบเป็นผู้ให้ความสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้ ร้อยละ 15 รองลงมาตอบงบประมาณ ร้อยละ 10 และน้อยที่สุดตอบเป็นวิทยากร ร้อยละ 5

ข้อ 4 ท่านต้องการให้ใครเป็นผู้สอนหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์ จังหวัดสิงห์บุรี เพราะเหตุใด ส่วนใหญ่ตอบครูและผู้มีประสบการณ์ในท้องถิ่น ร้อยละ 70 โดยให้เหตุผลว่าจะได้มีการสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน รองลงมาตอบครู ร้อยละ 25 โดยให้เหตุผลว่าครูผู้สอนมีความรู้ความสามารถเพียงพอ และน้อยที่สุดตอบวิทยากร ร้อยละ 5 โดยให้เหตุผลว่าอยากให้ปราชญ์ท้องถิ่นเป็นผู้ถ่ายทอดเพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียน

ข้อ 5 ท่านคิดว่าควรมีการสอนเกี่ยวกับหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์ จังหวัดสิงห์บุรีที่ใดจึงจะเหมาะสม ส่วนใหญ่ตอบโรงเรียน ร้อยละ 85 รองลงมาตอบวัดสว่างอารมณ์ ร้อยละ 15

ข้อ 6 ท่านมีข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
หนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์ จังหวัดสิงห์บุรี มาใช้จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนอย่างไรบ้าง โดย
ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยากให้นำวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือชุมชน
มาแสดงอย่างแพร่หลายเพื่อกระตุ้นการจัดการเรียนการสอนโดยให้ศึกษาจากประสบการณ์ตรง
และนำสื่อเทคโนโลยีทันสมัยมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้ไม่เกิดความน่าเบื่อซึ่งจะตรงตาม
วัตถุประสงค์ของการศึกษาในศตวรรษที่ 21

ขั้นที่ 2 ผลการพัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์
โดยนำข้อมูลจากขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หลักสูตรแกนกลาง
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ การสอบถาม
การสัมภาษณ์ โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และพัฒนาเป็นหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทาง
วัฒนธรรมหนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 5

2. การจัดทำหลักสูตร (ฉบับร่าง) ผู้วิจัยได้จัดทำหลักสูตรฉบับร่าง ดังนี้

2.1 ความสำคัญ เป็นการกล่าวถึงความหมายของหนึ่งใหญ่ รัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 81 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พุทธศักราช 2540 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มาตรา 7 หลักสูตรมรดก
ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์ เป็นรายวิชาเพิ่มเติมในกลุ่มสาระการเรียนรู้
ศิลปะ สาระที่ 3 นาฏศิลป์ มาตรฐานที่ ศ.3.2

2.2 วิสัยทัศน์ เป็นการกล่าวถึงหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนึ่งใหญ่
วัดสว่างอารมณ์ มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะปฏิบัติเกี่ยวกับการเชิดหนึ่งใหญ่เบื้องต้น
สามารถนำความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมมาเชื่อมโยงกับสภาพปัจจุบัน ส่งเสริมให้ผู้เรียน
ตระหนักในการนำภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวัน และปลูกฝังจิตสำนึกให้เห็น
คุณค่าของศิลปวัฒนธรรมด้วยการผนวกอย่างสร้างสรรค์

2.3 โครงการสอนรายวิชานาฏศิลป์สร้างสรรค์ 2 รหัสวิชา ศ 30238 ชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 5 หน่วยการเรียนรู้ 1.0 หน่วยกิต เวลาเรียน 2 ชั่วโมง/สัปดาห์ เป็นเวลา 12 ชั่วโมง
กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

โครงการสอน ประกอบด้วยคำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้
และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

แนวการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้
ข้อตกลงในการจัดการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้/แหล่งข้อมูล

แผนการจัดการเรียนรู้ แบ่งเป็น 6 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้	เรื่อง
1	มหรสพภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “หนังใหญ่” - ประวัติความเป็นมา
2	มหรสพภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “หนังใหญ่” - รูปแบบวิธีแสดง - วิธีการอนุรักษ์
3	ทักษะการขีดเขียนเบื้องต้น - ฝึกปฏิบัติการเดินเสา
4	ทักษะการขีดเขียนเบื้องต้น - การลงเหลี่ยม
5	ทักษะการขีดเขียนเบื้องต้น - ฝึกปฏิบัติการจับโครงไม้ไผ่
6	ผลงานสู่สายตา - การแสดงผลงาน

ขั้นที่ 3 ผลการทดลองใช้หลักสูตร

การทดลองใช้หลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรที่ปรับปรุงแล้วไปใช้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในการนำหลักสูตรไปใช้จริง โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงทดลอง สำหรับการทดลองใช้หลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ขออนุญาตจากคณะกรรมการการอุดมศึกษา ราชบัณฑิตยสถาน และผู้เกี่ยวข้อง 5 ท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือ และผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อขออนุญาตทดลองใช้หลักสูตร

2. นำหลักสูตรที่กำหนดแนวการจัดการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการตรวจแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน และปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ โดยผู้วิจัยซึ่งเป็นครูผู้สอนวิชานาฏศิลป์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เป็นผู้ทดลองใช้หลักสูตรด้วยตนเอง ดังนี้

2.1 สร้างหลักสูตรและให้ผู้เชี่ยวชาญ ครู ประเมิน และนำแบบทดสอบไปใช้กับกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1-3 ที่เคยเรียนเนื้อหาเกี่ยวกับหลักสูตร เพื่อ try out หลักสูตร และแบบทดสอบเพื่อให้ได้คุณภาพ แล้วจึงนำไปใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย

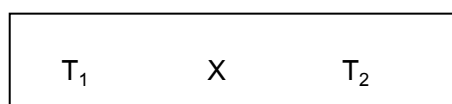
2.2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนแผนการเรียนศิลป์-คำนวณ ห้อง 7-9 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนโยธินบูรณะ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 3 ห้องเรียน รวมนักเรียน 120 คน เป็นนักเรียนชาย 63 คน

2.3 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชายแผนการเรียนศิลป์-คำนวณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนโยธินบูรณะ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 35 คน ซึ่งเป็นนักเรียนที่เลือกเรียนรายวิชาเพิ่มเติมนาฏศิลป์สร้างสรรค์ 2

การใช้เฉพาะนักเรียนชาย เพราะนักเรียนหญิงจะปฏิบัติการเชิดหนังใหญ่ไม่ได้ จึงให้นักเรียนหญิงไปเลือกเรียนรายวิชาอื่น

3. แบบแผนการทดลองใช้หลักสูตรจริง

การทดลองใช้หลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (quasi - experimental research) โดยดำเนินการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนกับกลุ่มเดียว (one group pretest-posttest design) ซึ่งมีรูปแบบการวิจัยดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในรูปแบบการวิจัย

T_1 หมายถึง การทดสอบก่อนเรียน

X หมายถึง การใช้หลักสูตรโดยการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้

T_2 หมายถึง การทดสอบหลังเรียน

4. ทำการทดลองสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ 6 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ผลของการทดลองสอนจะอยู่ในบทที่ 4 ตอนที่ 2 และตอนที่ 3

ขั้นที่ 4 ผลการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

ผู้วิจัยนำประเด็นจากการวิพากษ์หลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ ฉบับร่าง โดยผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร มาปรับปรุงเป็นหลักสูตรฉบับสมบูรณ์ ผลจากการทดลองใช้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีทักษะการเชิดหนังใหญ่อย่างดี และมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 2 ผลการใช้หลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนกับหลังเรียน เรื่องหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 ผลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนกับหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนหลักสูตรหนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์

คะแนน	n	$\bar{X}$	S.D.	ΣD	ΣD^2	t
ก่อนเรียน	35	16.63	2.31			
				504	7784	21.65*
หลังเรียน	35	31.03	4.11			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตาราง 6 แสดงว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนเรื่องหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การประเมินทักษะการเชิดหนังใหญ่

ตาราง 7 ผลการประเมินทักษะการเชิดหนังใหญ่ เรื่องหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์ รายวิชาเพิ่มเติม นาฏศิลป์สร้างสรรค์ 2 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่ 5

เลขที่	คะแนนสอบ การเดินเสา (5)	คะแนนสอบ การลงเหลี่ยม (5)	คะแนนสอบ การเชิดโครงไม้ไผ่ (5)	คะแนนสอบสิ่ง ที่ควรคำนึงถึง ขณะแสดง(5)	รวม (20)
1	4	3	3	5	15
2	5	5	3	4	17
3	5	5	4	3	17
4	3	3	3	5	14
5	4	4	3	5	16
6	5	4	4	5	18
7	5	4	4	5	18
8	4	4	4	5	17
9	5	4	4	4	17
10	3	3	3	5	14
11	4	3	3	4	14

ตาราง 7 (ต่อ)

เลขที่	คะแนนสอบ การเดินเสา (5)	คะแนนสอบ การลงเหลี่ยม (5)	คะแนนสอบ การขีดโครงไม้ไผ่ (5)	คะแนนสอบสิ่ง ควรรำพึงถึง ขณะแสดง(5)	รวม (20)
12	3	3	3	4	13
13	4	4	4	4	16
14	3	3	3	3	12
15	5	5	4	5	19
16	5	4	3	5	17
17	4	4	4	3	15
18	3	3	3	5	14
19	4	3	3	5	15
20	3	4	4	4	15
21	5	3	4	5	17
22	3	3	3	3	12
23	5	4	3	5	17
24	5	5	3	5	18
25	5	5	4	5	19
26	3	3	3	4	13
27	3	3	3	3	12
28	4	3	3	4	14
29	3	3	2	3	11
30	3	2	3	3	11
31	5	3	5	5	18
32	5	4	5	5	19
33	4	4	4	5	17
34	4	4	4	5	17
35	4	3	3	5	15
รวม	142	127	121	153	543
ร้อยละ	81.14	72.57	69.14	87.42	

จากตาราง 7 พบว่า ผลการประเมินทักษะการขีดหนังสือ เรื่องหลักสูตรมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังสือวัดสว่างอารมณ์ แบ่งภาคปฏิบัติเป็น 4 ข้อผลที่ได้เป็นร้อยละ เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ สิ่งที่ต้องคำนึงขณะแสดง (ร้อยละ 87.42) การเดินเสา (ร้อยละ 81.14) การลงเหลี่ยม (ร้อยละ 72.57) และการขีดโครงไม้ไผ่ (ร้อยละ 69.14)

ตาราง 8 ผลการประเมินทักษะการขีดหนังสือ เรื่องหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หนังสือวัดสว่างอารมณ์ รายวิชาเพิ่มเติม นาฏศิลป์สร้างสรรค์ 2 ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5

รายการประเมิน	ความถี่ ร้อยละ				
	ดีเยี่ยม	ดีมาก	ดี	พอใช้	ต้องปรับปรุง
1.การเดินเสา	13 (37.14)	11 (31.42)	11 (31.42)	0	0
2.การลงเหลี่ยม	5 (14.28)	13 (37.14)	16 (45.71)	1 (2.85)	0
3.การขีดโครงไม้ไผ่	2 (5.71)	13 (37.14)	19 (54.28)	1 (2.85)	0
4.สิ่งที่ต้องคำนึงถึง	20 (57.14)	8 (22.85)	7 (20)	0	0
ขณะแสดง					

จากตาราง 8 พบว่า ผลการประเมินทักษะการขีดหนังสือ เรื่องหลักสูตรมรดก ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังสือวัดสว่างอารมณ์ แบ่งภาคปฏิบัติเป็น 4 ข้อ ผลที่ได้เป็นร้อยละ อันดับที่ได้มากที่สุดของแต่ละข้อ ได้แก่ 1.การเดินเสา ดีเยี่ยม (ร้อยละ37.14) 2.การลงเหลี่ยม ดี (ร้อยละ45.71) 3.การขีดโครงไม้ไผ่ ดี (ร้อยละ54.28) 4.สิ่งที่ต้องคำนึงขณะแสดง ดีเยี่ยม (ร้อยละ57.14)

3. การประเมินความพึงพอใจต่อการเรียน

ตาราง 9 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียน รวมทุกด้าน

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้			
1. มีความน่าสนใจ น่าติดตาม	4.43	0.65	มาก

ตาราง 9 (ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
2.มีประโยชน์กับนักเรียน	4.37	0.77	มาก
3.มีความเหมาะสมกับวัย	4.34	0.80	มาก
4.นำไปประยุกต์ใช้ในการแสดงหนังใหญ่	4.26	0.61	มาก
5.ทำให้นักเรียนมีทักษะปฏิบัติ	4.23	0.81	มาก
6.เป็นเรื่องที่สนุก ประทับใจ	4.46	0.61	มาก
รวม	4.35	0.67	มาก
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้			
7.เน้นให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าจากการปฏิบัติจริง	4.66	0.48	มากที่สุด
8.นักเรียนได้วางแผนการทำงานร่วมกับเพื่อนๆ	4.34	0.48	มาก
9.นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	4.63	0.49	มากที่สุด
10.นักเรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง	4.46	0.51	มาก
11.การฝึกทักษะปฏิบัติมีความง่ายเหมาะสม	4.40	0.77	มาก
12.เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสม	4.49	0.51	มาก
รวม	4.50	0.48	มากที่สุด
ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียน			
13.ในความรู้มีรายละเอียดเพียงพอทำให้เข้าใจง่าย	4.40	0.50	มาก
14.อุปกรณ์มีความเพียงพอกับจำนวนนักเรียน	4.34	0.48	มาก
15.มีความน่าสนใจทำให้นักเรียนอยากเรียน	4.43	0.50	มาก
16.ช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจได้ง่ายขึ้น	4.63	0.49	มากที่สุด
รวม	4.45	0.44	มาก
ด้านการวัดและประเมินผล			
17.มีวิธีการวัดผลที่หลากหลาย	4.60	0.50	มากที่สุด
18.มีการวัดผลตามสภาพจริง	4.43	0.50	มาก
19.มีเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจน	4.54	0.51	มากที่สุด
20.มีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง	4.11	0.83	มาก
รวม	4.42	0.54	มาก

ตาราง 9 (ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านตัวครู			
21.ครูมีความรู้ในเนื้อหาที่สอน	4.43	0.50	มาก
22.ครูมีการเตรียมการสอนและเตรียมอุปกรณ์การสอน	4.51	0.51	มากที่สุด
23.ครูมีความสามารถในการสอนและการแสดง	4.63	0.49	มากที่สุด
24.ครูใช้ภาษาถูกต้องชัดเจน	4.49	0.51	มาก
25.ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม	4.57	0.50	มากที่สุด
รวม	4.53	0.47	มากที่สุด
รวมทุกด้าน	4.45	0.52	มาก

จากตาราง 9 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนเรื่องหลักสูตร มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านซึ่งมี 5 ด้าน พบว่า ด้านตัวครูมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.53$) อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.45$) อยู่ในระดับมาก คือ เป็นเรื่องที่สนุก ประทับใจ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.65$) อยู่ในระดับมากที่สุด คือ เน้นให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าจากการปฏิบัติจริง ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.63$) อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจได้ง่ายขึ้น ด้านการวัดผลและประเมินผล ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.60$) อยู่ในระดับมากที่สุด คือ มีวิธีการวัดผลที่หลากหลาย ด้านตัวครู ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.63$) อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ครูมีความสามารถในการสอนและการแสดง

ตาราง 10 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรวมทุกด้าน

(n=35)

ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้	4.34	0.67	มาก
2. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.50	0.48	มาก
3. ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้	4.45	0.44	มาก
4. ด้านการวัดและประเมินผล	4.42	0.54	มาก

ตาราง 10 (ต่อ)

(n=35)

ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
5. ด้านตัวครู	4.53	0.47	มากที่สุด
รวมทุกด้าน	4.45	0.52	มาก

จากตาราง 10 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียน เรื่อง หลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านตัวครูมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$) รองลงมา คือด้านกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.34$)

ตาราง 11 ด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้

(n=35)

ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียน ด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. มีความน่าสนใจ น่าติดตาม	4.42	0.65	มาก
2. มีประโยชน์กับนักเรียน	4.37	0.77	มาก
3. มีความเหมาะสมกับวัย	4.34	0.80	มาก
4. นำไปประยุกต์ใช้ในการแสดงหนังใหญ่	4.25	0.61	มาก
5. ทำให้นักเรียนมีทักษะปฏิบัติ	4.22	0.80	มาก
6. เป็นเรื่องที่สนุก ประทับใจ	4.45	0.61	มาก
รวม	4.34	0.70	มาก

จากตาราง 11 พบว่าความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียน เรื่อง หลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ ด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เป็นเรื่องที่สนุก ประทับใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.45$) รองลงมา คือ มีความน่าสนใจ น่าติดตาม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือทำให้นักเรียนมีทักษะปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.22$)

ตาราง 12 ด้านกิจกรรมการเรียนรู้

(n=35)

ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียน ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. เน้นให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าจากการปฏิบัติจริง	4.65	0.48	มากที่สุด
2. นักเรียนได้วางแผนการทำงานร่วมกับเพื่อน ๆ	4.31	0.52	มาก
3. นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	4.62	0.49	มากที่สุด
4. นักเรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง	4.48	0.50	มาก
5. การฝึกทักษะปฏิบัติมีความยากง่ายเหมาะสม	4.40	0.77	มาก
6. เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสม	4.51	0.50	มากที่สุด
รวม	4.49	0.54	มาก

จากตาราง 12 พบว่าความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียน เรื่อง หลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เน้นให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าจากการปฏิบัติจริงมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$) รองลงมา คือ นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับต่ำที่สุด คือ นักเรียนได้วางแผนการทำงานร่วมกับเพื่อน ๆ ($\bar{X} = 4.31$)

ตาราง 13 ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียน

(n=35)

ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียน ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ใบความรู้มีรายละเอียดเพียงพอทำให้เข้าใจง่าย	3.80	0.99	มาก
2. อุปกรณ์มีความเพียงพอกับจำนวนนักเรียน	4.34	0.48	มาก
3. มีความน่าสนใจทำให้นักเรียนอยากเรียน	4.42	0.50	มาก
4. ช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจได้ง่ายขึ้น	4.62	0.49	มากที่สุด
รวม	4.29	0.61	มาก

จากตาราง 13 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียน เรื่อง หลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์ ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ช่วยให้นักเรียนมี

ความเข้าใจได้ง่ายขึ้นมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) รองลงมา คือ มีความน่าสนใจทำให้นักเรียนอยากเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ใบความรู้มีรายละเอียดเพียงพอทำให้เข้าใจง่าย ($\bar{X} = 3.80$)

ตาราง 14 ด้านการวัดผลและประเมินผล

(n=35)

ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียน ด้านการวัดผลและประเมินผล	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. มีวิธีการวัดผลที่หลากหลาย	4.60	0.49	มากที่สุด
2. มีการวัดผลตามสภาพจริง	4.42	0.50	มาก
3. มีเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจน	4.54	0.50	มากที่สุด
4. มีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง	4.11	0.83	มาก
รวม	4.41	0.58	มาก

จากตาราง 14 พบว่าความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียน เรื่อง หลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์ ด้านการวัดผลและประเมินผลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีวิธีการวัดผลที่หลากหลาย มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$) รองลงมา คือมีเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.11$)

ตาราง 15 ด้านตัวครู

(n=35)

ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียน ด้านตัวครู	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ครูมีความรู้ในเนื้อหาที่สอน	4.42	0.50	มาก
2. ครูมีการเตรียมการสอนและเตรียมอุปกรณ์การสอน	4.51	0.50	มากที่สุด
3. ครูมีความสามารถในการสอนและการแสดง	4.62	0.49	มากที่สุด
4. ครูใช้ภาษาถูกต้องชัดเจน	4.48	0.50	มาก
5. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม	4.51	0.50	มากที่สุด
รวม	4.50	0.49	มากที่สุด

จากตาราง 15 พบว่าความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียน เรื่อง หลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์ ด้านตัวครูในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูมีความสามารถในการสอนและการแสดงมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) รองลงมา คือ ครูการเตรียมการสอนและเตรียมอุปกรณ์การสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) และครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ครูมีความรู้ในเนื้อหาที่สอน ($\bar{X} = 4.42$)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
 - 2.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน
 - 2.2 ประเมินทักษะการเชิดหนึ่งใหญ่
 - 2.3 ประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนตามหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรด้านความรู้ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูล ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนแผนการเรียนศิลป์-คำนวณ ห้อง 7- 9 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนโยธินบูรณะ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 3 ห้องเรียน รวมนักเรียน 120 คน เป็นนักเรียนชาย 63 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชายแผนการเรียนศิลป์-คำนวณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนโยธินบูรณะ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 35 คน ซึ่งเป็นนักเรียนที่เลือกเรียนรายวิชาเพิ่มเติมนาฏศิลป์สร้างสรรค์ 2

การใช้เฉพาะนักเรียนชาย เพราะนักเรียนหญิงจะปฏิบัติการขีดหนังสือใหญ่ไม่ได้ จึงให้นักเรียนหญิงไปเลือกเรียนรายวิชาอื่น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. หลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังสือวัดสว่างอารมณ์
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. แบบประเมินทักษะการขีดหนังสือใหญ่
4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้อัตโนมัติ

สรุปผลการวิจัย

1. จากการสอบถามและสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งทุกฝ่ายมีความเห็นว่าการพัฒนาหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังสือวัดสว่างอารมณ์ขึ้นใช้ในโรงเรียน กระบวนการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การพัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง การทดลองใช้หลักสูตรการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

2. ผลการทดลองใช้หลักสูตร

2.1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนกับหลังเรียน พบว่า นักเรียนที่เรียนเรื่องหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังสือวัดสว่างอารมณ์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผลการประเมินทักษะการขีดหนังสือใหญ่ เรื่องหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังสือวัดสว่างอารมณ์ แบ่งภาคปฏิบัติเป็น 4 ข้อ ผลที่ได้เป็นร้อยละ เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ สิ่งที่ต้องคำนึงขณะแสดง (ร้อยละ87.42) การเดินเสา (ร้อยละ81.14) การลงเหลี่ยม (ร้อยละ72.57) และการขีดโครงไม้ไผ่ (ร้อยละ69.14)

2.3 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนเรื่องหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังสือวัดสว่างอารมณ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านตัวครูมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$) รองลงมาคือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$) ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียน ($\bar{X} = 4.45$) ด้านการวัดผลและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$) และด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.34$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการพัฒนาหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประเด็นที่จะต้องอภิปรายผลในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เพื่อพัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง พบว่า สถานศึกษามีนโยบายพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งให้ผู้เรียนเกิดทักษะทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (กรมวิชาการ, 2546, หน้า 4) มาตรา 7 หมวด 1 กำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาไว้ว่าในกระบวนการเรียนรู้ต้องปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องสำหรับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551ก, หน้า 1) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะที่มุ่งเน้นกระบวนการคิด การประยุกต์ความรู้เพื่อใช้ป้องกันและแก้ปัญหา มีความรู้เกี่ยวกับศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา เน้นการใช้ภาษาอย่างถูกต้อง โดยจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ผู้เรียนทำได้ ทำเป็น คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น เกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด โดยออกแบบเป็นหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน

การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง พบว่า ผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน นักวิชาการวัฒนธรรม วิทยากรท้องถิ่น ประชาชนในชุมชน มีความต้องการให้พัฒนาหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เขาวนนท์ ชันธเกษ (2550, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัย พบว่า หลักสูตรท้องถิ่นมีหลักการตอบสนองความต้องการและความสนใจของนักเรียน และเป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น นอกจากนี้ แอ้งกิ่ง, สก๊อต, และบารราต (Hacking, Scott, & Barratt, 2007, p.256) ได้วิจัยเรื่อง หลักสูตรท้องถิ่นที่นักเรียนชาวอังกฤษเขียนเล่าเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของเด็ก ๆ เป็นบทความที่สำรวจ วิเคราะห์ ลักษณะการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ดีขึ้น เมื่อปี ค.ศ.1983 เบนเนท (Bennett, 2008)

ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรมากยิ่งขึ้น ในด้านการเสนอแนวความคิด มีการนำผลการวิจัย และผลงานทางการศึกษามาใช้อย่างแพร่หลาย ตั้งแต่ปี ค.ศ.1915-1940

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรฉบับร่างตาม ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การจัดทำหลักสูตรฉบับร่างประกอบด้วยความสำคัญ วิสัยทัศน์ โครงการสอนซึ่งมีคำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ และการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ นอกจากนี้มีแนวการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร และแผนการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับหลักการและแนวทางการพัฒนาหลักสูตรของปราชญ์ จันทร์เรือง (2550, หน้า 10) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรที่สำคัญไว้ 9 ส่วน ได้แก่ หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา ขอบข่ายเนื้อหา เวลาเรียน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และสอดคล้องกับ งามตา เพชรคอน (2549, บทคัดย่อ) ได้ ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรการอนุรักษ์ท้องถิ่นเรื่องผักพื้นบ้านสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ซึ่งมีองค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ ของหลักสูตร จุดมุ่งหมาย โครงสร้างหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา ขอบข่ายเนื้อหา กิจกรรมการ จัดการเรียนรู้เวลาเรียน การวัดและประเมินผล นอกจากนี้ วารี มะลิทอง (2550, บทคัดย่อ) ได้ ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรประเพณีท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างประเทศ สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดหนองสะเดา อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี โดยมี องค์ประกอบ ได้แก่ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และการพัฒนาหลักสูตรซึ่งประกอบด้วย หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา สาระ ขอบข่ายเนื้อหา เวลาเรียน ผลการเรียนรู้ที่ คาดหวัง กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตร โดยนำหลักสูตรไปใช้กับนักเรียนชายแผนการเรียน ศิลป์-คำนวณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 35 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ได้ทำ การสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ 6 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง จำนวน 12 ชั่วโมง โดยแบ่งการ ประเมินผลดังนี้

3.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัย ทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการประเมินทักษะการเขียนหนังสือ ซึ่งมี 4 ข้อ ได้ผลดี ซึ่งแสดง เป็นที่มีค่าใกล้เคียงกันทุกข้อ ซึ่งสอดคล้องกับกรมวิชาการ (2545, หน้า 3-8) ได้กล่าวถึงการ จัด การศึกษาโดยมุ่งให้ความสำคัญด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการ เรียนรู้ ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ทำเป็น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ สุดใจ รอดสุวรรณ (2549, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรเรื่องสมุนไพรใน ท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังทดลองใช้หลักสูตรสูงกว่า ก่อนใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านทักษะการปฏิบัติงานร่วมกันมีผลดี ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ งามตา เพชรคอน (2549, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนา

หลักสูตรการอนุรักษ์ท้องถิ่นเรื่องผักพื้นบ้าน สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและประเมินผลทักษะปฏิบัติ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยังสอดคล้องกับ จิราณุวัฒน์ ฟิงอ่อน (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดถอนสมอ อำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี ได้จัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังทดลองใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านทักษะในการปฏิบัติงานของนักเรียนสามารถปฏิบัติตามการทำงานประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าวได้เป็นอย่างดี ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวารีมะลิทอง (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรประเพณีท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดหนองสะเดา อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ที่ได้จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ได้โดยเน้นการปฏิบัติจริงเหมาะสมกับสถานการณ์จริง ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการประเมินทักษะการเขียนหนังสือซึ่งได้ผลดี เนื่องจากให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง มีการประเมินผลตามสภาพจริง โดยผู้วิจัยสร้างเกณฑ์การประเมินแบบ rubric (rubric) ซึ่งสอดคล้องกับหลักการวัดและประเมินผลของกรมวิชาการ (2545, หน้า 105) ได้ให้แนวทางการวัดและประเมินผล โดยเน้นการวัดผลตามสภาพจริง คือ เมื่อนักเรียนเรียนเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้วต้องมีผลงานเชิงประจักษ์ ผลงานที่เป็นรูปธรรม ผลงานเป็นสิ่งที่สะท้อนความจริงของผู้เรียนว่า รู้จริงทำได้จริง ดีจริงหรือไม่ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุดใจ รอดสุวรรณ (2549, หน้า 62) ได้พัฒนาหลักสูตรเรื่องสมุนไพรในท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 พบว่า ได้กล่าวถึงการประเมินผลงานของนักเรียนซึ่งปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามหลักสูตรพืชสมุนไพรในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบประเมินผลงานของนักเรียน ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราณุวัฒน์ ฟิงอ่อน (2550, บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดถอนสมอ อำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ด้านทักษะในการปฏิบัติงานของนักเรียน สามารถปฏิบัติตามการทำงานประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าวได้เป็นอย่างดี

3.2 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหนังสือวัดดวงอารมณ์ โดยประเมินหลังใช้หลักสูตร พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงว่าวิธีจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแผนการจัดการ

เรียนรู้ตามหลักสูตร ทำให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อการเรียน เพราะนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมจริง ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุดใจ รอดสุวรรณ (2549, บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรเรื่องสมุนไพรในท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพบุรี เขต 2 พบว่าด้านทักษะ การปฏิบัติงานร่วมกันมีผลดี และด้านเจตคติต่อพืชสมุนไพรในท้องถิ่น พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนรู้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราณวัฒน์ พึ่งอ่อน (2550, บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอกำแพง จังหวัดสิงห์บุรี พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว และสอดคล้องกับงานวิจัยของจำลอง นำพา (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรเพิ่มเติม วิถีไทยกับเยาวชนไทยในปัจจุบัน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดหนองแค “สริกขิพิตยา” อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี พบว่านักเรียนส่วนใหญ่พึงพอใจต่อหลักสูตร

ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผู้นำหลักสูตรไปใช้ ควรศึกษารายละเอียดของหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์ เพื่อความสะดวกและความเหมาะสมของการนำไปใช้
2. ครูผู้สอนสามารถยืดหยุ่นเกี่ยวกับเวลาได้ตามความเหมาะสม และนำไปปรับใช้ใน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
3. ครูผู้สอนควรเป็นผู้มีประสบการณ์ มีความชำนาญด้านทักษะปฏิบัติ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 และชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อปลูกฝังมรดกทางวัฒนธรรมหนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์ตั้งแต่เยาว์วัย
2. ควรทำการวิจัยกับนักเรียนในโรงเรียนอื่น ๆ เพื่อเป็นการเผยแผ่มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
3. ควรจัดทำเป็นหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อให้ผู้ที่สนใจทั่วไปซึ่งอาจจะไม่อยู่ในวัยเรียน ได้เข้ารับการอบรม

บรรณานุกรม

- กรนิษา มีรัตน์.(2552). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้โมเดลซิปปา. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2540). ท้องถิ่นกับการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2545). แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. (2551ก). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2551ข). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กาญจนา คุณารักษ์. (2540). หลักสูตรและการพัฒนา. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- กาญจนา อรุณสุขจุฑา. (2546). ความพึงพอใจของสมาชิกสหกรณ์ต่อการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรไชยปราการจำกัด อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กิตติมา ปรีดีติลก. (2532). การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: อักษราพัฒนา.
- ข้อมูลออนไลน์เกี่ยวกับ culture (ม.ป.ป.) สืบค้น มิถุนายน 3, 2557, จาก<https://ich.culture.go.th/>.
- คันธรส เฟื่องจรัส. (2549). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นหน่วยการเรียนรู้จังหวัดสระแก้ว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

- งามตา เพชรคอน. (2549). การพัฒนาหลักสูตรการอนุรักษ์ท้องถิ่น เรื่องผักพื้นบ้าน สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สุพรรณบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- จำลอง น้าพา. (2550). การพัฒนาหลักสูตรเพิ่มเติม วิถีไทยกับเยาวชนไทยในปัจจุบัน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 5 ของโรงเรียนหนองแค “สริกขีพิตยา” อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- จิราณัฐณ์ พึ่งอ่อน. (2550). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงาน อาชีพและเทคโนโลยี เรื่องการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดดอนสมอ อำเภอบ้านลาด จังหวัด สิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ชนาธิป พรกุล. (2544). แดทส์ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น ศูนย์กลาง. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชลวิทย์ เจียรจิตต์. (2548). การใช้ชีวิตในยุค IMF ให้ประสบความสำเร็จ. สืบค้น เมษายน 4, 2557, จาก <http://www.stou.ac.th/Thai/Offices/Oce/Knowledge/2-47/page-247.html>.
- ชวาล แพรัตกุล. (2520). เทคนิคการเขียนข้อสอบ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- เชาวนันท์ ชันธเกษ. (2550). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2546). นวัตกรรม การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี่.
- ทิวัดต์ มณีโชติ. (2547). วิทยาการวิจัย. เอกสารประกอบการสอน วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ทิตนา แคมมณี. (2553). ศาสตร์การสอน (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- ธำรง บัวศรี. (2531). ทฤษฎีหลักสูตรการออกแบบและพัฒนา. กรุงเทพฯ: ธนรัช การพิมพ์.
- _____. (2542). ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและพัฒนา. กรุงเทพฯ: เอราวิณ การพิมพ์.
- _____. (2532). ทฤษฎีหลักสูตรการออกแบบและพัฒนา. กรุงเทพฯ: ศุภสกลาตพรวัว.

- นวลจิตต์ เชาวศิริพิงศ์. (2535). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติสำหรับครูวิชาอาชีพ. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎ์บัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิคม ชมพูลง. (2542). การสร้างและพัฒนาหลักสูตรโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ(ฉบับปรับปรุง). มหาสารคาม: สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม.
- บรรณชาติย์ เป้าวิชัย. (ม.ป.ป.). การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: ทีโอที.
- บรรพต สุวรรณประเสริฐ. (2544). การพัฒนาหลักสูตรโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. เชียงใหม่: เชียงใหม่แสงศิลป์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2537). การพัฒนาการสอน. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปทีป เมธาคุณวุฒิ. (2532). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- ปทุมมาศ สุทธิสวัสดิ์. (2549). การพัฒนากระบวนการเรียนรู้และการสืบทอดภูมิปัญญาศิลปะการแสดงหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ จังหวัดสิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ปราณี กองจินดา. (2549). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และทักษะการคิดเลขในใจของนักเรียนที่ได้รับการสอนตามรูปแบบชิปปาโดยใช้แบบฝึกหัดที่เน้นทักษะการคิดเลขในใจกับนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้คู่มือครู. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ปราโมทย์ จันทร์เรือง. (2552). การพัฒนาหลักสูตร. ลพบุรี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- _____. (2550). หลักการและแนวทางการพัฒนาหลักสูตร. ลพบุรี : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2535). จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- พระครูปลัดเก๋ กัลยาณกิตติคุณ. (2550). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง มุสาวาทกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- พระมหาสมศักดิ์ จันทวต. (2549). การพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง สมาธิภาวนา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่

3 โรงเรียนท้ายพิบูล(สำนักงานสลากกินแบ่งสงเคราะห์ 68) จังหวัดสระบุรี.

วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). วิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 8).

กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2547). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:

แฮสส์ออฟเคอร์มีส์.

_____. (2549). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์(พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: แฮสส์

ออฟเคอร์มีส์.

พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์, และเพยาร์ ยินดีสุข. (2548). การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น

ศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์.

พิสนุ ฟองศรี. (2549). การประเมินทางการศึกษา : แนวคิดสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ:

เทียมฟ้าการพิมพ์.

พิสมัย ถิณะแก้ว. (2542). หลักสูตรประถมศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏ

สวนดุสิต.

ไพศาล หวังพานิช. (2526). การวัดผลการศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภัทรา นิคมานนท์. (2543). การประเมินผลการเรียน. กรุงเทพฯ: อักษรการพิมพ์.

ภิญโญ สาร. (2537). การบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.

รวิวรรณ ศรีคร้ามครัน. (2545). เทคนิคการสอน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

รักษนก โสภพิศ. (2542). การมีส่วนร่วมและความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการจัดการ

อาชีวศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์

ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

รัชนิกร เศรษฐ. (2542). โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ:

ไทยวัฒนาพานิช.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2542. กรุงเทพฯ:

นานมีบุ๊คส์.

แรมสมร อยู่สถาพร. (2533). การสร้างและการใช้หลักสูตรประถมศึกษา. กรุงเทพฯ:

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ล้วน สายยศ, และอังคณา สายยศ. (2539). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: ชมรม

เด็ก.

วารี มะลิทอง. (2550). การพัฒนาหลักสูตรประเพณีท้องถิ่นกลุ่มสาระเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดหนองสะเดา อำเภอสามชูก

จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

- วิชัย ดิสสระ. (2535). การพัฒนาหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์. (2542). การพัฒนาหลักสูตรสานต่อที่ท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: เซ็นเตอร์ ดิสคัฟเวอรี.
- วิกิพีเดีย. (ม.ป.ป.). สารานุกรมเสรี. สืบค้น มิถุนายน 2, 2557, จาก <http://www.th.wikipedia.org/wiki/หลักสูตร>.
- สังัด อุทรานันท์. (2532). พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ: มิตรสยาม.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2547). เทคนิคการสอนและรูปแบบการเขียนข้อสอบแบบเลือกตอบ วิชาคณิตศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กทม. พิมพ์: ประสานการพิมพ์.
- _____. (2548). การวัดผลการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 4). กทม. พิมพ์: ประสานการพิมพ์.
- สมพร เชื้อพันธ์. (2547). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบสร้าง องค์ความรู้ด้วยตนเองกับการจัดการเรียนการสอนตามปกติ. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สังเวียน อ่อนแก้ว. (2536). การบริหารลูกเสือตามความคาดหวังและการปฏิบัติจริงของ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาเขตการศึกษา 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สันต์ ธรรมบำรุง. (2527). หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การ ศาสนา.
- สันติชัย คำสมาน. (2534). ความคาดหวังของศึกษาธิการอำเภอกับผู้ประสานงาน การศึกษาออกโรงเรียนอำเภอเกี่ยวกับการบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม. (2552). มรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: กลุ่มปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม สำนักงานวิจัยและพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสิงห์บุรี. (2553ก). หลักสูตรท้องถิ่นหนังสือโรงเรียนวัดพรหมสาคร สำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน.
- _____. (2553ข). หลักสูตรท้องถิ่นหนังสือวัดสว่างอารมณ์ อำเภอเมือง จังหวัด สิงห์บุรี. สิงห์บุรี: โรงเรียนอนุบาลเทศบาล 3 สังกัดเทศบาลเมืองสิงห์บุรี.
- สุชาติ ศิริสุขไพบูลย์. (2526). การสอนทักษะปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สถาบัน เทคโนโลยี พระจอมเกล้าพระนครเหนือ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนคร เหนือ.

- สุดใจ รอดสุวรรณ. (2549). การพัฒนาหลักสูตรพืชสมุนไพรในท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- สุนีย์ ภูพันธ์. (2546). แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร. เชียงใหม่: แสงศิลป์.
- สุกิตร์ อนุศาสน์. (2528). หนังสือวัดสว่างอารมณ์. ลพบุรี: หัตถโกศลการพิมพ์.
- อนุกุล โรจนสุขสมบูรณ์. (2542). การเซตหนังสือวัดสว่างอารมณ์ จังหวัดสิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิชาติ อนุกุลเวช. (2551). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนฝึกปฏิบัติทางเทคนิคบน เครือข่ายอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎี บัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัจฉราพร ทรัพย์แก้ว. (2536). การศึกษาผลการมีส่วนร่วมในกระบวนการปฏิสัมพันธ์ กลุ่ม ต่อพัฒนาด้านทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณวิชาสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อัฐพร มาช้า. (2543). ความพึงพอใจในงานของตำรวจสายตรวจจรจกรยานยนต์ใน สังกัดกองบังคับการตำรวจภูธร จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อาทิตย์ โกสกุล. (2542). องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ: คณะวิทยาการจัดการ สถาบัน ราชภัฏจันทรเกษม.
- อุทัย หิรัญโต. (2531). หลักการบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อุทัยพรรณ สุดใจ. (2545). ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อการให้บริการของ องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เอกรินทร์ สีมหาศาล. (2546). กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา แนวคิดสู่การ ปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: บุคพอยท์.
- เอกรวิทย์ แก้วประดิษฐ์. (2537). การวิจัยเทคโนโลยีการศึกษา. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- Applewhite, P. B. (1965). **Organization Behavior Englewood Cliffs**. New York: Prentice Hall.
- Beauchamp, George A. (1981). **Curriculum Theory** (4th ed.). Itsca: F.E Peacock.
- Bennett, Ralph M. (2008). **Teacher participation in curriculum development ; A history of the idea and practice, 1890-1940**. Retrieved June 2, 2014, from <http://www.libl.umi.com /dissertations/fulcit/30409html>.

- Simpson, D. (1972). **Teaching physical education: A system approach**. Boston: Houghton Muffin.
- Skinner, B.F. (1971). **Beyond Freedom and Dignity**. Toronto: A Bantam Vintage Book.
- Taba, Hilda. (1962). **Curriculum Development : Theory and Practice**. New York: Harcourt Brace & world.
- Tiffin, J., & McCormick, E. J. (1965). **Industrial Psychology**. New Jersey: Prentice Hall.
- Tyler, R. (1950). **Basic Principles of Curriculum and Instruction, Syllabus for Education 360**. Chicago: University of Chicago.
- Vroom, H. V. (1970). **Work and Motivation**. Now York: Harper and Row.
- Wallerstein, H.A. (1971). **Dictionary of Psychology**. New York: Penguin Books.
- White, Head. (1967). Web-Based Information and the Traditional Classroom : Similarities and Difference.” In Badrul H. Khan. **Web-based Instruction. Englewood Cliffs Mach.** 1-41.
- Wolman, B. B. (1973). **Dictionary of Behavioral Science**. London: Litton Educational.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม เรื่อง มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหิ้งใหญ่วัดสว่างอารมณ์

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ หน้าข้อความที่ต้องการและเติมข้อความลงในช่องว่างที่กำหนด

1. ชื่อ.....สกุล.....

2. บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ตอนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานทางสังคม

1) เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

2) อายุ.....ปี

3) ระดับการศึกษา

- ☐ ไม่ได้เรียนหนังสือ
- ☐ เรียนระดับประถมศึกษา
- ☐ เรียนระดับมัธยมศึกษา
- ☐ เรียนระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า

4) ภูมิลำเนาเดิมอยู่จังหวัดสิงห์บุรี

- ☐ ตั้งรกรากมาตั้งแต่บรรพบุรุษ
- ☐ ย้ายมาจากที่อื่น (ระบุจำนวนปีที่ย้าย.....ปี) จังหวัดเดิม.....

5) อาชีพ (ตอบได้เพียงคำตอบเดียว)

- ☐ ทำนา
- ☐ ทำไร่ ระบุ.....
- ☐ เลี้ยงสัตว์ ระบุ.....
- ☐ ทำสวนไม้ผล ระบุ.....
- ☐ ทำสวนผัก ระบุ.....
- ☐ อื่นๆระบุ.....

6) สมาชิกในครอบครัวเคยมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์หิ้งใหญ่วัดสว่างอารมณ์

- ☐ เคย ระบุ.....
- ☐ ไม่เคย

7) ใน 1 ปีที่ผ่านมาได้มีโอกาสชมการแสดงหิ้งใหญ่วัดสว่างอารมณ์กี่ครั้ง และที่ใดบ้าง

- ☐ 1 ครั้ง ณ..... ☐ 2 ครั้ง ณ.....
- ☐ 3 ครั้ง ณ..... ☐ 4 ครั้ง ณ..... ☐ ไม่เคยได้รับชมการแสดง

8) ท่านคิดว่าหิ้งใหญ่วัดสว่างอารมณ์สมควรได้รับการสืบสานนอกชุมชนหรือท้องถิ่นเพิ่มเติมหรือไม่

- ☐ สมควร เพราะ.....
- ☐ ไม่สมควร เพราะ.....

9) ท่านคิดว่าสมควรนำหิ้งใหญ่วัดสว่างอารมณ์ไปทำเป็นหลักสูตรสำหรับสอนแก่ผู้สนใจ หรือไม่

- ☐ สมควร เพราะ.....
- ☐ ไม่สมควร เพราะ.....

10) ถ้ามีนักเรียนจากโรงเรียนต่างพื้นที่มาขอรับการเรียนรู้เกี่ยวกับหนังสือวัดสว่างอารมณ์ ท่าน
ยินดี

จะสนับสนุนหรือไม่

- ☐ สนับสนุน เพราะ.....
- ☐ ไม่สนับสนุน เพราะ.....

11) สาเหตุที่ท่านต้องการอนุรักษ์หนังสือวัดสว่างอารมณ์เพราะอะไร

- ☐ ใกล้จะสูญหาย
- ☐ เป็นศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น
- ☐ อื่นๆ ระบุ.....

12) ท่านเป็นผู้อนุรักษ์หนังสือวัดสว่างอารมณ์ในฐานะใด (ตอบได้ 1 ข้อ ที่ชัดเจนที่สุด)

- ☐ วิทยากรท้องถิ่น
- ☐ ประชาชนในชุมชนวัดสว่างอารมณ์
- ☐ นักวิชาการวัฒนธรรม
- ☐ ครู/บุคลากรทางการศึกษา
- ☐ พระสงฆ์ประจำวัดสว่างอารมณ์
- ☐ นักเรียนที่ได้รับการฝึกหนังสือวัดสว่างอารมณ์
- ☐ ผู้บริจาคเงินช่วยเหลือค่าใช้จ่าย
- ☐ มัคคุเทศก์ท้องถิ่น
- ☐ เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานหนังสือวัดสว่างอารมณ์
- ☐ นักท่องเที่ยว
- ☐ อื่นๆ ระบุ.....

13) สถานที่ท่องเที่ยวประจำจังหวัดสิงห์บุรีที่ท่านอยากแนะนำ (ตอบได้ 1 ข้อ)

- ☐ อนุสาวรีย์วีรชนชาวบ้านบางระจัน
- ☐ วัดพระนอนจักรสีห์วรวิหาร
- ☐ พิพิธภัณฑสถานหนังสือวัดสว่างอารมณ์
- ☐ อุทยานแม่ลามหาราชานุสรณ์
- ☐ อื่นๆ ระบุ.....

**แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
หนังสือวัดสว่างอารมณ์ จังหวัดสิงห์บุรี ในการนำมาใช้ในการเรียนการสอน**
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ

☐

ชาย

☐

หญิง

2. อายุ

☐

15-18 ปี

☐

19-25 ปี

☐

26-40 ปี

☐

41-60 ปี

3. ระดับการศึกษา

☐

ต่ำกว่าปริญญาตรี

☐

ปริญญาตรี

☐

สูงกว่าปริญญาตรี

**ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หนังสือวัดสว่าง
อารมณ์ จังหวัดสิงห์บุรี มาใช้ในการเรียนการสอน**

1. ท่านต้องการให้มีการนำมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หนังสือวัดสว่างอารมณ์
จังหวัดสิงห์บุรี มาใช้จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนหรือไม่

☐

ต้องการ

☐

ไม่ต้องการ

เพราะ.....

.....

.....

2. ท่านต้องการการสนับสนุนหรือให้ความร่วมมือในการนำหลักสูตรมรดกภูมิปัญญา
ทางวัฒนธรรม หนังสือวัดสว่างอารมณ์ จังหวัดสิงห์บุรี มาใช้จัดการเรียนการสอนในโรงเรียน
หรือไม่

☐

ต้องการ

☐

ไม่ต้องการ

3. ท่านต้องการจะให้ความร่วมมือในการนำหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
หนังสือวัดสว่างอารมณ์ จังหวัดสิงห์บุรี มาใช้จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนด้านใด

☐

งบประมาณ

☐

วิทยากร

☐

เป็นที่ปรึกษา

☐

ให้ความสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้

☐

เป็นผู้เรียน

☐

อื่นๆโปรดระบุ.....

4. ท่านต้องการให้ใครเป็นผู้สอนหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หนังสือวัด
สว่างอารมณ์ จังหวัดสิงห์บุรี เพราะเหตุใด

☐

ครู

☐

ผู้มีประสบการณ์ในท้องถิ่น

☐

ครูและผู้มีประสบการณ์ในท้องถิ่น

เพราะ

.....

.....

5. ท่านคิดว่าควรมีการสอนเกี่ยวกับหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หนึ่ง
ใหญ่วัดสว่างอารมณ์ จังหวัดสิงห์บุรีที่ได้จึงจะเหมาะสม

☐ ที่โรงเรียน ☐ ที่วัด ☐ อื่นๆโปรดระบุ.....

6. ท่านมีข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หนึ่งใหญ่วัดสว่าง
อารมณ์ จังหวัดสิงห์บุรีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

หลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์

โดย
นายปวิษฐา เขียมคำ

ความสำคัญ

หนังใหญ่ เดิมคือมหรสพหลวง ใช้แสดงในงานพระราชพิธีสำคัญมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งแฝงไปด้วยความเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยอย่างแท้จริง อาจนับได้ว่าหนังใหญ่เป็นบ่อเกิดวัฒนธรรมอื่นๆอีกมากมาย และผสมผสานงานศิลปอื่นๆที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็น วรรณกรรม ดนตรี นาฏกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม ซึ่งมาจากการสร้างสรรค์ของบรรพชนในอดีต

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 81 ระบุไว้ว่า รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมให้เกิดการเรียนรู้ค่านิยมและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น พระราชบัญญัติการศึกษาพุทธศักราช 2540 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พุทธศักราช 2545 มาตรา 7 ระบุว่า ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริม ศาสนา ศิลปะวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเองมีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

หลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ เป็นรายวิชาเพิ่มเติมที่ให้ผู้เรียนมีจิตสำนึก ในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 3 นาฏศิลป์ มาตรฐานที่ศ 3.2 : เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

วิสัยทัศน์

หลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะปฏิบัติเกี่ยวกับการเชิดหนังใหญ่เบื้องต้น ซึ่งเป็นมรดกที่กำลังจะหายสาบสูญไป สามารถนำความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมมาเชื่อมโยงกับสภาพปัจจุบัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักในการนำภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวันและปลูกฝังจิตสำนึกให้เห็นถึงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมด้วยการผนวกอย่างสร้างสรรค์

หลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จะสอนแทรกเนื้อหาไปในรายวิชาเพิ่มเติมนาฏศิลป์สร้างสรรค์ 2 จำนวน 12 ชั่วโมง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นถึงคุณค่ามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่ต่อไป

หลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมแห่งชาติวัดสว่างอารมณ์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

เวลา 12 ชั่วโมง

โครงการสอนรายวิชานาฏศิลป์สร้างสรรค์ 2 รหัสวิชา ศ 30238 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

หน่วยการเรียนรู้ 1.0 หน่วยกิต เวลาเรียน 2 ชั่วโมง/สัปดาห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

1.คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาความเป็นมารูปแบบนาฏศิลป์ดั้งเดิม(โขน-ละคร)นาฏศิลป์สมัยใหม่(จินตลีลา) นาฏศิลป์พื้นฟู (หนังใหญ่) นาฏศิลป์พื้นเมืองและหลักการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์วิธีการนำเสนอการผสมผสานนาฏศิลป์ในรูปแบบที่แตกต่าง

โดยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการศึกษาและนำมาสร้างสรรค์ผลงานที่ถูกต้องจากอารมณ์ประสบการณ์โดยปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่ออาชีพที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการแสดง

เพื่อการสร้างออกมาเป็นการแสดงจนผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของนาฏศิลป์ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาไทยและสากลและสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างถูกต้องและเหมาะสม

2.ผลการเรียนรู้

1. ผู้เรียนสามารถอธิบายนาฏศิลป์ดั้งเดิม(โขน-ละคร)นาฏศิลป์สมัยใหม่(จินตลีลา) นาฏศิลป์พื้นฟู(หนังใหญ่)นาฏศิลป์พื้นเมืองได้
2. ผู้เรียนสามารถปฏิบัติท่ารำและเต้นได้อย่างถูกต้องและสามารถประดิษฐ์ท่าทางเบื้องต้นได้
3. ผู้เรียนสร้างสร้งงานนาฏศิลป์ความคิดจินตนาการความถนัดและความสนใจได้
4. ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการแสดง
5. ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น

รวม 5 ผลการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

หน่วย ที่	ชื่อ หน่วย การ เรียนรู้	แผนการ จัดการ เรียนรู้ที่	จำนวน (ชั่วโมง)	เนื้อหาสาระ	วิธีการ จัดการ เรียนรู้	สอดคล้องกับ คุณลักษณะที่พึง ประสงค์ตาม หลักสูตรแกนกลาง ฯ ข้อที่	สอดคล้องกับสมรรถนะ สำคัญของผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลาง ฯ ข้อที่(ผลการเรียนรู้)	เครื่องมือวัด และ ประเมินผล	คะ แนน
1	นาฏศิลป์ ดั้งเดิม	1	6	ประวัติความเป็นมา รูปแบบการแสดงและ ความสำคัญของนาฏศิลป์ ดั้งเดิม	-บรรยาย -ยกตัวอย่าง ประกอบ -ซักถาม	1.ใฝ่เรียนรู้ 2.มุ่งมั่นในการ ทำงาน 3.รักความเป็นไทย	ข้อที่1 ข้อที่4 ข้อที่5	-ใบงานที่ 1.1 -แบบสังเกต พฤติกรรม	
		2	2	คุณค่าและการอนุรักษ์ นาฏศิลป์ดั้งเดิม	-บรรยาย -ยกตัวอย่าง ประกอบ -ซักถาม	1.ใฝ่เรียนรู้ 2.มุ่งมั่นในการ ทำงาน 3.รักความเป็นไทย	ข้อที่1 ข้อที่5	-แบบทดสอบ	10
2	นาฏศิลป์ พื้นเมือง	1	4	-ประวัติความเป็นมา รูปแบบ การแสดงและ ความสำคัญของนาฏศิลป์ พื้นเมือง	-บรรยาย -ยกตัวอย่าง ประกอบ	1.ใฝ่เรียนรู้ 2.มุ่งมั่นในการ ทำงาน 3.รักความเป็นไทย	ข้อที่1 ข้อที่4 ข้อที่5	-ใบงานที่ 2.1 -แบบสังเกต พฤติกรรม	
		2	4	ปฏิบัติทำรำนาฏศิลป์ พื้นเมืองตามความสนใจ	-สาธิต -ยกตัวอย่าง	1.ใฝ่เรียนรู้ 2.มุ่งมั่นในการ	ข้อที่1 ข้อที่2	-แบบประเมิน ทักษะปฏิบัติ	10

หน่วย ที่	ชื่อ หน่วย การ เรียนรู้	แผนการ จัดการ เรียนรู้ที่	จำนวน (ชั่วโมง)	เนื้อหาสาระ	วิธีการ จัดการ เรียนรู้	สอดคล้องกับ คุณลักษณะที่พึง ประสงค์ตาม หลักสูตรแกนกลาง ฯ ข้อที่	สอดคล้องกับสมรรถนะ สำคัญของผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลาง ฯ ข้อที่(ผลการเรียนรู้)	เครื่องมือวัด และ ประเมินผล	คะ แนน
				-กลุ่มใหญ่ -กลุ่มย่อย	ประกอบ -ปฏิบัติ	ทำงาน 3.รักความเป็นไทย	ข้อที่3 ข้อที่5		
สอบกลางภาค									20
3	นาฏศิลป์ สมัยใหม่	1	4	-ประวัติความเป็นมา รูปแบบ การแสดงและ ความสำคัญของนาฏศิลป์ สมัยใหม่	-บรรยาย -ยกตัวอย่าง ประกอบ -ซักถาม	1.ใฝ่เรียนรู้ 2.มุ่งมั่นในการ ทำงาน	ข้อที่1 ข้อที่4 ข้อที่5	-ใบงานที่ 3.1	
		2	4	-นำเสนอผลงาน สร้างสรรค์ ที่ถูกต้อง จาก อารมณ์ประสบการณ์ สามารถนำสิ่งที่เรียนรู้มา ประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน อย่างถูกต้องและ เหมาะสม	-ยกตัวอย่าง ประกอบ -สาริต -ปฏิบัติ	1.ใฝ่เรียนรู้ 2.มุ่งมั่นในการ ทำงาน	ข้อที่1 ข้อที่2 ข้อที่3 ข้อที่5	-แบบประเมิน ทักษะปฏิบัติ	10

หน่วย ที่	ชื่อ หน่วย การ เรียนรู้	แผนการ จัดการ เรียนรู้ที่	จำนวน (ชั่วโมง)	เนื้อหาสาระ	วิธีการ จัดการ เรียนรู้	สอดคล้องกับ คุณลักษณะที่พึง ประสงค์ตาม หลักสูตรแกนกลาง ฯ ข้อที่	สอดคล้องกับสมรรถนะ สำคัญของผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลาง ฯ ข้อที่(ผลการเรียนรู้)	เครื่องมือวัด และ ประเมินผล	คะแนน
4	นาฏศิลป์ พื้นฟู	1	4	-ประวัติความเป็นมา รูปแบบ การแสดงและ ความสำคัญของนาฏศิลป์ พื้นฟูวิธีการอนุรักษ์	-บรรยาย -ยกตัวอย่าง ประกอบ -ซักถาม	1.ใฝ่เรียนรู้ 2.มุ่งมั่นในการ ทำงาน 3.รักความเป็นไทย	ข้อที่1 ข้อที่4 ข้อที่5	-แบบทดสอบ	10
		2	4	-ฝึกปฏิบัติการเดินเสา -การลงเหลี่ยม	-สาริต -ปฏิบัติ	1.ใฝ่เรียนรู้ 2.มุ่งมั่นในการ ทำงาน 3.รักความเป็นไทย	ข้อที่1 ข้อที่2 ข้อที่3 ข้อที่5	-แบบประเมิน ทักษะปฏิบัติ	5
		3	4	-ฝึกปฏิบัติการจับโครงไม้ ไผ่ -การแสดงผลงาน	-สาริต -ปฏิบัติ	1.ใฝ่เรียนรู้ 2.มุ่งมั่นในการ ทำงาน 3.รักความเป็นไทย	ข้อที่1 ข้อที่2 ข้อที่3 ข้อที่5	-แบบประเมิน ทักษะปฏิบัติ	5
คุณลักษณะอันพึงประสงค์									10
สอบปลายภาค									20
รวม									100

แนวการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร

เพื่อให้การจัดการเรียนรู้หลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนึ่งใหญ่วัดสว่างอารมณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายจึงได้จัดแนวดำเนินการดังนี้

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับความสนใจและสภาพของผู้เรียน
2. จัดการเรียนรู้เน้นจากประสบการณ์ตรง มีการปฏิบัติให้เกิดความคิดรวบยอด และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
3. จัดการเรียนรู้เน้นการปฏิบัติ และกระบวนการคิดอย่างสร้างสรรค์ และสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม
4. จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียน เรียนรู้เนื้อหาภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและการอนุรักษ์
5. จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข

ข้อตกลงในการจัดการเรียนรู้

1. เข้าเรียนตรงเวลาและสม่ำเสมอ(ขาดได้ไม่เกิน15นาที)
2. นำหนังสือและเอกสารประกอบการเรียนมาเรียนทุกครั้ง
3. มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนการสอน
4. ส่งงานตรงต่อเวลาทุกครั้งถ้าไม่ส่งงานตามกำหนดติด ร. ทุกกรณี
5. มีมารยาทในการเรียนนาฏศิลป์
6. ขาดได้ไม่เกิน4ครั้งสาย3ครั้งเท่ากับขาด1ครั้งหากขาดเกินติด มส. ทุกกรณี

แหล่งเรียนรู้/แหล่งข้อมูล

1. หนังสือเรียน
2. เอกสารประกอบการเรียน
3. ห้องศูนย์สื่อ
4. ห้องสมุด
5. ห้องสืบค้น

แผนการจัดการเรียนรู้
กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะสาระที่ 3 นาฏศิลป์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
หน่วยการเรียนรู้นาฏศิลป์พื้นฟู จำนวน 12 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้		เรื่อง	เวลา
1		มหรสพภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “หนังใหญ่” -ประวัติความเป็นมา	2
2		มหรสพภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “หนังใหญ่” -รูปแบบวิธีแสดง -วิธีการอนุรักษ์	2
3		ทักษะการเชิดเบื้องต้น -ฝึกปฏิบัติการเต้นเสา	2
4		ทักษะการเชิดเบื้องต้น -การลงเหลี่ยม	2
5		ทักษะการเชิดเบื้องต้น -ฝึกปฏิบัติการจับโครงไม้ไผ่	2
6		ผลงานสู่สายตา -การแสดงผลงาน	2
รวม	6 แผน		12 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (นาฏศิลป์) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

หน่วยการเรียนรู้นาฏศิลป์พื้นฟู

จำนวน 12 ชั่วโมง

เรื่อง มหกรรมภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “หนังใหญ่” (ประวัติที่มา)

จำนวน 2 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

หนังใหญ่เป็นมหรสพในอดีตมีมาตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา ใช้สำหรับงานราชพิธีต่างๆ มีลักษณะและรูปแบบที่ตายตัว มีตัวหนังหลายประเภท ปัจจุบันเหลือเพียง 3 แห่งในประเทศไทยที่ยังสามารถแสดงได้ หนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์จังหวัดสิงห์บุรีเป็นอีกแห่งที่ยังมีการสืบทอดและมีประวัติที่มาอย่างยาวนาน โดยการก่อตั้งของพระครูสิงหนุณี มีรูปแบบวิธีเล่นที่สืบทอดมาแต่โบราณ โดยภูมิปัญญาของบรรพบุรุษในอดีต

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. ผู้เรียนสามารถอธิบายนาฏศิลป์ดั้งเดิม(โขน-ละคร)นาฏศิลป์สมัยใหม่(จินตลีลา)นาฏศิลป์พื้นฟู(หนังใหญ่)นาฏศิลป์พื้นเมืองได้
2. ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการแสดง
3. ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกประวัติที่มาของหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์จังหวัดสิงห์บุรีได้ถูกต้อง
2. อธิบายลักษณะและรูปแบบการแสดงหนังใหญ่ได้ถูกต้อง
3. จำแนกประเภทของตัวหนังใหญ่ได้ถูกต้อง

สาระการเรียนรู้

1. หนังใหญ่
 - 1.1 ประวัติที่มาของหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์จังหวัดสิงห์บุรี
 - 1.2 ลักษณะและรูปแบบการแสดงหนังใหญ่
 - 1.3 ประเภทของตัวหนังใหญ่

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 การทบทวนความรู้เดิม

1. นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน
2. นักเรียนเข้ากลุ่ม 4กลุ่มกลุ่มละ 8 คน 2 กลุ่ม กลุ่มละ 9 คน 2 กลุ่ม นักเรียนแต่ละกลุ่มจะได้รับสมุดบันทึกกิจกรรมกลุ่มละ 1 เล่มให้แต่ละกลุ่มอภิปรายแสดงความคิดเห็นที่ครูกำหนดให้ต่อไปนี้นบันทึกลงในสมุดบันทึก

- 2.1 นักเรียนรู้จักละครหนังใหญ่หรือไม่
- 2.2 หนังใหญ่มีตัวหนังกี่ประเภท
- 2.3 สมาชิกในกลุ่มใครเคยได้ชมการแสดงหนังใหญ่มาย่างชมการแสดงตอนอะไร
- 2.4 สมาชิกในกลุ่มใครเคยไปเที่ยงจังหวัดสิงห์บุรีมาย่าง และเคยไปที่ใด

ขั้นที่ 2 การแสวงหาความรู้ใหม่

3. นักเรียนตั้งคำถามเรื่องหนังใหญ่และอุปกรณ์การเรียนการสอนภายในห้องเรียนโดยมีข้อกำหนดในการปฏิบัติกิจกรรมดังนี้

- 3.1 นักเรียนแต่ละกลุ่มตั้งคำถามที่อยากรู้หรือไม่ทราบเกี่ยวกับหนังใหญ่
- 3.2 เลือกและคัดกรองคำถามที่มีประโยชน์และเสริมสร้างความรู้
- 3.3 นักเรียนช่วยตอบคำถามที่สามารถตอบได้ถ้าตอบไม่ได้หรือไม่เข้าใจให้เก็บไว้

เฉลยและอธิบายในขั้นต่อไป

ขั้นที่ 3 การศึกษาทำความเข้าใจข้อมูลความรู้ใหม่และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม

4. ครูอธิบายเนื้อหาความรู้ภาคทฤษฎี
 - 4.1 ประวัติของหนังใหญ่
 - 4.2 ประเภทของหนังใหญ่
 - 4.3 โอกาสและวิธีการแสดงหนังใหญ่
 - 4.4 หนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์จังหวัดสิงห์บุรี

ขั้นที่ 4 การสรุปและจัดระเบียบความรู้

5. นักเรียนแต่ละกลุ่มสรุปความรู้เป็นแผนผังความคิดของกลุ่มตนเองลงในกระดาษชาร์ต
6. นักเรียนส่งตัวแทนอภิปรายแผนผังความคิดของกลุ่มของตนเองหน้าชั้นเรียน
7. ครูและนักเรียนสรุปผลการศึกษาเรื่องหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์จังหวัดสิงห์บุรี โดยการซักถาม

สื่อการเรียนรู้/ วัสดุอุปกรณ์

1. สมุดบันทึกกิจกรรม
2. บัตรคำถาม
3. สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนในห้องนาฏศิลป์
4. กระดาษชาร์ต
5. ใบความรู้ที่ 1 เรื่องหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตจากการตอบคำถาม การร่วมกิจกรรม การนำเสนอผลงาน และความสนใจ
2. ตรวจสมุดบันทึกกิจกรรม

บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

นายปวิษฐา เนียมคำ
ตำแหน่งครู
ผู้สอน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (นาฏศิลป์) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

หน่วยการเรียนรู้นาฏศิลป์พื้นฟู

จำนวน 12 ชั่วโมง

เรื่องมหรสพภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “หนังใหญ่” (รูปแบบ/การอนุรักษ์) จำนวน 2 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

วัดสว่างอารมณ์ มีส่วนสำคัญยิ่งต่อการอนุรักษ์หนังใหญ่ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ในปัจจุบันนี้ ทางวัดได้จัดทำพิพิธภัณฑ์สถานแสดงตัวหนังใหญ่ และยังมีฝึกหัดเยาวชนให้เรียนรู้ สืบทอดศิลปะวัฒนธรรมอันทรงคุณค่านี้ ครบทุกกระบวนการ และควรวางวิธีการอนุรักษ์ที่หลากหลาย เพื่อตอบสนองพระราชดำริสืบต่อไป และให้หนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์อยู่คู่แผ่นดินไทยต่อไป

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. ผู้เรียนสามารถอธิบายนาฏศิลป์ดั้งเดิม(โขน-ละคร)นาฏศิลป์สมัยใหม่(จินตลีลา)นาฏศิลป์พื้นฟู(หนังใหญ่)นาฏศิลป์พื้นเมืองได้
2. ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการแสดง
3. ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกรูปแบบและวิธีการแสดงหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์จังหวัดสิงห์บุรีได้ถูกต้อง
2. อธิบายวิธีการอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ได้ถูกต้อง
3. นักเรียนจะนำการแสดงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

สาระการเรียนรู้

1. หนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์
 - 1.1 รูปแบบและวิธีการแสดงหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์จังหวัดสิงห์บุรี
 - 1.2 วิธีการอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์
 - 1.3 การนำการแสดงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 การทบทวนความรู้เดิม

2. ครูตั้งคำถาม โดยสุ่มถามนักเรียนเกี่ยวกับเนื้อหาจากชั่วโมงที่แล้ว ได้ให้นักเรียนตอบและอธิบายปากเปล่าพอสังเขป

- 2.1 ตอบปากเปล่า เพื่อทดสอบความรู้
- 2.2 ให้เพื่อนช่วยเหลือในการช่วยอธิบายเพิ่มเติม
- 2.3 ครูช่วยยกตัวอย่างและอธิบายเพิ่มเติม
- 2.4 ให้บันทึกสิ่งที่ลืมหรือคลาดเคลื่อนจากการเรียนครั้งที่แล้ว

ขั้นที่ 2 การแสวงหาความรู้ใหม่

3. ครูนำวีดิทัศน์การแสดงหนังใหญ่ให้นักเรียนชม และให้นักเรียนบันทึกความรู้ใหม่ๆ
- 3.1 ความรู้ด้านวิธีและขั้นตอนการแสดง
- 3.2 แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างนักเรียนกับนักเรียนโดยการดูแลของครูผู้สอน
- 3.3 แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างนักเรียนและครูผู้สอน

ขั้นที่ 3 การศึกษาทำความเข้าใจข้อมูลความรู้ใหม่และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม

4. ครูอธิบายเนื้อหาความรู้ภาคทฤษฎี
- 4.1 รูปแบบวิธีการแสดง
- 4.2 แนวทางการอนุรักษ์
- 4.3 การนำหนังใหญ่มาประยุกต์ใช้

ขั้นที่ 4 การสรุปและจัดระเบียบความรู้

5. ส่งตัวแทนอภิปรายเรื่องการอนุรักษ์หนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์
6. นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน

สื่อการเรียนรู้/ วัสดุอุปกรณ์

1. สื่อวีดิทัศน์
2. สมุดบันทึกกิจกรรม
3. สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนในห้องนาฏศิลป์
4. ใบความรู้ที่ 2 เรื่องหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตจากการตอบคำถาม การร่วมกิจกรรม การนำเสนอผลงาน และความสนใจ
2. ตรวจสอบสมุดบันทึกกิจกรรม

บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

นายปวิษฐา เนียมคำ

ตำแหน่งครู

ผู้สอน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (นาฏศิลป์) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

หน่วยการเรียนรู้นาฏศิลป์พื้นฟู

จำนวน 12 ชั่วโมง

เรื่องพื้นฐานการเชิด “หนังใหญ่” (การเต้นเสา)

จำนวน 2 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

พื้นฐานการเชิดหนังใหญ่เกี่ยวกับการเต้นเสา แบ่งเป็นการเต้นเสาอยู่กับที่ และการเต้นเสาเคลื่อนที่ตามจังหวะเพลง การเชิดหนังใหญ่นั้นผู้เชิดต้องเต้นเสาลำทำท่าทางไปตามจังหวะเพลง การฝึกเช่นเดียวกับโขน เพื่อให้ท่าและตัวมีแรง อีกทั้งยังเป็นทำตามแบบแผนโบราณดั้งเดิม ผู้ปฏิบัติควรเรียนรู้และปฏิบัติให้ถูกต้องเนื่องจากเป็นพื้นฐานอย่างแรกในการเชิดหนังใหญ่

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. ผู้เรียนสามารถอธิบายนาฏศิลป์ดั้งเดิม(โขน-ละคร)นาฏศิลป์สมัยใหม่(จินตลีลา)นาฏศิลป์พื้นฟู(หนังใหญ่)นาฏศิลป์พื้นเมืองได้
2. ผู้เรียนสามารถปฏิบัติท่ารำและเต้นได้อย่างถูกต้องและสามารถประดิษฐ์ท่าทางเบื้องต้นได้
3. ผู้เรียนสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ความคิดจินตนาการความถนัดและความสนใจได้
4. ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายพื้นฐานการเชิดหนังใหญ่เกี่ยวกับการเต้นเสาได้ถูกต้อง
2. ฝึกปฏิบัติการเต้นเสาได้ถูกต้องและสวยงาม

สาระการเรียนรู้

1. พื้นฐานการเชิดหนังใหญ่เกี่ยวกับการเต้นเสา
2. การฝึกปฏิบัติการเต้นเสา

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 การทบทวนความรู้เดิม

1. นักเรียนย่ำเท้าอยู่กับที่
 - 1.1 ตั้งคำถามว่าขั้นตอนที่กระทำไปช่วยเหลืออะไรในการแสดง
 - 1.2 อธิบายถึงวิดิทัศน์การแสดงหนังใหญ่จากการเรียนครั้งที่แล้ว
 - 1.3 ให้นักเรียนผลัดกันสาธิต

ขั้นที่ 2 การแสวงหาความรู้ใหม่

2. นักเรียนชมวิดิทัศน์เรื่องการแสดงหนังใหญ่ และให้นักเรียนบันทึกความรู้ใหม่ๆ
 - 2.1 ความรู้ด้านวิธีและขั้นตอนการแสดง
 - 2.2 แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างนักเรียนกับนักเรียนโดยการดูแลของครูผู้สอน
 - 2.3 แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างนักเรียนและครูผู้สอน

ขั้นที่ 3 การศึกษาทำความเข้าใจข้อมูลความรู้ใหม่และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับ

ความรู้เดิม

3. ครูอธิบายสาธิตความรู้ภาคปฏิบัติ
 - 3.1 ครูปฏิบัติหน้าและให้นักเรียนทำตาม
 - 3.2 เลือกนักเรียนที่ทำได้ดีที่สุดมานำปฏิบัติ
 - 3.3 ให้นักเรียนปฏิบัติพร้อมกันทุกคน

ขั้นที่ 4 การสรุปและจัดระเบียบความรู้

4. ทดสอบนักเรียนภาคปฏิบัติรายบุคคล
5. ส่งตัวแทนอภิปรายเรื่องประโยชน์การเดินเสา

สื่อการเรียนรู้/ วัสดุอุปกรณ์

1. สื่อวิดิทัศน์
2. ไม้เคาะจังหวะ
3. สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนในห้องนาฏศิลป์

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตจากการตอบคำถาม การร่วมกิจกรรม การนำเสนอผลงาน และความสนใจ
2. ตรวจการฝึกปฏิบัติ

บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

.

นายปวิษฐา เนียมคำ

ตำแหน่งครู

ผู้สอน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (นาฏศิลป์) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

หน่วยการเรียนรู้นาฏศิลป์พื้นฟู

จำนวน 12 ชั่วโมง

เรื่องพื้นฐานการเชิด “หนังใหญ่” (การลงเหลี่ยม)

จำนวน 2 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

พื้นฐานการเชิดหนังใหญ่ เกี่ยวกับการลงเหลี่ยม แบ่งเป็นการลงเหลี่ยมตามคำสั่ง และการลงเหลี่ยมตามจังหวะเพลง การเชิดหนังใหญ่นั้นผู้เชิดต้องลงเหลี่ยมขาเมื่อหมดจังหวะเพลง การฝึกเช่นเดียวกับโซน เพื่อให้การเชิดหนังใหญ่มีมิติ อีกทั้งยังเป็นทำตามแบบแผนโบราณดั้งเดิม ผู้ปฏิบัติควรเรียนรู้และปฏิบัติให้ถูกต้องเนื่องจากเป็นพื้นฐานอย่างแรกในการเชิดหนังใหญ่

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. ผู้เรียนสามารถอธิบายนาฏศิลป์ดั้งเดิม(โซน-ละคร)นาฏศิลป์สมัยใหม่(จินตลีลา)นาฏศิลป์พื้นฟู(หนังใหญ่)นาฏศิลป์พื้นเมืองได้
2. ผู้เรียนสามารถปฏิบัติท่ารำและเต้นได้อย่างถูกต้องและสามารถประดิษฐ์ท่าทางเบื้องต้นได้
3. ผู้เรียนสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ความคิดจินตนาการความถนัดและความสนใจได้
4. ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายการลงเหลี่ยมได้ถูกต้อง
2. ฝึกปฏิบัติการลงเหลี่ยมได้ถูกต้องและสวยงาม

สาระการเรียนรู้

1. พื้นฐานการเชิดหนังใหญ่เกี่ยวกับการลงเหลี่ยม
2. การฝึกปฏิบัติการลงเหลี่ยม

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 การทบทวนความรู้เดิม

1. นักเรียนย่ำเท้าอยู่กับที่
 - 1.1 ตั้งคำถามว่าขั้นตอนที่กระทำไปช่วยเหลืออะไรในการแสดง
 - 1.2 อธิบายถึงวิดิทัศน์การแสดงหนังใหญ่จากการเรียนครั้งที่แล้ว
 - 1.3 ให้นักเรียนผลัดกันสาธิต

ขั้นที่ 2 การแสวงหาความรู้ใหม่

2. นักเรียนชมวิดิทัศน์เรื่องการแสดงหนังใหญ่ และให้นักเรียนบันทึกความรู้ใหม่ๆ
 - 2.1 ความรู้ด้านวิธีและขั้นตอนการแสดง
 - 2.2 แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างนักเรียนกับนักเรียนโดยการดูแลของครูผู้สอน
 - 2.3 แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างนักเรียนและครูผู้สอน

ขั้นที่ 3 การศึกษาทำความเข้าใจข้อมูลความรู้ใหม่และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับ

ความรู้เดิม

3. ครูอธิบายสาธิตความรู้ภาคปฏิบัติ
 - 3.1 ครูปฏิบัติหน้าและให้นักเรียนทำตาม
 - 3.2 เลือกนักเรียนที่ทำได้ดีที่สุดมานำปฏิบัติ
 - 3.3 ให้นักเรียนปฏิบัติพร้อมกันทุกคน
 - 3.4 นักเรียนแบ่งกลุ่มฝึกซ้อม

ขั้นที่ 4 การสรุปและจัดระเบียบความรู้

4. ทดสอบนักเรียนภาคปฏิบัติรายบุคคล
5. ส่งตัวแทนอภิปรายเรื่องประโยชน์การลงเหลี่ยม
6. สรุปปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติการณ์ลงเหลี่ยม

สื่อการเรียนรู้/ วัสดุอุปกรณ์

1. สื่อวิดิทัศน์
2. ไม้เคาะจังหวะ
3. สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนในห้องนาฏศิลป์

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตจากการตอบคำถาม การร่วมกิจกรรม การนำเสนอผลงาน และความสนใจ
2. ตรวจการฝึกปฏิบัติ

บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

นายปวิษฐา เนียมคำ
ตำแหน่งครู
ผู้สอน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (นาฏศิลป์) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

หน่วยการเรียนรู้นาฏศิลป์พื้นฟู

จำนวน 12 ชั่วโมง

เรื่องพื้นฐานการเชิด “หนังใหญ่” (การเชิดโครงไม้ไผ่)

จำนวน 2 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

พื้นฐานการเชิดหนังใหญ่ เกี่ยวกับการเชิดโครงไม้ไผ่ แบ่งเป็นการจับโครงไม้ไผ่ และการเชิดโครงไม้ไผ่ตามจังหวะเพลง การเชิดหนังใหญ่นั้นผู้เชิดต้องหัดเชิดจากโครงไม้ไผ่ เพื่อฝึกกำลังแขน และวิธีการจับตัวหนัง ฝึกการเคลื่อนไหวเพื่อให้ตัวหนังมีชีวิต อีกทั้งยังเป็นการฝึกแบบโบราณดั้งเดิมโดยภูมิปัญญาชนรุ่นก่อน ผู้ปฏิบัติควรเรียนรู้และปฏิบัติให้ถูกต้องเนื่องจากเป็นพื้นฐานอย่างที3ในการเชิดหนังใหญ่

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. ผู้เรียนสามารถอธิบายนาฏศิลป์ดั้งเดิม(โขน-ละคร)นาฏศิลป์สมัยใหม่(จินตลีลา)นาฏศิลป์พื้นฟู(หนังใหญ่)นาฏศิลป์พื้นเมืองได้
2. ผู้เรียนสามารถปฏิบัติท่ารำและเต้นได้อย่างถูกต้องและสามารถประดิษฐ์ท่าทางเบื้องต้นได้
3. ผู้เรียนสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ความคิดจินตนาการความถนัดและความสนใจได้
4. ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายการเชิดโครงไม้ไผ่ได้ถูกต้อง
2. ฝึกปฏิบัติการเชิดโครงไม้ไผ่ได้อย่างถูกต้องและสวยงาม

สาระการเรียนรู้

1. พื้นฐานการเชิดหนังใหญ่เกี่ยวกับการเชิดโครงไม้ไผ่
2. ฝึกปฏิบัติการเชิดโครงไม้ไผ่

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 การทบทวนความรู้เดิม

1. ครูถามนักเรียนเรื่องการขีดตัวหนึ่งจากวิดิทัศน์การเรียนรู้ที่ผ่านมา
 - 1.1 การขีดที่สอดคล้องกับการเดินเสา
 - 1.2 การขีดที่สอดคล้องกับการลงเหลี่ยม
 - 1.3 ให้นักเรียนผลัดกันสาธิต

ขั้นที่ 2 การแสวงหาความรู้ใหม่

2. นักเรียนชมวิดิทัศน์เรื่องการแสดงหนังใหญ่ และให้นักเรียนลองจับโครงไม้ไผ่
 - 2.1 นักเรียนบอกถึงประโยชน์การขีดโครงไม้ไผ่
 - 2.2 นักเรียนลองขีดตามความคิดและประสบการณ์
 - 2.3 แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างนักเรียนและครูผู้สอน

ขั้นที่ 3 การศึกษาทำความเข้าใจข้อมูลความรู้ใหม่และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม

3. ครูอธิบายสาธิตความรู้ภาคปฏิบัติ
 - 3.1 ครูปฏิบัติหน้าและให้นักเรียนทำตาม
 - 3.2 ครูเลือกนักเรียนที่ทำได้ดีที่สุดมานำปฏิบัติ
 - 3.3 ให้นักเรียนปฏิบัติพร้อมกันทุกคน
 - 3.4 นักเรียนแบ่งกลุ่มฝึกซ้อม

ขั้นที่ 4 การสรุปและจัดระเบียบความรู้

4. ทดสอบนักเรียนภาคปฏิบัติรายบุคคล
5. ส่งตัวแทนอภิปรายเรื่องประโยชน์การขีดโครงไม้ไผ่
6. สรุปปัญหาและอุปสรรคในการฝึกปฏิบัติ

สื่อการเรียนรู้/ วัสดุอุปกรณ์

1. สื่อวิดิทัศน์
2. ไม้เคาะจังหวะ
3. โครงไม้ไผ่
4. สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนในห้องนาฏศิลป์

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตจากการตอบคำถาม การร่วมกิจกรรม การนำเสนอผลงาน และความสนใจ
2. ตรวจการฝึกปฏิบัติ

บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

.....

.....

.....

นายปวิษฐา เนียมคำ

ตำแหน่งครู

ผู้สอน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (นาฏศิลป์) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

หน่วยการเรียนรู้นาฏศิลป์พื้นฟู

จำนวน 12 ชั่วโมง

เรื่องผลงานสู่สายตา “หนังใหญ่” (การแสดง)

จำนวน 2 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

การเชิดหนังใหญ่เพื่อการแสดงนั้นผู้เชิดต้องนำวิธีเดินเสา การลงเหลี่ยม การเชิดโครงไม้ไผ่ มาประสานให้สัมพันธ์กันเพื่อให้ตัวหนังมีชีวิตและให้ถูกต้องตามการเชิดแบบโบราณดั้งเดิมโดยภูมิปัญญาชนรุ่นก่อน อีกทั้งยังสามารถจดจำข้อคํานึงระหว่างการแสดงและนำไปปฏิบัติจริงได้อย่างถูกต้อง

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. ผู้เรียนสามารถอธิบายนาฏศิลป์ดั้งเดิม(โขน-ละคร)นาฏศิลป์สมัยใหม่(จินตลีลา)นาฏศิลป์พื้นฟู(หนังใหญ่)นาฏศิลป์พื้นเมืองได้
2. ผู้เรียนสามารถปฏิบัติท่ารำและเต้นได้อย่างถูกต้องและสามารถประดิษฐ์ท่าทางเบื้องต้นได้
3. ผู้เรียนสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ความคิดจินตนาการความถนัดและความสนใจได้
4. ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายการประสานกระบวนการฝึกเดินเสา ลงเหลี่ยม การเชิดโครงไม้ไผ่ และข้อคํานึงระหว่างการแสดงได้ถูกต้อง
2. ฝึกปฏิบัติการประสานกระบวนการฝึกเดินเสา ลงเหลี่ยม การเชิดโครงไม้ไผ่ได้ถูกต้องและสวยงาม

สาระการเรียนรู้

1. การประสานกระบวนการฝึกเดินเสา ลงเหลี่ยม เชิดโครงไม้ไผ่ และข้อคํานึงระหว่างการแสดง
2. การฝึกปฏิบัติกระบวนการฝึกเดินเสา ลงเหลี่ยม และเชิดโครงไม้ไผ่

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 การทบทวนความรู้เดิม

1. ครูถามนักเรียนเรื่องการขีดตัวหนังสือจากวีดิทัศน์การเรียนรู้ที่ผ่านมา
 - 1.1 การขีดที่สอดคล้องกับการเดินเสา
 - 1.2 การขีดที่สอดคล้องกับการลงเหลี่ยม
 - 1.3 การขีดที่สอดคล้องกับการขีดโครงไม้ไผ่
2. ให้นักเรียนผลัดกันสาธิตท่าแบบต่อเนื่องทั้ง3ท่า

ขั้นที่ 2 การแสวงหาความรู้ใหม่

3. นักเรียนทบทวนการปฏิบัติที่เรียนมาทั้งหมด
 - 3.1 การเดินเสา
 - 3.2 การลงเหลี่ยม
 - 3.3 การขีดโครงไม้ไผ่
 - 3.4 อธิบายเรื่องข้อคำนึงระหว่างการแสดง

ขั้นที่ 3 การศึกษาทำความเข้าใจข้อมูลความรู้ใหม่และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับ

ความรู้เดิม

4. ครูมอบภารกิจให้นักเรียนในการขีด (ตอนจับลิ้งหัวคำ)
 - 4.1 นักเรียนฝึกซ้อมย่อย
 - 4.2 นักเรียนฝึกซ้อมกับดนตรีและบทบรรยายจริง
 - 4.3 นักเรียนช่วยกันสังเกตเพื่อนๆ เกี่ยวกับข้อคำนึงระหว่างการแสดง
 - 4.5 ครูช่วยเหลือในการแนะนำและปรับปรุงให้ถูกต้องและสวยงาม

ขั้นที่ 4 การสรุปและจัดระเบียบความรู้

5. ทดสอบนักเรียนภาคปฏิบัติจากตอนที่กำหนดให้
6. ส่งตัวแทนอภิปรายเรื่องการแสดงหน้าใหญ่
7. สรุปปัญหาและอุปสรรคในการแสดง

สื่อการเรียนรู้/ วัสดุอุปกรณ์

1. สื่อวีดิทัศน์
2. ไม้เคาะจังหวะ
3. โครงไม้ไผ่
4. สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนในห้องนาฏศิลป์

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตจากการตอบคำถาม การร่วมกิจกรรม การนำเสนอผลงาน และความสนใจ
2. ตรวจการฝึกปฏิบัติ

บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

.....

.....

.....

นายปวิษฐา เนียมคำ

ตำแหน่งครู

ผู้สอน

ใบความรู้ที่ 1

เรื่อง หนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์จังหวัดสิงห์บุรี

หนังใหญ่ เป็นศิลปะการแสดงที่เก่าแก่ชนิดหนึ่งของไทยเป็นการแสดงที่ใช้ตัวหนังขนาดใหญ่เป็นตัวละคร โดยมีผู้เชิดให้เกิดเงาบนจอ และใช้การพากย์ การเจรจา เป็นการดำเนินเรื่อง หลักฐานที่กล่าวถึงหนังใหญ่ที่เก่าแก่ ที่สุดอยู่ในกฎหมายเตียรบาลสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ แห่งกรุงศรีอยุธยา หนังใหญ่ได้รับการยกย่องว่าเป็น มหรสพชั้นสูง ใช้แสดงในงานพระราชพิธีและงานสำคัญของแผ่นดิน เมื่อปี พ.ศ. 2310 การสูญเสียกรุงศรีอยุธยา ครั้งที่ 2 ทำให้ศิลปะการแสดง โบราณสถาน โบราณวัตถุ ถูกทำลายเสียหายไปมาก ซึ่งได้มีการฟื้นฟูขึ้นอีกครั้งหนึ่งในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ในสมัยกรุงศรีอยุธยาเรียก หนังใหญ่ว่า “หนัง” หลังยุบกรมโขนและกรมมหรสพ หลังสมัยรัชกาลที่ 7 หนังใหญ่จึงไปอยู่ใต้อุปถัมภ์ของวัด จึงเรียกหนังใหญ่ในสมัยนี้ว่า “หนังราษฎร์”

องค์ประกอบสำคัญในการแสดงหนังใหญ่ ได้แก่

1. ตัวหนัง ทำจากแผ่นหนังวัวแห้งขนาดใหญ่ แกะสลัก ฉลุลวดลายสวยงามเป็นตัวละครต่างๆ ตรึง แผ่นหนังด้วยก้านไม้ เคลื่อนไหวโดยการเชิดผ่านแสง ทาบเงาลงบนจอ
2. จอหนัง ขึงจอ ด้วยผ้าขาวในแนวสูงและ กว้าง รอบจอใช้ผ้าสีแดง ทาบริมทั้งสี่ด้าน เพื่อคนดู จะได้มองเห็นถนัดตา
3. ดนตรีประกอบ การแสดง ใช้วงปี่พาทย์ เครื่องใหญ่ บรรเลงเพลง ประกอบการเคลื่อนไหว และแสดงอารมณ์ต่างๆ ของการแสดง
4. ผู้เชิด เป็นชาย มีหน้าที่บังคับตัวหนังให้เคลื่อนไหว ไปอย่างมีชีวิตชีวา เดิน รำไปตามบทบาทและทำนองเพลง
5. ผู้พากย์และเจรจามี 2 คน อยู่คนละมุมจอ ผู้พากย์จะต้องเข้าใจเรื่องที่จะแสดงเป็นอย่างดีและจะต้อง เข้าใจดนตรี เข้าใจเพลงที่ใช้ประกอบการแสดงด้วย
6. อุปกรณ์สร้างแสงสว่างในยามค่ำคืน ในสมัย โบราณใช้การก่อไฟเผาอะลามะพร้าว เพื่อให้เกิดแสงนวล จับหน้าจอสวยงาม
7. วรรณกรรมที่ใช้แสดง นิยมแสดงเรื่องรามเกียรติ์

การแสดงหนังใหญ่จึงเป็นการผสมผสานศิลปะ หลายแขนง คือ หัตถศิลป์ วรรณศิลป์ นาฏศิลป์ วาทยศิลป์ และจิตศิลป์ มาปรุงแต่งเข้าด้วยกันอย่างผสมกลมกลืน ปัจจุบันนอกจากกรมศิลปากรและสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ที่ทำหน้าที่ในการอนุรักษ์และสืบสานหนังใหญ่แล้ว มีหนังใหญ่ในประเทศไทยเหลืออยู่เพียง 3 คณะเท่านั้น คือ หนังใหญ่วัดขนอน จังหวัดราชบุรี หนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ จังหวัดสิงห์บุรี และหนังใหญ่วัดบ้านดอน จังหวัดระยอง

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Intellectual Cultural Heritage) แบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ความหมายของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กล่าวว่า วัฒนธรรมหมายถึง องค์ความรู้หรือผลงานที่เกิดจากบุคคล / กลุ่มชนที่ได้มีการสร้างสรรค์ พัฒนา สืบสาน สืบทอด และประยุกต์ใช้ในวิถีการดำเนินชีวิตมาอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมของแต่ละกลุ่มชน อันแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์และความหลากหลายทางวัฒนธรรม

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม หมายถึง การปฏิบัติ การแสดงออก ความรู้ ทักษะ กลุ่มชน หรือในทางกรณีปัจเจกบุคคลยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมของตน มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมซึ่งถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งนี้ เป็นสิ่งที่ชุมชนและกลุ่มชนสร้างขึ้นอย่างสม่ำเสมอ เพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของตน เป็นปฏิสัมพันธ์ของพวกที่มีต่อธรรมชาติและประวัติศาสตร์ของตน และทำให้คนเหล่านั้นเกิดความภูมิใจในตัวตน และความรู้สึกสืบเนื่อง ก่อให้เกิดความเคารพต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์

2. หมวดหมู่ของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ประกอบด้วยผลงานสร้างสรรค์ทางสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม หัตถกรรม ศิลปะพื้นบ้าน ความรู้ ความสามารถ ทักษะ วิถีการปฏิบัติ ซึ่งแสดงออกทางภาษา ศิลปะการแสดง งานช่างฝีมือ ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม อาหาร เป็นต้น โดยที่สิ่งต่าง ๆ ดังกล่าว ได้ส่งผ่านและสืบทอดต่อกันมารุ่นต่อรุ่น เป็นแนวทางปฏิบัติหรือในบางเรื่องเป็นเสมือนจิตวิญญาณที่ยึดถือร่วมกันของคนในสังคม รวมทั้งในบางเรื่องยังคงมีความงดงามและมีคุณค่าทางศิลปะสูงยิ่งมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จำแนกออกเป็น 7 สาขา ดังนี้

2.1 ภาษา ภาษาถิ่น และภาษาชาติพันธุ์ หมายถึง เครื่องมือที่ใช้สื่อสารในวิถีการดำเนินชีวิตของชนกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนโลกทัศน์ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชนทั้งในแง่วัจนภาษา (ภาษาที่ใช้ถ้อยคำ) และอวัจนภาษา (ภาษาที่ไม่ใช้ถ้อยคำ)

2.2 วรรณกรรมพื้นบ้าน หมายถึง วรรณกรรมที่ถ่ายทอดอยู่ในวิถีชีวิตชาวบ้าน โดยครอบคลุมวรรณกรรมที่ถ่ายทอดโดยวิธีการบอกเล่าและที่เขียนเป็นลายลักษณ์อักษร

2.3 ศิลปะการแสดง หมายถึง การแสดงออกซึ่งอารมณ์ ความรู้สึกและเรื่องราวต่าง ๆ โดยมีผู้แสดงเป็นสื่อ ผ่านทางเสียง ได้แก่ การขับร้องหรือการเล่นดนตรี และทางร่างกาย เช่นการรำ รำ การเชิด การเดิน การแสดงท่าทาง ฯลฯ

2.4 แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรมและงานเทศกาล หมายถึง การประเพณีปฏิบัติในแนวทางเดียวกันของคนในชุมชนที่สืบทอดต่อกันมาบนหนทางของมรดกวิถี นำไปสู่สังคมแห่งสันติสุข แสดงให้เห็นอัตลักษณ์ของชุมชนและชาติพันธุ์นั้น ๆ

2.5 งานช่างฝีมือดั้งเดิม หมายถึง ภูมิปัญญา ทักษะฝีมือช่าง การเลือกใช้วัสดุและกลวิธีการสร้างสรรค์ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ สะท้อนพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชน

2.6 ความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล หมายถึง องค์ความรู้วิธีการ ทักษะ ความเชื่อ แนวปฏิบัติและการแสดงออกที่พัฒนาขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติและเหนือธรรมชาติ

2.7 กีฬาภูมิปัญญาไทย การเล่น การกีฬา และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว หมายถึง ที่มีการปฏิบัติกันอยู่ในประเทศไทยและมีเอกลักษณ์สะท้อนวิถีไทย

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จำแนกออกเป็น 7 สาขา ได้แก่ 1) ภาษา ภาษาถิ่น และภาษาชาติพันธุ์ 2) วรรณกรรมพื้นบ้าน 3) ศิลปะการแสดง 4) แนวปฏิบัติทางสังคม 5) งานช่างฝีมือดั้งเดิม 6) ความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล 7) กีฬาภูมิปัญญาไทย การเล่น การกีฬา และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว

3. บริบทชุมชนวัดสว่างอารมณ์

วัดสว่างอารมณ์หรือที่เรียกกันแต่เดิมว่า วัดบางมอญ ตั้งอยู่ที่ตำบลตันโพธิ์ อำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี บริเวณวัดสว่างอารมณ์ ด้านทิศตะวันออกติดแม่น้ำเจ้าพระยา จากการสัมภาษณ์ ร.ต.ต.ทองหล่อ สุภนกร สายสนุ่น อันเขียว และนายชิต เทียมทอง ทำให้ทราบว่า การที่คนทั่วไปเรียกชื่อวัดสว่างอารมณ์ว่า วัดบางมอญนั้น เพราะเรียกชื่อตามหมู่บ้านตำบลตันโพธิ์ แต่เดิมเรียกกันว่าบางมอญ เนื่องจากบริเวณนี้เคยมีชาวมอญ นำสินค้ามาขาย โดยล่องเรือมาตามแม่น้ำเจ้าพระยา เมื่อมาถึงจังหวัดสิงห์บุรีได้มาจอดเรือพักกันที่นี้ คนทั่วไปจึงเรียกหมู่บ้านนี้ว่าบ้านบางมอญ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าหมู่บ้านนี้ไม่มีชาวมอญมาตั้งหลักแหล่งอยู่เลย แต่เดิมที่บ้านบางมอญยังไม่มีวัด เมื่อชาวบ้านจะทำบุญหรือบวชลูกหลานจึงต้องไปทำที่วัดพระนอนจักรสีห์วรวิหาร และต้องใช้เวลาประมาณครึ่งวัน ทำให้ไม่สะดวกเท่าที่ควร ดังนั้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2418 พระภิกษุเรือง ซึ่งเป็นรองเจ้าอาวาสวัดพระนอนจักรสีห์วรวิหาร และเป็นชาบบางมอญจึงได้มาสร้างวัดขึ้นที่นี้และตั้งชื่อวัดนี้ว่า วัดสว่างอารมณ์ หลวงพ่อเรืองจึงเป็นเจ้าอาวาสรูปแรกของวัดนี้หลวงพ่อเรืองเป็นพระที่มีคนเลื่อมใสศรัทธามาก เมื่อท่านชราภาพชาวบ้านจึงขออนุญาตหล่อรูปเหมือนของท่านไว้สักการบูชา ผู้หล่อรูปเหมือนของหลวงพ่อเรืองคือ นายเล็ก วินิจ ช่างพื้นบ้านจังหวัดสิงห์บุรี และจากข้อความที่จารึกไว้ที่รูปหล่อที่ว่า รูปหล่อสร้างเมื่อปี ศก.129 ผู้ใหญ่ฉัตร นางนุ้มและขุนบางมอญกิจประมวญ (นวม สุภนกร) เป็นผู้จัดการหล่อรูปไว้ ทำให้ทราบว่าการหล่อรูปเหมือนของหลวงพ่อเรือง หล่อเมื่อ พ.ศ. 2454 โดยมีผู้ใหญ่ฉัตร นางนุ้มและนางขุนมอญกิจประมวญ เป็นผู้จัดการ หลวงพ่อเรือง ได้รับสมณศักดิ์

เป็นพระครูสิงหนุณี และเป็นเจ้าคณะจังหวัดรูปแรกของจังหวัดสิงห์บุรี ท่านมรณภาพราว พ.ศ. 2455

แม้ว่าหลวงพ่อร่องจะมรณภาพไปหลายปีแล้ว แต่ชาวบ้านตำบลต้นโพธิ์ ก็ยังมีความเคารพนับถือท่าน มีผู้มานมัสการและอธิฐานขอให้ท่านช่วยเหลือมิได้ขาด เมื่อได้รับสิ่งที่ต้องการก็จะนำของมาถวายท่าน ของที่นิยมนำมาถวายกัน คือ หัวหมู หลังจากทีหลวงพ่อมรณภาพก็มีเจ้าอาวาสดูแลและพัฒนาวัดสืบมา จากการสอบถามผู้รู้ชาวตำบลต้นโพธิ์ เกี่ยวกับทำเนียบเจ้าอาวาสวัดสว่างอารมณ์พบว่า ข้อมูลไม่ตรงกัน จึงใคร่ นำข้อมูลดังกล่าวมาเผยแพร่ เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการศึกษาเพิ่มเติมต่อไป ดังนี้

1) พระครูสิงหนุณี (เรื่อง)	2) ท่านอาจารย์ทอง
3) ท่านอาจารย์ฟุ้ง	4) หลวงพ่อสุด
5) ท่านอาจารย์ปทุม	6) ท่านอาจารย์เพิ่ม
7) ท่านอาจารย์เยี่ยม	8) พระประโชติ อุตถกกาโม

ปัจจุบันวัดสว่างอารมณ์เป็นวัดมหานิกายมีเนื้อที่ 25 ไร่ 1 งาน 88 ตารางวา มีพระประโชติอุตถกกาโม เป็นเจ้าอาวาส มีพระภิกษุจำพรรษาประมาณ 7-8 รูป (ไม่นับช่วงเข้าพรรษา)

4. ชุมชนวัฒนธรรมหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ จังหวัดสิงห์บุรี

ชุมชนวัดสว่างอารมณ์เป็นชุมชนขนาดกลาง ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรีจุดเด่นของชุมชนคือมีวัฒนธรรมทางการแสดงหนังใหญ่ที่มีอายุมากกว่า 100 ปี ซึ่งในปัจจุบันพบว่าในประเทศไทยมีการแสดงหนังใหญ่เพียง 3 คณะเท่านั้น ดังนั้นชุมชนวัดสว่างอารมณ์จึงได้รับการขนานนามให้เป็นชุมชนวัฒนธรรมหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ จังหวัดสิงห์บุรี

ภูมิหลังของชุมชนวัฒนธรรมหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์หรือศูนย์การเรียนรู้หนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ เดิมทีหนังใหญ่ของวัดมีมาก่อนแล้วไม่น้อยกว่า 200 ปี โดยหลวงพ่อร่องหรือพระครูสิงหนุณี เจ้าอาวาสองค์แรกได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าคณะจังหวัดองค์แรกของจังหวัดสิงห์บุรีเป็นผู้เก็บรักษาดูแลหนังใหญ่มากกว่า 300 ตัว โดยเก็บไว้ในตู้ไม้ทึบซึ่งส่งผลทำให้หนังใหญ่ชำรุดและเกิดความเสียหาย เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2543 ทางชุมชนวัฒนธรรมอนุรักษ์หนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ได้รับงบประมาณจากกองทุนชุมชน (SIF.) จากจังหวัดสิงห์บุรี เป็นจำนวนเงิน 611,104 บาท นำมาบริหารจัดการเกี่ยวกับเรื่องหนังใหญ่ ทำให้เกิดพิพิธภัณฑ์หนังใหญ่ขึ้นมาเพื่อใช้เป็นศูนย์การเรียนรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรมหนังใหญ่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีคณะบริหารงานชุดแรก ดังนี้

1) นายพิศ ภูมิจิตรมนัส	ประธาน
2) พระครูอรุณสิทธิโสภณ	ที่ปรึกษาฝ่ายบรรพชิต
3) ศาสตราจารย์ประยัด พงษ์ดำ	ที่ปรึกษาฝ่ายฆราวาส

4) นายสมพงษ์ วินิจ	ที่ปรึกษาฝ่ายฆราวาส
5) นายสมชาย ทองโต	เลขานุการ
6) นางช่อม ภูมิจิตรมณัส	เหรียญก
7) นางนงนุช วินิจ	ผู้ตรวจสอบ

นับตั้งแต่การจัดตั้งมีกิจกรรมที่เกิดขึ้นคือ จัดสร้างพิพิธภัณฑ์หนังใหญ่และศูนย์การเรียนรู้หนังใหญ่ จัดให้มีการสาธิตการแสดงหนังใหญ่ทุกวันศุกร์ต้นเดือน ตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา แต่ในปัจจุบันพบว่าไม่มีการแสดงแล้ว

หนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ จัดเป็นการแสดงหนังประเภทกลางคืน เนื่องจากขอบเขตระยะเวลาในการแสดงที่เป็นตัวกำหนด และสภาพของตัวหนังใหญ่ที่ส่วนใหญ่แล้วมีสีสันทันเหมาะสำหรับแสดงเวลากลางคืน กล่าวคือ มีสีที่ไม่เข้มนัก

การแสดงหนังใหญ่ของคณะหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์พบว่าเป็นการแสดงหนังตอนกลางคืนไม่มีการแสดงประเภทอื่นรวมอยู่ด้วย ตัวหนังใหญ่ส่วนหนึ่งของวัดสว่างอารมณ์ได้มาจากครูเปี้ยเจ้าของหนังใหญ่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา บางส่วนซื้อมาจากวัดตึก (อยู่ตรงข้ามกับวัดสว่างอารมณ์) ครูเปี้ย นำตัวหนังมาถวายหลวงพ่อเรืองและฝึกหัดการเชิดและการพากย์หนังใหญ่ให้แก่ชาวบ้านบางมอญด้วย ผู้ที่มากฝึกหัดเชิดและพากย์หนังจากครูเปี้ยที่มีชื่อเสียงสามารถถ่ายทอดความรู้การเชิดและการพากย์หนังแก่บุตรหลานสืบมาคือ นายนวม ศุภนคร อดีตกำนันตำบลตันโพธิ์ ตำบลกุล ศุภนคร ซึ่งต่อมาได้บรรดาศักดิ์เป็นขุนบางมอญกิจประมวญ

กำนันนวม ศุภนคร หรือขุนบางมอญกิจประมวญ เกิดเมื่อ พ.ศ. 2419 เมื่อเจริญวัยได้ศึกษาเล่าเรียนกับหลวงพ่อเรือง จนอ่านออกเขียนได้ เป็นคนฉลาด มีความจำดี เป็นคนคิดเลขเก่ง ชอบช่วยเหลือคน ทางราชการจึงแต่งตั้งให้เป็นกำนันบ้านบางมอญ และยังมีความสามารถในการสร้างพลับพลารับเสด็จกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ครั้งที่เสด็จเลียบแม่น้ำเจ้าพระยา ครั้งนั้นน้ำไหลเชี่ยวมากการสร้างพลับพลารับเสด็จมีอุปสรรค ไม่มีใครสร้างได้ จนใกล้เวลาที่จะเสด็จ ขุนบางมอญกิจประมวญรับอาสาทำและสามารถทำเสร็จทันเวลาพอดี จึงทำให้ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นขุนบางมอญกิจประมวญ

ขุนบางมอญกิจประมวญ มีภรรยาชื่อ นางแข ศุภนคร มีบุตรธิดารวม 9 คนคือ

- 1) นายเชื้อ ศุภนคร (ปัจจุบัน ถึงแก่กรรม)
- 2) นายปี ศุภนคร
- 3) นายพร้อม ศุภนคร (ปัจจุบัน ถึงแก่กรรม)
- 4) นายเอิบ ศุภนคร (ปัจจุบัน ถึงแก่กรรม)
- 5) นายอาบ ศุภนคร (ปัจจุบัน ถึงแก่กรรม)
- 6) นางแอน โกฏเี่ยม
- 7) นางส้มลิ้ม จำนงนาค (ปัจจุบัน ถึงแก่กรรม)
- 8) นางเลี่ยม โกฏเี่ยม

9) มหาเชื้อ สุภนกร

บุตรชายของขุนบางมอญกิจประมาญ โดยเฉพาะบุตร 5 คนแรก เชิดหนังได้ทุกคน เมื่อขุนบางมอญกิจประมาญ นำหนังใหญ่ไปแสดงที่ใดก็จะมีบุตร 5 คน ไปร่วมแสดงด้วยทุกครั้ง ขุนบางมอญกิจประมาญ ถึงแก่กรรมใน พ.ศ. 2481 หลังจากนั้น นายเชื้อ สุภนกร ซึ่งคนทั่วไปเรียกว่า “ครูเชื้อ” บุตรชายคนโตก็รับช่วงการจัดการแสดงและฝึกฝนผู้แสดงสืบ

5. ประวัติความเป็นมาของหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์

จากการศึกษาค้นคว้าและสันนิษฐานจากผู้รู้และร່องรอยการสืบค้นพอจะสรุปได้ว่า ตัวหนังใหญ่ของวัดสว่างอารมณ์ อาจมาได้ 3 ทาง คือ

5.1 จากการแกะสลักตัวหนังใหญ่วัดจุฬาราม (วัดสามโคก) บางกอกน้อย ธนบุรี เนื่องจากหลวงปู่เรื่องคุ้นเคยกับนายช่างสิบหมู่ ซึ่งปั้นพระ หอพระพุทธรูปในสังกัดหลวงกลสมันณมิตร (เหลี่ยม สุภนกร) ได้ถวายมาเป็นสมบัติของวัดสว่างอารมณ์

5.2 จากมหาเพียร ปิ่นทองได้เงินจำนวน 1 ชั่งและมอบให้นายคร้าม สุภนกร ไปเอาตัวหนังชุด“พระมงกุฏ-บุตรลบ” จากบ้านดาบโก่งธนู จังหวัดลพบุรี

5.3 จากฝีมือช่างชาวบ้านบางมอญจัดทำขึ้นเพื่อทดแทนตัวหนังเก่าที่ชำรุดฉีกขาดหรือสูญหาย ปัจจุบันหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ในชุดดั้งเดิมมีประมาณ 300 ตัว จัดแสดงเป็นชุดหรือศึกต่างๆ ได้ 4 ศึก ดังนี้

5.3.1 ศึกมงกุฏ-บุตรลบ

5.3.2 ศึกนาคบาศ (ศึกอินทรชิต)

5.3.3 ศึกวิรุณจำบัง

5.3.4 ศึกใหญ่ (ทศกัณฐ์)

ทางชุมชนวัฒนธรรมมอญรักหนังใหญ่ของวัดสว่างอารมณ์ได้จัดทำตัวหนังใหญ่ขึ้นมาเพื่อทดแทนตัวหนังเก่าที่ฉีกขาด ที่ใช้การไม่ได้ขึ้นมาแทน ส่วนตัวหนังเก่าของทางวัดจะจัดเก็บเป็นพิพิธภัณฑ์หนังใหญ่ขึ้นที่ศาลาการเปรียญชั้นบนของวัดสว่างอารมณ์ เพื่อจัดเป็นศูนย์การเรียนรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรมด้านหนังใหญ่และภูมิปัญญาชาวบ้าน จำนวน 40 ตัว โดยได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากองค์การชุมชนเข้มแข็งหรือองค์การซิฟ (SIF : Social Investment Fun)

หลวงพ่อเรื่องได้มอบหมายให้ครูเปี่ยมมาฝึกหัดการพากย์และเชิดหนังใหญ่แก่ชาวบ้านบางมอญ โดยผู้มีส่วนร่วมพิธีการแสดงหนังใหญ่จนมีชื่อเสียงสืบมา คือ ขุนบางมอญกิจประมาญ (นายนาม สุภนกร) ซึ่งเป็นหัวหน้าคณะหนังใหญ่ของวัดสว่างอารมณ์ เป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วไป และจังหวัดใกล้เคียงต่อมาขุนบางมอญกิจประมาญ ได้ถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ. 2481 (อายุ 62 ปี) และนายเชื้อ สุภนกร บุตรชายคนโตได้สืบทอดการแสดงหนังใหญ่สืบมา ต่อมาเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 และมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ทำให้การแสดงเริ่มเสื่อมความนิยมและปิดตัวลงด้วยเหตุการณ์ดังกล่าว

ปี พ.ศ. 2518 นางอมรา กล้าเจริญ หัวหน้าภาควิชานาฏศิลป์ วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา ได้มาติดต่อหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ ไปแสดงเชิดสาธิตที่วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา ทำให้กลุ่มผู้แสดงหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ได้รวมตัวกันจัดการแสดงหรือฟื้นฟู สังคยานา กระบวนการทำเชิดหนังขึ้นอีกครั้ง และได้แต่งตั้งให้ นายอ้อน สุภนกร กำนันตำบลต้นโพธิ์ในสมัยนั้นเป็นผู้นำหรือนายหนัง โดยมีนายจรรยาสวัสดิ์สุขสวัสดิ์ เป็นผู้ให้คำปรึกษา

จากการอนุรักษ์ฟื้นฟูการแสดงหนังใหญ่ดังกล่าว ผลงานการแสดงหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์เป็นที่ยอมรับและได้รับการสนับสนุนจากผู้ที่สนใจในศิลปวัฒนธรรม ชุมชน หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (ส.ว.ช.) จึงได้มอบโล่เกียรตินิยมให้กับกลุ่มศิลปินผู้แสดงหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ ในฐานะกลุ่มผู้นรักษ์ศิลปวัฒนธรรมการแสดงพื้นบ้านดั้งเดิม ประจำปี พ.ศ. 2535 จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต เนื่องในวันอนุรักษ์มรดกไทย

6. หนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ในปัจจุบัน

หนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ในปัจจุบัน ยังเป็นคณะหนังใหญ่ที่มีการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่น มีการจัดการไหว้ครูหรือที่เรียกว่า ครอบครูหนังเป็นประจำ การจัดการแสดงตลอดจนผู้แสดงมีวิวัฒนาการจากเดิม ดังนี้

6.1 ผู้แสดง คณะนักแสดงปัจจุบันมีประมาณ 20 คน นักแสดงส่วนหนึ่งสืบเชื้อสายมาจากขุนนางมอญกิจประมวล อยู่ในสกุล สุภนกร บางคนก็อาศัยการสังเกต และจดจำมาฝึกหัดกันภายหลัง

6.2 การแสดงหนังใหญ่ จะต้องมีการเตรียมตัวก่อนการแสดงคือ การตั้งเสา-ปักจอเป็นงานที่สำคัญเริ่มแรกจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบให้เหมาะสมกับสถานที่ทิศทางลม และเพื่อความเป็นสิริมงคล ป้องกันอันตรายทั้งแก่ผู้เล่นและผู้แสดง สำหรับการตั้งเสา-ปักจอ จะมีนายอ้อน สุภนกร เป็นผู้รับผิดชอบ

6.3 วิธีการตั้งเสา-ปักจอ จะต้องทำพิธีขออนุญาตเจ้าที่เจ้าทางเสียก่อน แล้วจึงเริ่มลงมือเรียกว่า “ชมบ” มีลักษณะเป็นกระแทกกล้วยประดับด้วยหมากพลู ดอกไม้ รูป เทียน กรรมวิธีการตั้งเสา-ปักจอ มิได้เสร็จสิ้นเพียงเท่านี้ แต่จะต้องกระทำเวลาถอนเสาเก็บจอด้วย และต้องท่องคาถาเช่นเดียวกัน แต่เป็นคนละบทกับตอนตั้งเสาในครั้งแรก

6.4 การให้แสง ปัจจุบันเปลี่ยนจากการใช้แสงไฟจากใต้และกะลาม้าเป็นไฟฟ้าแบบสปอร์ตไลท์แทน แต่มีข้อเสียตรงที่ว่าแสงมันจะไม่พริ้วเหมือนแสงใต้ ทำให้ภาพที่ออกมาดูไม่สวยงาม

6.5 การเตรียมตัวหนัง ผู้เตรียมตัวหนังหรือที่เรียกว่า คนออกหนัง จะต้องรู้และเข้าใจเนื้อเรื่องที่แสดงเป็นอย่างดี เพราะจะต้องจัดเรียงตัวหนังตามลำดับการแสดงและจัดวางให้เรียบร้อย

6.6 คนเชิดหนัง เป็นผู้ทำให้ตัวหนังมีชีวิตชีวาสามารถแสดงให้ผู้ดูเห็นอากัปกริยาของตัวหนังบนจออีกด้วย การเชิดหนังจะต้องสอดคล้องกับบทพากย์บทเจรจาและดนตรี การแสดงหนังใหญ่คนเชิดต้องแต่งตัวให้สวยงาม เพราะคนดูจะดูคนเชิดไปด้วย

6.7 คนพากย์และเจรจา คนพากย์และเจรจามี 2 คน ทำหน้าที่พากย์และเจรจาเพื่อดำเนินเรื่อง คนพากย์นอกจากพากย์แล้วจะต้องมีความรู้เรื่องดนตรีด้วยว่า จะใช้เพลงอะไรประกอบการแสดง การพากย์ก็ต้องเข้าใจกันดีระหว่างผู้เชิดกับผู้พากย์ ตอนใดซึ่งซัง ตอนใดอ่อนโยนหรือตอนใดนอบน้อมโดยเฉพาะหนังเฝ้า ซึ่งตัวหนังนั่งพนมมือ ก็จะต้องโน้มไปข้างหน้าเล็กน้อยเชิงก้มศีรษะรับคำสั่งหรือราชโองการ ความสัมพันธ์กันระหว่างผู้เชิดหนัง กับผู้พากย์ก็เช่นเดียวกับการแสดงโขน โดยที่ตัวโขนก็ต้องเข้าใจเรื่องแต่ละตอน คนพากย์ก็ต้องเข้าใจลีลาการรำ และการทำท่าทางที่เรียกว่า “ภาษาท่า”

6.8 บทไหว้ครูและบทพากย์ จากการสอบถามนายปี ศุภนคร ทราบว่าบทไหว้ครูที่คณะหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ใช้อยู่เป็นบทที่ได้มาแต่โบราณจึงเข้าใจว่าน่าจะมีที่มาจากที่เดียวกันคือ จากบทพากย์รามเกียรติ์ ครั้งกรุงเก่า คือ ตอนศึกทศกัณฐ์ และตอนหนุมานอาสา

6.9 ดนตรี ดนตรีประกอบการเล่นหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ คือ วงปี่พาทย์ คณะศิษย์สรทองหรือที่เรียกกันทั่วไปว่า เครื่องห้า แต่บางงานก็ใช้วงปี่พาทย์เครื่องใหญ่ เพื่อให้ครึกครื้นและสนุกสนานยิ่งขึ้น เครื่องดนตรีที่ใช้ ได้แก่ ปี่ใน กลองทัด กลองสองหน้า ตะโพน ขม่อมวงใหญ่ และระนาดเอก

6.10 การไหว้ครู ทุกครั้งที่มีการแสดง จะต้องทำพิธีไหว้ครู โดยตั้งเครื่องบัตพลีถวายตามโบราณ เพื่อสวัสดีมงคลของผู้เล่นหนัง พิธีไหว้ครู เพิ่มด้วยการเชิญหนังครุ 3 ตัว มีพวงมาลัยคล้องอย่างสวยงามวางไว้หน้าจอ ตัวฤาษี จะอยู่กลางระหว่างพระนารายณ์ และพระอิศวร

6.11 การเบิกโรง บทเบิกโรงที่นำมาเล่นคือ บทลิงขาวจับลิงดำ หรือที่เรียกว่าจับลิงหัวค้ำ การแสดงเบิกโรง “จับลิงหัวค้ำ” หรือ “ลิงขาวจับลิงดำ” เป็นการแสดงก่อนการแสดงหนังใหญ่ อีกทั้งยังเป็นที่ยินยอมเล่นของหนังตะลุง และโขนโบราณ โดยกล่าวถึงพระฤาษีตนหนึ่งเลี้ยงสัตว์ต่างๆไว้มากมาย สัตว์เหล่านี้อยู่กันอย่างสงบสุข จะมีแต่ลิงดำตัวหนึ่งเท่านั้นที่คอยระรานสัตว์ตัวอื่นๆ พระฤาษีจึงให้ลิงขาวจับมา ลิงขาวเมื่อจับได้ก็จะฆ่าเสีย แต่พระฤาษีห้ามไว้ แล้วสั่งสอนลิงดำก่อนที่จะปล่อยไป ถือเป็นการสอนที่ให้แก่คิดแก่คนดู คือ เรื่องของธรรมะย่อมชนะ

ใบความรู้ที่ 2

เรื่อง รูปแบบและวิธีการแสดง

เรื่องสำหรับการแสดง

เรื่องที่หนังใหญ่ใช้แสดงนิยมเรื่องรามเกียรติ์เป็นส่วนใหญ่ เพราะมีคำพากย์รามเกียรติ์ของเก่าปรากฏอยู่ และหนังใหญ่ก็เป็นตัวละครเรื่องรามเกียรติ์แต่ปรากฏเป็นตำนานในหนังสือสมุทรโฆษคำฉันท์ ว่า สมเด็จพระนารายณ์มหาราชได้โปรดให้พระมหาราชครูแต่งสมุทรโฆษคำฉันท์ขึ้นสำหรับเล่นหนังอีกเรื่องหนึ่งและดูเหมือนว่าศรีปราชญ์จะได้แต่งอนิรุทธคำฉันท์ขึ้นทูลเกล้าถวายเพื่อเล่นหนังอีกเรื่องหนึ่งด้วย แต่ทั้งสองเรื่องนี้ไม่ทันได้ออกเล่นหรืออาจจะไม่ได้รับความนิยมอย่างเรื่องรามเกียรติ์

นอกจากนี้เชื่อกันว่าในสมัยกรุงศรีอยุธยา นิยายเรื่องอิเหนาของชาวใต้เข้ามาแพร่หลายในราชสำนักไทยและคงมีผู้แต่งคำพากย์หรือบทละครไว้สักเรื่อง 2 เรื่องหรือเป็นตอนใดตอนหนึ่ง แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าต้นฉบับได้สูญหายไปเมื่อคราวเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 คำพากย์เรื่องอิเหนาได้ถูกรวบรวมหรือถูกแต่งขึ้นใหม่อีกในสมัยรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งเป็นต้นเหตุให้เกิดเป็นข้อมูลสร้างความบังคลาใจให้คิดแต่งเป็นบทละครเรื่องอิเหนาขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 2

หนังใหญ่ของชาวมอญเชื่อว่า วายังปฐรา ซึ่งเป็นวายังเก่าหรือดั้งเดิมแม้เรื่องที่นิยมเล่นจะไม่เหมือนของไทย คือนิยมเล่นเรื่องมหาภารตะมากกว่าเรื่องรามายณะ

หนังใหญ่ที่แสดงตอนกลางวันจะมีการแต่งชุดระบำสวยๆ ถ้าเป็นหนังใหญ่ที่แสดงตอนกลางคืนต้องมีการแสดงเบิกหน้าพระหรือบทไหว้ครูก่อนแสดง จากนั้นจะแสดงเรื่องสั้นเป็นการเบิกโรงเสียตอนหนึ่งก่อนแล้วจึงจับเรื่องใหญ่แสดงต่อไปตามเนื้อเรื่องตอนใดตอนหนึ่งของเรื่องรามเกียรติ์ เรื่องที่ใช้แสดงตอนเบิกโรงแต่โบราณมีหลายเรื่อง เช่น บ้องตันแทงเสือ หัวล้านชนกัน แทงหอก จับลิงหัวดำ แต่ระยะหลังนี้แสดงกันแต่ชุดจับลิงหัวดำ

วิธีการแสดง

ถ้าเป็นการแสดงตอนกลางวันจะแสดงจับระบำชุดเมขลา-รามสูร ประกอบจังหวะร้องเพลง พระทอง เป้าหลุด บะหลิม และสระบุหร่ง เพราะทั้งสี่คือระบำ 4 บท ซึ่งเป็นการเลียนแบบการเล่นละครมาแสดงประกอบกับตัวหนังใหญ่นั้นเอง

ถ้าเป็นการแสดงตอนกลางคืนจะเริ่มต้นด้วยพิธีเบิกหน้าพระหรือการไหว้ครู ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้คือ

ผู้เป็นหัวหน้าคณะหนังใหญ่จะนำหนังเจ้าหรือหนังครูทั้ง 3 คือ 1) ฤาษี 2) พระอิศวรหรือพระนารายณ์ 3) ทศกัณฐ์ ออกมาปักไว้หน้าจอเสียไว้กับผืนจอหนังหรือกับจอหนังก็ได้ รูปฤาษี

เอาไว้ตอนกลางวัน รูปพระอิศวรหรือพระนารายณ์จะเอาไว้ทางขวามือ รูปทศกัณฐ์ไว้ทางซ้ายมือของคนไหว้ครู ดังคำพากย์ไหว้ครูตอนท้ายของทวยที่1 ว่า “เบื่องซ้ายขวาไหว้ทศกัณฐ์ เบื่องขวาอภิวันท์ สมเด็จพระรามจักรี” และเงินกำนลจากเจ้าภาพ2สลึงเฟื้อง ปัจจุบัน 12 บาท เทียนขี้ผึ้ง 3 เล่ม บางครั้งมีหัวหมู 2 หัว ไก่ 2 ตัว บายศรีปากชาม กล้วยสุก 2 หวี มะพร้าวอ่อน 2 ลูก เหล้า 2 ขวด ขนมต้มแดง ขนมต้มขาว ไข่ต้ม 2 ฟอง เมื่อได้เครื่องสังเวยครบแล้วบาชู อัญเชิญครูสังเวยเครื่องสังเวย ผู้เป็นหัวหน้าประกอบพิธีทำน้ำเทพมนต์ศักดิ์สิทธิ์พรมทุกคนในคณะ พรมจอหนัง ตัวหนัง ดนตรีปี่พาทย์ คนดู เพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลเป็นขวัญและกำลังใจในการแสดง เสร็จแล้วจุดเทียนเล่มหนึ่งไปไหว้ปี่พาทย์ติดไว้ที่ตะโพน เริ่มอ่านโอองการเบิกหน้าพระ ปี่พาทย์เริ่มโหมโรงเหมือนโหมโรงเย็น และหยุดบรรเลงที่เพลงเสมอ ครูผู้ทำพิธี กล่าวนมัสการตามพิธีแล้วจุดเทียนอีกเล่ม ติดตรงปลายไม้คาบหนังอันหน้าของรูปพระอิศวร พระนารายณ์ และรูปทศกัณฐ์ ซึ่งอยู่ตรงปลายศรพอดี พวกนักแสดงโห่ขึ้นสามลา ปี่พาทย์บรรเลงเพลงเชิด ผู้เป็นครูเอาหนึ่งรูปฤาษีเก็บเข้าโรง คนเชิดหนัง 2 คน จับหนังพระอิศวรพระนารายณ์และหนังทศกัณฐ์ขึ้นเชิดออกมาพ้นจากจอ ทำท่าทางสัก 2-3 ท่าไม่มากนัก จะเป็นแบบท่าของตัวพระไม่มีการเต้น ไม่มีการเก็บเท้าแบบยักษ์และลิง แล้วนำหนังเจ้าเข้าทาบจอตั้งเดิม ปี่พาทย์หยุดบรรเลง คนพากย์เริ่มพากย์ไหว้ครู 3 ตระ ซึ่งมี 3 ทวยด้วยกัน

13. การแสดงเบิกโรงจะนิยมแสดงเรื่องใด

ก. หนุมานจับนาง

ข. จับลิงหัวค้ำ

ค. กิ่งไม้เงินทอง

ง. ออกแขก

14. ตัวหนังใหญ่มีทั้งหมดกี่ประเภท

ก. 6ประเภท

ข. 7ประเภท

ค. 8ประเภท

ง. 9ประเภท

15. จากรูปที่นักเรียนเห็นเป็นตัวหนังใหญ่ประเภทใด

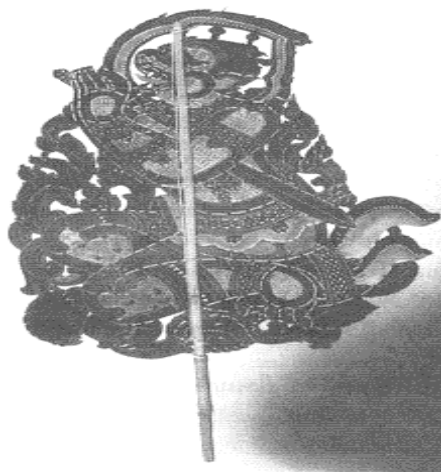
ก. หนังพเนจร

ข. หนังเบ็ดเตล็ด

ค. หนังครู

ง. หนังไหว้

16. จากรูปที่นักเรียนเห็นเป็นตัวหนังใหญ่ประเภทใด

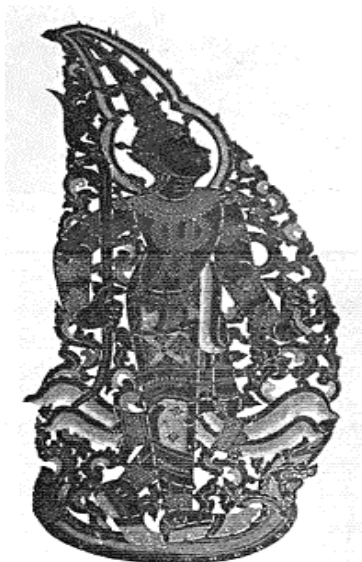
ก. หนังจับ

ข. หนังง่า

ค. หนังครู

ง. หนังเฝ้าหนังไหว้

17. จากรูปที่นักเรียนเห็นเป็นตัวหนังสือใหญ่ประเภทใด

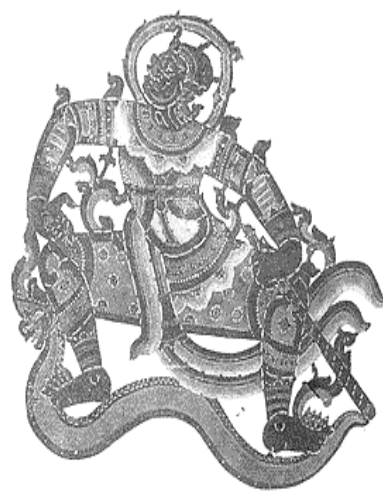
ก.หนังสือเดิน

ข.หนังสือเมือง

ค.หนังสือง่า

ง.หนังสือครู

18. จากรูปที่นักเรียนเห็นเป็นตัวหนังสือใหญ่ประเภทใด

ก.หนังสือเปิดเตล็ด

ข.หนังสือเมือง

ค.หนังสือง่า

ง.หนังสือครู

19. จากรูปที่นักเรียนเห็นเป็นตัวหนังสือใหญ่ประเภทใด

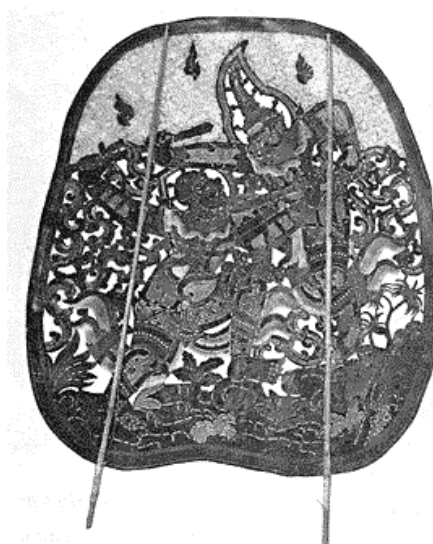
ก.หนังสือเบ็ดเตล็ด

ข.หนังสือเมือง

ค.หนังสือจับ

ง.หนังสือครู

20. จากรูปที่นักเรียนเห็นเป็นตัวหนังสือใหญ่ประเภทใด

ก.หนังสือเบ็ดเตล็ด

ข.หนังสือเมือง

ค.หนังสือจับ

ง.หนังสือว่า

21. จากรูปที่นักเรียนเห็นเป็นตัวหนังสือใหญ่ประเภทใด

- ก.หนังสือเบ็ดเตล็ด** ข.หนังสือเมือง ค.หนังสือครู ง.หนังสือจับ
22. กรรมวิธีในการทำหนังสือขั้นตอนที่เรียกว่า”ฆ่าหนังสือให้ตาย”เป็นขั้นตอนใด
 ก.การเชือดสัตว์ให้ตายเพื่อเอาหนัง ข.การฟองสีหนังสือให้ขาว
- ค.การทำให้หนังสือเรียบเสมอกัน** ง.การลงตอกกลดลายลงบนตัวหนังสือ
23. อุปกรณ์ที่ตอกแผ่นหนังสือให้เป็นรูตามลวดลายที่กำหนดไว้เรียกว่าอะไร
 ก.สิ่ว **ข.ตุ้ดตุ้** ค.สว่านมือ ง.สมอบก
24. การฟอกตัวหนังสือแต่โบราณจะใช้สารใดในการฟอกหนังสือให้ขาว
 ก.น้ำมะนาว ข.น้ำปูนแดง **ค.น้ำส้มสายชู** ง.โซดาไฟ
25. หนังสือโบราณจะลงสีที่ตัวหนังสือให้เกิดลวดลายเพียง5สี มีสีใดบ้าง
 ก. สีดำ สีแดง สีเหลือง สีม่วง สีเขียว ข.สีดำ สีน้ำเงิน สีส้มสีเขียว สีขาว
 ค.สีดำ สีเขียว สีแดง สีขาว สีส้ม **ง.สีดำ สีขาว สีเหลือง สีเขียว สีแดง**
26. พื้นฐานแรกสำหรับการขีดหนังสือใหญ่คือการเรียนปฏิบัติด้านใด
 ก.การตัดตัว ข.การถีบเหลี่ยม **ค.การเดินเสา** ง.การขีดโครงไม้ไผ่
27. “เร่งเร็วเกิดนายไต้ เอาเพลิงใส่แต่หนหลัง
 ส่องแสงอย่าให้บัง จะเล่นให้ท่านทั้งหลายดู”
 จากบทประพันธ์ข้างต้นจะมีการกล่าวถึงแสงสว่าง นักเรียนคิดว่าข้อใด**ไม่ใช่**แสงสว่าง
 สำหรับการแสดง
 ก.แสงจุดขี้ไต้ ข.แสงจุดตะเกียง **ค.แสงพระจันทร์** ง.แสงเผากะลามะพร้าว

28. “ผู้ทอดหนัง” คือตำแหน่งของผู้ใด

ก.ผู้เชิดตัวหนัง

ข.ผู้พากย์บรรยาย

ค.ผู้ปล่อยตัวหนังออกจากโรง

ง.ผู้บรรเลงดนตรี

29. หนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์นั้นแตกต่างจากที่อื่นๆและเด่นชัดที่สุดในเรื่องใด

ก.การลงสีตัวหนัง

ข.การแสดง

ค.การบรรยาย

ง.เนื้อเรื่องที่นิยมใช้แสดง

30. “หนังใหญ่เป็นศิลปะชั้นสูงของไทยอีก1แขนงแต่โบราณจึงมีข้อห้ามและจารีตมากมาย” จากข้อความข้างต้น เหตุผลที่หนังใหญ่ไม่ให้นักแสดงผู้หญิงในการเชิดตัวหนัง นักเรียนคิดว่าเพราะเหตุใด

ก.เพราะผู้หญิงไม่แข็งแรงจึงไม่เหมาะ

ข.เพราะผู้หญิงมีประจำเดือนถือว่าเป็นสิ่งไม่มงคล

ค.เพราะผู้หญิงในสมัยโบราณไม่รู้หนังสือ

ง.เพราะผู้หญิงออกจากบ้านเวลากลางคืนไม่ได้

31. ข้อใดคือรูปของพิพิธภัณฑหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์จังหวัดสิงห์บุรี

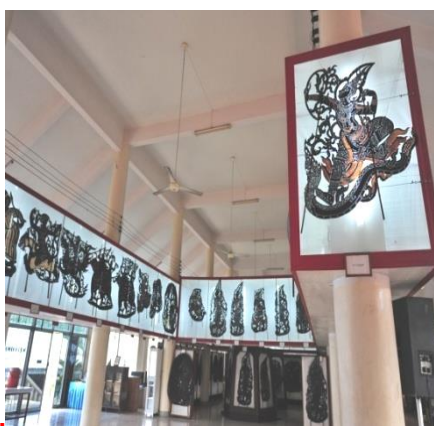
ก.

ข.

ค.

ง.

32. การอนุรักษ์หนังใหญ่ควรใช้วิธีใดจึงจะเหมาะสมที่สุด

ก.ฟื้นฟูปราชญ์ท้องถิ่น

ข.การค้นคว้าวิจัย

ค.การพัฒนารูปแบบ

ง.การเผยแพร่แลกเปลี่ยน

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคความรู้หลังเรียน
กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะสาระที่ 3 นาฏศิลป์
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

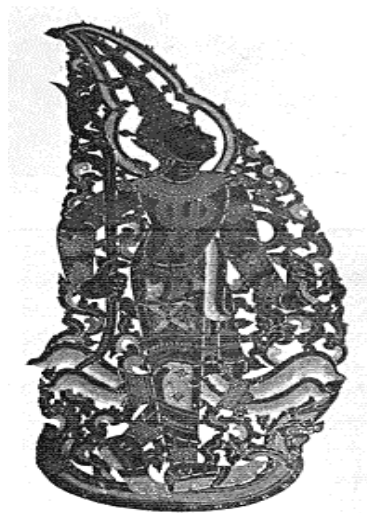
คำชี้แจงจงทำเครื่องหมาย X ในช่องตัวเลือกที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1. ตัวหนังใหญ่ทำมาจากวัสดุใด
 ก.หนังวัวหนังควาย ข.หนังงู ค.หนังเสือ ง.หนังจะเข้
2. หนังใหญ่ถือว่าเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในด้านใด
 ก.วรรณกรรมพื้นบ้าน ข.งานช่างฝีมือดั้งเดิม
 ค.ศิลปะการแสดง ง.แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรมและงานเทศกาล
3. ปัจจุบันหนังใหญ่เหลืออยู่เพียงกี่ที่ และจังหวัดใดบ้าง
 ก.3ที่สิงห์บุรี อ่างทอง ราชบุรี ข.3ที่สิงห์บุรี ราชบุรี ระยอง
 ค.4ที่สิงห์บุรี ราชบุรี ลพบุรี อ่างทอง ง.4ที่ สิงห์บุรี อ่างทอง ราชบุรี ระยอง
4. วัดสว่างอารมณ์แต่เดิมชาวบ้านเรียกว่าวัดอะไร
 ก.วัดจันทร์ ข.วัดโพธิ์ ค.วัดท่าน้ำ ง.วัดบางมอญ
5. หนังใหญ่คือมหรสพที่นิยมเล่นในเวลาใด
 ก.เวลาเช้า ข.เวลากลางวัน ค.เวลาเย็น ง.เวลากลางคืน
6. หนังใหญ่นิยมเล่นเรื่องใด
 ก.รามเกียรติ์ ข.อิเหนา ค.อุณรุท ง.ดาหล้าง
7. ในอดีตหนังใหญ่วิวัฒนาการไปเป็นการแสดงใด
 ก.ละครนอก ข.ละครใน ค.ละครตึกดำบรรพ์ ง.โขน
8. องค์การใดที่ได้สนับสนุนด้านงบประมาณจนมีการก่อตั้งพิพิธภัณฑ์หนังใหญ่ขึ้นที่วัดสว่างอารมณ์
 ก.SIF ข.ArtWatch UK. ค.UNCHR. ง.IUCN.
9. ก่อนการแสดงหนังใหญ่ต้องกระทำการใดก่อนการแสดงทุกครั้งไป
 ก.การไหว้เจ้าที่ ข.การสวดมนต์ ค.การตั้งเสา-ปักจ่อ ง.การเชิดเอาฤกษ์เอาชัย
10. บุคคลท่านใดเป็นเจ้าของวาซอแรกแรกของวัดสว่างอารมณ์
 ก.ท่านอาจารย์ทอง ข.พระครูสิงห์มุนี ค.ท่านอาจารย์ฟุ้ง ง.หลวงพ่อดู
11. สกุลใดต่อไปนี้เป็นผู้สืบทอดหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์มาตั้งแต่อดีต
 ก.เอี่ยมล่อ ข.ศุภนคร ค.สิงห์โต ง.อัศวเดช
12. ตัวหนังใหญ่มีทั้งหมดกี่ประเภท
 ก.6ประเภท ข.7ประเภท ค.8ประเภท ง.9ประเภท

13. การแสดงหนังใหญ่จะใช้วงปี่พาทย์ใดในการบรรเลง
 ก.ปี่พาทย์นางหงส์ ข.ปี่พาทย์มอญ ค.ปี่พาทย์ชวา **ง.ปี่พาทย์เครื่องห้า**
14. การแสดงเบิกโรงจะนิยมแสดงเรื่องใด
 ก.หนุมานจับนาง **ข.จับลิงหัวค้ำ** ค.กิ้งไม้เงินทอง ง.ออกแขก
15. จากรูปที่นักเรียนเห็นเป็นตัวหนังใหญ่ประเภทใด

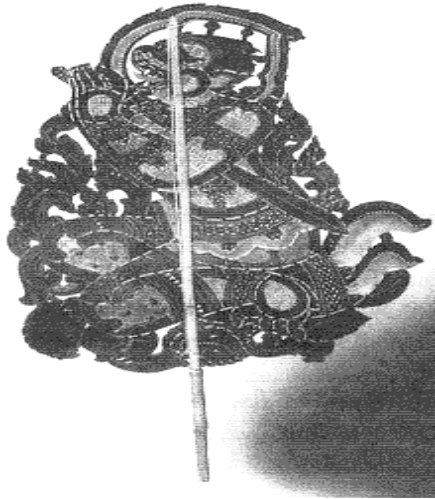

- ก.หนังเพนजर ข.หนังเบ็ดเตล็ด **ค.หนังครู** ง.หนังไห้ว
16. จากรูปที่นักเรียนเห็นเป็นตัวหนังใหญ่ประเภทใด

- ก.หนังเดิน** ข.หนังเมือง ค.หนังง่า ง.หนังครู

17. จากรูปที่นักเรียนเห็นเป็นตัวหนังสือใหญ่ประเภทใด

ก.หนังสือจับ

ข.หนังสือ่า

ค.หนังสือครู

ง.หนังสือฝ่าหนังสือไหว

18. จากรูปที่นักเรียนเห็นเป็นตัวหนังสือใหญ่ประเภทใด

ก.หนังสือเปิดเตล็ด

ข.หนังสือเมือง

ค.หนังสือจับ

ง.หนังสือครู

19. จากรูปที่นักเรียนเห็นเป็นตัวหนังสือใหญ่ประเภทใด

ก.หนังสือเบ็ดเตล็ด

ข.หนังสือเมือง

ค.หนังสือว่า

ง.หนังสือครู

20. จากรูปที่นักเรียนเห็นเป็นตัวหนังสือใหญ่ประเภทใด

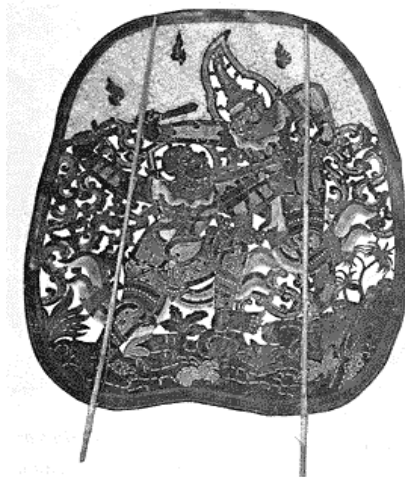
ก.หนังสือเบ็ดเตล็ด

ข.หนังสือเมือง

ค.หนังสือครู

ง.หนังสือจับ

21. จากรูปที่นักเรียนเห็นเป็นตัวหนังใหญ่ประเภทใด

ก.หนังเบ็ดเตล็ด

ข.หนังเมือง

ค.หนังจับ

ง.หนังง่า

22. หนังใหญ่โบราณจะลงสีที่ตัวหนังให้เกิดลวดลายเพียง5สี มีสีใดบ้าง

ก. สีดำ สีแดง สีเหลือง สีม่วง สีเขียว

ข. สีดำ สีน้ำเงิน สีส้มสีเขียว สีขาว

ค. สีดำ สีเขียว สีแดง สีขาว สีส้ม

ง. สีดำ สีขาว สีเหลือง สีเขียว สีแดง

23. “เร่งเร็วเถิดนายไต้

เอาเพลงใส่แต่หนหลัง

ส่องแสงอย่าให้บัง

จะเล่นให้ท่านทั้งหลายดู”

จากบทประพันธ์ข้างต้นจะมีการกล่าวถึงแสงสว่าง นักเรียนคิดว่าข้อใด**ไม่ใช่**แสงสว่าง
สำหรับการแสดง

ก.แสงจุดขี้ไต้

ข.แสงจุดตะเกียง

ค.แสงพระจันทร์

ง.แสงเภากะลามะพร้าว

24. พื้นฐานแรกสำหรับการเชิดหนังใหญ่คือการเรียนปฏิบัติด้านใด

ก.การตัดตัว

ข.การถักเย็บ

ค.การเดินเสา

ง.การเชิดโครงไม้ไผ่

25. กรรมวิธีในการทำหนังใหญ่ขั้นตอนที่เรียกว่า“ฆ่าหนังให้ตาย”เป็นขั้นตอนใด

ก.การเชือดสัตว์ให้ตายเพื่อเอาหนัง

ข.การฟองสีหนังให้ขาว

ค.การทำให้หนังเรียบเสมอกัน

ง.การลงตอกลวดลายลงบนตัวหนัง

26. การฟอกตัวหนังแต่โบราณจะใช้สารใดในการฟอกหนังให้ขาว

ก.น้ำมะนาว

ข.น้ำปูนแดง

ค.น้ำส้มสายชู

ง.โซดาไฟ

27. อุปกรณ์ที่ตอกแผ่นหนังให้เป็นรูตามลวดลายที่กำหนดไว้เรียกว่าอะไร

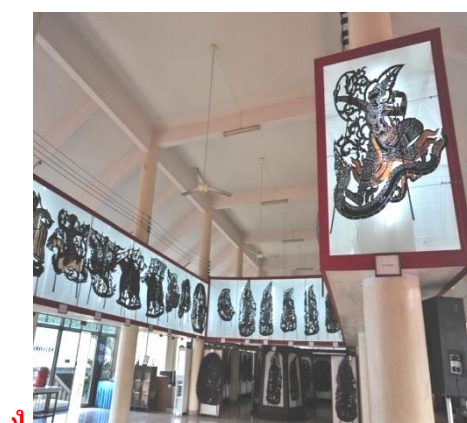
ก.ลิ่ว

ข.ตุ้ดตุ้

ค.ส่วนมือ

ง.สมอบก

28. "หนังใหญ่เป็นศิลปะชั้นสูงของไทยอีก1แขนงแต่โบราณจึงมีข้อห้ามและจารีตมากมาย" จากข้อความข้างต้น เหตุผลที่หนังใหญ่ไม่ให้นักแสดงผู้หญิงในการเชิดตัวหนัง นักเรียนคิดว่าเพราะเหตุใด
- ก. เพราะผู้หญิงไม่แข็งแรงจึงไม่เหมาะ
- ข. เพราะผู้หญิงมีประจำเดือนถือว่าเป็นสิ่งไม่มงคล**
- ค. เพราะผู้หญิงในสมัยโบราณไม่รู้หนังสือ
- ง. เพราะผู้หญิงออกจากบ้านเวลากลางคืนไม่ได้
29. "ผู้ทอดหนัง" คือตำแหน่งของผู้ใด
- ก. ผู้เชิดตัวหนัง
- ข. ผู้พากย์บรรยาย
- ค. ผู้ปล่อยตัวหนังออกจากโรง**
- ง. ผู้บรรเลงดนตรี
30. หนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์นั้นแตกต่างจากที่อื่นๆและเด่นชัดที่สุดในเรื่องใด
- ก. การลงสีตัวหนัง**
- ข. การแสดง
- ค. การบรรยาย
- ง. เนื้อเรื่องที่นิยมใช้แสดง
31. ข้อใดคือรูปแบบของพิพิธภัณฑ์หนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์จังหวัดสิงห์บุรี

32. บุคคลใดมีมารยาทในการชมการแสดงหนังใหญ่มากที่สุด
ก. แต่งถ่ายรูปรูปการแสดงตั้งแต่ต้นจนจบ
ข. ขาวปรบมือทุกครั้งที่นักแสดงเข้าออก

ค. ดำตั้งกลองวิดีโอบันทึกการแสดงหนังใหญ่

ง. เขียนบรรยายให้เพื่อนข้าง ๆ ฟังตลอดการแสดง

33. การอนุรักษ์หนังใหญ่ควรใช้วิธีใดจึงจะเหมาะสมที่สุด
ก. พิธีพราหมณ์ท้องถิ่น ข. การค้นคว้าวิจัย
ค. การพัฒนารูปแบบ ง. การเผยแพร่แลกเปลี่ยน

34. หนังใหญ่อุบัติภัยกับการแสดงโตของประเทศอินโดนีเซีย
ก. การแสดงบารอง **ข. การแสดงว้ายัง**
ค. การแสดงลาดั่งเซียม ง. การแสดงตารีเตมาง

35. กลุ่มศิลปินหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ได้รับรางวัลโล่เกียรตินิยมจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (ส.ว.ช.) ในฐานะกลุ่มผู้อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมการแสดงพื้นบ้านประจำปีใด
ก. ประจำปี พ.ศ.2535 ข. ประจำปี พ.ศ.2536
ค. ประจำปี พ.ศ.2537 ง. ประจำปี พ.ศ.2538

36. หนังใหญ่จัดเป็นนาฏศิลป์ประเภทใดในการจัดหมวดหมู่ตามรูปแบบการวิจัยในลักษณะนาฏศิลป์ในสมัยรัชกาลที่ 9
ก. นาฏศิลป์ดั้งเดิม ข. นาฏศิลป์ที่เกิดขึ้นใหม่
ค. นาฏศิลป์ฟื้นฟู ง. นาฏศิลป์หลวง

37. หนังใหญ่เป็นการผสมผสานศิลปะแขนงใดบ้าง
ก. หัตถศิลป์/วรรณศิลป์/นาฏศิลป์/วาทยศิลป์/คีตศิลป์
ข. ทักษะศิลป์/วรรณศิลป์/นาฏศิลป์/วาทยศิลป์/คีตศิลป์
ค. หัตถศิลป์/วรรณศิลป์/นาฏศิลป์/วาทยศิลป์/ดุริยางค์ศิลป์
ง. กวีศิลป์/วรรณศิลป์/นาฏศิลป์/วาทยศิลป์/ดุริยางค์ศิลป์

38. การพากย์เจรจาการแสดงหนังใหญ่จะกำหนดให้มีผู้พากย์เจรจามากี่คน
ก. 1 คน **ข. 2 คน**
ค. 3 คน ง. 4 คน

39. ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวหนังใหญ่มีชื่อเรียกว่าอะไร
ก. หนังดำ ข. หนังเร่
ค. หนังราษฎร์ ง. หนังจอ

40. ขุนนางมอญกิจประมวญ เป็นบรรดาศักดิ์ที่พระราชทานให้กำนันบ้านบางมอญเมื่อครั้งผู้ใด
เสด็จ

ก.กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์

ข.กรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์

ค.เจ้าพระยาเทเวศน์วงศ์วิวัฒน์

ง.หลวงวิจิตรวาทการ

แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ภาคปฏิบัติ)
 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะสาระที่ 3 นาฏศิลป์
 หน่วยการเรียนรู้นาฏศิลป์พื้นฟูชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

คำชี้แจงเขียนตัวเลขลงในช่องว่างตามระดับคุณภาพของผลงาน

การให้คะแนน 1 - 5 ตามเกณฑ์การประเมิน

ลำดับ ที่	รายการ ประเมิน	นักเรียนคนที่							หมายเหตุ
		1	2	3	4	5	6	7	
1.	การเดินเสา								
2.	การลง เหลี่ยม								
3.	การเชิดโครง ไม้ไผ่								
4.	สิ่งที่ควร คำนึงขณะ แสดง								
รวม									

ลงชื่อผู้ประเมิน.....

(.....)

วันที่

เกณฑ์การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ภาคปฏิบัติ)
หน่วยการเรียนรู้นาฏศิลป์พื้นฟูชั้นมัธยมศึกษาปีที่5

เกณฑ์การให้คะแนน

ลำดับ ที่	รายการ ประเมิน	ระดับคุณภาพของพฤติกรรม				
		5	4	3	2	1
1.	การเดินเสา	1.เหยียบพื้น เต็มเท้าทุก ครั้ง 2.ตัวตั้งตรง ขณะเดินเสา 3.ยกขาหนีบ น่องทุกครั้ง ที่ สลับขาเดิน เสา 4.แรงที่ลง เท้ามีน้ำหนัก เท่ากัน5.เดิน เสาได้ตรง ตามจังหวะ	ทำได้เพียง 4 อย่าง จาก 5 ข้อ	ทำได้เพียง 3 อย่าง จาก 5 ข้อ	ทำได้เพียง 2 อย่าง จาก 5 ข้อ	ทำได้เพียง 1 อย่าง จาก 5 ข้อ
2.	การลง เหลี่ยม	1.ลงเหลี่ยม ขาได้วง90 องศา 2.ขา2ข้าง ขนานลำตัว 3.เหยียบพื้น เต็ม2เท้า 4.ลำตัวตั้ง ตรง5.หน้า มองตรง	ทำได้เพียง 4 อย่าง จาก 5 ข้อ	ทำได้เพียง 3 อย่าง จาก 5 ข้อ	ทำได้เพียง 2 อย่าง จาก 5 ข้อ	ทำได้เพียง 1 อย่าง จาก 5 ข้อ

ลำดับ ที่	รายการ ประเมิน	ระดับคุณภาพของพฤติกรรม				
		5	4	3	2	1
3.	การขีด โครงไม้ไผ่	1.มือ2ข้างจับ โครงไม้ไผ่ เป็นวงครึ่ง วงกลม 2.ขีดโครงไม้ ไผ่ระดับ ศรียะ 3.นิ้วโป้งทั้ง2 ข้างขนาดกบ โครงไม้ไผ่ 4.เมื่อเข้าโรง ขีดโครงไม้ ไผ่ได้มุม45 องศา 5. โยกโครงไม้ ไผ่ตาม จังหวะได้ ถูกต้อง	ทำได้เพียง 4 อย่าง จาก 5 ข้อ	ทำได้เพียง 3 อย่าง จาก 5 ข้อ	ทำได้เพียง 2 อย่าง จาก 5 ข้อ	ทำได้เพียง 1 อย่าง จาก 5 ข้อ
4.	สิ่งที่ควร คำนึง ขณะ แสดง	1. ไม่พูดคุย ระหว่างแสดง 2. ยกมือไหว้ ตัวหนังสือ ที่ตนขีด 3. แต่งกาย สุภาพ เรียบร้อย 4. วางตัวหนังสือ ได้ถูกวิธีหนังสือ ขีดเสร็จ 5. ไม่แสดง อาการใดๆที่ เป็นการ สื่อสารกับ ผู้ชม	กระทำข้อ ห้าม 1 ข้อ	กระทำข้อ ห้าม 2 ข้อ	กระทำข้อ ห้าม 3 ข้อ	กระทำข้อ ห้าม 4 ข้อ ขึ้นไป

**แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
ที่มีต่อการเรียนรายวิชาเพิ่มเติม นาฏศิลป์สร้างสรรค์ 2**

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมายถูก(✓)ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน
ตามเกณฑ์การประเมินแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง มากที่สุด
- 4 หมายถึง มาก
- 3 หมายถึง ปานกลาง
- 2 หมายถึง น้อย
- 1 หมายถึง น้อยที่สุด

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้					
1. มีความน่าสนใจ น่าติดตาม					
2. มีประโยชน์กับนักเรียน					
3. มีความเหมาะสมกับวัย					
4. นำไปประยุกต์ใช้ในการแสดงหนังใหญ่					
5. ทำให้นักเรียนมีทักษะปฏิบัติ					
6. เป็นเรื่องที่สนุก ประทับใจ					
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้					
7. เน้นให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าจากการปฏิบัติจริง					
8. นักเรียนได้วางแผนการทำงานร่วมกับเพื่อนๆ					
9. นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม					
10. นักเรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง					
11. การฝึกทักษะปฏิบัติมีความยากง่ายเหมาะสม					
12. เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสม					
ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียน					
13. ใบความรู้มีรายละเอียดเพียงพอทำให้เข้าใจง่าย					
14. อุปกรณ์มีความเพียงพอกับจำนวนนักเรียน					

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
15.มีความน่าสนใจทำให้นักเรียนอยากเรียน					
16.ช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจได้ง่ายขึ้น					
ด้านการวัดและประเมินผล					
17.มีวิธีการวัดผลที่หลากหลาย					
18.มีการวัดผลตามสภาพจริง					
19.มีเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจน					
20.มีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง					
ด้านตัวครู					
21.ครูมีความรู้ในเนื้อหาที่สอน					
22.ครูมีการเตรียมการสอนและเตรียมอุปกรณ์การสอน					
23.ครูมีความสามารถในการสอนและการแสดง					
24.ครูใช้ภาษาถูกต้องชัดเจน					
25.ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

(ลงชื่อ).....นักเรียน

(.....)

...../...../.....

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ
ตรวจเครื่องมือวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ ๔๗/๕๘

วันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน รศ.ดร.ปราโมทย์ จันทรเรือง

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
๑. หลักสูตรหนังสือวัดสว่างอารมณ์
 ๒. แผนการจัดการเรียนรู้
 ๓. แบบทดสอบภาคความรู้
 ๔. แบบประเมินทักษะปฏิบัติ
 ๕. แบบความพึงพอใจ

ด้วยนายปวิษฐา เนียมคำ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังสือวัดสว่างอารมณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โดยมี รศ.ดร.ปราโมทย์ จันทรเรือง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ ดร.เนติ เกลียววาเรศ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือใช้ในการทำวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชรสุดา เพชรใส)

คณบดีคณะครุศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ ๔๘/๕๘

วันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน ดร.เนติ เกลยวาเรศ

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
๑. หลักสูตรหนังสือวัดดวงอารมณ์
 ๒. แผนการจัดการเรียนรู้
 ๓. แบบทดสอบภาคความรู้
 ๔. แบบประเมินทักษะปฏิบัติ
 ๕. แบบประเมินความพึงพอใจ

ด้วยนายปวิษฐา เนียมคำ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังสือวัดดวงอารมณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โดยมี รศ.ดร.ปราโมทย์ จันทรเรือง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ ดร.เนติ เกลยวาเรศ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือใช้ในการทำวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ไคร้ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชรสุดา เพชรใส)

คณบดีคณะครุศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ ๕๑/๕๘

วันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน รศ.ดวงเดือน เทศวานิช

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
๑. หลักสูตรหนังสือวัดสว่างอารมณ์
 ๒. แผนการจัดการเรียนรู้
 ๓. แบบทดสอบภาคความรู้
 ๔. แบบประเมินทักษะปฏิบัติ
 ๕. แบบประเมินความพึงพอใจ

ด้วยนายปวิษฐา เนียมคำ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังสือวัดสว่างอารมณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โดยมี รศ.ดร.ปราโมทย์ จันทรเรือง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ ดร.เนติ เฉลยวาเรศ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือใช้ในการทำวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ไคร้ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชรสุตา เพชรใส)

คณบดีคณะครุศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ ๕๐/๕๘

วันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน ดร.อุทุมพร ชื่นวิญญา

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
๑. หลักสูตรหนังสือวัดสว่างอารมณ์
 ๒. แผนการจัดการเรียนรู้
 ๓. แบบทดสอบภาคความรู้
 ๔. แบบประเมินทักษะปฏิบัติ
 ๕. แบบประเมินความพึงพอใจ

ด้วยนายปวิษฐา เนียมคำ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังสือวัดสว่างอารมณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โดยมี รศ.ดร.ปราโมทย์ จันทรเรือง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ ดร.เนติ เฉลยวาเรศ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือใช้ในการทำวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชรสุดา เพชรใส)

คณบดีคณะครุศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ ๔๙/๕๘

วันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน ดร.ประจักษ์ ไผ่เจริญ

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
๑. หลักสูตรหนังสือวัดสว่างอารมณ์
 ๒. แผนการจัดการเรียนรู้
 ๓. แบบทดสอบภาคความรู้
 ๔. แบบประเมินทักษะปฏิบัติ
 ๕. แบบประเมินความพึงพอใจ

ด้วยนายปวิษฐา เนียมคำ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรมรตกรภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนังสือวัดสว่างอารมณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โดยมี รศ.ดร.ปราโมทย์ จันทร์เรือง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ ดร.เนติ เฉลยวาเรศ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือใช้ในการทำวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมหนังสือนี้ ละขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชรสุดา เพชรใส)

คณบดีคณะครุศาสตร์

ภาคผนวก ค

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ จันทรเรือง อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
วุฒิศรศาสตรดุษฎีบัณฑิต(ค.ด.)
สาขาหลักสูตรและการสอน
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. อาจารย์ ดร.เนติ เฉลยวาเรศ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
วุฒิศรศาสตรดุษฎีบัณฑิต(กศ.ด.)
สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา
มหาวิทยาลัยนเรศวร
3. รองศาสตราจารย์ดวงเดือน เทศวานิช ข้าราชการเกษียณ
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
วุฒิศรศาสตรดุษฎีบัณฑิต(กศ.ด.)
สาขาประถมศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ ไม่เจริญ รองคณบดีฝ่ายวิชาการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
วุฒิศรศาสตรดุษฎีบัณฑิต(ปร.ด.)
สาขาการวิจัยทางศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
5. ดร.อุทุมพร ชื่นวิญญา ครูชำนาญการ
หัวหน้างานหลักสูตรโรงเรียนโยธินบูรณะ
วุฒิศรศาสตรดุษฎีบัณฑิต(ค.ด.)
สาขาหลักสูตรและการสอน
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ง

หนังสือขออนุญาตทดลองใช้และเก็บข้อมูลในการวิจัย

ที่ ศธ.๐๕๔๙.๐๒/๔๑

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ถนนนราายณ์มหาราช
อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

เรื่อง ขออนุญาตทดลองใช้ (Try out) เครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนโยธินบูรณะ

ด้วย นายปวิษฐา เนียมคำ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนึ่งใหญ่ วัดสว่างอารมณ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โดยมี รศ.ดร.ปราโมทย์ จันทร์เรือง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ ดร.เนติ เกลียววาเรศ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการทดลองใช้เครื่องมือ (Try out) เพื่อตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงเครื่องมือวิจัยที่สร้างขึ้น

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านให้นายปวิษฐา เนียมคำ ดำเนินการทดลองใช้เครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖/๑ ในสถานศึกษาของท่าน หวังอย่างยิ่งในความกรุณา และคงได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี ทั้งนี้ นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อและประสานขอความอนุเคราะห์ด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาต และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชรสุดา เพชรใส)

คณบดีคณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

โทร.๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒, ๐-๓๖๔๒-๗๔๘๔-๕๓ ต่อ ๑๔๔๑๑

โทรสาร ๐-๓๖๔๒-๒๖๑๐ mail : education@tru.ac.th

ที่ ศธ ๐๕๔๙.๐๒/๑๗๖

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ถนนนารายณ์มหาราช
อ.เมือง จ.ลพบุรี ๑๕๐๐๐

๑๘ เมษายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนโยธินบูรณะ

ด้วย นายปวิษฐา เนียมคำ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมหนึ่งใหญ่ วัตถุประสงค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โดยมี รศ.ดร.ปราโมทย์ จันทร์เรือง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ ดร.เนติ เฉลยวาเรศ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนระหว่างการเก็บข้อมูลซึ่งหน่วยงานของท่านได้ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ใคร่ขอความอนุเคราะห์ จากท่านให้ นายปวิษฐา เนียมคำ ดำเนินการเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่ นักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ในสถานศึกษาของท่าน เพื่อเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ในการนี้นักศึกษา จะเป็นผู้ติดต่อและประสานขอความอนุเคราะห์ด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาอนุญาตด้วยจักเป็นพระคุณอย่างสูง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชรสุดา เพชรใส)

คณบดีคณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คณะครุศาสตร์ โทร.๐-๓๖๔๑-๑๑๑๒ โทรสาร ๐-๓๖๔๑-๑๑๖๑๒

Email : education_tru@hotmail.com

ภาคผนวก จ
ผลการวิเคราะห์ทางสถิติ

**ตารางค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และความเชื่อมั่น
ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจำนวน 40 ข้อ**

ข้อที่	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	q (1-p)
1.	0.64	0.56	0.36
2.	0.70	0.20	0.30
3.	0.66	0.52	0.34
4.	0.48	0.32	0.52
5.	0.78	0.28	0.28
6.	0.38	0.20	0.62
7.	0.44	0.24	0.56
8.	0.54	0.78	0.46
9.	0.60	0.24	0.40
10.	0.40	0.24	0.60
11.	0.32	0.24	0.68
12.	0.36	0.74	0.64
13.	0.34	0.20	0.66
14.	0.48	0.24	0.52
15.	0.72	0.24	0.28
16.	0.58	0.20	0.42
17.	0.68	0.48	0.32
18.	0.54	0.20	0.46
19.	0.46	0.44	0.54
20.	0.78	0.28	0.22
21.	0.36	0.40	0.64
22.	0.70	0.20	0.30
23.	0.76	0.32	0.24
24.	0.42	0.36	0.58
25.	0.58	0.52	0.42
26.	0.60	0.55	0.40
27.	0.34	0.36	0.66

ข้อที่	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	q (1-p)
28.	0.72	0.24	0.28
29.	0.62	0.36	0.38
30.	0.60	0.24	0.40
31.	0.62	0.36	0.38
32.	0.36	0.24	0.64
33.	0.30	0.36	0.70
34.	0.56	0.24	0.44
35.	0.66	0.28	0.34
36.	0.74	0.36	0.26
37.	0.66	0.28	0.34
38.	0.66	0.44	0.34
39.	0.62	0.20	0.38
40.	0.60	0.24	0.40
Σpq เท่ากับ 9.20			
ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.842			

จากตาราง 13 หลังจากทำการทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 จำนวน 40 คน ข้อสอบที่ผ่านการคัดเลือก มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.30-0.78 และค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบนี้ โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน Kuder-Richardson เท่ากับ 0.842 แปลความได้ว่าแบบทดสอบมีความเชื่อมั่นสูง

ภาคผนวก จ

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ตารางวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อหลักสูตร

รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
1. ความสอดคล้องเหมาะสมกับหลักสูตร	1	1	1	1	0	4	0.8
2. ความสอดคล้องเหมาะสมกับธรรมชาติวิชา	1	1	1	0	1	4	0.8
3. ความสอดคล้องเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	1	1	1	1	1	5	1.0
4. ความสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพปัจจุบันและปัญหา	1	1	1	0	1	4	0.8
5. ความเหมาะสมต่อกระบวนการพัฒนาผู้เรียน	1	1	1	1	0	4	0.8
6. ความเหมาะสมของเนื้อหา	1	1	0	1	1	4	0.8
7. ความเหมาะสมของเวลาเรียน	1	1	1	1	1	5	1.0
8. ความเหมาะสมของการฝึกปฏิบัติ	1	1	1	1	0	5	1.0
9. ความเหมาะสมกับความสนใจของนักเรียน	1	1	1	1	1	5	1.0
10.ความเหมาะสมของรูปแบบ	1	1	0	1	1	4	0.8

ตารางวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อแผนการจัดการเรียนรู้

รายการการประเมิน	ประมาณค่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
สาระสำคัญ							
1. สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	1	1	1	1	1	5	1.0
2. สอดคล้องกับเนื้อหา	1	1	1	1	1	5	1.0
จุดประสงค์การเรียนรู้							
3. สอดคล้องกับตัวชี้วัด	1	1	1	1	1	5	1.0
4. สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	1	1	1	1	1	5	1.0
5. ระบุพฤติกรรมที่ต้องการวัดได้ชัดเจน	1	1	1	1	1	5	1.0
สาระการเรียนรู้							
6. ตรงตามหลักสูตร	1	1	1	1	1	5	1.0
7. มีความยากง่ายเหมาะสม	1	1	0	1	1	4	0.8
8. มีความเหมาะสมกับเวลา	1	1	1	1	0	4	0.8
9. นำไปประยุกต์ใช้ในการแสดง หน้าใหญ่	1	1	1	0	1	4	0.8
กิจกรรมการเรียนรู้							
10. สอดคล้องกับตัวชี้วัด	1	1	1	1	1	5	1.0
11. สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	1	1	1	1	1	5	1.0
12. กิจกรรมเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	1	1	1	1	1	5	1.0
13. กิจกรรมส่งเสริมความสามารถ ทางการแสดง	1	1	1	1	1	5	1.0
สื่อ/แหล่งการเรียนรู้							
14. สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	1	1	1	1	1	5	1.0

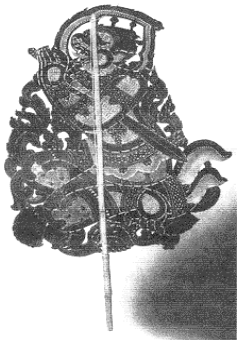
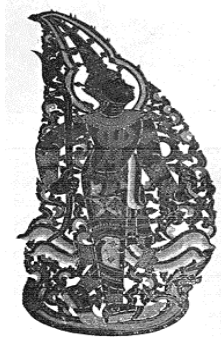
รายการการประเมิน	ประมาณค่าความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
15.สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	1	1	1	1	1	5	1.0
16.สื่อในแต่ละกิจกรรมมีความ เหมาะสมกับเวลา	1	1	1	0	1	5	1.0
17.ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ	1	1	1	1	1	5	1.0
การวัดและประเมินผล							
18.สอดคล้องกับจุดประสงค์การ เรียนรู้	1	1	1	1	1	5	1.0
19.มีวิธีการวัดที่หลากหลาย	1	1	1	1	0	4	0.8
20.มีการวัดตามสภาพจริง	1	1	1	1	1	5	1.0

ตารางวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อแบบทดสอบ

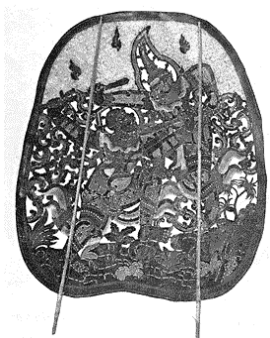
รายการขอความคิดเห็น แบบทดสอบข้อที่	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
1. หนังสือคู่มือรหัสพืชนิยมเล่นใน เวลาใด ก.เวลาเช้า ข.เวลากลางวัน ค.เวลาเย็น ง.เวลากลางคืน	1	1	1	1	1	5	1.0
2. หนังสือนิยามเล่นเรื่องใด ก.รามเกียรติ์ ข.อิเหนา ค.อุณรุท ง.ดาหลัง	1	1	1	1	1	5	1.0
3. ในอดีตหนังสือวิวัฒนาการไปเป็น การแสดงใด ก.ละครนอก ข.ละครใน ค.ละครตีกตาบรพ ง.โขน	1	1	1	1	1	5	1.0
4. ปัจจุบันหนังสือเหลืออยู่เพียงกี่ที่ และจังหวัดใดบ้าง ก.3ที่สิงห์บุรี อ่างทอง ราชบุรี ข.3ที่สิงห์บุรี ราชบุรี ระยอง ค.4ที่สิงห์บุรี ราชบุรี ลพบุรี อ่างทอง ง.4ที่ สิงห์บุรี อ่างทอง ราชบุรี ระยอง	1	1	1	1	1	5	1.0
5. ตัวหนังสือทำมาจากวัสดุใด ก.หนังวัวหนังควาย ข.หนังงู ค.หนังเสือ ง.หนังจะเข้	1	1	1	1	1	5	1.0

รายการขอความคิดเห็น แบบทดสอบข้อที่	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
6. หนังสือถือว่าเป็นมรดกภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรมในด้านใด ก.วรรณกรรมพื้นบ้าน ข.งานช่างฝีมือดั้งเดิม ค.ศิลปะการแสดง ง.แนวปฏิบัติทางสังคมพิธีกรรม และงานเทศกาล	1	1	1	1	1	5	1.0
7. วัดสว่างอารมณ์แต่เดิมชาวบ้าน เรียกว่าวัดอะไร ก.วัดจันทร์ ข.วัดโพธิ์ ค.วัดท่าน้ำ ง.วัดบางมอญ	1	1	1	1	1	5	1.0
8. บุคคลท่านใดเป็นเจ้าของวัดสว่างอารมณ์ ของวัดสว่างอารมณ์ ก.ท่านอาจารย์ทอง ข.พระครูสิงหนนี ค.ท่านอาจารย์ฟุ้ง ง.หลวงพ่อดู	1	1	1	1	1	5	1.0
9. สกูลใดต่อไปนี้เป็นผู้สืบทอดหนังสือ ใหญ่วัดสว่างอารมณ์มาตั้งแต่อดีต ก.เยี่ยมล่อ ข.ศุภนคร ค.สิงห์โต ง.อัครเดช	1	1	1	1	1	5	1.0
10. องค์กรใดที่ได้สนับสนุนด้าน งบประมาณจนมีการก่อตั้งพิพิธภัณฑ์ หนังสือขึ้นที่วัดสว่างอารมณ์ ก.SIF. ข.ArtWatch UK. ค.UNCHR. ง.IUCN.	1	1	0	1	1	4	0.8
11. ก่อนการแสดงหนังสือต้องกระทำ การใดก่อนการแสดงทุกครั้งไป ก.การไหว้เจ้าที่ ข.การสวดมนต์ ค.การตั้งเส้า-ปักจอ	1	1	1	1	1	5	1.0

รายการขอความคิดเห็น แบบทดสอบข้อที่	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
ง.การเชิดเอาฤกษ์เอาชัย							
12. การแสดงหนังใหญ่จะใช้วงปี่พาทย์ ใดในการบรรเลง ก.ปี่พาทย์นางหงส์ ข.ปี่พาทย์มอญ ค.ปี่พาทย์ชวา ง.ปี่พาทย์เครื่องห้า	1	1	1	1	1	5	1.0
13. การแสดงเบิกโรงจะนิยมแสดงเรื่อง ใด ก.หนุมานจับนาง ข.จับลิงหัวค้ำ ค.กิ้งไม้เงินทอง ง.ออกแขก	1	1	1	1	1	5	1.0
14. ตัวหนังใหญ่มีทั้งหมดกี่ประเภท ก.6ประเภท ข.7ประเภท ค.8ประเภท ง.9ประเภท	1	1	1	1	1	5	1.0
15. จารูปที่นักเรียนเห็นเป็นตัวหนัง ใหญ่ประเภทใด ก.หนังเพนจร ข.หนังเบ็ดเตล็ด ค.หนังครู ง.หนังไหว้	1	1	1	1	1	5	1.0

รายการขอความคิดเห็น แบบทดสอบข้อที่	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
16. จากรูปที่นักเรียนเห็นเป็นตัวหนังสือ ใหญ่ประเภทใด ก.หนังสือจับ ข.หนังสือง่า ค.หนังสือครู ง.หนังสือเฝ้าหนังสือไหว้	1	1	1	1	1	5	1.0
17. จากรูปที่นักเรียนเห็นเป็นตัวหนังสือ ใหญ่ประเภทใด ก.หนังสือเดิน ข.หนังสือเมือง ค.หนังสือง่า ง.หนังสือครู	1	1	1	1	1	5	1.0

รายการขอความคิดเห็น แบบทดสอบข้อที่	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
18. จากรูปที่นักเรียนเห็นเป็นตัวหนังสือ ใหญ่ประเภทใด ก.หนังสือเตล็ด ข.หนังสือเมือง ค.หนังสือ ง.หนังสือครู	1	1	1	1	1	5	1.0
19. จากรูปที่นักเรียนเห็นเป็นตัวหนังสือ ใหญ่ประเภทใด ก.หนังสือเตล็ด ข.หนังสือเมือง ค.หนังสือจับ ง.หนังสือครู	1	1	1	1	1	5	1.0

รายการขอความคิดเห็น แบบทดสอบข้อที่	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
20. จากรูปที่นักเรียนเห็นเป็นตัวหนังสือ ใหญ่ประเภทใด ก.หนังสือเตล็ด ข.หนังสือเมือง ค.หนังสือจับ ง.หนังสือง่า	1	1	1	1	1	5	1.0
21. จากรูปที่นักเรียนเห็นเป็นตัวหนังสือ ใหญ่ประเภทใด ก.หนังสือเตล็ด ข.หนังสือเมือง ค.หนังสือครู ง.หนังสือจับ	1	1	1	1	1	5	1.0

รายการขอความคิดเห็น แบบทดสอบข้อที่	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
22. กรรมวิธีในการทำหนังใหญ่ขั้นตอน ที่เรียกว่า"ฆ่าหนังให้ตาย"เป็นขั้นตอนใด ก.การเชือดสัตว์ให้ตายเพื่อเอาหนัง ข.การฟองสีหนังให้ขาว ค.การทำให้หนังเรียบเสมอกัน ง.การลงตอกกลดลายลงบนตัวหนัง	1	1	1	1	1	5	1.0
23. อุปกรณ์ที่ตอกแผนหนังให้เป็นรูตาม ลวดลายที่กำหนดไว้เรียกว่าอะไร ก.สิ่ว ข.ตุ้ดตุ้ ค.สว่านมือ ง.สมอบก	1	1	1	1	1	5	1.0
24. การฟอกตัวหนังแต่โบราณจะใช้สาร ใดในการฟอกหนังให้ขาว ก.น้ำมะนาว ข.น้ำปูนแดง ค.น้ำส้มสายชู ง.โซดาไฟ	1	1	1	0	1	4	0.8
25. หนังใหญ่โบราณจะลงสีที่ตัวหนังให้ เกิดลวดลายเพียง 5 สี มีสีใดบ้าง ก. สีดำ สีแดง สีเหลือง สีม่วง สีเขียว ข. สีดำ สีน้ำเงิน สีส้มสีเขียว สีขาว ค. สีดำ สีเขียว สีแดง สีขาว สีส้ม ง.สีดำ สีขาว สีเหลือง สีเขียว สีแดง	1	1	1	1	0	4	0.8
26. พื้นฐานแรกสำหรับการขีดหนัง ใหญ่คือการเรียนปฏิบัติด้านใด ก.การตัดตัว ข.การถีบเหลี่ยม ค.การเดินเสา ง.การขีดโครงไม้ไผ่	1	1	1	1	1	5	1.0

รายการขอความคิดเห็น แบบทดสอบข้อที่	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
27. “เร่ร่อนเร่ร่อนนายได้ เอาเพลิงใส่แต่หนหลัง ส่องแสงอย่าให้บัง จะเล่นให้ท่านทั้งหลายดู” จากบทประพันธ์ข้างต้นจะมีการ กล่าวถึงแสงสว่าง นักเรียนคิดว่าข้อใด ไม่ใช่ แสงสว่างสำหรับการแสดง ก.แสงจุดขี้ได้ ข.แสงจุดตะเกียง ค.แสงพระจันทร์ ง.แสงเผากะลามะพร้าว	1	1	1	1	1	5	1.0
28. “ผู้ทอดหนัง” คือตำแหน่งของผู้ใด ก.ผู้เชิดตัวหนัง ข.ผู้พากย์บรรยาย ค.ผู้ปล่อยตัวหนังออกจากโรง ง.ผู้บรรเลงดนตรี	1	1	1	1	1	5	1.0
29. หนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์นั้น แตกต่างจากที่อื่นๆและเด่นชัดที่สุดใน เรื่องใด ก.การลงสีตัวหนัง ข.การแสดง ค.การบรรยาย ง.เนื้อเรื่องที่นิยมใช้แสดง	1	1	1	1	1	5	1.0
30. “หนังใหญ่เป็นศิลปะชั้นสูงของไทย อีก1แขนงแต่โบราณจึงมีข้อห้ามและ จารีตมากมาย” จากข้อความข้างต้น เหตุผลที่หนังใหญ่ไม่ให้นักแสดงผู้หญิง ในการเชิดตัวหนัง นักเรียนคิดว่าเพราะ เหตุใด	1	1	1	1	1	5	1.0

รายการขอความคิดเห็น แบบทดสอบข้อที่	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
ก. เพราะผู้หญิงไม่แข็งแรงจึงไม่เหมาะ ข. เพราะผู้หญิงมีประจำเดือนถือว่าเป็นสิ่งไม่มงคล ค. เพราะผู้หญิงในสมัยโบราณไม่รู้หนังสือ ง. เพราะผู้หญิงออกจากบ้านเวลากลางคืนไม่ได้							
31. ข้อใดคือรูปของพิพิธภัณฑน์แห่งใหญ่ วัดสวางอารมณ์จังหวัดสิงห์บุรี ก. ข. ค. ง. 	1	1	1	1	1	5	1.0

รายการขอความคิดเห็น แบบทดสอบข้อที่	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
32. การอนุรักษ์หนังใหญ่ควรใช้วิธีใดจึง จะเหมาะสมที่สุด ก.ฟื้นฟูปราชญ์ท้องถิ่น ข.การค้นคว้าวิจัย ค.การพัฒนารูปแบบ ง.การเผยแพร่แลกเปลี่ยน	1	1	1	1	1	5	1.0
33. บุคคลใดมีมารยาทในการชมการ แสดงหนังใหญ่มากที่สุด ก.แต่งกายรูปการแสดงตั้งแต่ต้น จนจบ ข.ขาวปรบมือทุกครั้งที่นักแสดง เข้าออก ค.ดำดั่งกลองวิดีโอบันทึกการ แสดงหนังใหญ่ ง.เชียวบรรยายให้เพื่อนข้างๆ ฟัง ตลอดการแสดง	1	1	1	0	1	4	0.8
34. กลุ่มศิลปินหนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ ได้รับรางวัลโล่เกียรตินิยมจากสำนักงาน คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (ส.ว.ช.) ในฐานะกลุ่มผู้อนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมการแสดงพื้นบ้าน ประจำปีใด ก.ประจำปี พ.ศ.2535 ข.ประจำปี พ.ศ.2536 ค.ประจำปี พ.ศ.2537 ง.ประจำปี พ.ศ.2538	1	1	1	1	0	4	0.8
35. หนังใหญ่คล้ายกับการแสดงใดของ ประเทศอินโดนีเซีย ก.การแสดงบารอง	1	1	1	1	1	5	1.0

รายการขอความคิดเห็น แบบทดสอบข้อที่	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
ข.การแสดงว้ายัง ค.การแสดงลาดังเชื่อม ง.การแสดงตารีเดมาง							
36. ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวหนังสือ เรียกว่าอะไร ก.หนังสือดำ ข.หนังสือ ค.หนังสือราชฎี ง.หนังสือ	1	1	1	1	1	5	1.0
37. หนังสือเป็นการผสมผสานศิลปะ แขนงใดบ้าง ก.ทัศนศิลป์ วรรณศิลป์ นาฏศิลป์ วาทศิลป์ คีตศิลป์ ข. ทัศนศิลป์ วรรณศิลป์ นาฏศิลป์ วาทศิลป์ คีตศิลป์ ค.ทัศนศิลป์ วรรณศิลป์ นาฏศิลป์ วาทศิลป์ ดุริยางค์ศิลป์ ง.กวีศิลป์ วรรณศิลป์ นาฏศิลป์ วาทศิลป์ ดุริยางค์ศิลป์	1	1	1	1	1	5	1.0
38. ขุนนางมอญกิจประมวญ เป็น บรรดาศักดิ์ที่พระราชทานให้กำนันบ้าน บางมอญเมื่อครั้งผู้ใดเสด็จ ก.กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ข.กรมพระยานริศรานุวัติวงศ์ ค.เจ้าพระยาเทเวศน์วงศ์วิวัฒน์ ง.หลวงวิจิตรวาทการ	1	1	1	1	1	5	1.0
39. การพากย์เจรจาการแสดงหนังสือ จะกำหนดให้มีผู้พากย์เจรจากี่คน ก.1คน ข.2คน ค.3คน ง.4คน	1	1	1	0	1	4	0.8

รายการขอความคิดเห็น แบบทดสอบข้อที่	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
40. หนังสือจัดเป็นนาฏศิลป์ประเภทใดในการจัดหมวดหมู่ตามรูปแบบการวิจัยในลักษณะนาฏศิลป์ในสมัยรัชกาลที่ 9 ก.นาฏศิลป์ดั้งเดิม ข.นาฏศิลป์ที่เกิดขึ้นใหม่ ค.นาฏศิลป์ฟื้นฟู ง.นาฏศิลป์หลวง	1	1	1	1	1	5	1.0

ตารางวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อแบบประเมินทักษะปฏิบัติ

รายการขอความคิดเห็น						ประมาณค่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
						1	2	3	4	5		
1. การเดินเสา	ระดับคุณภาพของพฤติกรรม					1	1	1	1	1	5	1.0
	5	4	3	2	1							
	1.เหยียบพื้นเต็มเท้าทุกครั้ง 2.ตัวตั้งตรงขณะเดินเสา 3.ยกขาหนีบนองทุกครั้ง ที่สลับขาเดินเสา 4.แรงที่ลงเท้ามีน้ำหนักเท่ากัน5.เท้าเสาได้ตรงตามจังหวะ	ทำได้เพียง 4 อย่าง จาก 5 ข้อ	ทำได้เพียง3 อย่าง จาก 5 ข้อ	ทำได้เพียง2 อย่าง จาก 5 ข้อ	ทำได้เพียง1 อย่าง จาก 5 ข้อ							
2. การลงเหลี่ยม	1.ลงเหลี่ยมขาได้วาง90 องศา 2.ขา2ข้างขนานลำตัว 3.เหยียบพื้นเต็ม2เท้า 4.ลำตัวตั้งตรง5.หน้ามองตรง	ทำได้เพียง 4 อย่าง จาก 5 ข้อ	ทำได้เพียง 3 อย่าง จาก 5 ข้อ	ทำได้เพียง 2 อย่าง จาก 5 ข้อ	ทำได้เพียง 1 อย่าง จาก 5 ข้อ	1	1	1	1	1	5	1.0
	1.มือ2ข้างจับโครงไม้ไผ่เป็นวง ครึ่งวงกลม 2.เชิดโครงไม้ไผ่ระดับศีรษะ	ทำได้เพียง 4 อย่าง จาก 5 ข้อ	ทำได้เพียง 3 อย่าง จาก 5 ข้อ	ทำได้เพียง 2 อย่าง จาก 5 ข้อ	ทำได้เพียง 1 อย่าง จาก 5 ข้อ	1	1	1	1	1	5	1.0

รายการขอความคิดเห็น						ประมาณค่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
						1	2	3	4	5		
	3.นิวโป่งทั้ง 2ข้างขนาด กับโครงไม้ไผ่ 4.เมื่อเข้าโรงเชิดโครงไม้ไผ่ได้มุม 45 องศา 5.โยกโครงไม้ไผ่ตามจังหวะได้ถูกต้อง											
4.สิ่งที่ควรคำนึงขณะแสดง	1. ไม่พุดคุยระหว่างแสดง 2. ยกมือไหว้ตัวหนังสือใหญ่ที่ตนเชิด 3. แต่งกายสุภาพเรียบร้อย 4. วางตัวหนังสือได้ถูกวิธีหนังสือเชิดเสร็จ 5. ไม่แสดงอาการใดๆที่เป็นการสื่อสารกับผู้ชม	กระทำ ข้อห้าม 1 ข้อ	กระทำ ข้อห้าม 2 ข้อ	กระทำ ข้อห้าม 3 ข้อ	กระทำ ข้อห้าม 4 ข้อขึ้นไป	1	1	1	1	1	5	1.0

ตารางวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อแบบประเมินความพึงพอใจ

รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
ด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้							
1. มีความน่าสนใจ น่าติดตาม	1	1	1	0	1	4	0.8
2. มีประโยชน์กับนักเรียน	1	1	1	1	1	5	1.0
3. มีความเหมาะสมกับวัย	1	1	1	0	1	4	0.8
4. นำไปประยุกต์ใช้ในการแสดงหนังใหญ่	1	1	1	1	0	4	0.8
5. ทำให้นักเรียนมีทักษะปฏิบัติ	1	1	0	1	1	4	0.8
6. เป็นเรื่องที่สนุก ประทับใจ	1	1	1	1	1	5	1.0
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้							
7. เน้นให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าจากการปฏิบัติจริง	1	1	1	1	1	5	1.0
8. นักเรียนได้วางแผนการทำงานร่วมกับเพื่อนๆ	1	1	0	1	1	4	0.8
9. นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	1	1	1	1	0	4	0.8
10. นักเรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง	1	1	1	1	0	5	1.0
11. การฝึกทักษะปฏิบัติมีความยากง่ายเหมาะสม	1	1	1	0	1	4	0.8
12. เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสม	1	1	1	1	0	4	0.8
ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียน							
13. ใบความรู้มีรายละเอียดเพียงพอทำให้เข้าใจง่าย	1	1	1	1	0	4	0.8
14. อุปกรณ์มีความเพียงพอกับจำนวนนักเรียน	1	1	1	0	1	4	0.8

รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
15.มีความน่าสนใจทำให้นักเรียนอยากเรียน	1	1	1	1	1	5	1.0
16.ช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจได้ง่ายขึ้น	1	1	1	0	1	4	0.8
ด้านการวัดและประเมินผล							
17.มีวิธีการวัดผลที่หลากหลาย	1	1	1	0	1	4	0.8
18.มีการวัดผลตามสภาพจริง	1	1	1	1	0	4	0.8
19.มีเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจน	1	1	0	1	1	4	0.8
20.มีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง	1	1	1	1	1	5	1.0
ด้านตัวครู							
21.ครูมีความรู้ในเนื้อหาที่สอน	1	1	1	1	0	5	1.0
22.ครูมีการเตรียมการสอนและเตรียมอุปกรณ์การสอน	1	1	1	0	1	4	0.8
23.ครูมีความสามารถในการสอนและการแสดง	1	1	1	1	0	4	0.8
24.ครูใช้ภาษาถูกต้องชัดเจน	1	1	1	0	1	4	0.8
25.ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม	1	1	1	1	1	5	1.0

ภาคผนวก ข
ภาพประกอบการทดลองใช้หลักสูตร

การสอนภาคทฤษฎี

การสอนภาคปฏิบัติการเต้นเส้า

การสอนภาคปฏิบัติการลงเหลี่ยม

การสอนภาคปฏิบัติการเชิดโครงไม้ไผ่

ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์

ชื่อ-ชื่อสกุล	นายปวิษฐา เนียมคำ
วัน/เดือน/ปีเกิด	วันพุธที่ 15 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2527
สถานที่เกิด	โรงพยาบาลพระพุทธบาท อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	67/189 หมู่ที่ 11 ตำบลต้นโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครูคศ.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โรงเรียนโยธินบูรณะ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนโยธินบูรณะ 1162 ถนนสามเสน แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2550 ศิลปศาสตรบัณฑิต นาฏศิลป์และการละคร (เกียรตินิยมอันดับ 2) มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2555 ประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ พ.ศ. 2558 ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี